

KALLELSE

Kommunfullmäktige kallas till sammanträde

Dag Måndagen den 6 februari 2017
Tid KI. 18.00 OBS STARTTID
Plats Nacka stadshus, Nackasalen
Ordförande Lars Stenholm
Sekreterare Liselotte Lexén

Kl. 17.30 Fullmäktigecafé

Kl. 18.00 börjar sammanträdet med besvarande av eventuella enkla frågor och därefter med behandling av beslutsärenden.

Föredragningslista

Nr	Ärende	Noteringar
1.	Sammanträdet öppnande	
2.	Val av justeringsman	
3.	Upprop	
4.	Eventuella enkla frågor	
	Valärenden	
5.	Val av styrelse för Nacka Stadshus AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2017 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018	
6.	Val av ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande för Nacka Stadshus AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2017 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018	
7.	Val av styrelse för Nacka Energi AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2017 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018	
8.	Val av ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande för Nacka Energi AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2017 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018	

Nr	Ärende	Noteringar
9.	Val av styrelse för Nacka Energi Försäljnings AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2017 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018	
10.	Val av ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande för Nacka Energi Försäljnings AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2017 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018	
11.	Val av styrelse för Nacka vatten och avfall AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2017 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018	
12.	Val av ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande för Nacka vatten och avfall AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2017 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018	
	Beslutsärenden	
13.	Försäljning av fastigheten Älta 10:38 i Ältabergs verksamhetsområde, DP 480	
14.	Tunnelbana till Nacka; tilläggsavtal till huvud- och delprojektavtal och genomförandeavtal	
15.	Överdäckning vid Nacka centrum - Principöverenskommelse om bytespunkt mm med Stockholms läns landsting och Trafikverket	
16.	Utökad yta för ny sporthall Myrsjöskolan <i>Startbesked</i>	
17.	Omreglering av tomträttsavgäld för fastigheten Erstavik 26:608, Saltsjö Pir i Saltsjöbaden	
18.	Omreglering av tomträttsavgäld för radhusområde i Duvnäs Utskog	
19.	Förändrade stadgar i Käppalaförbundet	
20.	Ungt inflytande som permanent forum <i>Motion den 18 april 2016 av Pascal Mafall Fall (MP)</i> Bordlagd KF 12/12-16	
21.	Klädotek för ungdomar i Nacka <i>Motion den 23 maj 2016 av M Hellströmer, E Tegsten, M Svärd och M Qvarsell (S)</i> Bordlagd KF 12/12-16	
22.	Klimatanpassningsplan <i>Motion den 23 maj 2016 av Roger Bydler (MP)</i> Bordlagd KF 12/12-16	

Nr	Ärende	Noteringar
23.	Motion om projektet Hamn <i>Motion den 11 november 2013 av Christina Ståldal m fl (NL)</i>	
24.	Miljösaneringsfond <i>Motion den 14 december 2015 av Sidney Holm (MP)</i>	
25.	Biologisk mångfald i villaträdgårdar <i>Motion den 20 juni 2016 av Sidney Holm (MP)</i>	
26.	Lån av elcykel på bibliotek <i>Motion den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)</i>	
27.	Uppföljning av beslut <i>Motion den 14 november 2016 av Rolf Wasteson m fl (V)</i>	
28.	Krav på kollektivavtal vid upphandlingar <i>Motion den 14 november 2016 Rolf Wasteson m fl (V)</i>	
29.	Anmälningar, meddelanden och tillkännagivanden	
30.	Anmälningar från revisorerna	
31.	Inkomna motioner, interpellationer och enkla frågor	

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 3

Dnr KFKS 2016/989

Försäljning av fastigheten Älta 10:38 i Ältabergs verksamhetsområde, DP 480

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att överlåta fastigheten Älta 10:38 till Källmossens fastighets AB, org. nr. 559066-0683, för 1 730 000 kr.

Ärendet

Fastigheten Älta 10:38 ligger inom Ältabergs verksamhetsområde, DP 480 och är en del av stadsbyggnadsprojektet Ältaberg för utveckling av småindustri. Köpeskillingen är i avtalet satt till 1 700kr/kvm och uppgår totalt till 1 730 000 kr. Försäljning sker till nuvarande arrendator av fastigheten.

Tillträdesdagen sker på dagen för när kommunfullmäktiges beslut vinner lagakraft som beräknas ske någon gång under februari 2017.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 227
Enheten för fastighetsutvecklings tjänsteskrivelse den 29 november 2016
Köpekontrakt med bilagor till köpekontrakt
Detaljplanekarta

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 227

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut. Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att överlåta fastigheten Älta 10:38 till Källmossens fastighets AB, org. nr. 559066-0683, för 1 730 000 kr.

Yrkanden

Rolf Wasteson (V) yrkade att ärendet avslås.

Beslutsgång

Med avslag på Rolf Wastesons yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med stadsutvecklingsutskottets förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Reservationer

Rolf Wasteson reserverad sig mot beslutet och ingav följande.

”Vänsterpartiet motsätter sig att kommunen säljer fastigheter, särskilt när det gäller i verksamhetsområden. Genom att sälja fastigheterna istället för att upplåta dem med tomträtt avhänder sig kommunen rådigheten över marken. På lång sikt kan det finnas behov av annat utnyttjande av marken, något som nu i praktiken omöjliggörs genom försäljningen. Ekonomiskt är det inte heller någon nackdel att upplåta med tomträtt, kommunen kommer i det fallet att få en avgäld som minst motsvarar kommunens alternativkostnad för högre lån.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-11-29

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/989

Kommunstyrelsen

Försäljning av fastigheten Älta 10:38 i Ältabergs verksamhetsområde, DP 480

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att överlåta fastigheten Älta 10:38 till Källmossens fastighets AB, org. nr. 559066-0683, för 1 730 000 kr.

Sammanfattning

Fastigheten Älta 10:38 ligger inom Ältabergs verksamhetsområde, DP 480 och är en del av stadsbyggnadsprojektet Ältaberg för utveckling av småindustri. Köpeskillingen är i avtalet satt till 1 700kr/kvm och uppgår totalt till 1 730 000 kr. Försäljning sker till nuvarande arrendator av fastigheten.

Tillträdesdagen sker på dagen för när kommunfullmäktiges beslut vinner lagakraft som beräknas ske någon gång under februari 2017.

Ärendet

Ältadalens verksamhetsområde är cirka tio hektar stort med ett strategiskt läge intill Tyresövägen. För området gäller en detaljplan som vann laga kraft den 12 januari 2010. Området medger bebyggelse för småindustri, kontor och handel, som utgör cirka sju hektar av verksamhetsområdet. Tillfart till området skall ske via Tyresövägens nya trafikplats Skrubba-Lindalen.

Fastigheten är en del av stadsbyggnadsprojektet Ältaberg, ett nyetablerat område för småindustri. Köparen arrenderar fastigheten för tillfället.

I samband med utbygganden av de allmänna anläggningarna har kommunen iordningställt kvartersmarken till en grovplanerad yta innan försäljningen sker. Kommunen kommer även att betala fastighetsbildningskostnaderna för att bilda fastigheterna.

Anläggningsavgift för vatten och avlopp skall dock betalas av köparen enligt för varje tidpunkt gällande va-taxa.

Köpeskillingen, inklusive gatukostnader, är satt utifrån ett markvärde om 1 700 kr/kvm tomtarea. Tillträdesdagen sker på dagen för när kommunfullmäktiges beslut vinner lagakraft vilket beräknas ske februari 2017. Inom området finns ytterligare cirka 10 - 15 tomter, beroende på storlek och hur dessa styckas av. Dessa kommer framöver att överlåtas eller upplåtas med tomträtt i takt med att avtal tecknas.

Ekonomiska konsekvenser

Nacka kommun får en intäkt om 1 730 000 kr.

Konsekvenser för barn

Förslag till beslut bedöms inte innebära några särskilda konsekvenser för barn.

Bilagor

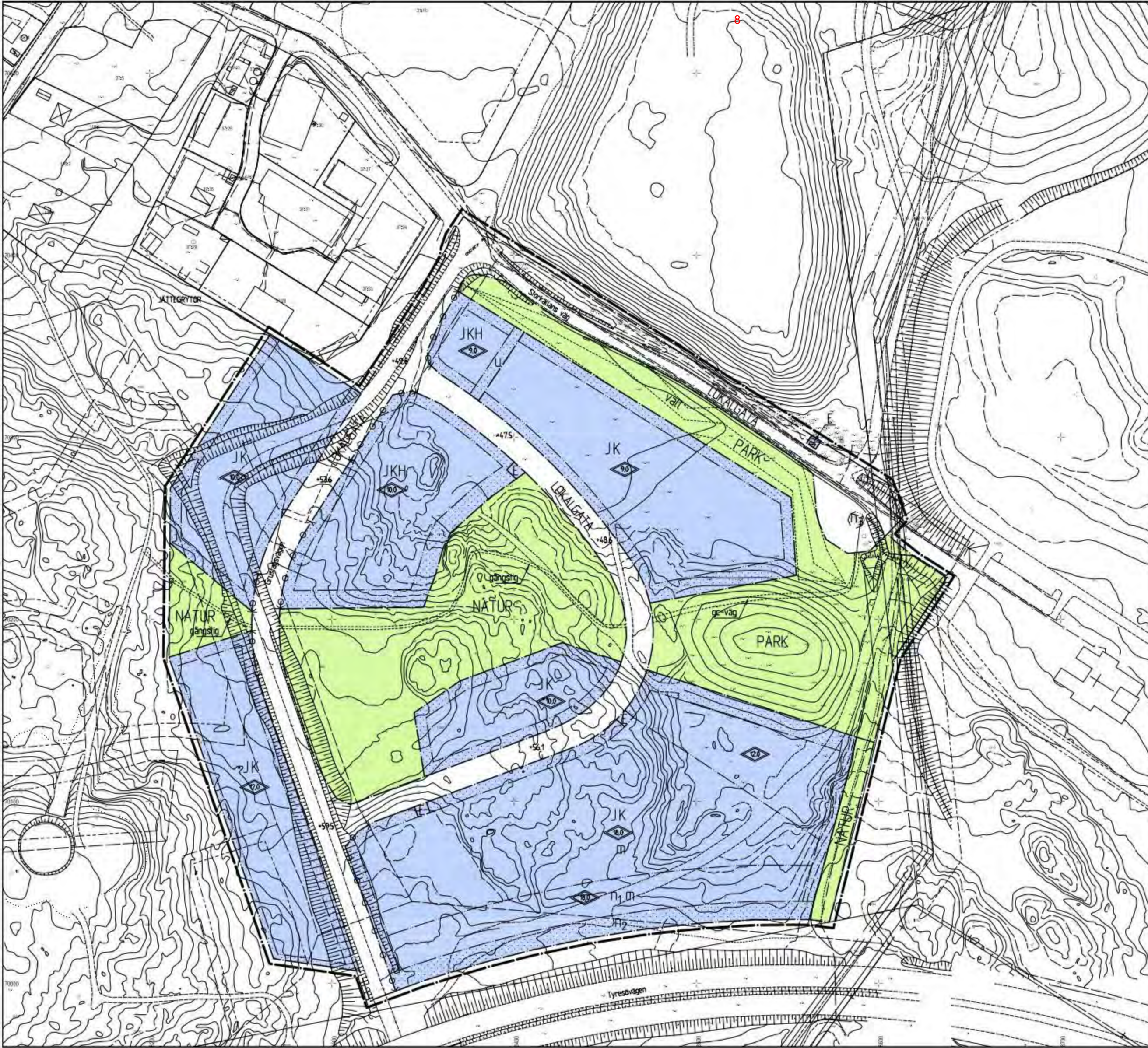
Bilaga 1 Köpekontrakt med bilagor till köpekontrakt

Bilaga 2 Detaljplanekarta

Anna Ahrling
Gruppchef mark
Enheten för fastighetsutveckling

Firass Sjönoce
Markingenjör
Enheten för fastighetsutveckling

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Linje ritad 3 meter utanför planområdets gräs
- - - Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV ALLMÄN PLATS

- LOKALGATA Lokaltrafik
- NATUR Naturområde
- PARK Parkområde

ANVÄNDNING AV KVARTERSMARK

- K Småindustri, kontor
- JKH Småindustri, kontor och handel
- T Tekniska anläggningar

UTFORMNING AV ALLMÄNNA PLATSER

- 0,0 Föreskriven höjd över nollplanet
- gc-väg Gång- och cykelväg
- gångstig Gångstig
- n₁ Träd får inte fällas

BEGRÄNSNING AV MARKENS BEBYGGANDE

- Marken får inte bebyggas, stödmurar och plank får uppföras

MARKENS ANORDNANDE

- n₁ Upplag får inte anordnas
- n₂ Plantering ska finnas
- vall Skyddsvall ska uppföras
- Uttart får inte anordnas

UTFORMNING, UTFÖRANDE

- ◊ Högsta totalhöjd i meter. Utöver angiven högsta höjd får skorstenar, ventilationshusvar och dylikt uppföras

Inom planområdet får inte uppsättas reklamskyltar som kan medföra störningar för trafiken i ex genom att vara föränderliga, blinkande eller ha dominerande utformning. Dagvatten skall ombändas lokalt då försäkring finns för en sådan lösning inom området.

STÖRNINGSSKYDD

- m Ekvivalentnivån för buller inomhus får inte överstiga 40 dB(A)

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

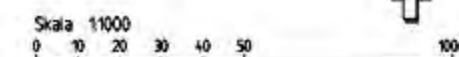
- Genomförandetid
- Genomförandetiden slutar 10 år efter det att planen vunnit laga kraft.

ILLUSTRATIONER

- Illustrationslinje

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Planens syfte är att skapa ett verksamhetsområde för i huvudsak småindustri och kontor samt en mindre del för handel tex blomsterbutik, kiosk och lunchrestaurang. Storkällans väg kommer att utformas som en värdig infart till Storkällans kyrkogård. Det goda kommunikationsläget med kopplingen till Tyresövägen utnyttjas väl via en ny trafikplats i Skrubba-Lindalen. Byggnaders exteriörer ska ha arkitektoniska och estetiska kvaliteter som är lämpliga för byggnaderna som sådana och ger en god helhetsverkan.

Detaljplan för del av Älta 10:1 m.fl.
Ältdalens verksamhetsområde
 Nacka kommun
 Planhelen mars 2009

Till planen hör:
 Planbeskrivning
 Genomförandebeskrivning
 Hjälpredovisning

Andreas Totschig
 Planchef

Kristina Källqvist
 Planarkitekt

KFKS 2007/97 214
 Projekt nr 9624

Tillstyrkt av MSN 2009-09-23 § 262
 Antagen av KF 2009-12-14 § 223
 Laga kraft 2010-01-12

DP 480

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 4

Dnr KFKS 2014/1027-214

Tunnelbana till Nacka; tilläggsavtal till huvud- och delprojektavtal och genomförandeavtal

Beslut

A

1. Kommunstyrelsen beslutar ingå föreslaget tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektavtal om utbyggnad av tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse.
2. Kommunstyrelsen beslutar ingå föreslaget genomförandeavtal om utbyggnad av tunnelbana till Nacka och söderort.

B

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

1. Kommunfullmäktige godkänner att kommunstyrelsen har ingått tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektavtal om utbyggnad av tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse.
2. Kommunfullmäktige godkänner att kommunstyrelsen har ingått genomförandeavtal om utbyggnad av tunnelbana till Nacka och söderort.

Ärendet

Tunnelbanans blå linje ska förlängas från Kungsträdgården till Nacka. För att arbetet med tunnelbanans utbyggnad ska kunna fortsätta behöver kommunen ingå två avtal; ett tilläggsavtal till tidigare ingångna huvud- och delprojektavtal samt ett genomförandeavtal.

Styrelsen för uppföljning av 2013 års Stockholmsöverenskommelse har beslutat att ett tilläggsavtal ska ingås med anledning av åtgärds- och optimeringsarbetet som genomfördes under det första halvåret 2016. Tilläggsavtalet reglerar och tydliggör förändringar rörande genomförande- och finansieringsfrågor. Av tidigare avtal framgår att kostnadsökningar i projektet upp till ett kostnadstak på 15 % av investeringskostnaden ska bäras av parterna. Kostnadsökningar i projektet har medfört att en del av denna kostnadsreserv nu ska användas. Nacka kommuns kostnadsansvar för kostnadsökningarna är enligt föreslaget tilläggsavtal 41 miljoner kronor. Därmed bidrar Nacka med 891 miljoner kronor till tunnelbanans utbyggnad. Tidpunkten för beräknad trafikstart ändras från cirka 2025 till cirka 2026. Kostnaderna och tidplanen ligger inom de ramar som följer av tidigare avtal.

Av tidigare avtal framgår även att ett genomförandeavtal ska ingås mellan parterna. Genomförandeavtalet syftar till att lägga fast principerna för utbyggnaden av tunnelbanan och de ändringar i omfattningen av utbyggnaden som följer av åtgärds- och

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

optimeringsarbetet kring tidplan och ekonomi. I genomförandeaftalet läggs även fast att tunnelbanans permanenta marksanspråk ska upplåtas med servitutsrätt.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 244

Enheten för strategisk stadsutvecklings tjänsteskrivelse den 29 november 2016

Tilläggsavtal till Huvudavtal och Delprojektavtal avseende utbyggd tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse

Genomförandeaftal för tunnelbana till Nacka och söderort

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 244

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslog kommunstyrelsen att fatta följande beslut.

A

3. Kommunstyrelsen beslutar ingå föreslaget tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektavtal om utbyggnad av tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse.
4. Kommunstyrelsen beslutar ingå föreslaget genomförandeaftal om utbyggnad av tunnelbana till Nacka och söderort.

B

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

3. Kommunfullmäktige godkänner att kommunstyrelsen har ingått tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektavtal om utbyggnad av tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse.
4. Kommunfullmäktige godkänner att kommunstyrelsen har ingått genomförandeaftal om utbyggnad av tunnelbana till Nacka och söderort.

Yrkanden

Mats Gerdau (M) yrkade bifall till stadsutvecklingsutskottets förslag.

Beslutsgång

Kommunstyrelsen beslutade i enlighet med Mats Gerdaus yrkande.

Protokollsanteckningar

Mats Gerdau lät anteckna följande för Moderaternas kommunstyrelsegrupp.

”För oss moderater är det viktigt att tunnelbanan håller tidtabellen, att första avgången går enligt plan. Vi noterar att starten nu skjuts upp ett halvår. För att kompensera

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

förseningen måste man öka ansträngningarna att ändå klara den ursprungliga tidsplanen med start 2025, t ex genom att använda fler av dygnets 24 timmar för arbetena och att arbeta i parallella processer.”

Helena Westerling (S) lät anteckna följande för Socialdemokraternas kommunstyrelsegrupp.

”Det går att påverka i opposition. Därför är vi socialdemokrater glada över att ha kunnat släpa ombord moderatmajoriteten på tunnelbanetåget, hela vägen från att den moderata kommunstyrelseordförande på fullmäktige proklamerade att ”Nacka ska inte ha tunnelbana” tills avtalet som slutligen skrevs. När avtalet med bl.a. staten som motpart skrevs valde den då moderatledda regeringen att rulla ut stora kostnader på kommunerna och utnyttja Stockholmskommunerna som bankomat. Detta var inte snyggt. Därför ser vi med viss oro på den redovisade kostnadsökningen. Dock motsvarar kostnadsökningen ungefär hälften av den reserv som avtalet tog höjd för. Den planerade förseningen i projektet ger skäl till att agera och kräva åtgärds paket eller ekonomiska eftergifter för. Vi har stor respekt att projektet är stort och oförutsedda händelser kan förändra tidsplanen, men samtidigt sker utbygganden av tunnelbana till Nacka under många år. Det är i sammanhanget värt att jämföra med att Saltsjöbanan byggdes ett par år. Det är inte rimligt att 100 år av den tekniska utveckling som har skett sedan dess innebär bygglösningar som är dyrare och långsammare.”

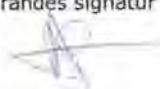

Rolf Wasteson (V) lät anteckna följande.

”Tunnelbanan till Nacka har hittills planerats att vara klar 2025. Behovet av tunnelbana finns redan idag och därför är redan 2025 egentligen för sent. Nu anges att färdigställandet drar ut ytterligare ett år, till 2026. Det menar Vänsterpartiet är oacceptabelt. Utbyggnaden får inte fördröjas utan bör istället forceras så att åtminstone den ursprungliga pplanen håller.”

Hans Peters (C) lät anteckna följande för Centerpartiets kommunstyrelsegrupp.

”Det är viktigt att T-banan håller tidtabellen och att trafiken kommer igång som tänkt. Tyvärr verkar det som om tidplanen förskjuts ca 6 månader. Det är inte bra. Arbetet måste inriktas på att försöka hålla den ursprungliga tidplanen som innebär att första tåget avgår 2025. Arbetet bör bedrivas 24 timmar om dygnet, dock inte sprängningsarbete nattetid.

Samtidigt är det lite tråkigt att läsa socialdemokraternas protokollsanteckning. Onödig raljering som inte leder någon stans, utan snarare mest skapar irritation. Om vi nu ska framhålla vad partier sagt och gjort tidigare i denna fråga så kan vi framhålla att Centerpartiet i landstinget redan under mandatperioden 2006-2010 drev på för ny tunnelbana. Vad sade socialdemokraterna då?”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Sidney Holm (MP) lät anteckna följande.

”Trafiksituationen för Nackaborna är redan idag ansträngd och det är ytterst olyckligt att tunnelbanan till Nacka blivit försenad. Miljöpartiet vill liksom de flesta andra partierna här i Nacka att kommunen aktivt ska stöta på och komma med kreativa lösningar för att det ursprungliga startdatumet ändå ska kunna hållas.”

Christina Ståldal (NL) lät anteckna följande.

”Nackalistan röstade emot tunnelbaneavtalet eftersom det inte fanns någon risk-, konsekvens- eller ekonomisk analys inför beslut. När avtalet nu är ett faktum så konstaterar vi att ytterligare medel behövs för genomförandet vilket inte förvånar. Nacka kommun borde kompenseras för att igångsättningen av bygget drar ut på tiden. Genom lindring i bebyggelsekravet eller genom övervältring av kostnader till de andra intressenterna.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-11-29

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2014/1027-214
Projekt 9222

Kommunstyrelsen

Tunnelbana till Nacka; tilläggsavtal till huvud- och delprojektavtal och genomförandeavtal

Förslag till beslut

A

1. Kommunstyrelsen beslutar ingå föreslaget tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektavtal om utbyggnad av tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse.
2. Kommunstyrelsen beslutar ingå föreslaget genomförandeavtal om utbyggnad av tunnelbana till Nacka och söderort.

B

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

1. Kommunfullmäktige godkänner att kommunstyrelsen har ingått tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektavtal om utbyggnad av tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse.
2. Kommunfullmäktige godkänner att kommunstyrelsen har ingått genomförandeavtal om utbyggnad av tunnelbana till Nacka och söderort.

Sammanfattning

Tunnelbanans blå linje ska förlängas från Kungsträdgården till Nacka. För att arbetet med tunnelbanans utbyggnad ska kunna fortsätta behöver kommunen ingå två avtal; ett tilläggsavtal till tidigare ingångna huvud- och delprojektavtal samt ett genomförandeavtal.

Styrelsen för uppföljning av 2013 års Stockholmsöverenskommelse har beslutat att ett tilläggsavtal ska ingås med anledning av åtgärds- och optimeringsarbetet som genomfördes under det första halvåret 2016. Tilläggsavtalet reglerar och tydliggör förändringar rörande genomförande- och finansieringsfrågor. Av tidigare avtal framgår att kostnadsökningar i projektet upp till ett kostnadstak på 15 % av investeringskostnaden ska bäras av parterna. Kostnadsökningar i projektet har medfört att en del av denna kostnadsreserv nu ska användas. Nacka kommuns kostnadsansvar för kostnadsökningarna är enligt föreslaget tilläggsavtal 41 miljoner kronor. Därmed bidrar Nacka med 891 miljoner kronor till

tunnelbanans utbyggnad. Tidpunkten för beräknad trafikstart ändras från cirka 2025 till cirka 2026. Kostnaderna och tidplanen ligger inom de ramar som följer av tidigare avtal.

Av tidigare avtal framgår även att ett genomförandeavtal ska ingås mellan parterna. Genomförandeavtalet syftar till att lägga fast principerna för utbyggnaden av tunnelbanan och de ändringar i omfattningen av utbyggnaden som följer av åtgärds- och optimeringsarbetet kring tidplan och ekonomi. I genomförandeavtalet läggs även fast att tunnelbanans permanenta marksanspråk ska upplåtas med servitutsrätt.

Ärendet

Bakgrund

Förhandlingarna om utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län enligt 2013 års Stockholmsförhandling, mynnade ut i att två avtal tecknades mellan de involverade parterna, ett huvudavtal och ett delprojektavtal (i fortsättningen kallade Huvud- respektive Delprojektavtalet). Nacka kommun tecknade avtalen den 14 januari 2014, vilka berör hur tunnelbanan ska byggas ut och hur utbyggnaden ska finansieras. För Nackas del innebär det att tunnelbanans blå linje förlängs till Nacka från Kungsträdgården med stationer vid Sofia, Hammarby kanal, Sickla, Järla och Nacka centrum. Avtalen godkändes av kommunfullmäktige den 3 februari 2014, § 28.

Ansvaret för planering, projektering och utbyggnad av tunnelbanan till Nacka har Stockholms läns landstings förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT). Kommunens arbete med frågor som rör tunnelbanans utbyggnad bedrivs inom stadsbyggnadsprojektet Tunnelbana till Nacka 9222. Startpromemoria för stadsbyggnadsprojektet antogs av kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 10 februari 2015, § 15.

Ett tidigt samråd för järnvägsplanen hölls i februari-mars 2015. Syftet med det tidiga samrådet var att informera om tunnelbanesträckningen enligt Delprojektavtalet och redovisa det dåvarande läget i utredningsarbetet. Kommunens yttrande till Stockholms läns landsting antogs av kommunstyrelsen den 2 mars 2015, § 69.

Delprojektavtalet fastställde inte stationsentréernas, arbetstunnlarnas och etableringsytornas placering. Kommunen behövde därför besluta om vilka alternativ som skulle utgöra kommunens planeringsinriktning. Ett inriktningsbeslut för den fortsatta planeringen av tunnelbanan till Nacka antogs av kommunstyrelsen den 15 juni 2015, § 175.

Under hösten 2015 hölls ett samråd om byggskedet. Syftet med samrådet var att få fram bra beslutsunderlag, informera om det pågående projektet och inhämta synpunkter genom att beskriva genomförandet och byggskedets konsekvenser. Kommunens yttrande till Stockholms läns landsting antogs av kommunstyrelsen den 9 november 2015, § 286.

Under det första halvåret 2016 genomförde FUT ett åtgärds- och optimeringsarbete efter att kostnadsuppskattningen i projektet bedömts vara högre än det avtalade kostnadsläget. Arbetet resulterade i en rapport som lades fram i juni 2016 till Styrelsen för uppföljning av 2013 års Stockholmsöverenskommelse; Återrapportering av åtgärds- och optimeringsarbetet, nedan kallad för optimeringsrapporten (optimeringsrapporten återfinns här: <http://www.trafikverket.se/nara-dig/Stockholm/uppfoljning-av-stockholmsforhandlingen/>). Bedömningen i optimeringsrapporten var att det skulle krävas allt för stora kvalitetssänkande åtgärder för att nå de ursprungliga ramarna i Stockholmsöverenskommelsen. Styrelsen för uppföljning av 2013 års Stockholmsöverenskommelse beslutade den 16 juni 2016 att det fortsatta arbetet med tecknande av genomförandeavtal samt planering av delprojekten ska utgå från optimeringsrapporten. Den 25 augusti 2016 beslutade styrelsen att ett tilläggsavtal till Huvud- och Delprojektavtalen ska ingås med anledning av det genomförda åtgärds- och optimeringsarbetet.

Tilläggsavtalet

Syftet med föreslaget tilläggsavtal till Huvud- och Delprojektavtalen avseende utbyggd tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsförhandling är att reglera och tydliggöra de förändringar som lagts fram i optimeringsrapporten. Utöver förändringarna som beskrivs i tilläggsavtalet gäller fortfarande det som tidigare avtalats. För Nackas del rör förändringarna finansiering och tidplanerna för genomförande.

Föreslaget tilläggsavtal innebär att tidplanen förändras genom att projektets milstolpar preciseras och att tidpunkten för beräknad trafikstart ändras från cirka 2025 till cirka 2026. Tiderna för bostadsbyggande ändras inte för Nackas del och tidpunkten för när Nacka kommun ska ha uppfört 13 500 bostäder inom tunnelbanans influensområde är fortsatt 2030.

Enligt Huvudavtalet bidrar Nacka med 850 miljoner kronor till tunnelbanans utbyggnad. I tabell 5 i bilaga 1 till Delprojektavtalet fastställs de olika parternas kostnadsansvar vid en eventuell fördyring. Kostnadsökningar i projektet upp till ett kostnadstak på 15 % av investeringskostnaden ska bäras av parterna. För Nacka kommun är kostnadsreserven totalt 97 miljoner kronor. Detta innebär att Nackas bidrag till tunnelbanan som mest kan bli 947 miljoner kronor enligt gällande avtal. Föreslaget tilläggsavtal innebär att 41 miljoner kronor av kostnadsreserven ska användas och att Nacka kommun därmed ska bidra med 891 miljoner kronor till tunnelbanans utbyggnad.

I tilläggsavtalet justeras tidpunkter för fakturering och förskottering justeras framåt i tiden, enligt föreslaget tilläggsavtal, för att anpassa betalplanen till de nya förutsättningarna. Dessutom läggs den utnyttjade delen av kostnadsreserven in i betalplanen. Totalsumman och tidpunkterna för återbetalning av förskotterade medel påverkas inte. Kostnadsreserven förändras på så vis att delsträckorna Kungsträdgården-Sofia och Sofia-Nacka slås ihop. Kostnadsreservens tak påverkas inte och är fortsatt 97 miljoner kronor. Betalplanen kan komma att förändras inför tecknande av entreprenadkontrakt.

Genomförandeavtalet

Av Huvudavtalet framgår att ett genomförandeavtal ska tecknas. Syftet med föreslaget genomförandeavtal för tunnelbana till Nacka och söderort är att lägga fast principerna för genomförandet av tunnelbanans utbyggnad från Kungsträdgården till Nacka och söderort genom att precisera förutsättningarna för genomförande, bland annat vad gäller detalj- och järnvägsplaner samt tillstånds- och markanspråksfrågor. Föreslaget genomförandeavtal bygger på och är underordnat det som tidigare avtalats. Genomförandeavtalet innebär dock vissa avsteg i förhållande till kommunstyrelsens inriktningsbeslut från juni 2015, bland annat vad gäller placeringen av blivande Järla station, till följd av dålig bergkvalitet.

Genomförandeavtalet innehåller en beskrivning av delprojektets omfattning som utgår från optimeringsrapporten och det beslut som Styrelsen för uppföljning av 2013 års Stockholmsöverenskommelse fattade i juni 2016. Omfattningsbeskrivningen innehåller tunnelbanans spårsträckning och de olika stationerna samt precisering av teknik, anläggningar ovan mark och arbets- och servicetunnlar som behövs för tunnelbanan.

För stationerna i Nacka utgår planeringen enligt föreslaget genomförandeavtal från följande ramar:

- Station Sickla: Stationen förläggs under Värmdövägen och får två uppgångar, en i den västra och en i den östra änden av plattformen. Den västra uppgången får en biljetthall och entré, vilka integreras i ett kommande stations- och kontorshus i anslutning till nya Tvärbanestationen Sickla. Den östra uppgången får en biljetthall belägen under Värmdövägen, med två entréer, en norr och en söder om Värmdövägen. Den södra entrén placeras i det så kallade "Galleriahuset" inom Sickla köp kvarter.
- Station Järla: Stationen förläggs norr om Värmdövägen. Biljetthall och entréer förläggs ovan mark vid den östra änden av plattformen.
- Station Nacka Centrum: Stationen placeras under Värmdöleden (väg 222). Den västra uppgången får en biljetthall placerad i närheten av kommande bussterminal och Nacka Forum och får även en entré i den planerade stadsparken. Den östra uppgången med tillhörande biljetthall under mark placeras norr om Värmdöleden och får entré ovan mark samt en koppling till de framtida motorväghållplatserna.

Den slutliga utformningen av tunnelbanans anläggning preciseras och fastställs i järnvägsplanen.

Föreslaget genomförandeavtal preciserar vad som gäller vid tunnelbanans tillfälliga och permanenta markanspråk på kommunal mark. Det tillfälliga markanspråket omfattar arbetsområden, etableringsytor, mark för tillfällig vistelse och markundersökningar. Det permanenta markanspråket omfattar i huvudsak spårtunnlar med tillhörande anläggningar såsom uppgångar, rulltrappor, biljetthallar, ventilationsschakt, arbets- och servicetunnlar m.m. samt skyddszoner. Det permanenta markanspråket för tunnelbanan ska enligt

genomförandeavtalet upplåtas med servitutsrätt. Servitutens huvudsakliga innebörd beskrivs i genomförandeavtalet. Markanspråken kommer att preciseras i järnvägs- och detaljplan.

Andra avtal

Genomförandeavtalet är av övergripande karaktär. Det kommer därmed att behövas ytterligare och mer specifika avtal mellan parterna och med andra parter för tunnelbanans utbyggnad.

Genomförandeavtalet är en förutsättning för att principöverenskommelsen för bytespunkt Nacka centrum ska kunna ingås med berörda parter.

Ekonomiska konsekvenser

Tilläggsavtalet

Tilläggsavtalet innebär att 41 miljoner kronor av en kostnadsreserv på 97 miljoner kronor används. Kostnaderna för tunnelbanans utbyggnad till Nacka ligger fortfarande inom det som tidigare avtalats. Justeringar av tidpunkterna för fakturering och återbetalning av förskottade medel innebär ingen påverkan på totalekonomin.

Genomförandeavtalet

Genomförandeavtalet medför inga ytterligare kostnader för kommunen.

Konsekvenser för barn

Förslaget till beslut realiserar kommunens ambition att få tunnelbana utbyggd till Nacka kommun. Utökad kollektivtrafik och alternativa färdssätt bedöms förenkla liv och rörelse för kommunens medborgare, däribland barnen.

Bilagor

- Bilaga 1. Tilläggsavtal till Huvudavtal och Delprojektavtal avseende utbyggd tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse
- Bilaga 2. Genomförandeavtal för tunnelbana till Nacka och söderort

Gunilla Glantz
Stadsbyggnadsdirektör
Stadsledningskontoret

Frida Foley
Projektledare
Enheten för strategisk stadsutveckling

2016-11-22

Tilläggsavtal till Huvudavtal och Delprojektavtal avseende utbyggd tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse

Parter

1. Staten, genom Stockholmsförhandlingen
2. Stockholms läns landsting
3. Stockholms stad
4. Solna stad
5. Järfälla kommun
6. Nacka kommun

Staten, genom Stockholmsförhandlingen, Stockholms läns landsting, Stockholms stad, Solna stad, Järfälla kommun och Nacka kommun benämns i det följande enskilt för "Part" och gemensamt för "Parterna". Stockholms läns landsting benämns nedan enskilt för "Landstinget". Staten, genom Stockholmsförhandlingen, benämns nedan enskilt för "Staten".

1. Inledning

Parterna har genom Huvudavtal och Delprojektavtal, daterat 2014-01-07, om finansiering och medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län enligt 2013 års Stockholmsförhandling, ingått avtal om finansiering, medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län genom beslut i respektive parts beslutande organ.

Under första halvåret 2016 gjordes en översyn av anläggningen med syfte att hitta åtgärder och optimera utformningen för att fortsatt ligga inom den ekonomiska ramen för Stockholmsförhandlingen. Arbetet utmynnade i rapporten Återrapportering av åtgärds- och optimeringsarbetet, som Parterna genom Styrelsen för 2013 års Stockholmsförhandling godkände i juni 2016 för att vidare inarbetas i genomförandavtal samt ett tilläggsavtal för politisk beredning och beslut. Jämfört med den inledande projekteringen av tunnelbanan medförde åtgärds- och optimeringsarbetet förändringar avseende utbyggnadens omfattning, bland annat ändrad lokalisering av vissa stationslägen och i vissa fall borttagande av uppgångar och entréer. Åtgärderna finns beskrivna i genomförandavtal för respektive delprojekt.

Jämfört med Huvudavtalet och Delprojektavtalen innebär åtgärds- och optimeringsarbetet förändringar i följande avseenden:

- Tidplan för genomförandet av tunnelbaneutbyggnaden
- Tidpunkt för fullgörande av Järfälla kommuns bostadsåtagande
- Betalningsplan där en del av kostnadstaket på 2 925 miljoner kronor för Parternas finansiering tas i anspråk.

Syftet med detta Tilläggsavtal är att reglera och tydliggöra dessa förändringar. Utöver de uttryckliga förändringar som beskrivs i detta Tilläggsavtal gäller Huvudavtalet och Delprojektavtalen med oförändrade villkor. Tabellförändringar i relation till delprojektavtalen enligt nedanstående sammanställning.

Tilläggsavtal	Ersätter tabell i Delprojektavtal
Tabell Årlig investeringskostnad, Bilaga 1	Tabell 2 Årliga investeringskostnader, Bilaga 1
Tabell Finansiering av infrastruktur, Bilaga 2	Tabell 1, Bilaga 1
Tabell Betalningsplan, Bilaga 3	Tabell 3 och Tabell 4, Bilaga 1 samt Tabell 1, Bilaga 2
Tabell Kostnadsansvar, Bilaga 4	Tabell 5, Bilaga 1
Tabell Bostadstillskott och återbetalning, Bilaga 5	Tabell 2, Bilaga 2
Översiktliga tidplaner per delprojekt, Bilaga 6	Alla tabeller i Bilaga 3

2. Tidplan för genomförande

Parterna är överens om en justerad tidplan för genomförandet av tunnelbaneutbyggnaden för samtliga Delprojekt (Tunnelbana till Nacka och söderort, Tunnelbana till Arenastaden, Tunnelbana till Barkarby). De justerade tidplanerna för respektive Delprojekt framgår i de översiktliga tidplanerna, bilaga 6. Bilaga 6 ersätter samtliga tider, gällande genomförandet av utbyggnaden av tunnelbanan, angivna i Huvudavtalet och Delprojektavtalen.

De översiktliga tidplanerna redovisar en möjlig trafikstart cirka 2026 för Tunnelbana till Nacka och söderort, cirka 2024 för Tunnelbana till Arenastaden och Tunnelbana till Barkarby. Tiderna anges exklusive eventuella överklaganden.

3. Tider för bostadsbyggande

Tidplanerna för Stockholms stads, Nacka kommuns och Solna stads fullgörande av bostadsåtaganden enligt Delprojektavtalen, ligger fast.

Parterna är överens om en ny tidplan för Järfälla kommuns fullgörande av bostadsåtagandet. Järfälla kommun ska själv, eller genom annan markägare/bostadsexploator, uppföra cirka 14 000 bostäder i tunnelbanans influensområde fram till senast år 2032, med en genomsnittlig takt om cirka 735 bostäder per år.

4. Årliga investeringskostnader

De årliga investeringskostnaderna framgår av tabell i bilaga 1.

5. Finansiering

5.1 Finansiering

Parterna ska gemensamt bidra till finansieringen av utbyggnaden av tunnelbanan medan enbart Landstinget finansierar inköp av fordon och utbyggnad av depåer och depåanslutningar. Totalt för hela Projektet anges Parternas finansiering av Projektet enligt nedanstående fördelning (varvid noteras att Landstingets finansiering nedan inkluderar 6 200 miljoner kronor för fordon och depåer). Tabellen ersätter tabell i Huvudavtalet under punkt 7.1.

Part	Belopp (miljoner kronor)	Procent (avrundat)
Staten	14 270	53,1%
Stockholms läns landsting	7 157	26,6%
Stockholms stad	3 050	11,4%
Nacka kommun	891	3,3%
Solna stad	607	2,3%
Järfälla kommun	886	3,3%
Totalt	26 860	100,0%

Finansieringen innebär att ytterligare 1 160 miljoner kronor tas i anspråk jämfört med investeringskostnaden 19 500 miljoner kronor i Huvudavtalet och Delprojektavtalet. Upp till kostnadstaket på 2 925 miljoner kronor kvarstår således 1 765 miljoner kronor.

Parternas åtagande gällande finansiering och betalning regleras närmare i bilagor till detta Tilläggsavtal. Detta medför att tabellerna som är hänförliga till punkt 7.2 i Huvudavtalet utgår.

5.2 Betalningsplan

Parterna är överens om en ny betalningsplan, som är anpassad efter den nya tidplanen för genomförandet av tunnelbaneutbyggnaden, bilaga 3. Tabellen redovisar Parternas årliga bidrag till utbyggnaden av tunnelbanan samt förskotteringen.

5.3 Justering av betalningsplan

Med utgångspunkt i Delprojektens framdrift är Parterna överens om att en årlig justering av betalningsplanen ska genomföras vid behov i relation till de översiktliga tidplanerna i bilaga 6. Detta innebär att de årliga inbetalningsbeloppen vid behov justeras inom ramen för beslutad betalningsplan.

En eventuell justering av betalningsplanen för nästkommande år ska beslutas av Styrelsen senast den 30 september respektive år. Om genomförandet av utbyggnaden av tunnelbanan förskjuts med mer än två år jämfört med tidplan enligt bilaga 6 eller att totalbelopp i betalningsplanen behöver revideras jämfört med beslutad betalningsplan, alternativt att årligt belopp väsentligt utökas jämfört med beslutad betalningsplan i bilaga 3 ska reviderad betalningsplan hemställas till respektive parts beslutande organ för beslut.

Parterna är överens om att Styrelsen för 2013 års Stockholmsöverenskommelse ges mandat att ändra betalningsplanen i enlighet med ovan.

5.4 Risk och fördyringar

För att ta höjd för kostnadsökningar definierades i Delprojektavtalen ett kostnadstak för parterna på 2 925 miljoner kronor. Ramen för 2013 års Stockholmsöverenskommelse inklusive kostnadstaket är oförändrad jämfört med Huvudavtalet och Delprojektavtalen och uppgår till 22 425 miljoner kronor i 2013 års prisnivå, januari. Även kostnadstakets fördelning i kostnadsansvar mellan parterna är oförändrat. Parterna är överens om att kostnadstaket för delsträcka Kungsträdgården-Sofia samt Sofia-Nacka slås ihop som ett tillägg till Huvudavtalets punkt 8.1. Det utökade kostnadsansvaret redovisas i bilaga 4.

5.5 Bostadstillskott och återbetalning

Tidpunkterna och antalet bostäder för kommunernas bostadsåtagande framgår av tabell i bilaga 5. Tiderna är i enlighet med avsnitt 3 ovan. Antalet bostäder är oförändrat jämfört med Huvudavtalet och Delprojektavtalen.

Tidpunkterna för återbetalningen av den i betalningsplanen beskrivna förskotteringen från Järfälla kommun senareläggs, medan tidpunkterna för återbetalning av gjorda förskotteringar ligger fast för Stockholm, Nacka och Solna. Tidplanerna för återbetalning framgår av tabell i bilaga 5.

6. Villkor för Tilläggsavtalets giltighet

Detta Tilläggsavtal gäller under följande förutsättningar:

dels att Stockholms kommunfullmäktige senast den 30 juni 2017 godkänner detta Tilläggsavtal genom ett beslut som vinner laga kraft,

dels att Nackas kommunfullmäktige senast den 30 juni 2017 godkänner detta Tilläggsavtal genom ett beslut som vinner laga kraft,

dels att Solnas kommunfullmäktige senast den 30 juni 2017 godkänner detta Tilläggsavtal genom ett beslut som vinner laga kraft,

dels att Järfällas kommunfullmäktige senast den 30 juni 2017 godkänner detta Tilläggsavtal genom ett beslut som vinner laga kraft,

dels att Stockholms landstingsfullmäktige senast den 30 juni 2017 godkänner detta Tilläggsavtal genom ett beslut som vinner laga kraft,

dels att Staten undertecknar detta Tilläggsavtal samt att regeringen godkänner Tilläggsavtalet.

Detta Avtal är upprättat i sex likalydande exemplar varav Parterna tagit var sitt.

Stockholm

2013 års Stockholmsförhandling

Stockholms stad

Stockholms läns landsting

Nacka kommun

Solna stad

Järfälla kommun

Bilagor

Bilaga 1. Årliga investeringskostnader

Bilaga 2. Finansiering av infrastruktur

Bilaga 3. Betalningsplan

Bilaga 4. Kostnadsansvar

Bilaga 5. Bostadstillskott och återbetalning

Bilaga 6. Översiktliga tidplaner per projekt

Bilaga 1. Årliga investeringskostnader

Tabell: Årliga investeringskostnader
Miljoner kronor

	Utfall 2014	Utfall 2015	Prognos 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totalt
Nacka och söderort	67	242	405	611	879	1 369	1 610	1 767	1 819	1 813	1 700	736	181	13 200
Arenastaden	56	266	193	185	209	637	817	780	539	422	45	2		4 150
Barkarby	20	135	110	176	358	571	837	785	182	90	46			3 310
Totalt	144	644	707	972	1 446	2 577	3 263	3 332	2 540	2 325	1 791	739	181	20 660 *

Totalsumman 20 660 miljoner kronor baseras på prisnivå januari 2016. Totalsumman exklusive KPI-ökning motsvarar 20 581 miljoner kronor. Notera att Landstinget utöver finansieringen ovan ansvarar för att anskaffa fordon och depåer till en kostnad om 6 200 miljoner kronor (angivet i 2013 års prisnivå, januari).

Bilaga 2. Finansiering av infrastruktur

Tabell: Finansiering av infrastruktur per Part*
Miljoner kronor

Partfinansiering	Nacka och söderort	Arena-staden	Barkarby	Totalt
Staten	9 435	2 675	2 159	14 270
varav medfinansiering	3 000	125	700	3 825
varav trängselskatter	6 050	1 700	1 250	9 000
varav länsstyrelsen		825		825
varav kostnadstak	385	25	209	618
Stockholms läns landsting	429	264	265	958
varav medfinansiering	250	250	150	650
varav kostnadstak	179	14	115	309
Stockholms stad	2 445	604		3 050
varav medfinansiering	2 350	600		2 950
varav kostnadstak	95	4		100
Nacka kommun	891			891
varav medfinansiering	850			850
varav kostnadstak	41			41
Solna stad		607		607
varav medfinansiering		600		600
varav kostnadstak		7		7
Järfälla kommun			886	886
varav medfinansiering			800	800
varav kostnadstak			86	86
Totalt	13 200	4 150	3 310	20 660

* Totalsumman 20 660 miljoner kronor baseras på prisnivå januari 2016. Totalsumman exklusive KPI-ökning motsvarar 20 581 miljoner kronor. Notera att Landstinget utöver finansieringen ovan ansvarar för att anskaffa fordon och depåer till en kostnad om 6 200 miljoner kronor (angivet i 2013 års prisnivå, januari). Beroende på decimalavrundningar i tabellen stämmer inte alla summeringar exakt.

Bilaga 3. Betalningsplan

Tabell: Betalningsplan*
Miljoner kronor

	Fakturerat 2014	Fakturerat 2015	Fakturerat 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totalt
Statlig medfinansiering		133	21	50	0	88	268	655	932	1 377	626			4 150
Statlig medfinansiering (Intäkter för trängselskatt)			280	392	628	656	919	736	375	343	608	285	70	5 294
Statlig medfinansiering	0	133	300	443	628	744	1 187	1 392	1 307	1 720	1 234	285	70	9 444
Stockholms läns landsting	158	163	19	19	71	72	95	65	40	78	79	81	20	959
Förskottering landstinget för länsstyrelsen	28	38	46	96	139	139	121	80	78	59				825
Förskottering landstinget för staten						950	1 050							2 000
Stockholms läns landsting	186	201	64	115	210	1 161	1 266	145	118	137	79	81	20	3 784
Stockholms stad	257	354	120	51	219	242	319	261	164	321	328	333	82	3 050
Förskottering Stockholms stad								553	448					1 001
Stockholms stad	257	354	120	51	219	242	319	814	612	321	328	333	82	4 051
Nacka Kommun			20	18	68	98	143	122	75	147	150	40	10	891
Förskottering Nacka kommun								200	133					333
Nacka Kommun	0	0	20	18	68	98	143	322	208	147	150	40	10	1 224
Solna stad			20	62	148	158	119	73	28					607
Förskottering Solna stad								200	133					333
Solna stad	0	0	20	62	148	158	119	273	161					940
Järfälla kommun			40	84	172	174	229	187						886
Förskottering Järfälla kommun								200	133					333
Järfälla kommun	0	0	40	84	172	174	229	387	133					1 219
Totalt	442	688	564	772	1 446	2 577	3 263	3 332	2 540	2 325	1 791	739	181	20 660

* Totalsumman 20 660 miljoner kronor baseras på prisnivå januari 2016. Totalsumman exklusive KPI-ökning motsvarar 20 581 miljoner kronor. Beroende på decimalavrundningar i tabellen stämmer inte alla summeringar exakt.

Bilaga 4. Kostnadsansvar

Tabell: Kostnadsansvar**
Miljoner kronor

Kostnadsansvar enligt Stockholmsförhandlingen	Kungs- trädgården- Sofia/ Sofia-Nacka*	Sofia- Gullmars- plan	Odenplan- Hagastaden	Hagastaden- Arenastaden	Barkarby	Totalt
Staten	717	313	155	147	222	1 554
Stockholms läns landsting	334	146	92	85	122	779
Stockholms stad	157	111	68			336
Nacka kommun	97					97
Solna stad				68		68
Järfälla kommun					91	91
Totalt	1 305	570	315	300	435	2 925

* Delsträckorna har slagits ihop

** Beloppen avser 2013 års prisnivå, januari.

Bilaga 5. Bostadstillskott och återbetalning

Tabell: Bostadstillskott och återbetalning***
Miljoner kronor

	2023	2024	2025	2026	2027	2030	2031	2032	Totalt per part	Åtagande 2025	Åtagande 2026	Åtagande 2027	Totalt åtagande 2030	Totalt åtagande 2031	Totalt åtagande 2032
Återbetalning till kommun										Bostadstillskott* (lägenheter)	Bostadstillskott* (lägenheter)	Bostadstillskott* (lägenheter)	Bostadstillskott* (lägenheter)	Bostadstillskott* (lägenheter)	Bostadstillskott* (lägenheter)
Stockholms stad			500,5			500,5			1 001	32 400			45 900		
Nacka kommun			166,5			166,5			333	8 200			13 500		
Solna stad			166,5			166,5			333	3 200			4 500		
Järfälla kommun					166,5			166,5	333			9 900**			14 000**
Återbetalning till landsting															
Stockholms läns landsting (Länsplan)	245	280	300						825						
Stockholms läns landsting				1 000			1 000		2 000						
Summa	245	280	1 133,5	1 000	166,5	833,5	1 000	166,5	4 825						

* Bostadstillskott räknas som färdigställda bostäder, från 2014-01-01 till utgången av angivet år i tabellen, vars detaljplaner antas från och med 2014-01-01.

** Förutsätter fastighetsöverlåtelse i enlighet med punkt 3.3. i Delprojektavtal för tunnelbana till Järfälla/Barkarby.

*** Beloppen avser 2013 års prisnivå, januari.

Om berörd Parts åtagande ej kunnat genomföras enligt Avtalet vid respektive angiven tidpunkt för återbetalning av förskotterade medel ska Statens betalning ske så snart respektive berörd Parts åtagande uppfyllts. Förskotterade medel betalas dock under alla omständigheter ut av Staten till berörd Part senast 2035 för Stockholm, Nacka och Solna samt 2037 för Järfälla.

Översiktlig tidplan Tunnelbana till Arenastaden

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lokaliseringsutredningar												
Lokaliseringsutredning	■											
Fördjupad lokalisering (inklusive åtgärds- och optimeringsarbetet)			■									
Järnvägsplan och detaljplaner												
Projektering och framtagande av Järnvägsplan och detaljplaner inkl. miljökonsekvensbeskrivning	■											
Fastställelse och laga kraft					■							
Miljö tillstånd												
Utredningar och undersökningar till miljödomsönsökan, inlämning av ansökan	■											
Hantering i mark- och miljödomstolen och beslut om verkställighet				■								
Lantmäteri process												
						■						
Upphandling												
Arbetstunnlar					■							
Övriga entreprenader						■						
Produktion												
Arbetstunnlar						■						
Bergtunnlar							■					
Stomkomplettering och installationer								■				
BEST (Bana, El, Signal och Tele)									■			
Provdrift och myndighets godkännande												
										■		

Översiktlig tidplan Tunnelbana till Barkarby

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lokaliseringsutredningar												
Lokaliseringsutredning	■											
Fördjupad lokalisering (inklusive åtgärds- och optimeringsarbetet)		■										
Järnvägsplan och detaljplaner												
Projektering och framtagande av Järnvägsplan och detaljplaner inkl. miljökonsekvensbeskrivning	■											
Fastställelse och laga kraft					■							
Miljö tillstånd												
Utredningar och undersökningar till miljödomsönsökan, inlämning av ansökan	■											
Hantering i mark- och miljödomstolen och beslut om verkställighet					■							
Lantmäteri process												
Upphandling												
Arbetstunnlar												
Övriga entreprenader												
Produktion												
Arbetstunnlar												
Bergtunnlar												
Stomkomplettering och installationer												
BEST (Bana, El, Signal och Tele)												
Provdrift och myndighetsgodkännande												

* Fastställande av servitutsavgränsning kan komma att ske efter trafikstart.

Genomförandeavtal

för tunnelbana till Nacka och söderort

1	INLEDNING	2
1.1	Bakgrund	2
1.2	Samverkan	2
1.3	Kommande avtal mellan Parterna	2
1.4	Kommande avtal med andra parter	2
2	OMFATTNING	2
3	TIDPLAN OCH EKONOMI	4
3.1	Tidplan	4
3.2	Ekonomi	4
4	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GENOMFÖRANDE	5
4.1	Planer och tillstånd	5
4.1.1	Järnvägsplan	5
4.1.2	Detaljplaner	5
4.1.3	Miljötilstånd	5
4.1.4	Marklov, bygglov etc.	5
4.1.5	Övriga tillstånd och anmälningar	5
4.2	Principer för markanspråk m.m.	6
4.2.1	Tillfälligt markanspråk	6
4.2.2	Permanent markanspråk	6
4.2.3	Infiltrationsanläggningar, grundvattenrör m.m.	7
4.2.4	Masshantering	8
4.2.5	Träd och vegetation	8
4.2.6	Återställande	8
4.3	Övriga förutsättningar för genomförandet	8
4.3.1	Samordning mellan Parterna	8
4.3.2	Samordning med andra intressenter	8
4.3.3	Ersättningstrafik	8
4.3.4	Ledningar	9
4.3.5	Boende och verksamheter	9
4.3.6	Granskning och dokumentation	9
4.3.7	Kommunikation	9
5	VILLKOR	10
5.1	Avtalets giltighet	10
5.2	Ändringar i och tillägg till Avtalet samt Bestämmelses ogiltighet	10

Stockholms stad och Nacka kommun, nedan gemensamt kallade "**Kommunerna**", och Stockholms läns landsting, nedan kallad "**SLL**", gemensamt nedan kallade "**Parterna**", har under villkor som anges i avsnitt 5 nedan träffat följande genomförandeavtal ("**Avtalet**") för utbyggnad av tunnelbana till Nacka och söderort.

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Parterna har träffat avtal om finansiering och medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län enligt 2013 års Stockholmsförhandling ("**Huvudavtalet**"). Enligt det avtalet och till avtalet hörande delprojektavtal ("**Delprojektavtal**") ska genomförandeavtal upprättas mellan landstinget och berörda kommuner inom respektive delprojekt.

Detta Avtal reglerar mellan Parterna genomförandet av utbyggnaden av tunnelbana till Nacka och söderort ("**Delprojektet**"). Avtalet bygger på, och är underordnat, Huvudavtalet och Delprojektavtalet. De regleringar som återfinns i de avtalen gäller således alltså, såvida inte annat uttryckligen har överenskommit mellan Parterna i detta Avtal.

1.2 Samverkan

För att nå Stockholmsöverenskommelsens mål om en snabb utbyggnad av tunnelbanenätet och ett kraftigt ökat bostadsbyggande krävs en fortsatt nära samverkan mellan Parterna i planerings- och utbyggnadsfasen. Samordningen är en förutsättning för att klara målen och leder till att bostäder i stationsnära lägen kan stå på plats i samband med att tunnelbanan tas i trafik vilket gynnar hållbara resmönster från start. Parterna är överens om att samverka och stödja varandra i genomförandet av projektet för att nå målen med utbyggnad av tunnelbana och ökat bostadsbyggande i enlighet med den tidplan som är satt. Detta kan ske t.ex. genom att i samförstånd hitta lösningar som möjliggör ett samutnyttjande av tunnelbanans skyddszon. För att inte försena Parternas åtaganden avseende bostadsbyggande och utbyggnad av tunnelbanan åtar sig Parterna att skyndsamt hantera frågor om skyddszonens nyttjande. Skyddszonens utbredning ska inte vara större än vad som krävs för att säkerställa den trafikala driften av tunnelbanan.

Parterna är överens om att informations-, erfarenhets- och kompetensutbyte är av central betydelse för att nå framgång. Parterna åtar sig i förhållande till varandra att lojalt och i god anda samverka för att infria Parternas avsikt vid ingående av detta Avtal.

1.3 Kommande avtal mellan Parterna

Detta avtal reglerar principer och är av övergripande karaktär. Parterna konstaterar att ytterligare och mer specifika avtal kommer att behöva träffas för tunnelbanans utbyggnad, såsom avtal avseende permanenta och tillfälliga markupplätelser.

1.4 Kommande avtal med andra parter

Separata avtal som behövs för genomförandet av Delprojektet kommer att tecknas med exempelvis fastighetsägare och ledningsägare. Separata avtal kan även behöva tecknas med huvudmän för andra närliggande projekt. SLL ansvarar som utgångspunkt för att sådana avtal kommer till stånd, dock ska Parterna vara varandra behjälpliga.

2 OMFATTNING

Omfattningen av Delprojektet utgår i huvudsak från de förslag till åtgärder och optimeringar som redovisas i rapporten Återrapportering av åtgärds- och optimeringsarbetet, juni 2016, och som innebär i stort bl.a.

- **Linjen:** Den nya spårsträckningen för tunnelbanan omfattar 11,6 km spårtunnel varav 2,3 km är dubbelspårstunnel. Spårsträckningen kommer att gå från befintlig tunnelbanestation vid Kungsträdgården via ny station vid Sofia på Södermalm till ny slutstation vid Nacka centrum. Spårsträckningen omfattar även en gren från ny station vid Sofia via befintlig tunnelbanestation Gullmarsplan till befintlig tunnelbana vid Sockenplan, varpå den befintliga gröna Hagsätralinjen blir en del av den blå linjen.
- **Station Sofia:** Stationen är belägen under Stigbergsparken och får en uppgång med en biljetthall belägen under mark i Stigbergsparken. Biljetthallen får två entréer placerade i parken.
- **Station Hammarby kanal:** Stationen byggs under Hammarby kanal och får två uppgångar, en norr respektive en söder om kanalen. Den norra biljetthallen med tillhörande entré placeras i den befintliga byggnaden på fastigheten Hamnvakten 7. Den södra biljetthallen placeras under mark och dess entré i en ny byggnad belägen i Lumaparken i anslutning till tvärbanan.
- **Station Sickla:** Stationen förläggs under Värmdövägen och får två uppgångar, en i den västra respektive en i den östra änden av plattformen. Den västra uppgången får en biljetthall och entré, vilka integreras i ett kommande stations- och kontorshus i anslutning till nya Tvärbanestationen Sickla. Den östra uppgången får en biljetthall belägen under Värmdövägen, med två entréer, norr respektive söder om Värmdövägen. Den södra entrén placeras i det så kallade "Galleriahuset" inom Sickla köp kvarter. Stationen blir en viktig trafikknutpunkt med Tunnelbana, Tvärbana, Saltsjöbana samt Värmdövägens och Sickla Industrivägs bilar och bussar.
- **Station Järsla:** Stationen förläggs norr om Värmdövägen. Biljetthall och entréer förläggs ovan mark vid den östra änden av plattformen.
- **Station Nacka Centrum:** Stationen placeras under Värmdöleden (väg 222) . Den västra uppgången får en biljetthall placerad i närheten av kommande bussterminal och Nacka Forum och får även en entré i den planerade stadsparken. Den östra uppgången med tillhörande biljetthall under mark placeras norr om Värmdöleden och får entré ovan mark samt en koppling till de framtida motorvägshållplatserna.
- **Station Gullmarsplan:** En ny plattform skapas under dagens station och kopplas samman med befintlig station Gullmarsplans biljetthall i söder. En ny uppgång med tillhörande biljetthall och stationsentré byggs i norr till kvarteret Mårtensdal och entrébyggnaden integreras i kommande bebyggelse. Den norra uppgången förutsätter en överenskommelse med den blivande fastighetsägaren. Stationen blir en bytespunkt mellan Grön och Blå linje, Tvärbanan och bussar.
- **Ny Station i Slakthusområdet:** Dagens befintliga stationer Globen och Enskede gård ersätts av en ny station i den centrala delen av slakthusområdet. Stationen får två uppgångar varav den norra får en biljetthall under mark vid kanten av det kommande "Norra entréorget" med en entré. Den södra uppgången får en biljetthall under den kommande "Centrala parken" och med två entréer.
- **Teknik:** Tunnelbanan byggs med enkel- respektive dubbelspårstunnlar i berg med intilliggande servicetunnel med tillhörande infartsvägar samt teknikutrymmen. Uppställningsspår efter Nacka centrum utformas så att de ej omöjliggör en förlängning till Orminge.

- **Ovanmarksanläggningar:** Nya anläggningar ovan jord för ventilation, brandgas, tryckutjämning och utrymning kommer bli placerade i anslutning till tunnelbaneanläggningen. Vid uppställningsspåren efter slutstationen Nacka C skapas en separat koppling till markytan, vilken mynnar i en ny servicebyggnad.
- **Arbets- och servicetunnlar:** Till anläggningen planeras sju arbetstunnlar varav tre permanentas till service- och räddningstunnlar efter färdigställande. Vid Sockenplan planeras en servicetunnel vilken kommer att utgöra accessväg under såväl byggtid som i permanent skede. Övriga arbetstunnlar kvarlämnas och kan komma att innehålla tekniska installationer.

Ändringar av betydelse ska i så stor utsträckning som möjligt beslutas i delprojektstyrelsen, i annat fall i styrelsen för Stockholmsöverenskommelsen.

Kollektivtrafiksystemet ska vara sammanhållet och samordnat och uppfylla resenärernas resbehov. Det innebär bl.a. att stationerna ska utformas enligt mål om "attraktiva resor" i det regionala trafikförsörjningsprogrammet.

Stationerna ska utformas så att resenären lätt ska känna igen sig genom en tydlig orienterbarhet. Flödena ska vara självklara och bekanta och miljön präglas av överblickbarhet som skapar känsla av trygghet. Schakt för ventilation, tryckutjämning etc. utgör en del av den helhet som utgör tunnelbaneanläggningen och dessa ska ha en utformning och en lokalisering som integrerar väl med omgivningen.

Möjligheten till omstigning mellan vägburen SL-trafik och tunnelbanan (t.ex. bussterminaler och busshållplatser) är en viktig förutsättning för den utbyggda tunnelbanans helhetsfunktion. Det åligger SLL att internt samordna utbyggnaden av omstigningspunkter.

3 TIDPLAN OCH EKONOMI

3.1 Tidplan

Parterna har enats om en tidplan med milstolpar gällande järnvägsplan, miljötillstånd, upphandling och byggstart enligt följande (exklusive tid för eventuella överklaganden).

Miljödom lagakraftvunnen	Q3-Q4 2018
Järnvägsplan lagakraftvunnen	Q3-Q4 2018
Start upphandling arbetstunnlar	Q3-Q4 2018
Byggstart första arbetstunneln	Q4 2018-Q1 2019
Byggtid	7-8 år

3.2 Ekonomi

Parterna har i ett särskilt tilläggsavtal till Huvudavtalet närmare reglerat ekonomiska frågor, inklusive uppdaterad betalningsplan, för tunnelbaneutbyggnaden.

Produktions- och byggherrekostnaderna för Delprojektet är beräknade till 13 200 miljoner kronor, i prisnivå januari 2016.

4 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GENOMFÖRANDE

4.1 Planer och tillstånd

4.1.1 Järnvägsplan

Utbyggnad av tunnelbanan ska planläggas med stöd av järnvägsplan, som SLL ansvarar för att ta fram. En järnvägsplan tas fram per Delprojekt. SLL ska verka för att järnvägsplanen fastställs av Trafikverket och vinner laga kraft i enlighet med tidplan.

Den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som tas fram till järnvägsplanen ska uppfylla de formella kraven för såväl MKB för järnvägsplan som MKB för detaljplan. Detta eftersom MKB:n, där så är möjligt, kommer att nyttjas i de detaljplaneärenden som Delprojektet aktualiserar.

4.1.2 Detaljplaner

Kommunerna ansvarar för att ta fram, ändra eller upphäva de detaljplaner och fastighetsplaner som krävs för att tunnelbanan med tillhörande anläggningar ska kunna byggas.

SLL ska svara för plankostnaderna med Projektmedel. Planavtal/plankostnadsavtal har upprättats mellan SLL och Kommunerna.

Målsättningen generellt hos Parterna är att sträva efter ett stort mått av samordning mellan järnvägsplanprocess och detaljplaneprocesser för att undvika dubbelarbete samt för att berörda fastighetsägare och andra intressenter inte ska tvingas bevaka onödigt många likartade planprocesser.

Parterna är överens om att samordnat planförfarande (eller förenklat planförfarande för planprocess som påbörjats före årsskiftet 2014/2015) ska tillämpas för detaljplaner/ändring av planer, när så är möjligt. Ett sådant samordnat planförfarande innebär följande.

- Samråd sker inom ramen för järnvägsplanen. Separat samråd för detaljplan krävs inte.
- Järnvägsplanens miljökonsekvensbeskrivning samutnyttjas genom att detaljplanerna hänvisar till den. Det behövs därmed ingen särskild miljökonsekvensbeskrivning för detaljplan.

Kommunerna ska verka för att samtliga planer för vilka man ansvarar antas och vinner laga kraft i enlighet med tidplan.

4.1.3 Miljötillstånd

SLL ansvarar för att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken. SLL ska verka för att erforderligt miljötillstånd erhålls i enlighet med tidplan.

4.1.4 Marklov, bygglov etc.

SLL ansvarar för att ansöka om de mark- och bygglov, eller övriga lov enligt plan- och bygglagen, som behövs för genomförandet av tunnelbaneutbyggnaden. SLL ska samråda med Kommunerna om omfattningen av bygglovskrav för tunnelbanan. Parterna förbinder sig att – efter sådant samråd – ömsesidigt verka för att lov erhålls i huvudsaklig överensstämmelse med inlämnade ansökningshandlingar.

4.1.5 Övriga tillstånd och anmälningar

SLL ansvarar för att inhämta de tillstånd och dispenser som kan krävas för undersökningar och ingrepp i skyddade natur- eller kulturmiljöer.

SLL ansvarar även för att övriga tillstånd inhämtas såsom schaktlov, trafikanordningsplaner, polistillstånd för användande av allmän plats och dylikt.

4.2 Principer för markanspråk m.m.

I detta avsnitt regleras principer för tillfälligt och permanent markanspråk i fastigheter som ägs eller på annat sätt förfogas över av Kommunerna. Kommunerna ska verka för att samma principer även ska gälla fastigheter som ägs av eller upplåtits med tomträtt till bolag majoritetsägda av Kommunerna.

SLL ansvarar för att ta i anspråk mark, utrymme, rättigheter, anläggningar m.m. som behövs för att genomföra utbyggnaden av tunnelbanan och vidmakthålla tunnelbaneanläggningarna. Ersättningar som uppkommer i samband med markåtkomst m.m. enligt ovan finansieras med Projektmedel.

Parterna är överens om att upprätta separata avtal för att reglera erforderliga överlåtelse/upplåtelse när lokalisering av spårtunnlar, uppgångar, schakt, arbetsområden, resenärsservice m.m. beslutats.

Parterna är medvetna om att överenskommelser kan behöva träffas om markåtkomst med fastighetsägare eller tomträttsinnehavare, som inte är part i detta avtal. Detta kan komma att påverka Delprojektet.

4.2.1 Tillfälligt markanspråk

Arbetsområden och etableringsytor

Kommunerna ska i möjligaste mån upplåta erforderlig mark för arbetsområden och etableringsytor. Upplåtelsen ska vara vederlagsfri. SLL ska sträva efter att minimera utrymmena för etableringar i såväl tid som rum. Vid upplåtelse av allmän platsmark erfordras regelmässigt polistillstånd.

Mark för tillfällig vistelse

Kommunerna ska i möjligaste mån upplåta markområden till SLL för etablering av paviljonger för tillfällig vistelse för dem som störs av tunnelbanebygget. Markområdena bör ligga i närheten av de områden där dem som erbjuds nyttja paviljongerna normalt bor. Upplåtelsen av markområdena ska vara vederlagsfri. SLL ska lämna tillbaka samt återställa områdena så snart behovet av paviljonger inte längre finns.

Markundersökningar

Kommunerna medger att SLL får nyttja Kommunernas mark- och vattenområde för att utföra markundersökningar och installera grundvattenrör, utan ersättning. Samråd angående placering ska ske med Kommunerna. SLL ansvarar för att erforderliga myndighetstillstånd inhämtas. Parterna ska i så stor utsträckning som möjligt samverka kring mätdata och resultat från undersökningar enligt ovan, på så sätt att data och resultat görs tillgängliga för alla Parter.

SLL bekostar eventuell flytt av grundvattenrör och därtill sammanhängande kostnader. Kommunen ska i den mån det är möjligt tillhandahålla likvärdig plats.

4.2.2 Permanent markanspråk

Det permanenta markanspråket omfattar i huvudsak spårtunnlar med tillhörande anläggningar såsom uppgångar, rulltrappschakt, biljetthallar inklusive begränsade ytor för resenärsservice, ventilations- och tryckutjämningschakt, räddnings-, arbets- och servicetunnlar m.m., samt skydds-zoner. Områdena preciseras i järnvägsplan och detaljplan.

Upplåtelseform

Det permanenta markanspråket i mark som ägs av Kommunerna ska upplåtas till SLL med servitutsrätt, i första hand officialservitut och i andra hand avtalsservitut om inte annat avtalas. Servitut för utbyggnaden ska i första hand kopplas till av SLL ägda fastigheter. Om SLLs befintliga fastigheter inte kan användas som förmånsfastigheter åligger det Parterna att gemensamt och i samförstånd tillse att SLL erhåller en erforderlig och lämplig förmånsfastighet, till vilka servituten kan kopplas.

Servitutsbestämmelse

Servituten ska huvudsakligen ha följande innebörd.

Rätt att inom servitutsutrymmet anlägga, använda, underhålla och förnya anläggningar, byggnader, tunnlar, bergrum, schakt, skyddsanordningar och andra anordningar för tunnelbaneändamål och därtill kompletterande ändamål [ev. med exemplifierande tillägg "såsom ledningsförläggningar, resenärsservice av begränsad omfattning och skyltar"].

Ägaren av belastad fastighet får inte inom servitutsutrymmet, utan medgivande från ägaren av förmånsfastigheten, utföra schaktning, sprängning, pålning, borrarbete eller andra ingrepp eller arbeten. Avseende åtgärder inom skyddszonen ska sådant medgivande lämnas om utredning visar att åtgärden inte riskerar att skada förmånsfastighetens anläggningsbestånd och fulla användbarhet. Ägaren av förmånsfastigheten ska vid sådan utredning tillhandahålla tekniskt underlag utvisande de åtgärder som förmånsfastighetens ägare utfört inom skyddszonen samt annat tekniskt underlag gällande skyddszonen som ägaren har kännedom om och som är relevant för åtgärdens utförande.

Restriktionerna ovan inskränker inte ägaren av belastad fastighets rätt att bibehålla, använda, underhålla och i övrigt förvalta befintlig byggnad eller anläggning inom servitutsutrymmet. Sådana åtgärder måste dock anmälas till förmånsfastighetens ägare innan de utförs.

Ersättningsprincip

Områden och utrymmen som behövs för det permanenta markanspråket och som preciseras i järnvägsplanen ska upplåtas till SLL utan ersättning.

Fastighetsbildning

SLL ansöker om fastighetsbildning. Förrättningskostnaderna bekostas av Projektmedel. För framtagande av underlag för förrättningarna ansvarar SLL.

SLL äger inte utan Kommunernas medgivande ansöka om fastighetsbildningsåtgärd som innebär att mark som innehas av Kommunerna överförs till av SLL eller SL ägd fastighet.

Tomträtter

Om kommunägda fastigheter, upplåtna med tomträtt, helt eller delvis behöver tas i anspråk för permanent behov ska SLL ensamt svara för inlösenförfarandet. Kostnaden finansieras med Projektmedel.

Kommunerna ska så långt möjligt verka för att fastighetsbildning kan ske i de tomträtter där Kommunerna, eller annan juridisk person som Kommunerna har ett väsentligt inflytande över, är tomträttshavare.

4.2.3 Infiltrationsanläggningar, grundvattenrör m.m.

Kommunerna ska om möjligt bistå SLL med erforderlig mark för infiltrationsanläggningar, grundvattenrör och anläggningar för bortledande av grundvatten. Parterna ska samråda angående anläggningarnas placering. SLL ska äga och driva anläggningarna. Upplåtelsen av marken ska ske utan ersättning.

Parterna ska i så stor utsträckning som möjligt samverka kring mätdata och resultat från undersökningar enligt ovan, på så sätt att data och resultat görs tillgängliga för alla Parter.

SLL bekostar eventuell flytt av grundvattenrör och därtill sammanhängande kostnader. Kommunen ska i den mån det är möjligt tillhandahålla likvärdig plats.

Om Kommunerna bedriver vattenverksamhet som påverkar samma grundvattenmagasin som den planerade tunnelbanan ska Parterna samverka avseende infiltrationen i området.

4.2.4 Masshantering

SLL har ansvaret för masshanteringen till följd av tunnelbaneutbyggnaden om inte annat avtalas med Kommunerna, dock ska Kommunerna om möjligt vara behjälpliga med att finna lämpliga platser för tillfällig lagring av massorna. Parterna ska gemensamt verka för att massorna i första hand kommer till användning i närområdet kring arbetstunnlarna.

SLL ansvarar för och bekostar med Projektmedel erforderlig sanering av förorenade massor vid byggandet av tunnelbanan.

4.2.5 Träd och vegetation

Innan byggstart ska Parterna gemensamt inspektera sådana träd och annan vegetation som ska bevaras och som kan beröras av genomförandet. Vid denna inspektion ska status och eventuella skyddsåtgärder för berörda träd och vegetation säkerställas.

4.2.6 Återställande

Det åligger SLL att med Projektmedel återställa alla tillfälligt nyttjade ytor, områden och anläggningar. Återställande ska ske till den standard som förelåg innan arbetena på platsen påbörjades om inte berörda Parter kommer överens om något annat. Projekteringen ska utföras i samråd med berörd Kommun och enligt Kommunens standard. De handlingar som ska ligga till grund för utförandet av respektive anläggning ska godkännas av berörd Kommun. Gemensam syn av berörda ytor ska göras dels innan arbetena påbörjas, dels vid återlämnande. Synen vid återlämnandet ska göras tidsmässigt i samband med slutbesiktningen av entreprenaden. SLL:s åtaganden beträffande återställande ska anses vara fullgjorda då Kommunen efter syn vid återlämnandet skriftligen godkänner och övertar respektive anläggning.

Om Kommunen begär ett annat återställande och kostnaden då överstiger värdet av återställande till ursprungligt skick, eller om Kommunens standard innebär samma resultat, ska Kommunen bekosta det överstigande värdet.

Arbetstunnlar

Alla arbetstunnlar, även de som endast används under byggtiden, tas i anspråk av SLL permanent. För de arbetstunnlar som ej ska användas i driftskedet gäller – om Parterna i det enskilda fallet inte kommer överens om annat – att tunnelmykning och mark utanför tunnelmykning tas i anspråk med tillfälligt markanspråk och återställs efter byggskedet.

4.3 Övriga förutsättningar för genomförandet

4.3.1 Samordning mellan Parterna

Samordning krävs mellan Parterna i gränssnitt mellan tunnelbaneanläggningen och befintlig, pågående eller planerad bebyggelse och anläggningar. Parterna ska arbeta för att precisera förutsättningar och restriktioner för tunnelbane- respektive bostadsutbyggnad för att på bästa sätt underlätta utbyggnaden för respektive Part.

4.3.2 Samordning med andra intressenter

Projektet genomförs i storstadsmiljö och i områden där exploatering pågår eller planeras och påverkar därmed många. Parterna ska mot den bakgrunden verka för en god samordning med sådana berörda intressen.

4.3.3 Ersättningstrafik

Det är av största vikt att samordning mellan Parterna sker kring planerad ersättningstrafik. Informationen till resenärerna om ersättningstrafik etc. ska vara mycket god.

4.3.4 Ledningar

Arbeten som berör eller på något sätt påverkar kommunala ledningar ska ske i nära samverkan med Kommunerna och med följande av Kommunernas ordinarie rutiner. Kommunerna ska verka för att Kommunernas avtal med ledningsägare kan nyttjas av SLL vid genomförandet av Delprojektet.

SLL ska träffa avtal med ledningsägarna och kostnaderna som är förenliga med detta ska belastas Projektmedel. För det fall Kommunen har anläggningsprojekt i anslutning till ledningsflytt som SLL ska utföra inom Projektet, ska SLL i samarbete med Kommunen samordna sådan ledningsflytt med Kommunens anläggningsprojekt.

4.3.5 Boende och verksamheter

SLL ska genomföra utbyggnaden av tunnelbanan på ett sådant sätt att störningarna på omgivningen begränsas.

4.3.5.1 Tillfällig vistelse

SLL ska erbjuda möjlighet till tillfällig vistelse till närboende, som under en viss tid under byggskedet förväntas att bli särskilt utsatta för störningar.

Kommunerna ska i möjligaste mån upplåta markområden till SLL för etablering av tillfälliga paviljonger, se ovan under rubriken Tillfälligt markanspråk.

Kommunerna ska verka för att lägenheter och lokaler som ägs av Kommunerna, eller av bolag majoritetsägda av Kommunerna, kan nyttjas av SLL för tillfällig vistelse.

4.3.5.2 Skadeståndersättningar

SLL ska vidta erforderliga skyddsåtgärder för att minimera omgivningsskador som följd av utbyggnaden av tunnelbanan.

SLL svarar med Projektmedel för samtliga ersättningskostnader för skador som är direkt relaterade till utbygganden av tunnelbanan gentemot tredje man.

Reglerna för skadeståndersättning återfinns huvudsakligen i miljöbalken.

4.3.6 Granskning och dokumentation

Respektive Part ansvarar för att genomföra överenskomna granskningar. Parterna ska komma överens om tidplan för granskningar. Det är av stor vikt att vid granskningar hålla överenskomna tider, sammanställa synpunkter på ett strukturerat sätt och inte lämna motsägelsefulla synpunkter, t.ex. från olika avdelningar i den egna organisationen.

Parterna ansvarar för att kvaliteten på egna upprättade handlingar är god. Alla handlingar, där så är relevant, ska vara märkta med referens- och höjdsystem.

4.3.7 Kommunikation

Det åligger Parterna att förankra och följa den gemensamma kommunikationsplattform som har tagits fram av parterna i Huvudavtalet.

För den aktuella Delsträckan ska SLL upprätta en kommunikationsplan, som förankras hos Parterna.

5 VILLKOR

5.1 Avtalets giltighet

Detta avtal träder i kraft först när följande krav är uppfyllda:

- att Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting senast den 30 juni 2017 godkänner detta avtal genom beslut som vinner laga kraft,
- att Kommunfullmäktige i Stockholms stad senast den 30 juni 2017 godkänner detta avtal genom beslut som vinner laga kraft,
- att Kommunfullmäktige i Nacka kommun senast den 30 juni 2017 godkänner detta avtal genom beslut som vinner laga kraft,

Parterna är medvetna om att genomförandet av tunnelbaneutbyggnaden förutsätter nödvändiga myndighetsbeslut såsom detaljplaner, järnvägsplan, miljötilstånd och godkännande av Transportstyrelsen. Myndighetsbesluten ska föregås av samråd med dem som berörs av åtgärderna. Parterna är även medvetna om att sakägare har rätt att anföra besvär mot beslut enligt för respektive process gällande lagstiftning. Vad som anges ovan gäller även kommunernas bostadsbyggande.

5.2 Ändringar i och tillägg till Avtalet samt Bestämmelses ogiltighet

Ändringar i och tillägg till Avtalet ska för att vara gällande ske i form av skriftliga tilläggsavtal.

För det fall bestämmelser i Avtalet helt eller delvis är ogiltiga ska inte Avtalet i sin helhet anses ogiltigt utan resterande delar av Avtalet ska fortsätta gälla. I den mån ogiltigheten väsentligen påverkar Parternas utbyte av eller prestation enligt Avtalet så ska i stället en skälig anpassning av Avtalet ske.

Detta Avtal har upprättats i tre (3) likalydande exemplar varav Parterna tagit var sitt.

[Ort:]
[Datum:]

För Stockholms stad
genom dess exploateringsnämnd

_____
[Namnförtydligande:]

[Ort:]
[Datum:]

För Nacka kommun

_____
[Namnförtydligande:]

[Ort:]
[Datum:]

För Stockholms stad
genom dess trafiknämnd

_____
[Namnförtydligande:]

[Ort:]
[Datum:]

För Stockholms läns landsting

_____
[Namnförtydligande:]

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 5

Dnr KFKS 2015/304-224

Överdäckning vid Nacka centrum - Principöverenskommelse om bytespunkt mm med Stockholms läns landsting och Trafikverket

Beslut

Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att ingå föreslaget genomförandeavtal för tunnelbanans utbyggnad till Nacka och Söderort, föreslår kommunstyrelsen kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige beslutar att Nacka kommun ska ingå föreslagen principöverenskommelse Nacka centrums bytespunkt samt resultat av genomförd åtgärdsvalsstudie för samordnad trafikplanering centrala Nacka.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 9 maj 2016 att den fortsatta planeringen i centrala Nacka ska utgå ifrån att trafikplats Kvarnholmen och trafikplats Skvaltán byggs ut till fullständiga trafikplatser samt att trafikplats Nacka C stängs. Vidare ska planeringen utgå från en överdäckning och bussterminal i enlighet med förslaget i promemorian "Förstudie bussterminal och överdäckning i Nacka stad". En förutsättning för projekten är att avtal tecknas med Stockholms läns landsting och Trafikverket.

Detta beslut avser tecknandet av principöverenskommelse mellan Stockholms läns landsting (SLL), Nacka kommun och Staten genom Trafikverket avseende parternas ansvar gällande planering och finansiering av överdäckning, bussterminal, flytt av väg 222 samt trafikplatser. Innan erforderliga detaljplaner och vägplaner vinner laga kraft ska genomförande- och finansieringsavtal utifrån principöverenskommelsen träffas mellan parterna.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 245
Exploateringsenhetens tjänsteskrivelse den 30 november 2016
Principöverenskommelse daterat 2016-11-30

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 245
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslog kommunstyrelsen att fatta följande beslut.

Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att ingå föreslaget genomförandeavtal för tunnelbanans utbyggnad till Nacka och Söderort, föreslår kommunstyrelsen kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige beslutar att Nacka kommun ska ingå föreslagen principöverenskommelse Nacka centrums bytespunkt samt resultat av genomförd åtgärdsvalsstudie för samordnad trafikplanering centrala Nacka.

Beslutsgång

Kommunstyrelsen beslutade i enlighet med stadsutvecklingsutskottets förslag.

Protokollsanteckningar

Helena Westerling (S) lät anteckna följande för Socialdemokraternas kommunstyrelsegrupp.

”Det är roligt att se detta projekt röra sig framåt. När avtalet skulle klubbas i fullmäktige valde vi att inte rösta för detta avtal då avtalet inte har ett takpris och därmed exponeras Nackabor för en onödig stor risk. Detta gjorde vi trots att vi är otroligt positivt inställda till både bussterminalsbygget och överdäckningen av Nacka centrum. Än så länge är projektet i sin linda och det är svårt att sja om hur kostnaderna kommer att förändras. Vi kommer fortsatt att granska kostnadsutvecklingen med stort intresse för att efter bästa förmåga och nuvarande läge hantera denna haltande del i avtalet. Framförallt ser vi framemot att projektet fortskrider och erbjuder Nackaborna värdefulla möjligheter till kollektivtrafik och livskvalitet.”

Christina Ståldal (NL) lät anteckna följande.

”Nackalistan är positiva till övertäckningen av motorleden men vill inte att byggandet ska inskränka på den värdefulla naturen i Ryssberget.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Kommunstyrelsen

Överdäckning vid Nacka centrum - Principöverenskommelse om bytespunkt mm med Stockholms läns landsting och Trafikverket

Förslag till beslut

Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att ingå föreslaget genomförandeavtal för tunnelbanans utbyggnad till Nacka och Söderort, föreslår kommunstyrelsen kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige beslutar att Nacka kommun ska ingå föreslagen principöverenskommelse Nacka centrum bytespunkt samt resultat av genomförd åtgärdsvalsstudie för samordnad trafikplanering centrala Nacka.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 9 maj 2016 att den fortsatta planeringen i centrala Nacka ska utgå ifrån att trafikplats Kvarnholmen och trafikplats Skvaltán byggs ut till fullständiga trafikplatser samt att trafikplats Nacka C stängs. Vidare ska planeringen utgå från en överdäckning och bussterminal i enlighet med förslaget i promemorian "Förstudie bussterminal och överdäckning i Nacka stad". En förutsättning för projekten är att avtal tecknas med Stockholms läns landsting och Trafikverket.

Detta beslut avser tecknandet av principöverenskommelse mellan Stockholms läns landsting (SLL), Nacka kommun och Staten genom Trafikverket avseende parternas ansvar gällande planering och finansiering av överdäckning, bussterminal, flytt av väg 222 samt trafikplatser. Innan erforderliga detaljplaner och vägplaner vinner laga kraft ska genomförande- och finansieringsavtal utifrån principöverenskommelsen träffas mellan parterna.

Ärendet

Den 7 januari 2014 undertecknades ett avtal mellan Staten, Stockholms läns landsting, Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun om utbyggnad av ny tunnelbana och till tunnelbanan kopplad bostadsbebyggelse kallad Stockholmsförhandlingens Huvudavtal (Huvudavtalet). I Huvudavtalet fastslås att för

delsträcka Nacka ska Nacka kommun tillsammans med SLL jämnt dela på kostnaden för att möjliggöra omstigning mellan vägburen SL-trafik och tunnelbanan. Tidigare har också en överenskommelse, kallad Överenskommelse om trafikering i Ostsektorn, tecknats mellan SLL, Stockholms stad, Nacka kommun och Värmdö kommun enligt vilken deltagande parter är överens om utbyggnad och finansiering av framtida bussterminallösningar för ostsektorn, i Slussen och Nacka C.

Kommunstyrelsen beslutade den 9 maj 2016 att den fortsatta planeringen i centrala Nacka ska utgå från att trafikplats Kvarnholmen och trafikplats Skvaltán byggs ut till fullständiga trafikplatser samt att trafikplats Nacka stängs. Vidare ska planeringen utgå från en överdäckning och bussterminal i enlighet med förslaget i promemorian "Förstudie bussterminal och överdäckning i Nacka stad". Enligt beslutet är en förutsättning för projekten att avtal tecknas med Stockholms läns landsting och Trafikverket.

Detta beslut avser tecknandet av principöverenskommelse mellan Stockholms läns landsting (SLL), Nacka kommun och Staten genom Trafikverket. Syftet med principöverenskommelsen är att på en övergripande nivå reglera ett antal principiella grundförutsättningar avseende parternas ansvar gällande planering och finansiering av överdäckning, bussterminal, flytt av väg 222 samt trafikplatser. Innan erforderliga detaljplaner och vägplaner vinner laga kraft ska genomförande- och finansieringsavtal utifrån principöverenskommelsen träffas mellan parterna.

Ekonomiska konsekvenser

En överenskommelse om finansiering av bussterminallösning för Ostsektorn är tecknat mellan Stockholms läns landsting (SLL), Stockholms stad, Nacka kommun och Värmdö kommun. Enligt överenskommelsen ska investeringen för bussterminal vid Nacka centrum fördelas 50/50 mellan SLL och Nacka kommun. Varken trafikplatserna eller bussterminalen finns med i gällande länsplan. Principöverenskommelsen reglerar att parterna ska verka för att få med dessa i kommande länsplan.

I detta tidiga skede uppskattas kostnaderna för projektet till 2000–2300 miljoner kronor, vilket innefattar nya trafikplatser, nya lokalgator, bussterminal och överdäckning. Principöverenskommelsen reglerar på en övergripande nivå ett antal principiella grundförutsättningar avseende parternas ansvar gällande finansiering. Trafikverket har inga medel för åtgärderna men kommer att föra fram trafikplatserna i arbetet med revidering av kommande länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län för att erhålla finansiering för dem. Detta regleras i ett separat finansieringsavtal (KF 2016-09-12). Som en följd av projektet tillskapas nya byggrätter. Värdet för dessa uppskattas till 500-900 miljoner kronor.

Konsekvenser för barn

Värmdöleden är idag en barriär i centrala Nacka. Genom att stänga trafikplats Nacka och överdäcka Värmdöleden kommer möjligheterna för barn att röra sig mellan stadsdelarna till idrottsplatser, skolor och gymnasium att bli enklare och upplevas som tryggare.

Med en effektiv bytespunkt nära gymnasium, skola, idrottsplatser, bibliotek etc. kommer möjligheterna för barn att resa till och från centrala Nacka att stärkas. Stor vikt kommer även att läggas på möjligheten att cykla till och från T-banan och bussterminalen.

Bilagor

Principöverenskommelse daterat 2016-11-30

Ulf Crichton
Exploateringschef

Anna Ahlberg
Projektchef

Mellan Stockholms läns landsting org.nr: 232100–0016 genom Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT) och Trafikförvaltningen (TF) samt AB Storstockholms Lokaltrafik org.nr: 556013–0683 (AB SL) nedan gemensamt kallade SLL, Nacka kommun org.nr: 212000-0167 nedan kallad Nacka och Staten genom Trafikverket region Stockholm org.nr: 202100-6297 nedan kallad Trafikverket, nedan gemensamt kallade Parterna, har träffats följande

Principöverenskommelse avseende Nacka centrums bytespunkt samt resultat av genomförd åtgärdsvalsstudie för samordnad trafikplanering centrala Nacka

1 Bakgrund

Den 7 januari 2014 undertecknades ett avtal mellan Staten, Stockholms läns landsting, Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun om utbyggnad av ny tunnelbana och till tunnelbanan kopplad bostadsbebyggelse kallad **Stockholmsförhandlingens Huvudavtal** (Huvudavtalet).

SLL har genom FUT ansvaret för planering och utbyggnad av den nya tunnelbanan med tillhörande anläggningar medan respektive kommun ansvarar för bostadsbebyggelsen. Vidare fastslås i Huvudavtalet att för delsträcka Nacka ska Nacka kommun tillsammans med SLL jämnt dela på kostnaden för att möjliggöra omstigning mellan vägburen SL-trafik och tunnelbanan. För att tydligare precisera innehållet i Huvudavtalet kommer genomförandeavtal för utbyggnad av tunnelbana tecknas mellan SLL och berörda kommuner.

Tidigare har också en överenskommelse, kallad **Överenskommelse om trafikering i Ostsektorn**, tecknats mellan SLL, Stockholms stad, Nacka kommun och Värmdö kommun enligt vilken deltagande parter är överens om utbyggnad och finansiering av framtida bussterminallösningar för ostsektorn, i Slussen och Nacka C.

Lokaliseringen av ny bussterminal i Nacka C har lagts fast efter att SLLs (TF) utredning med syfte att ”*finna ett optimalt läge för bussterminalen vid Nacka C i anslutning till den kommande tunnelbanestationen för att därmed skapa en attraktiv bytespunkt*” och Nackas förstudie med syfte att ”*utreda förutsättningarna för en överdäckning av en del av Värmdöleden och en ny bussterminal*”, båda har kommit fram till samma lokaliseringsförslag. Lokaliseringen innebär att bussterminalen förläggs i direktanslutning till den nya tunnelbanan, mellan en flyttad väg 222 och Nacka Forum.

En konsekvens av placering och val av bussterminal medför att del av väg 222 måste flyttas i sidled jämfört med dagens vägsträckning. Flytten av väg 222 innebär även produktionstekniska fördelar samt färre störningar för trafiken på väg 222 under byggtiden för överdäckningen och den nya bussterminalen.

Nacka, SLL (TF) och Trafikverket har gemensamt tagit fram en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) i syfte att med utgångspunkt från bl a en överdäckning i anslutning till väg 222 och en bussterminal som ansluter till tunnelbanan analysera hur trafiksystemet ska fungera med en planerad bebyggelseutveckling i centrala Nacka. Resultatet av denna ÅVS är ett förslag om att arbeta vidare med ÅVS:ens alternativ B, bifogas inte, vilket bland annat innebär fullständigt utbyggda trafikplatser för Kvarnholmen och Skvaltan samt att trafikplats Nacka C avvecklas.

2 Omfattning och syfte

Parternas syfte med denna principöverenskommelse är att på en övergripande nivå reglera ett antal principiella grundförutsättningar avseende parternas ansvar gällande planering och finansiering av ett antal åtgärder. Överenskommelsen ska även på en övergripande nivå tydliggöra omfattningen av, funktioner för, gränssnitt och samband mellan dessa åtgärder.

Parterna är väl medvetna om att det i samband med tecknandet av denna överenskommelse är alldeles för tidigt för att i detalj reglera hur åtgärderna ska finansieras och genomföras. Hur detta ska ske kommer att detaljeras i kommande genomförande- och finansieringsavtal. Parterna är också ense om att innan erforderliga detaljplaner och vägplaner vinner laga kraft ska genomförande- och finansieringsavtal utifrån denna överenskommelse träffas mellan parterna.

De åtgärder som regleras i denna principöverenskommelse är (för en närmare definition av omfattning av respektive åtgärd hänvisas till Kap 3 Definition och beskrivningar nedan):

Överdäckning,

Bussterminal,

Flytt av väg 222,

Trafikplatser

Vidare behöver viktigare beroenden mellan i denna överenskommelse reglerade åtgärder och angränsande projekt beskrivas och beaktas i arbetet. De angränsande projekten omfattas av utbyggnaden av ny tunnelbana, bebyggelse och park samt andra anläggningar ovanpå överdäckning, angränsande ny bebyggelse, åtgärder utöver gemensamma åtgärder enligt ÅVS t ex utformningen av det lokala trafiksystemet i Nacka inklusive mobility managementåtgärder samt trafikplats Skogalund.

En viktig slutsats i ÅVS-arbetet är bland annat att all reseefterfrågan i vägsystemet inte kan tillgodoses i samband med utbyggd bostadsbebyggelse i enlighet med Huvudavtalet. Parterna är därför medvetna om vikten av fortsatt utredning- och genomförande av mobility managementåtgärder samt andra åtgärder för att förbättra framkomligheten för gång och cykel samt kollektivtrafik.

3 Definitioner och beskrivningar

I denna principöverenskommelse ska följande begrepp ha den innebörd och omfattning som anges nedan:

- Bytespunkt:** avser en knutpunkt för kollektivtrafiken med anslutande vägnät med god framkomlighet för kollektivtrafik och övriga funktioner såsom; kiss and ride, taxi, cykelparkering.
- Överenskommelse:** avser denna principöverenskommelse inklusive bilagor 1-4.
- Åtgärder:** avser överdäckning, bussterminal, flytt av väg 222 och trafikplatser samt därmed sammanhängande anläggningar, anordningar och provisorier, Bilaga 1.
- Överdäckning:** avser överdäckning med grundläggning, stomme, bjälklag ovan bussterminal, biljetthall för tunnelbana samt vägtunnlar* för väg 222, Bilaga 2 och 3.
* Vägtunnlar: Tunnel under överdäckning med tillhörande väganordningar, ytskikt med erforderligt brandskydd, installationer och teknikutrymmen samt eventuella utrymningsvägar. Västgående tunneldel ska rymma fyra körfält varav ett för kollektivtrafik. Östgående tunneldel ska rymma tre körfält. Vägtunneldel invid bussterminal ska rymma ett körfält för busstrafiken med tillhörande hållplatslägen.
- Bussterminal:** avser ny bussterminal med dels ytor för resenärer och dels ytor för busstrafiken. Resenärsytor innefattar tillhörande servicefunktioner såsom toaletter, sittbänkar och trygghetsrum, men även för verksamheten nödvändiga tekniska utrymmen och system samt biljettkurer. Ytor för busstrafiken innefattar av- och påstigningsytor, tidsregleringsplatser, vändmöjligheter, platser för annan behörig trafik. En "bussterminal" omfattar även pauslokaler samt ytor mellan resenärsytor och hållplatser, Bilaga 2 och 3.
- Flytt av väg 222:** avser flytt av väg 222 samt motorvägshållplatser*, Bilaga 1 och 3.
* Motorvägshållplatser: Hållplats anläggs utmed väg 222 i västgående riktning. I östgående riktning förläggs hållplatsen i direkt anslutning till ny bussterminal. Till motorvägshållplatser hör även av- och påfartsramper mellan hållplatser och väg 222.
- Trafikplatser:** avser ersättande av trafikplats Nacka med ny trafikplats Kvarnholmen med östgående av- och påfartsramper och två cirkulationsplatser, ny trafikplats Skvaltån med två cirkulationsplatser och ny lokalvägskoppling till Skönviksvägen samt ett nytt västgående fjärde körfält från trafikplats Skvaltån t.o.m fd trafikplats Nacka på väg 222, Bilaga 1.

4 Samverkan

Parterna förbinder sig i och med denna överenskommelse att ta ansvar för sitt deltagande i enlighet med överenskommelsen samt att aktivt delta i och effektivt bidra till att överenskommelsens åtgärder respektive dess beroenden till angränsande projekt erhåller bästa möjliga lösningar utifrån ett stads-, trafik- samt kollektivtrafikperspektiv samtidigt som de kan fortlöpa enligt tidplan och budget.

5 Planering, projektering och utbyggnad

Parterna är i och med denna överenskommelse ense om ett antal viktigare principer i samarbetet innebärande att:

Parternas egna interna processer för beslut och politisk beredning ska följas och respekteras av övriga parter. Parterna behöver därför redan i ett tidigt skede se över vilka tider och beslutspunkter som gäller inom respektive parts organisation.

Framtagandet av handlingar ska följa tillämpliga och vid tiden gällande lagar samt tillämpliga regelverk i respektive parts organisation. Framtagandet av handlingar ska också följa de processer och krav på redovisning som gäller inom respektive parts organisation.

Nacka ansvarar för att leda och samordna arbetet med framtagandet av detaljplaner, underlagsmaterial och stödjande handlingar till vägplan för flytt av väg 222, i en omfattning som ska överenskommas mellan Trafikverket och Nacka, samt handlingar för överdäckning och bussterminal.

SLL (TF) förbinder sig att leda och samordna arbetet med kravställning på och granskning av handlingar för bussterminal.

Trafikverket ansvarar för planläggningsprocess för flytt av väg 222. Trafikverket ansvarar vidare för och ska utföra samtliga myndighetsutövande delar i planläggningsprocessen. Trafikverket ska även leda och samordna arbete med kravställning och granskning av underlagsmaterial och stödjande handlingar som Nacka ska ta fram i en omfattning som ska överenskommas mellan Trafikverket och Nacka

Trafikverket ansvarar för att leda och samordna arbetet med framtagande av handlingar enligt väglagen för trafikplatser inklusive formell hantering rörande indragning av trafikplats Nacka.

Nackas insyn och deltagande i Trafikverkets arbete med framtagande av vägplaner för trafikplatser ska hanteras i enlighet med separat upprättat finansieringsavtal, Bilaga 4.

I planeringen av utbyggnaden för åtgärderna behöver eventuella konsekvenser för gc-, kollektiv samt biltrafik beaktas varför utbyggnaden/utbyggnaderna ska planeras så att eventuell påverkan för dessa delar minimeras samtidigt som utbyggnaden/utbyggnaderna kan bedrivas så rationellt och kostnadseffektivt som möjligt. Bl a ska framkomligheten för kollektiv- och biltrafik på väg 222 prioriteras samt regionala beslut om skyddsklassade vägar gälla. Vidare ska Trafikplats Skogalund finnas kvar och säkerställas i sin funktion för kollektivtrafiken.

6 *Ägande inklusive framtida drift och underhåll samt markåtkomst*

Parterna ska i kommande finansierings- och genomförandeavtal dels reglera ägandet inklusive framtida drift och underhåll för anläggningar ingående i åtgärderna samt dels reglera hur mark och utrymmen som respektive part äger/förfogar över ska överlätas eller upplätas för anläggningar ingående i åtgärderna.

Parterna är i och med denna överenskommelse däremot ense om att följande viktigare principer ska gälla:

- 1) Ansvaret för reinvestering samt drift och underhåll följer generellt ägandet om inget annat avtalas.
- 2) Nacka ska äga samt ansvara för drift och underhåll av överdäckningen exklusive vägtunnel enligt punkt 6 nedan.
- 3) Utrymme för bussterminal uppläts med officialservitut till SLL (AB SL) om inte annat avtalas. Servitutet avgränsas till ca 5 cm in från liv i för bussterminalen omslutande väggar, tak samt köryta. Om AB SLs befintliga fastigheter inte kan användas som förmånsfastighet åligger det parterna att gemensamt och i samförstånd tillse att AB SL erhåller en erforderlig och lämplig förmånsfastighet, till vilket servitut kan kopplas.

SLL (TF) ska äga samt ansvara för drift och underhåll av till för bussterminalen erforderliga stomkompletteringar, beläggningar och ytskikt, installationer samt utrustningar.

- 4) Bussterminalens rätt att nyttja tunnelbanans entréer, biljetthall samt förbindelsevägar mellan gatuplan och bussterminal för resenärer ska säkras på lämpligt sätt.
- 5) Trafikverket och Nacka ska sinsemellan överlåta respektive upplåta erforderlig mark för överdäckning respektive för ny sträckning av väg 222. Överlåtelser och eventuella ekonomiska regleringar ska baseras på vedertagna principer innebärande bl a marknadsvärde utifrån planerat ändamål beaktat skäliga kostnader för att göra marken användbar för planerat ändamål enligt normal hantering i respektive parts organisation, för Trafikverkets del Förordning (1996:1190) om överlåtelse av Statens fasta egendom samt för Nackas del *Program för markanvändning med riktlinjer för markanvisnings- och exploateringsavtal, försäljning och köp av fastigheter*.
- 6) Trafikverket ska vara väghållare för väg 222 inklusive vägtunnlar, samt motorväghållplatser. Ansvaret för drift och underhåll följer väghållaransvaret om inget annat överenskommes mellan parterna.

För nya trafikplatser med tillhörande av- och påfartsramper ska Trafikverket och Nacka fortsatt vara väghållare enligt nuvarande ansvarsförhållande vad avser kommunala respektive statliga anläggningar. Ansvaret för drift och underhåll följer väghållaransvaret.

- 7) Intrång på privata fastigheter ska undvikas om så är möjligt. I det fall intrång ändå krävs så regleras det i normalfallet inom väg- eller detaljplanprocesser.
- 8) Under utbyggnadstiden av åtgärderna förbinder sig parterna, i det fall part är ägare av berörd mark, att tillfälligt upplåta denna mark vederlagsfritt. Detta gäller också vid etablering av bodar och upplagsplats mm beroende av utbyggnad/utbyggnaderna av åtgärderna.

7 Tidplan

Parterna är i och med denna överenskommelse i huvudsak ense om nedanstående måltidpunkter för en samordnad planering, projektering och utbyggnad av åtgärderna samt i relation till angränsande projekt. Parterna är dock medvetna om att processer för detaljplaner, vägplaner samt interna beslutsprocesser kan medföra förändring av överenskomna måltidpunkter.

<i>Dec 2016</i>	<i>Projektbeställningar inom respektive berörd parts organisation</i>
<i>2017–2019</i>	<i>Detaljplan/-er och andra handlingar för överdäckning inkl bussterminal samt detaljplaner för trafikplatserna upprättas samordnat med vägplaner för trafikplatserna mm med mål att antas/fastställas under 2019</i>
<i>2017 – 2019</i>	<i>Vägplaner och andra handlingar för trafikplatserna samt för flytt av väg 222 upprättas samordnat med erforderliga detaljplaner med mål att vägplanerna antas/fastställas under 2019</i>
<i>2017 – 2019</i>	<i>För respektive åtgärd erforderliga beslut i respektive parts organisation</i>
<i>Våren 2016 – 2017</i>	<i>Förhandlingar med berörda parter t ex staten om delfinansiering av tillämpliga åtgärder</i>
<i>2017–2019</i>	<i>Genomförande- och finansieringsavtal förhandlas och tecknas</i>
<i>2019–2020</i>	<i>Produktionsstarter av åtgärder</i>
<i>2026</i>	<i>Samtliga åtgärder färdigställda</i>

8 Finansiering

Parterna är i och med denna överenskommelse ense om att verka för att finansieringen av åtgärderna, men också för eventuella erforderliga beroenden till angränsande projekt, säkras i respektive parts organisation.

Nacka och SLL (TF) ska gemensamt också verka för att erhålla maximal medfinansiering t ex statlig där så är möjligt.

Trafikverket ska ta fram erforderligt underlag till Länsstyrelsen för att Länsstyrelsen ska kunna ta ställning till trafikplatser vid kommande revidering av Länsplan.

Det eventuellt utökade ansvaret för finansiering, till följd av att statlig medfinansiering ej erhålls alternativt minskas eller om trafikplatserna inte kommer att omfattas av kommande länsplan, ska följa parternas principer om finansieringen av åtgärder enligt punkt 1–5 nedan.

För utbyggnad av åtgärderna har en tidig total kalkyl tagits fram, bifogas inte. Parterna är medvetna om att kalkylen är mycket tidig och framtagen utifrån de förutsättningar som gällde vid tiden för framtagandet. Förutsättningarna kan därför komma att förändras i ett senare skede.

I det fortsatta arbetet inför tecknande av finansierings- och genomförandeavtal ska kalkylen förfinas och delas upp på åtgärderna:

Överdäckning,

Bussterminal,

Flytt av väg 222,

Trafikplatser

Parterna ska i kommande finansierings- och genomförandeavtal reglera finansieringen av åtgärderna i detalj. Parterna är däremot i och med denna överenskommelse ense om att principerna för finansieringen av åtgärderna gällande planering, projektering och utbyggnad (omfattningen för respektive åtgärd framgår av Kap 3 Definitioner och beskrivningar) innebär att:

- 1) Överdäckningen finansieras av Nacka inklusive de bärande konstruktioner inom bussterminalen som uteslutande erfordras till följd av ovanpåliggande park, anläggningar och bebyggelse.
- 2) Bussterminal finansieras gemensamt av Nacka och SLL (TF) med 50 % vardera enligt tidigare tecknat avtal "Överenskommelse om trafikering i Ostsektorn". I kostnaden för bussterminal ska också ingå de kostnader som exklusivt är bussterminalens andel av kostnaden för flytt av väg 222. Denna kostnad ska preciseras i ett senare skede så att ett eventuellt fast belopp för SLLs (TF) åtagande kan fastställas.
- 3) Flytt av väg 222, exklusive den del som beror av ny bussterminal enligt pkt 2 ovan, finansieras av Nacka.

Ställer Trafikverket krav på funktionen för väg 222 inklusive vägtunnlar utöver vad som föranleds av myndighetskrav eller av Trafikverkets kravställande dokument och vedertagen praxis så ansvarar Trafikverket ensam för denna kostnadsökning.

- 4) Finansieringen för framtagande av vägplaner för trafikplatserna regleras mellan Trafikverket och Nacka enligt separat upprättat finansieringsavtal, Bilaga 4.

Av finansieringsavtalet följer, i det fall trafikplatserna blir finansierade genom kommande Länsplan och när rådighet till detta ges, att Trafikverket ska kompensera Nacka i den omfattning länsplanen medger för de kostnader som Nacka har haft med anledning av framtagandet av vägplanerna.

Parterna är medvetna om att i det fall trafikplatserna inte kommer att omfattas av kommande Länsplan så ska annan part än Trafikverket vara ansvarig för finansieringen av trafikplatsernas produktion. Vidare är parterna medvetna om att vägplanerna för trafikplatserna inte kommer att kunna fastställas utan att finansiering för produktion är säkerställd.

Kostnader för avveckling och rivning av trafikplats Nacka C finansieras av Nacka eller av Nacka utsedd annan part som inte är part i denna överenskommelse.

- 5) Finansiering av eventuell fördyrad drift och underhåll med anledning av förläggning av väg 222 i vägtunnlar ska överenskommas och regleras mellan parterna i samband med kommande finansierings- och genomförandeavtal.

Parterna är också ense om att respektive parts kostnader för arbete och utlägg för tiden innan tecknandet av denna överenskommelse finansieras av respektive part själva om inte annat sägs i denna överenskommelse. I syfte att minska påverkan på övergripande tidsplan har däremot Trafikverket vid undertecknande av denna överenskommelse redan påbörjat arbetet med framtagande av vägplaner i den omfattning som är möjlig utan lagkraftvunna avtal om finansiering samt specialiststöd för framtagande av 3D-modell. Trafikverket har rätt att fakturera Nacka dessa kostnader.

Kostnader från och med undertecknandet av denna överenskommelse för utredningsarbete, framtagande av handlingar, vägplan- och planprocesser mm till följd av åtgärderna finansieras utifrån principer enligt punkt 1-4 ovan. Respektive part ansvarar, om inget annat sägs i denna överenskommelse, själv för kostnader hänförliga till egen tid och som ej omfattas av arbetet enligt punkt 1-4 ovan.

I det fall handlingar och annat material mm kan utnyttjas av annan part i arbetet med och för åtgärderna ska kostnaden fördelas utifrån respektive parts nytta av handlingarna och materialet. Eventuella avvikelser från denna finansieringsprincip beslutas från fall till fall av berörda parter.

Respektive part fakturerar annan part de kostnader som man har rätt till ersättning för. Trafikverket fakturerar Nacka kostnader för framtagande av vägplaner. Till faktura ska bifogas beskrivning av arbetets art samt vid behov nedlagd tid, timkostnad etc. Ersättningen ska erläggas inom 30 dagar. Inga administrativa påslag ska påföras fakturan.

9 Organisation

För att möjliggöra en samordnad utbyggnad av åtgärderna, i tid och till en prognostiserad kostnad, krävs att parterna bemannar egna respektive gemensamma organisationer med resurser i den omfattning som krävs för att genomföra åtgärderna.

Parterna ska verka för att samutnyttja planeringsresurser i arbetet med väg- och detaljplaner samt bruka de möjligheter som ges i respektive lagstiftning till samordning av processerna.

Parterna är i och med denna överenskommelse ense om att samarbetet fram till tecknandet av ett finansierings- och genomförandeavtal i huvudsak ska ske enligt följande:

- 1) En partssammansatt samordningsgrupp med ansvar för att de olika projektgruppernas arbete enligt bland annat punkt 5 ovan bedrivs samordnat. Alla parter ska ha lika stort mandat i samordningsgruppen.
- 2) En projektgrupp bestående av Nacka och SLL med ansvar för framtagande av detaljplaner och andra handlingar för överdäckning och bussterminal samt framtagande av underlagsmaterial och stödjande handlingar till vägplan för flytt av väg 222 i en omfattning som ska överenskommas mellan Trafikverket och Nacka.

- 3) Projektgrupper bestående av Trafikverket med ansvar för planlägningsprocess för trafikplatser och flytt av väg 222. Projektgrupp för trafikplatser ansvarar för framtagande av samtliga handlingar som erfordras för planlägningsprocessen för denna. Projektgrupp för flytt av väg 222 ansvarar för all myndighetsutövning samt för kravställning och granskning av underlagsmaterial och stödande handlingar som Nacka ska ta fram i enlighet med punkt 2 ovan.
- 4) Underordnat respektive projektgrupp kan det komma att bildas delprojektgrupper för bland annat plan- och tillståndsproucesser samt framtagande av handlingar.

Parterna ska vidare gemensamt verka för att allmänheten får den information som behövs i samband med planering och genomförandet av respektive utbyggnad. Nacka har dock huvudansvaret och ska t ex upprätta en kommunikationsplan i samråd med övriga parter.

10 Ändringar och tillägg

Ändringar av och tillägg till denna överenskommelse ska upprättas skriftligen och undertecknas av samtliga parter.

11 Överlåtelse

Överenskommelsen får inte av endera part överlätas på annan utan de andra parternas skriftliga medgivande.

12 Giltighet

Ovanstående överenskommelsens giltighet förutsätter:

att Nackas kommunfullmäktige godkänner överenskommelsen senast 2017-02-28.

att SLL på behörig nivå godkänner överenskommelsen senast 2017-02-28.

Vidare är parterna medvetna om att Nackas och Trafikverkets beslutande organ beslutar om att anta detaljplan respektive vägplan.

.....

Denna överenskommelse är upprättat i tre (3) likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

Stockholm den / 2017

Nacka den / 2017

För Stockholms läns landsting

För Nacka kommun

Anne Rundquist
Tf Landstingsdirektör

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Stockholm den / 2017

För Trafikverket

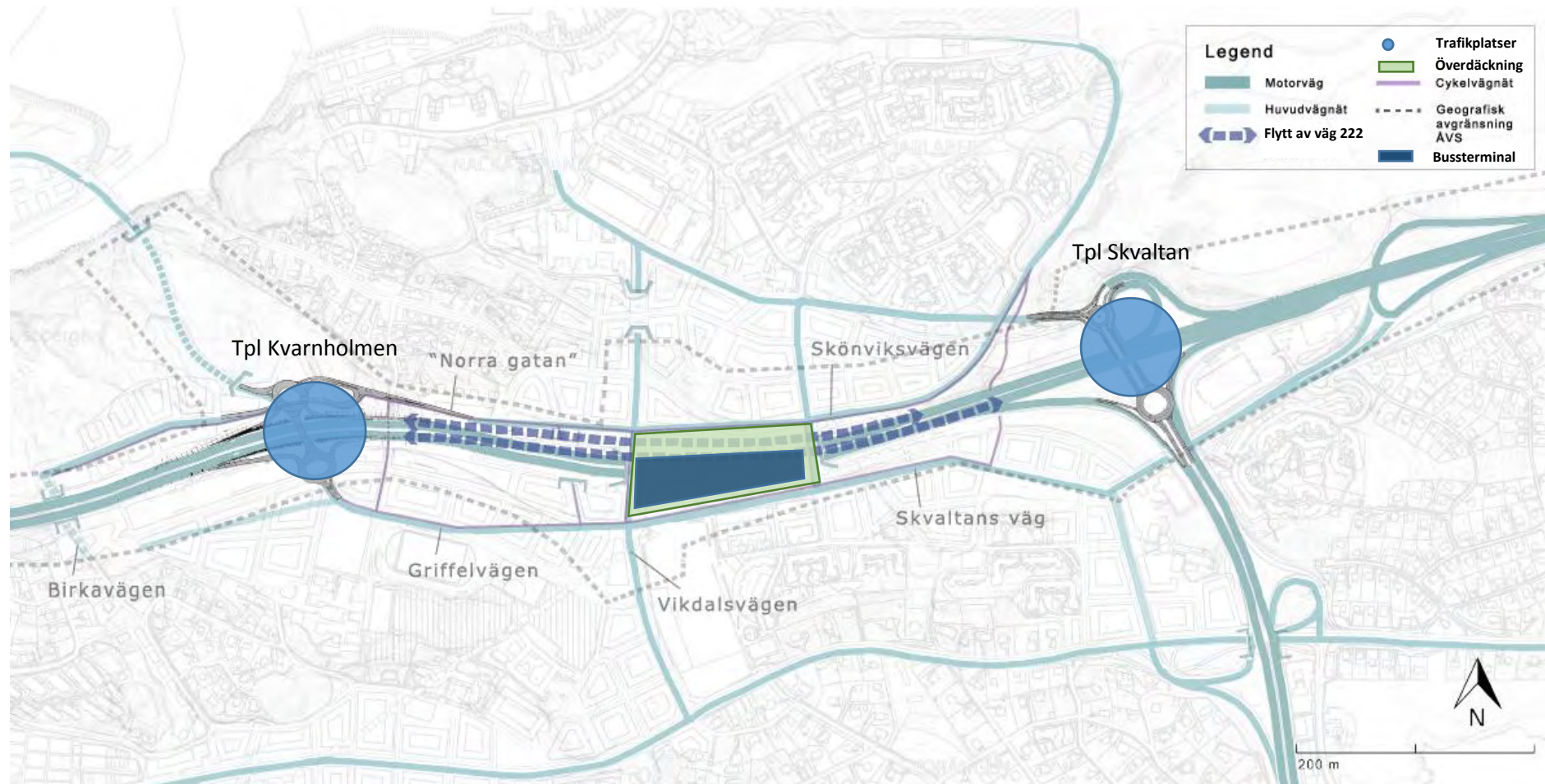
Helena Sundberg
Regional direktör

BILAGOR

Skisser, kartor och andra figurer i till denna överenskommelse hörande bilagor har till syfte att ge en överblick över de olika åtgärderna. Parterna är införstådda med att detaljer i dessa som, men inte begränsat till, exakta placeringar, skalor och omkringliggande bebyggelse inte utgör en del av denna överenskommelse.

1. Översikt av åtgärder
- 2.1 Principskiss sektion för överdäckning, bussterminal och ny sträckning av väg 222
- 2.2 Principskiss plan för överdäckning
3. Principskiss plan för bussterminal samt östgående motorvägshållplatser
4. Finansieringsavtal för trafikplatser

Bilaga 1

Orienteringskarta åtgärder. Ej skalenlig.

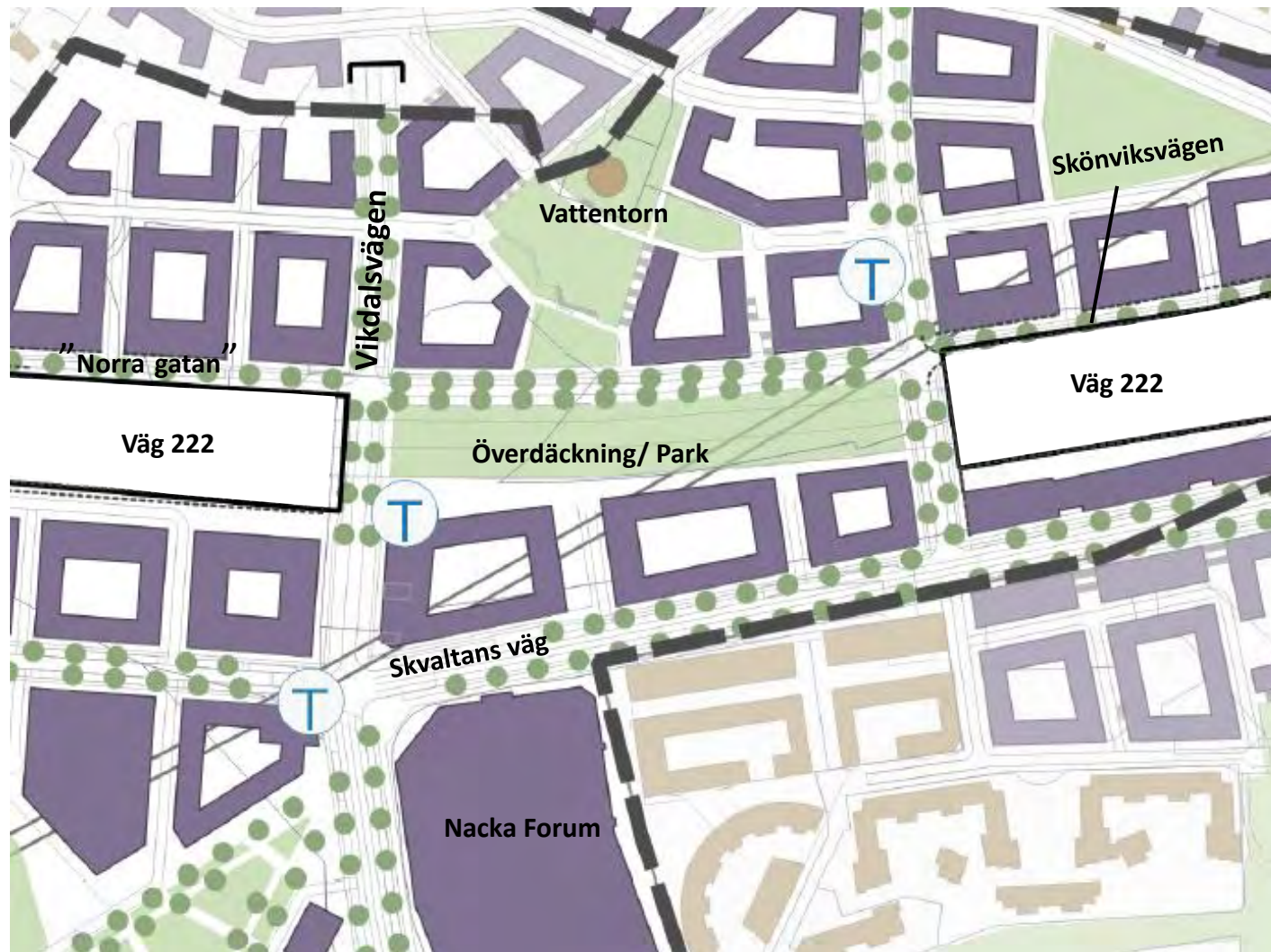

Bilaga 2.1

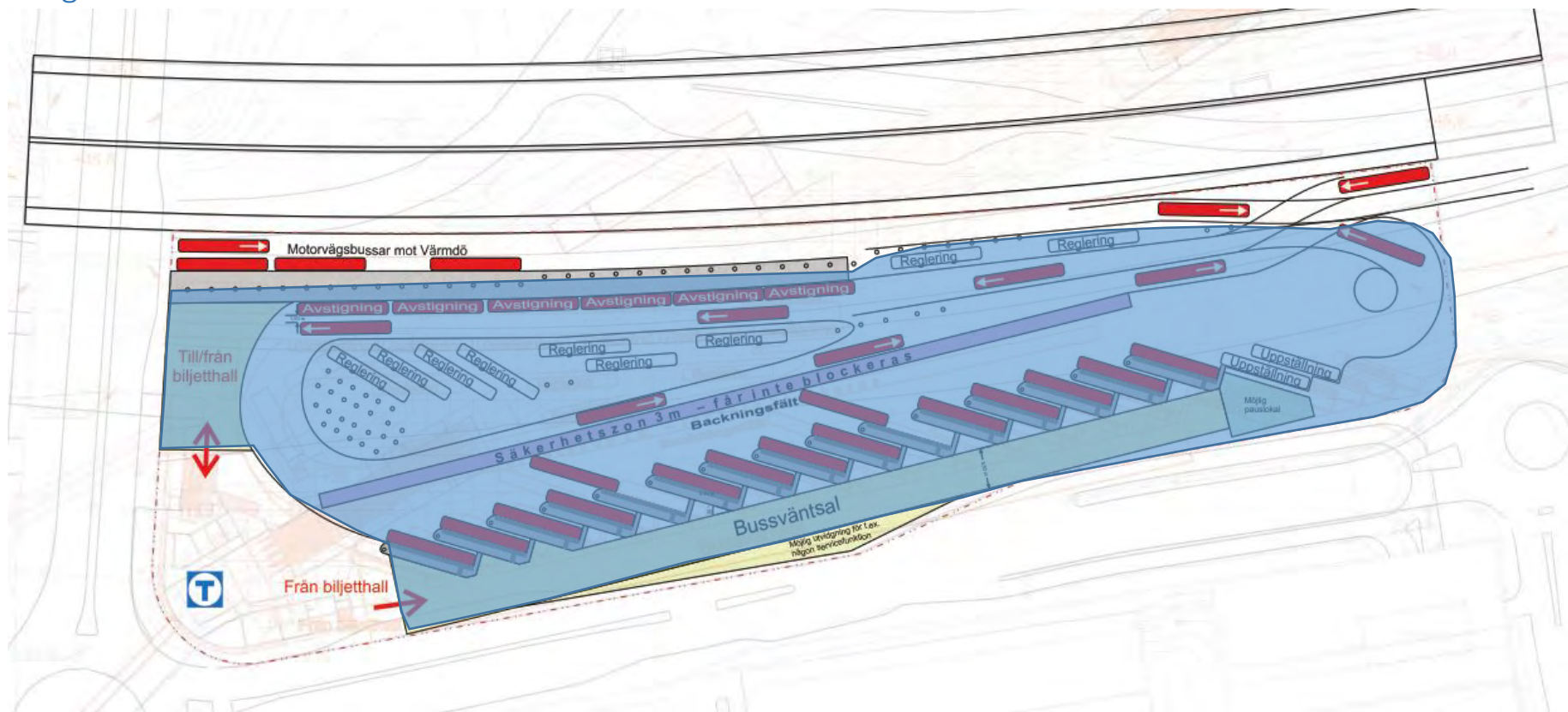
Principskiss sektion för överdäckning, bussterminal samt ny sträckning av väg 222. Ej skalenlig.

Bilaga 2.2

Principskiss plan för överdäckningen. Ej skalenlig.

Bilaga 3

Principskiss plan för bussterminal samt östgående motorväghållplatser. Ej skalenlig.

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 6

Dnr KFKS 2016/1028

Utökad yta för ny sporthall på Myrsjöskolan

Utökad projektram och startbesked

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anslå ytterligare 10,5 miljoner kronor i investeringsram för projektnummer 90000345 av den 16 november 2015, § 288, varpå den totala investeringsramen uppgår till 48,5 miljoner kronor.

Ärendet

Den 16 november 2015 fattade kommunfullmäktige beslut om att bevilja investeringsmedel om 38 miljoner kronor för byggnation av en sporthall på Myrsjöskolan. När projekteringen av den nya sporthallen startade identifierade projektgruppen att den finns en bra möjlighet att anlägga en kultur- och fritidslokal i suterrängvåning under sporthallen. Den möjliga lokalen är beräknad till ca 600 kvm till en kostnad av 10,5 miljoner kronor.

Kostnaden för de nya ytorna blir 17 500kr/kvm (BTA) mot en kostnad på 23 750 kr/kvm (BTA) för motsvarande fristående byggnad vilket ger en besparing på ca 3 750 000kr. Den nya sporthallen ska stå färdig till skolstarten höstterminen 2018. Inriktningsbeslut för byggnation av den nya lokalen togs på fritidsnämnden den 1 december 2016.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 234

Enheten för fastighetsutvecklings tjänsteskrivelse den 23 november 2016

Investeringskalkyl utökad yta Myrsjö sporthall

Preliminärt hyrestillägg utökad yta Myrsjö sporthall

3d vyer del 1 Myrsjö sporthall

3d vyer del 2 Myrsjö sporthall

Situationsplan Myrsjö sporthall

Entréplan Myrsjö sporthall

Suterrängplan Myrsjö sporthall

Inriktningsbeslut FRN 2016-12-01 utökad yta

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 234

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslog kommunstyrelsen att fatta följande beslut. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anslå ytterligare 10,5 miljoner kronor i investeringsram för projektnummer 90000345 av den 16 november 2015, § 288, varpå den totala investeringsramen uppgår till 48,5 miljoner kronor.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Under förutsättning av att kommunfullmäktige beviljar investeringsmedel enligt ovan beviljar kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott för egen del startbesked för den utökade nybyggnationen av sporthall på Myrsjöskolan.

Detta beslut fattas med stöd av punkten 45 i kommunstyrelsens delegationsordning.

Beslutsgång

Kommunstyrelsen beslutade i enlighet med stadsutvecklingsutskottets förslag.

Protokollsanteckningar

Christina Ståldal (NL) lät anteckna följande.

”Ett kluster av sportanläggningar planeras att byggas vid Myrsjöskolan, där det redan finns sportanläggningar, vilket är positivt. Det planeras nu att byggas en undervåning som ska ge utrymme för bl a dans. Ytan för dans beräknas till 180 kvm. Det verkar vara för lite med tanke på att många barn och ungdomar vill ägna sig åt detta. De praktiska kraven för detta är lika viktiga som för andra idrotter som t ex fotboll och hockey. Nackalistan vill att ytbehovet undersöks närmare.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-11-23

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr KFKS 2016/1028

Kommunstyrelsens
statsutvecklingsutskott

Utökad yta för ny sporthall på Myrsjöskolan

Utökad projektram och startbesked

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslår kommunstyrelsen att fatta följande beslut. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anslå ytterligare 10,5 miljoner kronor i investeringsram för projektnummer 90000345 av den 16 november 2015, § 288, varpå den totala investeringsramen uppgår till 48,5 miljoner kronor.

Under förutsättning av att kommunfullmäktige beviljar investeringsmedel enligt ovan beviljar kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott för egen del startbesked för den utökade nybyggnationen av sporthall på Myrsjöskolan.

Detta beslut fattas med stöd av punkten 45 i kommunstyrelsens delegationsordning.

Sammanfattning

Den 16 november 2015 fattade kommunfullmäktige beslut om att bevilja investeringsmedel om 38 miljoner kronor för byggnation av en sporthall på Myrsjöskolan. När projekteringen av den nya sporthallen startade identifierade projektgruppen att den finns en bra möjlighet att anlägga en kultur- och fritidslokal i suterrängvåning under sporthallen. Den möjliga lokalen är beräknad till ca 600 kvm till en kostnad av 10,5 miljoner kronor.

Möjlighet att skapa tillkommande ytor i nya sporthallen har mottagits med stort intresse hos kultur och fritidsenheten. Tillsammans med dem har enheten för fastighetsutveckling tagit fram ett förslag hur den utökade ytan ska kunna disponeras.

Kostnaden för de nya ytorna blir 17 500kr/kvm (BTA) mot en kostnad på 23 750 kr/kvm (BTA) för motsvarande fristående byggnad vilket ger en besparing på ca 3 750 000kr. Den nya sporthallen ska stå färdig till skolstarten höstterminen 2018. Inriktningsbeslut för byggnation av den nya lokalen togs på fritidsnämnden den 1 december 2016

Ärendet

Bakgrund

Ormingeområdet expanderar kraftigt framöver och i enlighet med fritidsnämndens antagna kapacitetsutredning är behoven av lokaler för fritidsaktiviteter i området stort. Den nya sporthallen vid Myrsjöskolan som kommunfullmäktige beviljade investeringsmedel på 38 miljoner kronor till den 16 november 2015 blir ett efterfrågat tillskott. Hallen skall stå klar till skolstarten hösttermin 2018.

När projekteringen av den nya sporthallen startade identifierade projektgruppen att den finns en bra möjlighet att anlägga en lokal i suterrängvåning under sporthallen. Den möjliga lokalen är beräknad till ca 600 kvm. Möjlighet att skapa mer yta för kultur och fritidsverksamheter har mottagits med stort intresse hos kultur och fritidsenheten.

I och med den planerade nyproduktionen av bostäder i Orminge centrum rivs exempelvis Nybackas gymnastiksal och hantverkshuset. Lokaler som i nuläget används av bland annat kampsportsförening, gymnastik och dans. Nybackas gymnastiksal är uppsagd till 4:e kvartalet 2017. Det är därför av största vikt att hitta ersättningslokaler i närområdet.

Nuläge

Den nya sporthallen är en fullstor hall av samma typ som Tollare bollhall. Eftersom hallen byggs i en sluttning finns möjligheten att skapa ytterligare lokalyta för kultur- och fritidsverksamhet intill Myrsjö IP. Den nya lokalen är beräknad till ca 600 kvm till en kostnad av 10,5 miljoner kronor.

Inriktningsbeslut för byggnation av den nya lokalen togs på fritidsnämnden den 1 december 2016 enligt nedan.

Kultur- och fritidsenheten föreslår att följande funktioner ska kunna utövas i suterrängvåningen.

- Fyra omklädningsrum med toaletter som även ska kunna användas av fotbollsplanens aktörer
- Förrådsutrymmen, med möjlighet till ingång från utsidan
- Lokal på cirka 200 kvm med möjlighet att utöva:
  - Dans
  - Fysträning
  - Kampsport
  - E-sport

Lokalen utrustas med fiber uppkoppling, musikanläggning samt spegelvägg med räcke.

Med fyra omklädningsrum ges även användarna av fotbollsplanen möjligheter att byta om intill fotbollsplanen samt att motionärer i området och BMX-baneutövarna får tillgång till

toaletter och duschmöjligheter. Lokalen ger också utmärkta förutsättningar för sommarlovsaktiviteterna som sker på Myrsjö IP, då sporthallen ligger i direkt anslutning till fotbollsplanen/BMX-banan.

Ekonomiska konsekvenser

Den hastigt påkomna möjligheten att utöka Myrsjö nya sporthall med 600 kvadratmeter är inom det befintliga byggprojektet ett kostnadseffektivt sätt att tillgodose Fritidsnämndens behov av fritidslokaler eftersom delar av kostnaderna redan är tagna inom huvudprojektet. Kostnaden för de nya ytorna blir 17 500kr/kvm (BTA) mot en kostnad på 23 750 kr/kvm (BTA) för motsvarande fristående byggnad en besparing på ca 3 750 000kr. Den beräknade tillkommande hyresnivån är cirka 680 000 kr per år. Skolverksamheten har möjlighet att hyra på dagtid genom fritidsnämndens bokningssystem. Även kulturverksamhet har möjlighet att hyra lokalen. Vid ett beslut om att hyra lokalen kommer fritidsnämnden att begära ett ökat budgetutrymme från och med juli 2018 för de ökade kostnaderna som blir, i samband med beslut om ramärendet inför budgetbeslut i kommunfullmäktige våren 2017.

Konsekvenser för barn

Området kring Orminge/Myrsjö kommer få en kraftig ungdomstillväxt samtidigt som nydaningen av Orminge centrum minskar antalet fritidslokaler de närmsta åren. Kapacitetsutredningar har tydligt visat på ett stort behov av fritidslokaler i stadsdelen och fritidsnämnden ser att ytan kommer att ha stor betydelse för ge barn och ungdomar möjlighet att utöva fritidsaktiviteter inom sitt närområde.

Bilagor

- a. Investeringskalkyl utökad yta Myrsjö sporthall
- b. Preliminärt hyreställag utökad yta Myrsjö sporthall
- c. 3d vyer del 1 Myrsjö sporthall
- d. 3d vyer del 2 Myrsjö sporthall
- e. Situationsplan Myrsjö sporthall
- f. Entréplan Myrsjö sporthall
- g. Suterrängplan Myrsjö sporthall
- h. Inriktningsbeslut FRN 2016-12-01 utökad yta

Taina Sunnarborg
Enhetschef
Enheten för fastighetsutveckling

Pierre Fällström
Projektledare
Enheten för fastighetsutveckling

67 Projektkalkyl - Specifikation - Nyinvesteringar

Objekt: 140027
 Projekt: 90000345
 Projektnr: Myrsjö Sporthall souterrängdel
 Datum: 2016-11-29

	Summering	
Totalt	Bidrag/vidaredebitering	Investering
10 500	0	10 500

Beskrivning	Fas1		Summeringsgrupp		Byggherre- kostnader	Bidrag/ vidaredeb.
	Förstudie	Program	Fas2	Fas3		
tkr	0	0	Projektering 1 358	Produktion 8 639	503	0
Kostnader för tidigare genomförd förstudie			100			
Kostnader för tidigare genomfört program						
Projektering fas 2			1 000			
Arkitekt						
Landskap arkitekt						
Konstruktör						
VVS-konsult						
El-konsult						
Markkonsult						
Miljökonsult						
Specialkonsulter						
Geoteknikkonsult						
Kopiering						
Kalkyler						
Brandkonsult						
Markentreprenad						
Byggentreprenad				7 000		
Rivningsentreprenad						
Ventilationsentreprenad						
Styr- och övervakningsentreprenad						
VS entreprenad						
Sprinklerentreprenad						
Kylentreprenad						
El/tele entreprenad						
Ökad byggherrekostnad					493	
Myndigheter						
Besiktningkostnader						
Evakueringskostnader						
Markhyra						
Driftkostnader						
Extern projektledning (partneringledare)						
Övrig byggadministration						
Indexuppräknig						
Budgetreserv (risk)			110	700		
Arvode totalentreprenör			121	770		
Kostnadsförda PU-åtgärder						
Adm påslag intern PL 2%	0	0	27	169	10	0

PRELIMINÄR HYRA/ HYRESTILLÄGG

Objektsnr:	Namn:	Adress:	Datum:
140027	Myrsjö Sporthall suterrängdel	Mensätravägen 42	2016-11-29

Beskrivning av åtgärder:

I samband med projekteringsstart för nya sporthallen på Myrsjöskolan har en ny möjlig yta på ca 600 kvm identifierats i souterrängplan. Detta hyrestillägg omfattar kostnaden för den nya ytan som kan skapas under den nya sporthallen. Den nya ytan kan användas som omklädningsrum till utomhusidrott i området, danslokal, förrådsutrymmen m.m.

Bedömd investeringskostnad 10 500 tkr

Årskostnader

Nuvarande hyra	0	
Kapital investering tillägg (ränta och avskrivning)	440	tkr/år
Driftkostnadsökning	240	tkr/år
Summa årskostnader	+ 680	tkr/år

Max hyra 2 100 kr/m² = 1 155 tkr/år OBS! hyreskontrakt baseras på LOA

Finansiering

Hyra/ hyrestillägg	- 680	tkr/år	57	tkr/mån
Återstår att finansiera = underskott	= 0	tkr/år		

Hyresnivå	före tillägg	0	tkr/år	0,000	tkr/m ²		tkr/elev
	efter tillägg	680	tkr/år	1,236	tkr/m ²		tkr/elev

Anm.

Fritidsnämnden betalar prel. 680 000kr i årshyra för dessa nya lokalytor.

Hyrestillägget är **preliminärt**

Slutligt hyrestillägg fastställs när investeringen är genomförd.

Avtalstid 33 år gäller under tiden 2018-08-01 - 2051-08-01

Om hyresgästen lämnar lokalen tidigare skall kvarstående amorteringar av investeringen betalas till hyresvärden. Efter avtalstidens utgång skall här ingående m² hyressättas enligt då gällande hyresmodell för täckning av t ex drift och underhållskostnader.

Ovanstående hyra/hyrestillägg godkännes:

Nacka den 2016-11-29

Namn Ansvarskod

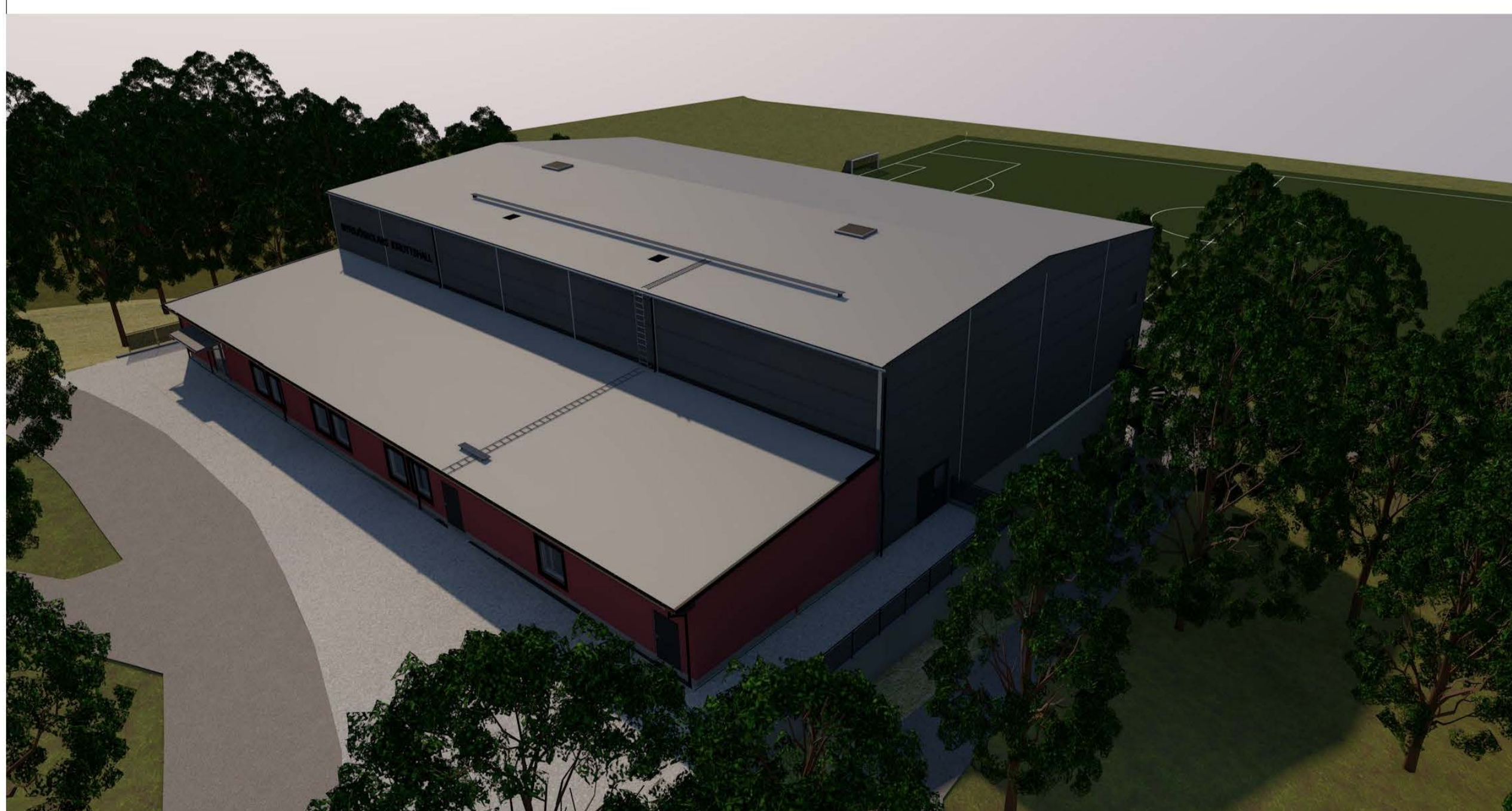
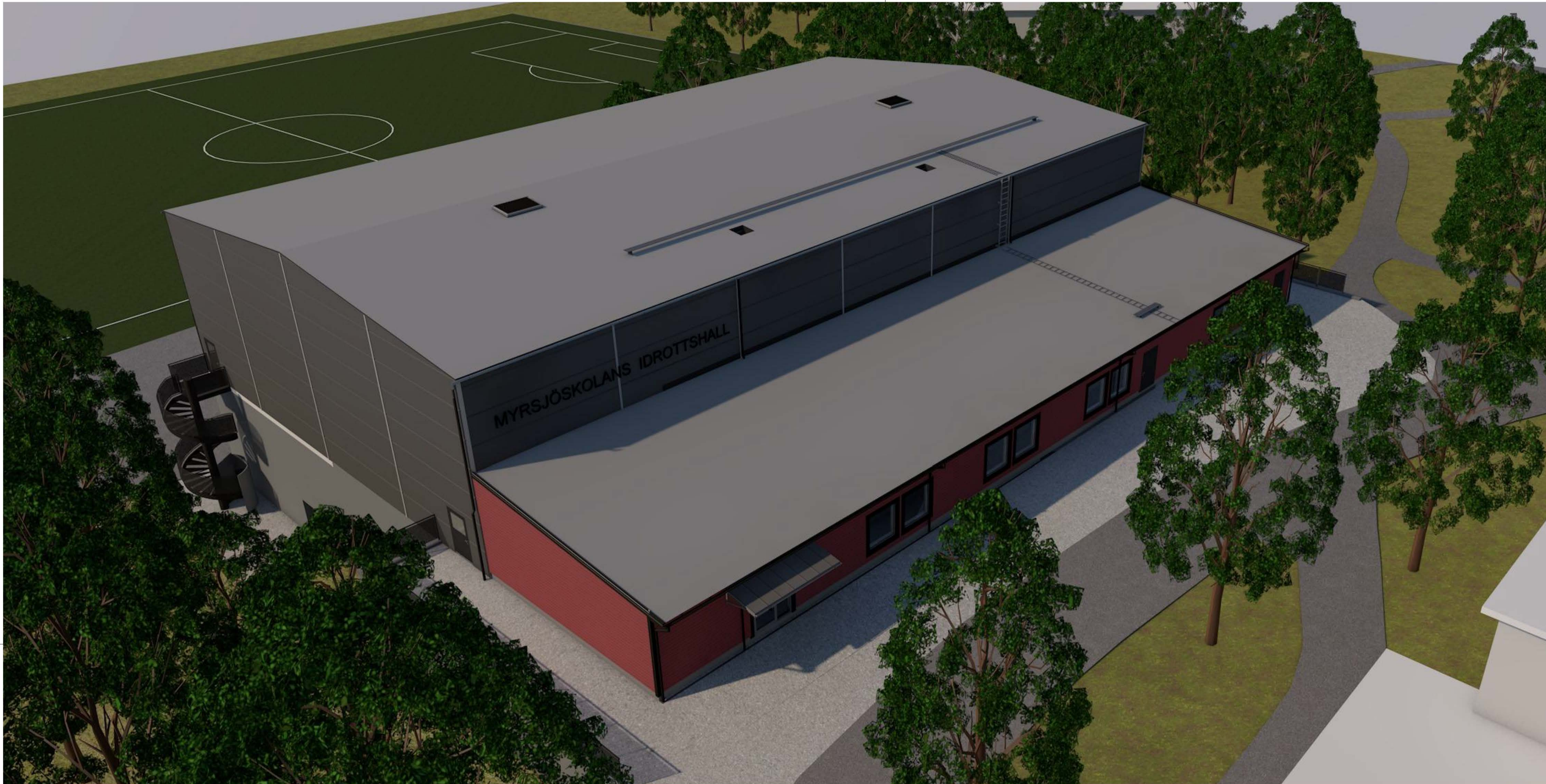
Enheten för fastighetsutveckling

Namn Ansvarskod
Pierre Fällström 20126

Hyresgäst

Hyresvärd

FÖRKLARINGAR

ALLA MÅTT ÄR I MM OM INGET ANNAT ANGES.

BET	ÄNDRING AVSER	DATUM	Sign.
-----	---------------	-------	-------

ARBETSHANDLING

MYRSJÖ SPORTHALL

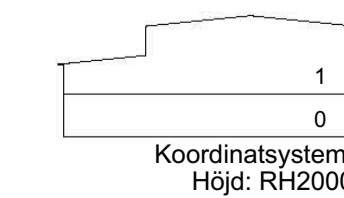
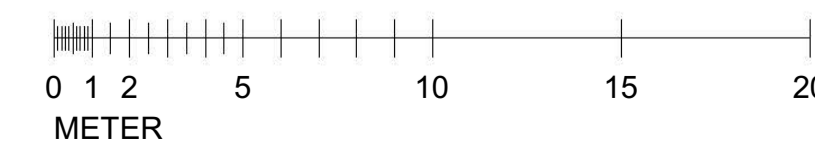
BH	NACKA KOMMUN 131 81 NACKA	WWW.NACKA.SE
A	SCHARC ARCHITECTUR AB TELEFONVÄGEN 30, 126 26 STOCKHOLM	WWW.SCHARC.COM
K		
KP		
E		
V		
W		
LA		
R		
SK		
S		

LUPPDRAG NR 233A	RITADKONSTR AV SCHARC	HANDLÄGGARE Sven Staiger
DATUM 2016-11-01	ANSVARIG Sven Staiger	PROJEKT NR
GRANSKAD AFS	GRANSKAD MILJÖPLAN	OBJEKT NR 140027

NYBYGGNAD
3D VYER DEL 1
FÖRSLAG
ÖVERGRIPANDE, SAMMANSATT REDOVISNING

SKALA A1 1:200 A3 1:400	NUMMER A-08	REV
-------------------------------	----------------	-----

SKALA 1:200

FÖRKLARINGAR

ALLA MÅTT ÄR I MM OM INGET ANNAT ANGES.

BET	ÄNDRING AVSER	DATUM	Sign.
-----	---------------	-------	-------

ARBETSHANDLING

BESTÄLLAREN

**NACKA
KOMMUN**

ENTREPRENÖR

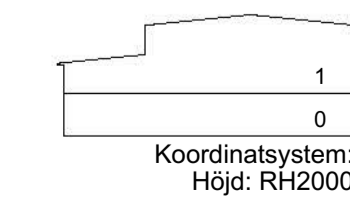
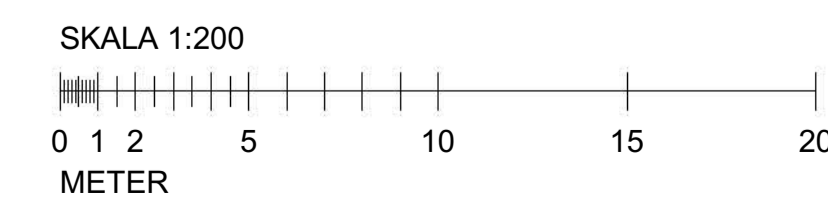
NCC

MYRSJÖ SPORSHALL

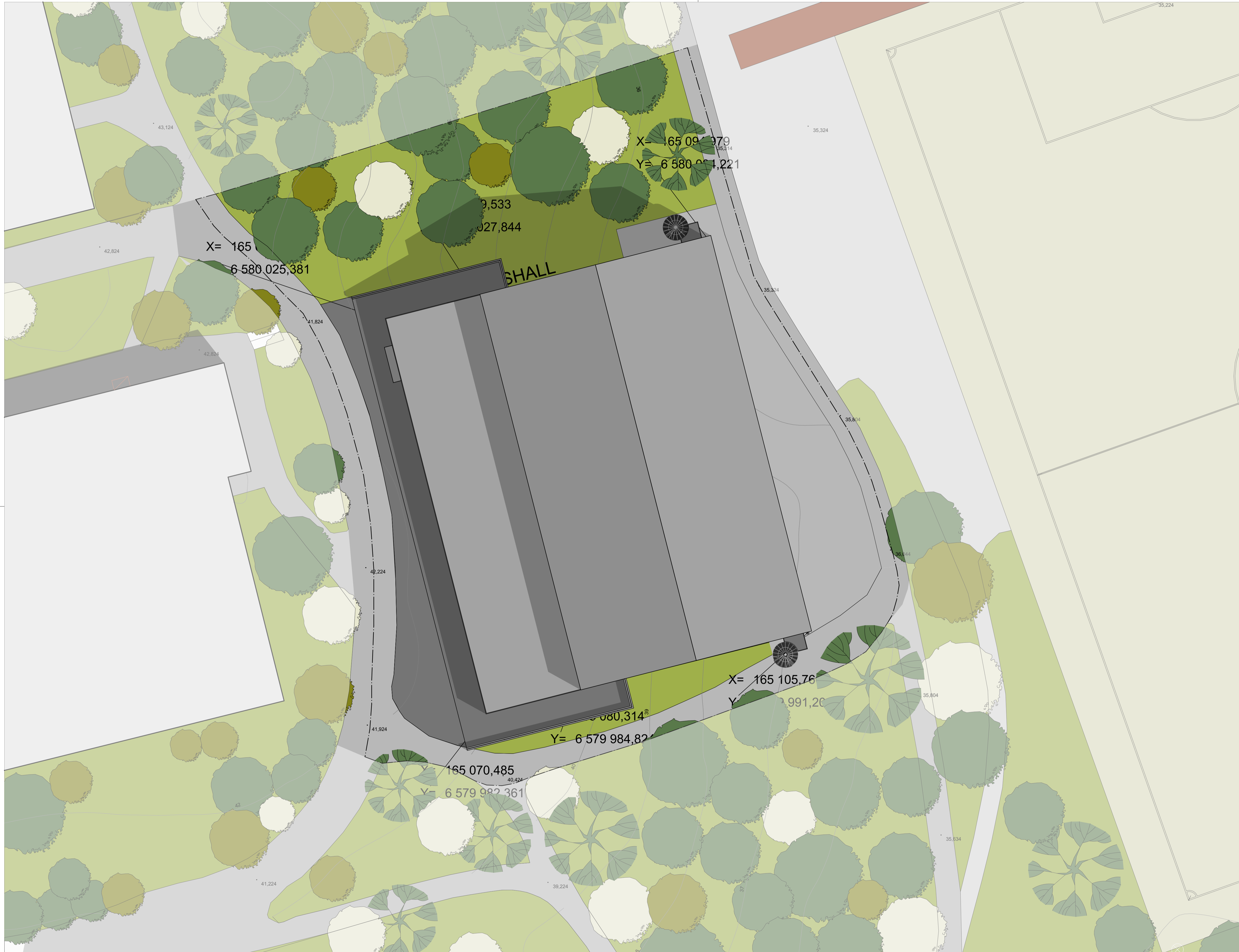
BH	NACKA KOMMUN 131 81 NACKA	WWW.NACKA.SE
A	SCHARC: ARKITEKTUR AB TELEFONVÄGEN 30, 126 26 STOCKHOLM	WWW.SCHARC.COM
K		
KP		
E		
V		
W		
LA		
R		
SK		
S		
LUPPDRAG NR 233A	RITADKONSTR AV SCHARC	HANDLÄGGARE Sven Staiger
DATUM 2016-11-01	ANSVARIG Sven Staiger	PROJEKT NR
GRANSKAD AFS	GRANSKAD MILJÖPLAN	OBJEKT NR 140027

NYBYGGNAD
3D VYER DEL 2
FÖRSLAG
ÖVERGRIPANDE, SAMMANSATT REDOVISNING

SKALA	NUMMER	REV
A1 1:200	A-09	
A3 1:400		

FÖRKLARINGAR

ALLA MÅTT ÄR I MM OM INGET ANNAT ANGES.

- PROJEKTYTA
- MARKHÖJD
- SLÄNT LUTNING 1:X
- MUR
- TRAPPA
- RAMP
- BEFINTLIGT LÖVTRÄD
- BEFINTLIGT TALL
- NYTT TRÄD
- ASFALTSBELAGD KÖRYTA
- ASFALTSBELAGD PARKERING
- ASFALTSBELAGD GÅNGYTA
- ASFALTSBELAGD CYKEL VÄG
- GRÄS
- KONSTRÄSYTA

BET	ÄNDRING AVSER	DATUM	Sign.
-----	---------------	-------	-------

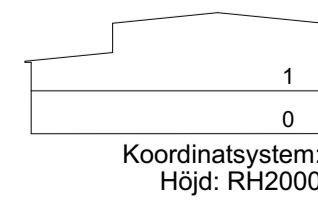
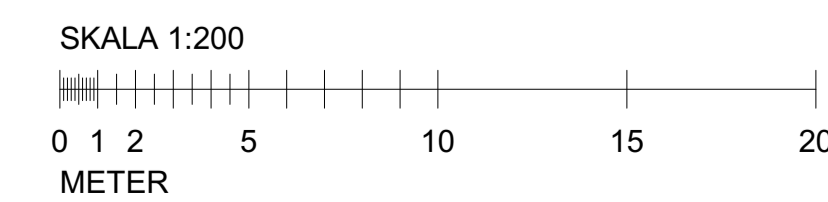
ARBETSHANDLING

MYRSJÖ SPORSHALL

BH	NACKA KOMMUN	WWW.NACKA.SE
A	SCHARC ARKITEKTUR AB	WWW.SCHARC.COM
K		
KP		
E		
V		
W		
LA		
R		
SK		
S		
LUPPDRAG NR	RITADKONSTR AV	HANDLÄGGARE
233A	SCHARC	Sven Staiger
DATUM	ANSVARIG	PROJEKT NR
2016-11-01	Sven Staiger	
GRANSKAD AFS	GRANSKAD MILJÖPLAN	OBJEKT NR
		140027

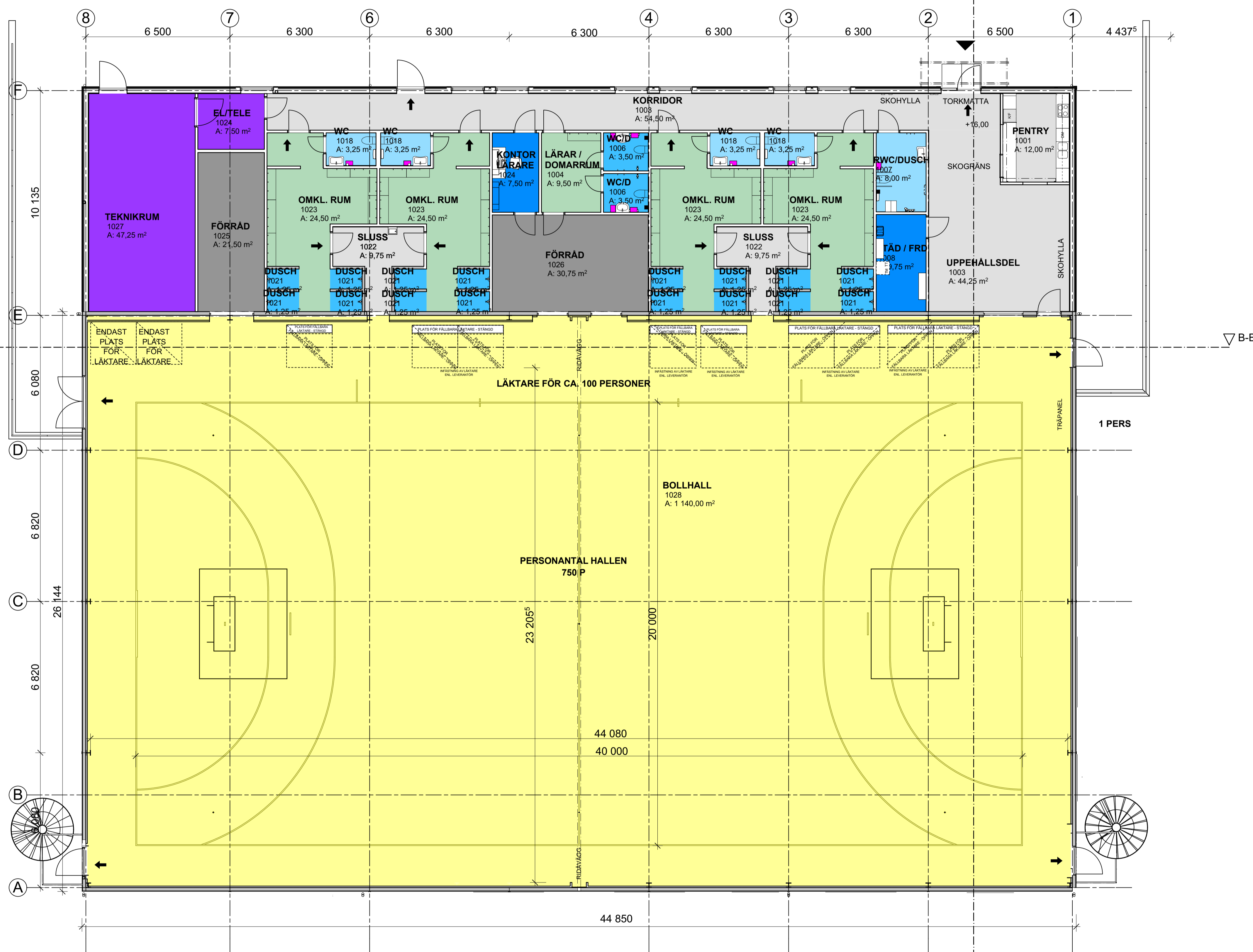
NYBYGGNAD		
SITUATIONPLAN		
FÖRSLAG		
ÖVERGRIPANDE, SAMMANSATT REDOVISNING		
SKALA	NUMMER	REV
A1 1:200	A-01	
A3 1:400		

FÖRKLARINGAR

ALLA MÅTT ÄR I MM OM INGET ANNAT ANGES.

ARBETSHANDLING

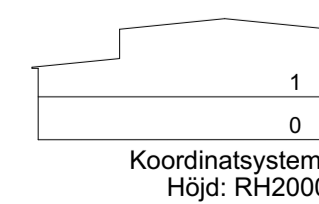
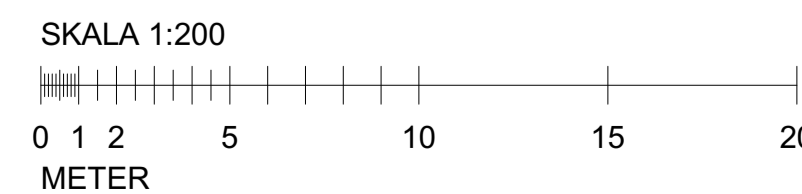
MYRSJÖ SPORHALL

BH	NACKA KOMMUN 131 81 NACKA	WWW.NACKA.SE
A	SCHARC ARCHITECTUR AB TELEFONVÄGEN 30, 126 26 STOCKHOLM	WWW.SCHARC.COM
K		
KP		
E		
V		
W		
LA		
R		
SK		
S		

LUPPDRAG NR 233A	RITADKONSTR AV SCHARC	HANDLÄGGARE Sven Staiger
DATUM 2016-11-01	ANSVARIG Sven Staiger	PROJEKT NR
GRANSKAD AFS	GRANSKAD MILJÖPLAN	OBJEKT NR 140027

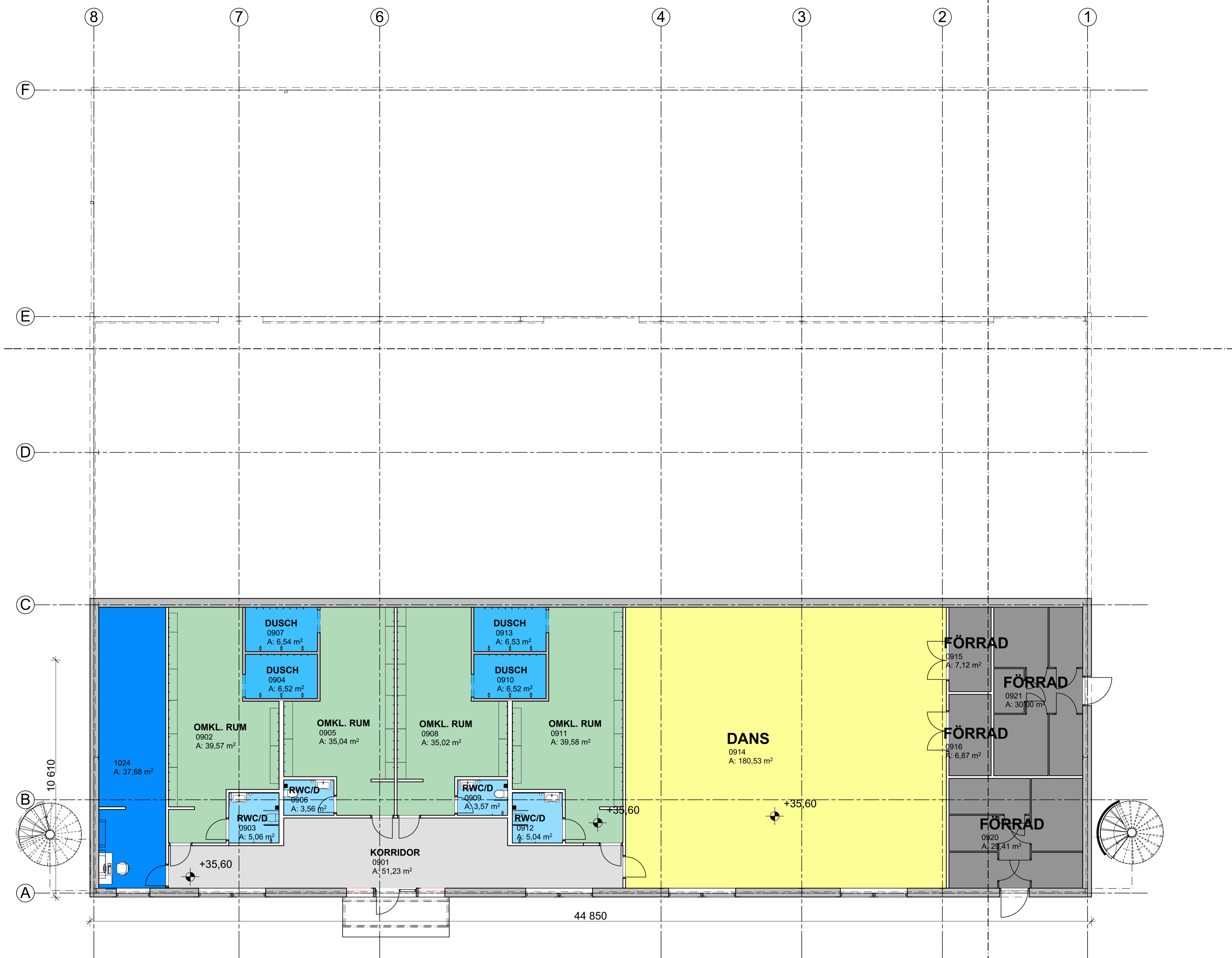
NYBYGGNAD
ENTRÉPLAN
FÖRSLAG
ÖVERGRIPANDE, SAMMANSATT REDOVISNING

SKALA A1 1:200 A3 1:400	NUMMER A-03	REV
-------------------------------	----------------	-----

FÖRKLARINGAR

ALLA MÅTT ÄR I MM OM INGET ANNAT ANGES.

BET ANDRING AVSER DATUM Sign.

ARBETSHANDLING

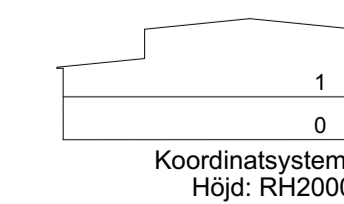
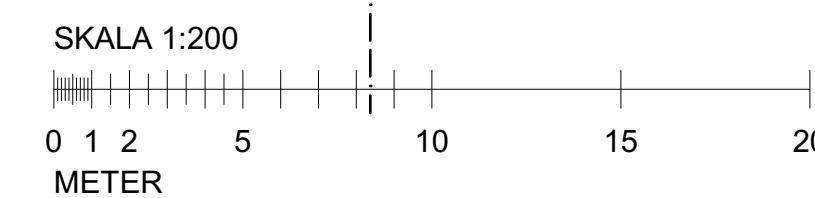
MYRSJÖ SPORTHALL

BH	NACKA KOMMUN 131 81 NACKA	WWW.NACKA.SE
A	SCHARC ARKITEKTUR AB TELEFONVÄGEN 30, 126 26 STOCKHOLM	WWW.SCHARC.COM
K		
KP		
E		
V		
W		
LA		
R		
SK		
S		

LUPPDRAG NR 233A	RITADKONSTR AV SCHARC	HANDLÄGGARE Sven Staiger
DATUM 2016-11-01	ANSVARIG Sven Staiger	PROJEKT NR
GRANSKAD AFS	GRANSKAD MILJÖPLAN	OBJEKT NR 140027

NYBYGGNAD
KÄLLARE
FÖRSLAG
ÖVERGRIPANDE, SAMMANSATT REDOVISNING

SKALA	NUMMER	REV
A1 1:200	A-04	
A3 1:400		

1 december 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Fritidsnämnden

§ 76

FRN 2016/140

Inriktningsbeslut för lokal under ny sporthall Myrsjö

Beslut

1. Fritidsnämnden föreslår att kommunstyrelsen ska besluta att biytan under Myrsjö nya sporthall skall byggas enligt tjänsteskrivelsens bilaga 1, daterad 18 november 2016.
2. Fritidsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärendet

I samband med projektering av den nya sporthallen som ska byggas mellan Myrsjöskolan och Myrsjö IP finns möjligheten att anlägga en lokal i suterräng under sporthallen. Inriktningen som föreslås ges funktioner för bland annat dans, gruppträning och kampsport. Genom att använda sporthallens fulla kapacitet skapas en mer attraktiv utomhusmiljö och mer resurseffektiv användning av hela området. Med fyra omklädningsrum ges även användarna av fotbollsplanen möjligheter att byta om samt att motionärer i området och betongparkens utövare får tillgång till toaletter och duschmöjligheter. Lokalen bidrar också till att förbättra förutsättningar för sommarlovsaktiviteterna som sker på Myrsjö IP, då sporthallen ligger i direkt anslutning till fotbollsplanen och betongparken där BMX, kick-bike och skateboard utövas.

Handlingar i ärendet

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 14 november 2016.

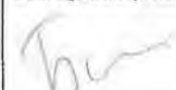
Bilaga 1. Beskrivning av inriktning och funktioner.

Beslutsgång

Fritidsnämnden beslutade i enlighet med förslag till beslut.

Fritidsnämnden förklarade paragrafen omedelbart justerad.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 7

Dnr KFKS 2016/1057

Omreglering av tomträttsavgäld för fastigheten Erstavik 26:608, Saltsjö pir i Saltsjöbaden

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

1. Kommunfullmäktige fastställer den årliga tomträttsavgälden för fastigheten Erstavik 26:608 till 560 000 kr per år att gälla fr.o.m. den dag då beslut vinner lagakraft och fram till dess att nuvarande avgäldsperioden tar slut den 30 september 2021.
2. Kommunfullmäktige beslutar erbjuda tomträttshavaren friköpa tomträtten för 24 510 000 kr.

Ärendet

Fastigheten Erstavik 26:608, är upplåten med tomträtt för marinverksamhet sedan den 1 oktober 2011 till nuvarande tomträttshavare. Omregleringstidpunkten är den 30 september 2021. Justering av tomträttsavgälden sker i och med antagande av ny detaljplan i enlighet med gällande tomträttsavtal. Då antalet möjliga båtplatser enligt fastställd detaljplan är lägre än ursprunglig ambition och arealen mindre förslås tomträttsavgälden för fastigheten sänkas från 650 000 kr/år till 560 000 kr/år. Vidare föreslås ett friköpserbudande om 24 510 000 kr.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 239
Enheten för fastighetsutvecklings tjänsteskrivelse den 28 november 2016
Förslag till tomträttsavtal
Förslag till köpekontrakt

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 239
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslog kommunstyrelsen att fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

1. Kommunfullmäktige fastställer den årliga tomträttsavgälden för fastigheten Erstavik 26:608 till 560 000 kr per år att gälla fr.o.m. den dag då beslut vinner

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

lagakraft och fram till dess att nuvarande avgäldsperioden tar slut den 30 september 2021.

2. Kommunfullmäktige beslutar erbjuda tomträtthavaren friköpa tomträtten för 24 510 000 kr.

Yrkanden

Helena Westerling (S) yrkade, med instämmande av Rolf Wasteson (V), Christina Ståldal (NL) och Sidney Holm (MP), avslag på punkt 2 till stadsutvecklingsutskottets förslag till beslut.

Beslutsgång

Med avslag på Helena Westerlings yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med stadsutvecklingsutskottets förslag.

Reservationer

Rolf Wasteson reserverade sig mot beslutet och ingav följande.

”Vänsterpartiet är emot att Saltsjö Pir erbjuds friköp av marken i samband med omreglering av tomträttsavgälden. Det vore fördelaktigt för Nacka att behålla marken i sin ägo och istället fortsätta att upplåta den med tomträtt. Den kraftiga markvärdesstegringen som säkert kommer att fortgå, särskilt för en fastighet med det läget, skulle vid en försäljning helt tillfalla den nya ägaren och inte kommunen. Men än viktigare är att Nacka därmed också skulle avhända sig rådigheten över marken som i en framtid när annan behov av en annan disposition av fastigheten skulle behövas.”

Protokollsanteckningar

Helena Westerling lät anteckna följande för Socialdemokraternas kommunstyrelsegrupp.

”Vi har en vision att Fisksätraborna ska ha god tillgång till aktiviteter i sitt närområde. En utveckling av Fisksätra centrum med badbassäng, och en sporthall som motsvarar den befolkningensmängd som finns i Fisksätra förutsätter att kommunen har stor rådighet över området. Därför ter det sig huvudlöst att ta bort stora delar av Fisksätrabornas rådighet över området genom den privatiseringsextremism som Nackamoderaterna alltjämt klänger fast vid.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Sidney Holm lät anteckna följande.

”Miljöpartiet motsätter sig starkt friköpserbjudandet av fastigheten. Om fastighetens användning i en framtida detaljplan skulle förändras till bostadsändamål kommer marken betinga ett mångdubbelt högre värde än det åsatta friköpspriset. Kommunen har i dagsläget inte något akut behov av likvida medel som motiverar en försäljning. Dessutom ger den föreslagna tomträttsavgälden en högre avkastning på kapitalet än vad marknaden idag kan erbjuda.”

Christina Ståldal lät anteckna följande.

”En försäljning av fastigheten som föreslås enligt punkt 2 är något som Nackalistan vänder sig emot av ekonomiska, kulturella och sociala skäl och med sikte på nya behov i framtiden.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-11-28

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr KFKS 2016/1057

Kommunstyrelsen

Omreglering av tomträttsavgäld för fastigheten Erstavik 26:608, Saltsjö pir i Saltsjöbaden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

1. Kommunfullmäktige fastställer den årliga tomträttsavgälden för fastigheten Erstavik 26:608 till 560 000 kr per år att gälla fr.o.m. den dag då beslut vinner lagakraft och fram till dess att nuvarande avgäldsperioden tar slut den 30 september 2021.
2. Kommunfullmäktige beslutar erbjuda tomträttshavaren friköpa tomträtten för 24 510 000 kr.

Sammanfattning

Fastigheten Erstavik 26:608, är upplåten med tomträtt för marinverksamhet sedan den 1 oktober 2011 till nuvarande tomträttshavare. Omregleringstidpunkten är den 30 september 2021. Justering av tomträttsavgälden sker i och med antagande av ny detaljplan i enlighet med gällande tomträttsavtal. Då antalet möjliga båtplatser enligt fastställd detaljplan är lägre än ursprunglig ambition och arealen mindre förslås tomträttsavgälden för fastigheten sänkas från 650 000 kr/år till 560 000 kr/år. Vidare föreslås ett friköpserbudande om 24 510 000 kr.

Ärendet

Bakgrund

Fastigheten Erstavik 26:608 uppläts med tomträtt den 30 september 2011 till nuvarande tomträttshavare och är belägen vid Brantvägen 3-9 i Fisksätra. Avgäldsperioden är 10 år och den ursprungligt avtalade avgälden uppgår till 650 000 kr/år.

Fastigheten är bebyggd och innehåller bl.a. museum och restaurangverksamhet i av kommunen hyrda lokaler och ett flertal andra verksamheter i huvudsak med marint

inriktade verksamheter. Fastigheten är belägen inom detaljplan DP 589 som antogs den 5 maj 2016 och är taxerad som 433, industrienhet, annan övrig byggnad, och har ett taxeringsvärde om 19 846 000 kr.

I och med antagandet av DP 589 skall tomträttsavgälden justeras i enlighet med punkt 8 sista stycket i tomträttsavtalet: ”När ny detaljplan beslutas skall tomträttsavtalet anpassas till den nya planen och överenskommelse skall ingås om ny avgäld.”

Metod för fastställande av ny avgäld

Tomträttsavgäld fastställs genom att avgäldsunderlaget (marknadsvärde för marken) multipliceras med en avgäldsränta som tidigare var 3,25 %. Detta ledde till en tomträttsavgäld om 650 000 kr den 1 oktober 2011. Denna avgäld byggde på att detaljplanen togs fram ur en gemensam vision för fastigheten mellan parterna. Denna vision uttrycktes konkret i ett konsortialavtal som ingicks mellan parterna november 2011 .

I och med att DP 589 ej nådde upp till det antal båtplatser som då angavs som målsättning samt att en del av markarealen skall bli allmänplatsmark och därmed utgå från tomträtten och fastigheten, har avgäldsunderlaget minskat i värde och tomträttsavgälden skall därmed reduceras.

Metod för fastställande av friköpsbelopp

Två fastighetsvärderingar har skett av oberoende parter för att fastställa dagens marknadsvärde.

Ekonomiska konsekvenser

Enligt punkt 8 i tomträttsavtalet skall justering av avgäld ske i samband med antagande av ny detaljplan. Justering av det ursprungligt avsedda antalet färre båtar och mindre areal gör att kommunen får en årlig intäkt om 560 000 kr istället för 650 000 kr. Avgälden avser värdetidpunkt då konsortialavtalet tecknades. Föreslaget friköpspris 24 510 000 kr avser värdetidpunkt idag och speglar en tydlig värdeutveckling sedan 2011.

Konsekvenser för barn

Beslutsförslaget bedöms inte innebära några särskilda konsekvenser för barn.

Bilagor

Förslag till tomträttsavtal
Förslag till köpekontrakt

Anna Ahrling
Markchef
Enheten för fastighetsutveckling

Firass Sjönoce
Markingenjör
Enheten för fastighetsutveckling

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 8

Dnr KFKS 2016/483

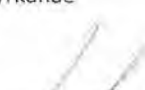
Omreglering av tomträttsavgäld för radhusområde i Duvnäs Utskog

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige fattar följande beslut:

1. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:18, 18:19, 18:22, 18:23, 18:24, 18:25, 18:26, 18:27 till 19 600 kr/år och fastighet (grupp 1) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
2. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:2, 18:3, 18:4, 18:6, 18:7, 18:8, 18:10, 18:11, 18:12, 18:15, 18:16, 18:17, 18:33, 18:34, 18:35, 18:37, 18:39, 18:41, 18:43, 18:44, 18:45, 18:46 till 21 600 kr/år och fastighet (grupp 2) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
3. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 17:3, 17:4, 17:8, 17:9 till 23 100 kr/år och fastighet (grupp 3) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
4. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 17:10, 17:12, 17:14, 17:15, 17:19, 17:20, 17:21, 17:22, 17:23, 17:24, 17:26 till 24 400 kr/år och fastighet (grupp 4) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
5. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 17:1 (grupp 5) till 30 060 kr/år att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
6. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:49 (grupp 6) till 26 280 kr/år att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
7. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:32 (grupp 7) till 27 700 kr/år, att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt ovan, följande:

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

1. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till markchefen att för kommunens räkning underteckna avtalen om omreglering av tomträttsavgäld
2. Kommunstyrelsen befullmäktigar stadsjuristen eller den hon i sitt ställe sätter, att föra kommunens talan i domstol i mål om omreglering av de av kommunfullmäktige fastställda tomträttsavgälderna.

Ärendet

Ärendet avser omreglering av tomträttsavgäld för de 48 st. ovanstående fastigheterna där innevarande avgäldsperioden löper ut den 30 juni 2018. Nuvarande avgäld för grupp 1 är 16 150 kr/år och fastighet, för grupp 2 är 17 000 kr/år och fastighet, för grupp 3 är 17 850 kr/år och fastighet, för grupp 4 är 18 700 kr/år och fastighet, för grupp 5 är 21 320 kr/år och fastighet. Nuvarande avgäld för fastigheten Sicklaön 18:49 är 19 320 kr/år, för fastigheten Sicklaön 18:32 är 19 920 kr/år och för fastigheten Sicklaön 17:1 är den 21 320 kr/år.

De nya avgälderna föreslås bli 19 600 kr/år och fastighet (grupp 1), 21 600 kr/år och fastighet (grupp 2), 23 100 kr/år och fastighet (grupp 3), 24 400 kr/år (grupp 4), för Sicklaön 17:1 föreslås avgälden att bli 30 060 kr/år (grupp 5), för Sicklaön 18:49 föreslås avgälden att bli 26 280 kr/år (grupp 6), för Sicklaön 18:32 föreslås avgälden att bli 27 700 kr/år (grupp 7).

Avgäldsperiodens längd är på 10 år och innevarande period löper ut den 30 juni 2018. Detta innebär, för att kommunen skall kunna utnyttja sin rätt att höja nuvarande avgäld, att överenskommelse om ny avgäld måste träffas med respektive tomträttshavare senast den 30 juni 2017.

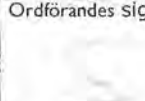

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 240
Enheten för fastighetsutvecklings tjänsteskrivelse den 25 november 2016
Karta

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 13 december 2016 § 240
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslog kommunstyrelsen att fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige fattar följande beslut:

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

1. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:18, 18:19, 18:22, 18:23, 18:24, 18:25, 18:26, 18:27 till 19 600 kr/år och fastighet (grupp 1) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
2. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:2, 18:3, 18:4, 18:6, 18:7, 18:8, 18:10, 18:11, 18:12, 18:15, 18:16, 18:17, 18:33, 18:34, 18:35, 18:37, 18:39, 18:41, 18:43, 18:44, 18:45, 18:46 till 21 600 kr/år och fastighet (grupp 2) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
3. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 17:3, 17:4, 17:8, 17:9 till 23 100 kr/år och fastighet (grupp 3) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
4. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 17:10, 17:12, 17:14, 17:15, 17:19, 17:20, 17:21, 17:22, 17:23, 17:24, 17:26 till 24 400 kr/år och fastighet (grupp 4) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
5. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 17:1 (grupp 5) till 30 060 kr/år att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
6. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:49 (grupp 6) till 26 280 kr/år att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
7. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:32 (grupp 7) till 27 700 kr/år, att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt ovan, följande:

1. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till markchefen att för kommunens räkning underteckna avtalen om omreglering av tomträttsavgäld
2. Kommunstyrelsen befullmäktigar stadsjuristen eller den hon i sitt ställe sätter, att föra kommunens talan i domstol i mål om omreglering av de av kommunfullmäktige fastställda tomträttsavgälderna.

Beslutsgång

Kommunstyrelsen beslutade i enlighet med stadsutvecklingsutskottets förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Kommunstyrelse

Omreglering av tomträttsavgäld för radhusområde i Duvnäs Utskog

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige fattar följande beslut:

1. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:18, 18:19, 18:22, 18:23, 18:24, 18:25, 18:26, 18:27 till 19 600 kr/år och fastighet (grupp 1) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
2. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:2, 18:3, 18:4, 18:6, 18:7, 18:8, 18:10, 18:11, 18:12, 18:15, 18:16, 18:17, 18:33, 18:34, 18:35, 18:37, 18:39, 18:41, 18:43, 18:44, 18:45, 18:46 till 21 600 kr/år och fastighet (grupp 2) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
3. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 17:3, 17:4, 17:8, 17:9 till 23 100 kr/år och fastighet (grupp 3) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
4. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 17:10, 17:12, 17:14, 17:15, 17:19, 17:20, 17:21, 17:22, 17:23, 17:24, 17:26 till 24 400 kr/år och fastighet (grupp 4) att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
5. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 17:1 (grupp 5) till 30 060 kr/år att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.
6. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:49 (grupp 6) till 26 280 kr/år att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.

7. Kommunfullmäktige fastställer tomträttsavgälderna för fastigheterna Sicklaön 18:32 (grupp 7) till 27 700 kr/år, att gälla från och med den 1 juli 2018 och under kommande 10-årsperiod.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt ovan, följande:

1. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till markchefen att för kommunens räkning underteckna avtalen om omreglering av tomträttsavgäld
2. Kommunstyrelsen befullmäktigar stadsjuristen eller den hon i sitt ställe sätter, att föra kommunens talan i domstol i mål om omreglering av de av kommunfullmäktige fastställda tomträttsavgälderna.

Sammanfattning

Ärendet avser omreglering av tomträttsavgäld för de 48 st. ovanstående fastigheterna där innevarande avgäldsperioden löper ut den 30 juni 2018. Nuvarande avgäld för grupp 1 är 16 150 kr/år och fastighet, för grupp 2 är 17 000 kr/år och fastighet, för grupp 3 är 17 850 kr/år och fastighet, för grupp 4 är 18 700 kr/år och fastighet, för grupp 5 är 21 320 kr/år och fastighet. Nuvarande avgäld för fastigheten Sicklaön 18:49 är 19 320 kr/år, för fastigheten Sicklaön 18:32 är 19 920 kr/år och för fastigheten Sicklaön 17:1 är den 21 320 kr/år.

De nya avgälderna föreslås bli 19 600 kr/år och fastighet (grupp 1), 21 600 kr/år och fastighet (grupp 2), 23 100 kr/år och fastighet (grupp 3), 24 400 kr/år (grupp 4), för Sicklaön 17:1 föreslås avgälden att bli 30 060 kr/år (grupp 5), för Sicklaön 18:49 föreslås avgälden att bli 26 280 kr/år (grupp 6), för Sicklaön 18:32 föreslås avgälden att bli 27 700 kr/år (grupp 7).

Avgäldsperiodens längd är på 10 år och innevarande period löper ut den 30 juni 2018. Detta innebär, för att kommunen skall kunna utnyttja sin rätt att höja nuvarande avgäld, att överenskommelse om ny avgäld måste träffas med respektive tomträttshavare senast den 30 juni 2017.

Ärendet

48 stycken fastigheter i Duvnäs Utskog på Sicklaön är bebyggda med radhus och upplåtna med tomträtt med startdatum för den första avgäldsperioden den 1 juli 1968. Fastigheternas läge framgår av bilaga 1.

Fastigheternas arealer varierar mellan 118-460 kvm. På fyra stycken fastigheter har utrymme upplåtits för gemensamhetsanläggning. Arealen för dessa fastigheter har därmed minskats enligt följande:

Sicklaön 17:10 491 kvm - 240 kvm = 251 kvm
Sicklaön 17:19 364 kvm - 110 kvm = 254 kvm
Sicklaön 18:39 379 kvm - 185 kvm = 194 kvm
Sicklaön 18:49 460 kvm - 160 kvm = 300 kvm

Avgäldsperiodens längd är på 10 år och innevarande period löper ut den 30 juni 2018. Detta innebär, för att kommunen skall kunna utnyttja sin rätt att höja nuvarande avgäld, att överenskommelse om ny avgäld måste träffas med respektive tomträttshavare senast den 30 juni 2017.

Metod för fastställande av ny avgäld

Enligt 13 kap i jordabalken ska tomträttsavgälden vid omprövning bestämmas på grundval av det värde marken äger vid omregleringstidpunkten, i detta fall den 1 juli 2018, jämte skälig avgäldsrenta. Avgäldsrenta bestäms av rättspraxis och är för närvarande 3 %. Marktaxeringsvärdena för tomträtterna varierar varför området är indelat i grupper sedan tidigare. De minskade arealerna på de 4 ovanstående fastigheterna har beaktats vid gruppering av fastigheter som skedde vid föregående avgäldsreglering. Indelning av fastigheter i grupper ska förslagsvis fortsätta att vara som tidigare.

Grupp 1 = tomtarealer mellan 118-145 kvm och genomsnittligt marktaxeringsvärde 1.308.750 kr (8 st.)

Sicklaön 18:18, 18:19, 18:22, 18:23, 18:24, 18:25, 18:26, 18:27

Grupp 2 = tomtarealer mellan 166-194 kvm och genomsnittligt marktaxeringsvärde 1.445.636 kr (22 st.)

Sicklaön 18:2, 18:3, 18:4, 18:6, 18:7, 18:8, 18:10, 18:11, 18:12, 18:15, 18:16, 18:17, 18:33, 18:34, 18:35, 18:37, 18:39, 18:41, 18:43, 18:44, 18:45, 18:46.

Grupp 3 = tomtarealer mellan 216-219 kvm och genomsnittligt marktaxeringsvärde 1.541.750 kr (4 st.)

Sicklaön 17:3, 17:4, 17:8, 17:9

Grupp 4 = tomtarealer mellan 251-254 kvm och genomsnittligt marktaxeringsvärde 1.628.000 kr (11 st)

Sicklaön 17:10, 17:12, 17:14, 17:15, 17:19, 17:20, 17:21, 17:22, 17:23, 17:24, 17:26

Grupp 5 = fastigheten Sicklaön 17:1 med en areal 442 kvm och marktaxeringsvärde 2.000.400 kr.

Grupp 6 = fastigheten Sicklaön 18:49 med en areal 460 kvm och marktaxeringsvärde 1.752.000 kr.

Grupp 7 = fastigheten Sicklaön 18:32 med en areal 338 kvm och marktaxeringsvärde 1.847.000 kr.

Tomträttsavgäld fastställs genom att avgäldsunderlaget (marknadsvärde för marken) multipliceras med en avgäldsrenta som för närvarande är 3,0 %.

I samband med avgäldsreglering erbjuds tomträttshavarna att friköpa tomträtten. Enligt gällande program för markanvändning med riktlinjer för markanvisnings- och exploateringsavtal som beslutades av kommunfullmäktige den 18 april i 2016 ska friköpspriset för mark upplåten med tomträtt för småhus beräknas som 50 procent av det gällande marktaxeringsvärdet.

Avgälden har beräknats enligt samma principer som vid tidigare omreglering av avgäld för småhus, dvs. med utgångspunkt i samma tillämpning som vid beräkning av friköpspris för mark upplåten med tomträtt för småhus. Detta innebär att avgäldsunderlaget är 50 % av det gällande marktaxeringsvärdet.

Beräkning av avgäld enligt ovan har resulterat i följande avgäldsnivåer:

Grupp 1

Sicklaön 18:18, 18:19, 18:22, 18:23, 18:24, 18:25, 18:26, 18:27

Avgäld : $1.308.750 \text{ kr} / 2 * 3\% = 19\ 600 \text{ kr/år}$

Grupp 2

Sicklaön 18:2, 18:3, 18:4, 18:6, 18:7, 18:8, 18:10, 18:11, 18:12, 18:15, 18:16, 18:17, 18:33, 18:34, 18:35, 18:37, 18:39, 18:41, 18:43, 18:44, 18:45, 18:46.

Avgäld: $1.445.636 / 2 * 3\% = 21\ 600 \text{ kr/år}$

Grupp 3

Sicklaön 17:3, 17:4, 17:8, 17:9

Avgäld: $1.541.750 / 2 * 3\% = 23\ 100 \text{ kr/år}$

Grupp 4

Sicklaön 17:10, 17:12, 17:14, 17:15, 17:19, 17:20, 17:21, 17:22, 17:23, 17:24, 17:26

Avgäld : $1.628.000 / 2 * 3\% = 24\ 400 \text{ kr/år}$

Grupp 5

Sicklaön 17:1

Avgäld $2.000.400 \text{ kr} / 2 * 3\% = 30\ 060 \text{ kr/år}$

Grupp 6

Sicklaön 18:49

Avgäld : $1.752.000 \text{ kr} / 2 * 3\% = 26\ 280 \text{ kr/år}$

Grupp 7

Sicklaön 18:32

Avgäld : $1.847.000 \text{ kr} / 2 * 3\% = 27\ 720 \text{ kr/år}$

De föreslagna avgäldsnivåerna enligt ovan innebär att nuvarande avgäld höjs med ca 30-40%. Förslaget har skickats ut till tomträttsinnehavarna för kännedom och för eventuella synpunkter, inga synpunkter har inkommit.

Ekonomiska konsekvenser

Innevarande period löper ut den 30 juni 2018. Detta innebär, för att kommunen ska kunna utnyttja sin rätt att höja nuvarande avgäld, att överenskommelse om ny avgäld måste träffas med respektive tomträttshavare senast den 30 juni 2017. Detta innebär att kommunfullmäktige dessförinnan måste fatta beslut om justering av avgälden.

Om kommunfullmäktige inte beslutar i enlighet med förslaget innebär detta att kommunen missar chansen att justera avgälden, vilket kommer att leda till att avgälden blir oförändrad under nästkommande 10-årsperiod. Detta i sin tur leder till intäktsbortfall för kommunen.

Konsekvenser för barn

Beslut om omreglering av tomträttsavgäld bedöms inte medföra några konsekvenser för barn.

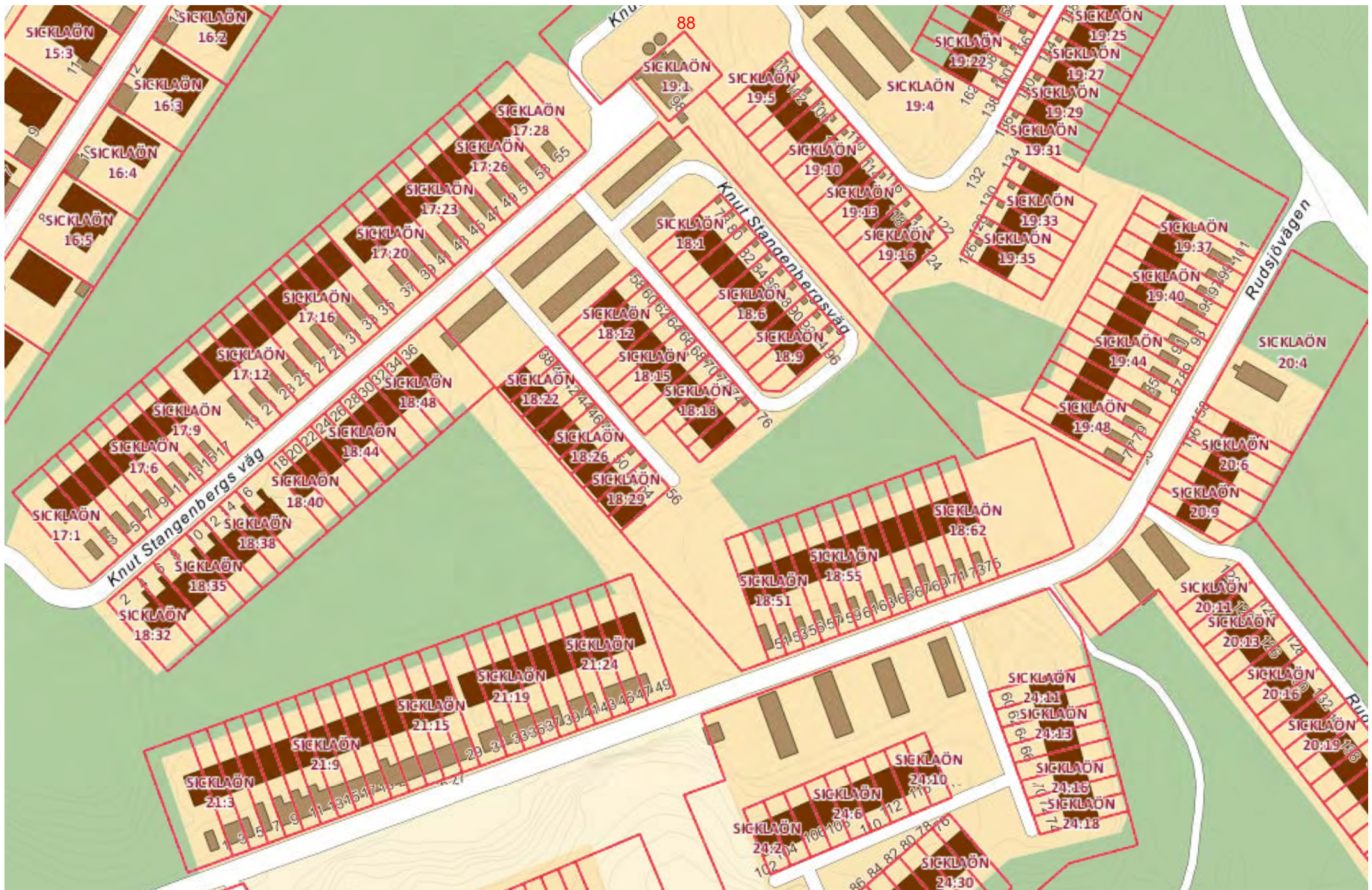
Bilagor

Bilaga 1   Karta

Anna Ahrling
Markchef
Enheten för fastighetsutveckling

Anna Anisimova
Markingenjör
Enheten för fastighetsutveckling

0 10 20 30m

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 9

Dnr KFKS 2016/1030

Förändrade stadgar Käppalaförbundet

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner de föreslagna ändringarna i förbundsordningen för kommunalförbundet Käppalaförbundet i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteskrivelse.

Ärende

Nacka kommun är tillsammans med tio andra kommuner i stockholmsregionen medlemmar i Käppalaförbundet, som är ett kommunalförbund med uppdrag att rena och omhänderta avloppsvatten. Styrelsen i Käppalaförbundet föreslår en justerad förbundsordning för förbundet. Justeringarna är främst av språklig karaktär, men innebär även en utökning av låneramen med 200 miljoner kronor. Nackas andel av Käppalaförbundet är knappt 5%.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 207
Controllerenhetens tjänsteskrivelse den 23 november 2016
Skrivelse från Käppalaförbundet

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 207

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut. Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner de föreslagna ändringarna i förbundsordningen för kommunalförbundet Käppalaförbundet i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteskrivelse

Beslutsgång

Kommunstyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Kommunstyrelsen

Förändrade stadgar Käppalaförbundet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner de föreslagna ändringarna i förbundsordningen för kommunalförbundet Käppalaförbundet i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteskrivelse

Sammanfattning

Nacka kommun är tillsammans med tio andra kommuner i stockholmsregionen medlemmar i Käppalaförbundet, som är ett kommunalförbund med uppdrag att rena och omhänderta avloppsvatten. Styrelsen i Käppalaförbundet föreslår en justerad förbundsordning för förbundet. Justeringarna är främst av språklig karaktär, men innebär även en utökning av låneramen med 200 miljoner kronor. Nackas andel av Käppalaförbundet är knappt 5%.

Ärendet

Nacka kommun är medlem i Käppalaförbundet, som är ett kommunalförbund med förbundsfullmäktige som högsta beslutande organ. Ändamålet med förbundets verksamhet är att rena och omhänderta avloppsvatten. Förbundets verksamhet styrs av en förbundsordning, som reglerar förhållandet mellan förbundet och ägarna. I dagsläget är elva kommuner i stockholmsregionen medlemmar och ytterligare två kommuner har anmält intresse att bli delägare. Käppalaförbundet renar avloppsvatten från mer än en halv miljon människor i de elva medlemskommunerna. Nackas andel av Käppalaförbundet är 4,8%.

Förbundsfullmäktige i Käppalaförbundet beslutade på sitt sammanträde den 11 oktober 2016 att föreslå en justerad förbundsordning. Förändringarna är dels av språklig karaktär, dels en anpassning till rådande lagstiftning. För att möta kommande års investeringar föreslås även en ökning av förbundets låneram från 1,4 miljarder kronor till 1,6 miljarder kronor.

Nackas andel av förbundet uppgår till 4,8%. Enligt kommunallagen ansvarar respektive kommun endast för den fastställda andelen. Det betyder att av Käppalaförbundets tillgångar

och skulder ansvarar Nacka endast för 4,8%. Utökning av låneramen med 200 miljoner kronor till 1,6 miljarder kronor betyder att Nackas andel av lånet ökar med 96 000 kronor.

Kommunfullmäktige i Nacka beslutade den 18 april 2016, §100, att överföra kommunens ansvar som huvudman för allmänna vatten- och avloppsanläggningar enligt lagen om allmänna vattentjänster och kommunens renhållningsansvar för hushållsavfall enligt miljöbalken till ett helägt aktieföretag. Aktieföretaget, Nacka vatten och avfall AB, har ingen invändning mot de förändrade stadgarna i Käppalaförbundet.

De föreslagna förändringarna och den nya förbundsordningen är granskad av Sveriges kommuner och landstings jurister samt kommunaljuridiska experter.

Ekonomiska konsekvenser

De förändrade stadgarna medför inga direkta ekonomiska konsekvenser för Nacka kommun. Nackas andel av Käppalaförbundet uppgår till 4,8%. Utökning av låneramen med 200 miljoner kronor till 1,6 miljarder kronor betyder att Nackas andel av lånet ökar med 96 000 kronor.

Konsekvenser för barn

De förändrade stadgarna medför inga direkta konsekvenser för barn. Käppalaförbundets verksamhet syftar till att rena avloppsvatten och ta tillvara avloppsvattnets resurser för en hållbar utveckling.

Bilagor

Skrivelse från Käppalaförbundet

Eva Olin
Ekonomidirektör
Stadsledningskontoret

Johanna Magnusson
Controller
Controllerenheten

Kommundirektörer, Ekonomichefer, VA-ansvariga för Käppalaförbundets medlemskommuner

Datum
2016-11-16

Handläggare
Tord Andersson

Diarienummer
KF2016-082

Projektnummer

Inbjudan till informationsmöte med anledning av föreslagna ändringar i Käppalaförbundets förbundsordning 2016-12-12, kl. 10.00 – 12.00

Käppalaförbundets medlemskommuner har fått en hemställan från förbundet att godkänna förändringar i förbundsordningen som föreslagits från förbundsfullmäktige 2016-10-11.

För att underlätta kommunernas beredning av ärendet inbjuds berörda befattningshavare i respektive medlemskommun till ett informationsmöte med Käppalaförbundets förvaltning avseende bakgrund och genomgång av de föreslagna förändringarna som främst berör ändamålsparagraf, låneram samt språkliga förenklingar och mindre justeringar i texten.

Käppalaförbundet avser också att informera om verksamheten i stort, nya tillståndsvärden, framtida utmaningar och läget avseende en eventuell anslutning av Vaxholm och Österåker.

Mötet hålls på Käppalaverket, Södra Kungsvägen 315, Lidingö klockan 10.00 – 12.00. Informera gärna kollegor som kan vara involverade i frågorna i din kommun.

Meddela närvaro till tord.andersson@kappala.se eller annika.palmingren@kappala.se senast 2016-12-10

Frågor besvaras av Tord Andersson 08-766 67 00 (070-339 37 22)

VÄLKOMNA

Per Manhem

Käppalaförbundet

- Bilagor
1. Protokollsutdrag reviderad förbundsordning (Förbundsfullmäktige)
  2. Hemställan om godkännande av ny förbundsordning
  3. Förslag på ny förbundsordning

Käppalaförbundet

Post Box 3095, 181 03 Lidingö Telefon 08-766 67 00 Telefax 08-766 67 01 E-post kappala@kappala.se Webbplats www.kappala.se
Besök Södra Kungsvägen 315, Lidingö

Käppalaförbundet
Förbundsfullmäktige

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesdatum 2016-10-11 Sid 1 (5)
Diarienummer KF2016-141

Tid och plats Tisdagen den 11 oktober 2017, kl. 17:30
Solna stadshus

Närvarande Se närvarolista på nästa sida

Övriga deltagare Mikael Nielsen, vice VD
Tord Andersson, chef Verksamhetsstöd
Annika Palmgren, administratör

Utses att justera Birgitta Schwinn, Robin Sjöberg

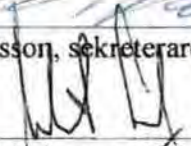
Justeringens tid och plats 2016-10-25
Förvaltningsbyggnaden, Södra Kungsvägen 315, Lidingö

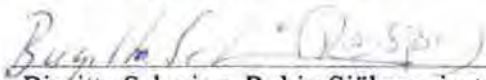
Underskrifter

Paragrafer

11-22

Tord Andersson, sekreterare

Lars-Erik Salminen, ordförande

Birgitta Schwinn, Robin Sjöberg, justerande

Anslag/bevis Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ Käppalaförbundet, Förbundsfullmäktige

Datum Sammanträdesdatum 2016-10-11 Datum för anslags uppsättande 2016-10-26 Datum för nedtagande 2016-11-16

Förvaringsplats för protokollet Förvaltningsbyggnaden, Södra Kungsvägen 315, Lidingö

Underskrift

Tord Andersson, sekreterare

Kommun	Ledamöter	Tjänstgörande ersättare		Ersättare			
Danderyd	Torsten Sjögren	M	X		Anders Bergstrand	M	F
	Inger Olsson-Blomberg	M	X		Katja Isacson	M	-
	Lars-Gunnar Wallin	L	-		Jörgen Elfving	C	-
Lidingö	Sven Broddner	M	X		Kess Simmasgård	M	-
	Fredrik Kronberg	M	-		Solveig Fröberg	M	F
	Hans Grundell	LP	X		Thomas Wingstedt	LP	-
Nacka	Eva Närvä-Eickenrodt	M	X		Ingemar Sahlgren	C	X
	Monica Brohede Tellström	L	-		Lydia Liu	KD	X
	Per Chrisander	MP	X		Martin Hellströmer	S	-
Sigtuna	Gun Eriksson	S	F		Ronnie Lundin	S	X
	Abir Karademir	S	X		Hendrik Nyman	L	-
	Gunnar Balfe	M	X		Lars Lagerdahl	M	X
Sollentuna	Birgitta Schwinn	M	X		Agneta Sjöstedt	M	X
	Vakant	M	-		Per Gibson	L	-
	Carina Knorpp	L	X		Towe Ireblad	KD	X
	Robin Sjöberg	S	X		Peter Godlund	MP	X
Solna	Lars-Erik Salminen	M	X		Lars Rådén	M	X
	Anne Utter	L	X		Per Engström	L	X
	Vakant	S	-		Signe Levin	S	X
	Victoria Johansson	MP	X		Fredrik Hertzberg	V	-
Täby	Torsten Björnsson	M	X		Karin Rönnberg	M	-
	Mikael Jensen	M	X		Mats Nordström	L	X
	Jan-Åke Willumsen	L	-		Per Åke Evén	C	X
	Conny Fogelström	S	X		Thomas Elevant	MP	X
Upplands-Bro	Catharina Andersson	S	X		Thilman D Thulesius	MP	-
	Fredrik Kjos	M	X		Göran Malmstedt	M	X
Upplands Väsby	Ali Kashefi	S	X		Ann-Christine Jyttner	S	X
	Kjell Jonsson	MP	X		Anders Rosén	V	-
	Johan Magnusson	C	X		Jan-Erik Ek	M	X
Vallentuna	Bengt-Åke Grip	M	X		Ewa Thorin	M	X
	Mattias Andersson	C	-		Per-Olof Björkman	L	-
	Sven-Olof Ekström	S	X		Jenny Thörnberg	MP	-
Värmdö	Malin Bellander	M	-		Ina Ununger	C	-
	Vakant	L	-		Jan Dolk	KD	F
	Anna-Lena Östman	S	X		Christer Hedberg	S	-

- X = Närvarande
 - = Frånvarande utan anmälan
 F = Anmäld frånvaro

Delårsrapport per den 30 juni 2016 samt revisorernas yttrande (KF2016-223)

§ 15

Förelåg delårsrapport per den 30 juni 2016 samt revisorernas yttrande.

Vice VD föredrog rapporten i korthet.

Förbundsfullmäktige beslutade

att godkänna framlagt förslag till delårsrapport med prognos.

Budget för 2017 med verksamhetsplan för 2018-2021 (KF2016-224)

§ 16

Förelåg budget för 2017 med verksamhetsplan för 2018-2021.

Vice VD föredrog budgeten i korthet.

Förbundsfullmäktige beslutade

att fastställa framlagt förslag till budget för 2017 med verksamhetsplan för 2018-2021.

Förslag till reviderad förbundsordning

§ 17

Förelåg förslag till reviderad förbundsordning.

Förbundsfullmäktige beslutade

att fastställa framlagt förslag till ändrad förbundsordning för slutligt godkännande i respektive medlemskommuns kommunfullmäktige.

Förslag till arbetsordning för förbundsfullmäktige (KF2016-079)

§ 18

Förelåg förslag till arbetsordning för förbundsfullmäktige.

Nuvarande förbundsordning	Föreslagen ny förbundsordning
<p><i>Denna förbundsordning godkändes vid förbundsfullmäktiges sammanträde § 6/06 den 9 maj 2006 och har därefter antagits av medlemskommunernas fullmäktige. Förbundsordningen träder i kraft den 1 mars 2007</i></p>	<p><i>Denna förbundsordning godkändes vid förbundsfullmäktiges sammanträde den 11 oktober 2016 och har därefter antagits av medlemskommunernas fullmäktige. Förbundsordningen träder i kraft den 1 maj 2017</i></p>
<p>§ 1 Medlemmar</p> <p>Kommunerna Danderyd, Lidingö, Nacka, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna och Värmdö är sammanslutna till ett kommunalförbund för obestämd tid enligt bestämmelserna i kommunallagen (1991:900) senast ändrad genom SFS 2005:911. Kommunerna Nacka och Värmdö ingår som medlemmar fr o m den 1 januari 2007.</p>	<p>§ 1 Medlemmar</p> <p>Kommunerna Danderyd, Lidingö, Nacka, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna och Värmdö är sammanslutna till ett kommunalförbund för obestämd tid enligt bestämmelserna i kommunallagen (1991:900) senast ändrad genom SFS 2005:911. Kommunerna Nacka och Värmdö ingår som medlemmar fr o m den 1 januari 2007.</p>
<p>§ 2 Ändamål</p> <p>Ändamålet med förbundet är att enligt bestämmelserna i denna förbundsordning omhänderta och rena medlemskommunernas avloppsvatten. För fullgörande av sin uppgift äger förbundet i enlighet med denna förbundsordning förvärva, anlägga, underhålla och driva avloppsreningsverk, pumpstationer, tunnlar, ledningsnät och andra för verksamheten erforderliga anordningar.</p>	<p>§ 2 Ändamål</p> <p>Ändamålet med förbundet är att enligt bestämmelserna i denna förbundsordning omhänderta och rena medlemskommunernas avloppsvatten samt tillvarata dess resurser i syfte att uppnå en hållbar utveckling.</p> <p><i>(Kommentar)</i> <i>Styrelseförslag 2016-03-22</i></p>
<p>§ 3 Benämning och säte</p> <p>Förbundet benämnes Käppalaförbundet och skall ha sitt säte i Lidingö. Tillkännagivande om justering av förbundets protokoll kungörelser och andra tillkännagivanden skall ske på förbundsmedlemmarnas anslagstavlor och i tidningar som förbundsfullmäktige bestämmer.</p>	<p>§ 3 Namn och säte</p> <p>Förbundet skall heta Käppalaförbundet och skall ha sitt säte i Lidingö stad. Meddelande om förbundets protokoll skall ske på Lidingö stads anslagstavla. Kungörelser och andra meddelanden skall ske på förbundsmedlemmarnas anslagstavlor och i tidningar som förbundsfullmäktige bestämmer.</p> <p><i>(Kommentar)</i> <i>Förenkling avseende protokollshantering och kungörelser</i></p>
<p>§ 4 Organisationsform</p> <p>Organisationsformen skall vara kommunalförbund med fullmäktige.</p>	<p>§ 4 Organisationsform</p> <p>Organisationsformen skall vara kommunalförbund med fullmäktige.</p>

<p>§ 5 Fullmäktige</p> <p>Val till fullmäktige skall äga rum samma år som de allmänna kommunalvalen och skall förrättas av de nyvalda fullmäktige i respektive medlemskommun.</p> <p>Förbundsmedlem med högst 25 000 invånare utser två ledamöter. Förbundsmedlem utser härutöver en ledamot för varje påbörjat ytterligare 25 000-tal invånare.</p> <p>Om härvid jämnt antal ledamöter skulle uppkomma äger den medlem som i antal invånare är närmast ovan angiven gräns rätt att utse en ytterligare ledamot.</p> <p>Avgörande för antal ledamöter är den officiella folkmängden vid början av året närmast före mandatperioden i de områden som inte medgetts undantag från anslutningsskyldigheten enligt § 11a.</p> <p>Ersättare till ledamot i förbundsfullmäktige utses samtidigt, till samma antal och på samma sätt som de ordinarie ledamöterna.</p> <p>Ekonomiska förmåner till ledamöter och ersättare fastställs i budgeten för nästkommande år.</p>	<p>§ 5 Fullmäktige</p> <p>Val till fullmäktige skall äga rum samma år som de allmänna kommunalvalen och skall förrättas av de nyvalda fullmäktige i respektive medlemskommun.</p> <p>Förbundsmedlem med högst 25 000 invånare utser två ledamöter. Förbundsmedlem utser härutöver en ledamot för varje påbörjat ytterligare 25 000-tal invånare.</p> <p>Om härvid jämnt antal ledamöter skulle uppkomma äger den medlem som i antal invånare är närmast ovan angiven gräns rätt att utse en ytterligare ledamot.</p> <p>Avgörande för antal ledamöter är den officiella folkmängden vid början av året närmast före mandatperioden i de områden som inte medgetts undantag från anslutningsskyldigheten enligt § 11a.</p> <p>Ersättare till ledamot i förbundsfullmäktige utses samtidigt, till samma antal och på samma sätt som de ordinarie ledamöterna.</p> <p>Ekonomiska förmåner till ledamöter och ersättare fastställs i budgeten för nästkommande år.</p>
<p>§ 5a Revisorer</p> <p>Under de år då allmänna kommunalval förrättas skall nyvalda förbundsfullmäktige utse tre revisorer och tre ersättare för granskning av verksamheten under de fyra följande åren.</p>	<p>§ 5a Revisorer</p> <p>Under de år då allmänna kommunalval förrättas skall nyvalda förbundsfullmäktige utse tre revisorer för granskning av verksamheten under kommande mandatperiod.</p> <p><i>(Kommentar)</i> <i>Anpassning till praxis</i></p>
<p>§ 5b Rätt att väcka ärende i förbundsfullmäktige</p> <p>Förbundsmedlem har inte rätt att väcka ärende i förbundsfullmäktige. Ledamöters rätt att väcka ärende (motionsrätten) regleras i kommunallagen.</p>	<p>§ 5b Rätt att väcka ärende i förbundsfullmäktige</p> <p>Förbundsmedlem har rätt att väcka ärende i förbundsfullmäktige genom någon av sina ledamöter. Ledamöters rätt att väcka ärende (motionsrätten) regleras i kommunallagen.</p> <p><i>(Kommentar)</i> <i>Förtydligande av motionsrätten</i></p>

<p>§ 5c Budget</p> <p>Förbundet skall varje år upprätta en budget för nästa kalenderår (budgetår).</p> <p>Förslag till budget skall göras upp av förbundsstyrelsen.</p> <p>Budgeten skall innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret och en plan för ekonomin för en period av tre år. Närmare föreskrifter om budgetens innehåll finns i kommunallagen (1991:900).</p> <p>Budgeten skall fastställas av förbundsfullmäktige.</p>	<p>§ 5c Budget</p> <p>Förbundet skall varje år upprätta en budget för nästa kalenderår (budgetår).</p> <p>Förslag till budget skall göras upp av förbundsstyrelsen.</p> <p>Budgeten skall innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret och en plan för ekonomin för en period av tre år. Närmare föreskrifter om budgetens innehåll finns i kommunallagen (1991:900).</p> <p>Budgeten skall fastställas av förbundsfullmäktige.</p>
<p>§ 5d Insyn och styrning</p> <p>Bokslut och revisionsberättelse skall delges varje förbundsmedlem.</p>	<p>§ 5d Insyn och styrning</p> <p>Bokslut och revisionsberättelse skall delges varje förbundsmedlem.</p>
<p>§ 6 Styrelse</p> <p>Förbundsfullmäktige skall, efter förslag från en av fullmäktige tillsatt valberedning, utse en förbundsstyrelse som svarar för förvaltning och verkställighet av beslut. Förbundsstyrelsen skall bestå av 11 ledamöter. För varje ledamot utses därjämte en ersättare.</p>	<p>§ 6 Styrelse</p> <p>Förbundsfullmäktige skall, efter förslag från en av fullmäktige tillsatt valberedning, utse en förbundsstyrelse som svarar för förvaltning och verkställighet av beslut. Förbundsstyrelsen skall bestå av 11 ledamöter. För varje ledamot utses därjämte en ersättare.</p>
<p>§ 7 Förvaltning</p> <p>Förvaltningen av förbundets anläggningar och skötseln av dessa skall ledas av en direktör, tillsatt av förbundets styrelse.</p> <p>Förvaltningsorganisationen skall tillsättas av direktören.</p>	<p>§ 7 Förvaltning</p> <p>Förvaltningen av förbundets anläggningar och skötseln av dessa skall ledas av en direktör, tillsatt av förbundets styrelse.</p> <p>Förvaltningsorganisationen skall tillsättas av direktören.</p>
<p>§ 8 Lån</p> <p>Till anskaffande av erforderliga medel för förbundets verksamhet äger förbundet uppta lån. Härvid skall iakttas, att sammanlagda lånesumman inte vid något tillfälle får överstiga fjortonhundra miljoner (1.400.000.000) kronor. Upptagande av lån till högre belopp än som här angetts får dock till högre belopp än som här angetts må dock</p>	<p>§ 8 Lån</p> <p>Till anskaffande av nödvändiga medel för förbundets verksamhet får förbundet uppta lån. Den sammanlagda lånesumman får inte vid något tillfälle överstiga sextonhundramiljoner (1 600 000 000) kronor. Lån till högre belopp än som här angetts får dock upptas, om samtliga förbundsmedlemmar medger detta.</p>

<p>ske, om samtliga förbundsmedlemmar det medger.</p>	<p><i>(Kommentar)</i> Utökning av låneram samt språkförenkling</p>
<p>§ 9 Avgifter</p> <p>a) Till bestridande av förbundets kostnader erläggs följande årsavgifter: Kapitalavgift, Driftavgift och Särskild avgift.</p>	<p>§ 9 Avgifter</p> <p>a) För att täcka förbundets kostnader skall följande årsavgifter betalas: Kapitalavgift, Driftavgift och Särskild avgift. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>
<p>b) Kapitalavgift utgår årligen och avser att täcka förbundets kapitalkostnader. Av dessa fördelas 80 % för varje medlem direkt proportionellt mot den ekvivalenta folkmängden och 20 % direkt proportionellt mot den årliga tillskottsvattenvolymen</p>	<p>b) Kapitalavgift avser att täcka förbundets kapitalkostnader. Av dessa fördelas 80 % direkt proportionellt mot den ekvivalenta folkmängden i varje medlemskommun och 20 % direkt proportionellt mot tillskottsvattenvolymen. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>
<p>c) Driftavgift utgår årligen och avser att täcka förbundets kostnader utöver kapitalkostnaderna. Av dessa fördelas 87 % för varje medlem direkt proportionellt mot den ekvivalenta folkmängden och 13 % direkt proportionellt mot den årliga tillskottsvattenvolymen. Avgiften skall till sin storlek vara oberoende av var avloppsvatten släpps in i förbundets anläggningar.</p>	<p>c) Driftavgift avser att täcka förbundets kostnader utöver kapitalkostnaderna. Av dessa fördelas 87 % för varje medlem direkt proportionellt mot den ekvivalenta folkmängden och 13 % direkt proportionellt mot tillskottsvattenvolymen. Avgiften skall inte påverkas av var avloppsvattnet släpps in i förbundets anläggningar. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>
<p>d) Ekvivalent folkmängd är förbundsmedlems totala invånarantal ökat med kvoten mellan årsvattenförbrukningen hos samtliga övriga vattenförbrukare, som ej är att hänföra till enskilda hushåll (yrkesmässig verksamhet), och den genomsnittliga årsvattenförbrukningen per invånare inom förbundets arbetsområde. I den ekvivalenta folkmängden ingår inte boende och verksamheter i de områden i en medlemskommun som enligt särskilt avtal mellan förbundets fullmäktige och medlemskommun medgetts undantag från anslutning.</p> <p>Med invånarantal avses i föregående stycke medeltalet av den för avgiftsåret officiella folkmängden vid årets början och årets slut.</p>	<p>d) Ekvivalent folkmängd är förbundsmedlems totala invånarantal ökat med kvoten mellan årsvattenförbrukningen hos samtliga övriga vattenförbrukare, som inte är att hänföra till enskilda hushåll (yrkesmässig verksamhet), och den genomsnittliga årsvattenförbrukningen per invånare inom förbundets verksamhetsområde. I den ekvivalenta folkmängden ingår inte boende och verksamheter i de områden i en medlemskommun som enligt särskilt avtal mellan förbundets fullmäktige och medlemskommun medgetts undantag från anslutning, § 11 punkt a.</p> <p>Med invånarantal avses i föregående stycke medeltalet av den för avgiftsåret officiella folkmängden vid årets början och årets slut. <i>(Kommentar)</i> <i>Förtydligande</i></p>
<p>e) Tillskottsvattenvolymen under ett år är den totala avloppsvolymen minskad med vattenförbrukningen. Denna beräknas för de delar av en kommun som är anslutna till förbundets anläggningar.</p>	<p>e) Tillskottsvattenvolymen under ett år är den totala avloppsvolymen minskad med den totala vattenförbrukningen. Denna beräknas för de delar av en kommun som är anslutna till förbundets anläggningar.</p>

	<p><i>(Kommentar)</i> Förtydligande</p>
f) Den procentuella fördelningen enligt § 9 b) och § 9 c), kan efter förslag från förbundets styrelse justeras efter beslut av förbundets fullmäktige.	f) Den procentuella fördelningen enligt § 9 b) och § 9 c) kan, efter förslag från förbundets styrelse, justeras efter beslut av förbundets fullmäktige. <i>(Kommentar)</i> Språkförenkling
g) Utgår statsbidrag till förbundet, avräknas detta - såvida inte annat bestäms i bidragsbeslutet – från förbundets kapitalkostnader, innan medlemmarnas avgifter enligt denna paragraf beräknas.	Utgår <i>(Kommentar)</i> Inte längre tillämpligt
h) Särskild avgift erlägges, då fråga är om verksamheter m m med särskilt förorenat avloppsvatten. Avgift uttages då efter särskilda tilläggstaxor och denna särskilda avgift disponeras för bestridande av driftkostnader. Principen för beräkning av dylika särskilda tilläggstaxor skall vara godkända av förbundets styrelse.	h) Särskild avgift skall betalas för verksamheter med särskilt förorenat avloppsvatten. Avgiften beräknas efter taxa beslutad av förbundets styrelse och skall disponeras för att täcka driftkostnaderna. <i>(Kommentar)</i> Språkförenkling
i) Varje förbundsmedlem erlägger till förbundet utan anfordran senast var och en av dagarna 31 mars, 30 juni, 30 september och 15 december ett belopp, som motsvarar en fjärdedel av medlemmens enligt förbundets för samma år fastställda utgifts- och inkomststat beräknade avgifter. Utjämnning mellan inbetalda förskott och slutligt bestämda avgifter för samma år sker senast den 15 december följande år. Erlägger medlem inte avgift eller förskott på avgift i rätt tid, utgår otvistigt obetalt belopp från förfallodagen tills betalning sker ränta enligt vad som i räntelagen stadgas beträffande dröjsmålsränta.	i) Varje förbundsmedlem skall till förbundet betala den för året beslutade preliminära avgiften. Den preliminära avgiften baseras på den av fullmäktige beslutade budgeten för aktuellt år och fastställs av förbundets styrelse. Avgiften faktureras månadsvis med en tolfedel vid varje tillfälle. Utjämnning mellan den inbetalda preliminära avgiften och den slutgiltigt bestämda avgiften för samma år skall göras senast den 15 december följande år. Betalar medlem inte fakturerad avgift i rätt tid skall medlem betala dröjsmålsränta enligt vid varje tidpunkt gällande räntelag (1975:635) <i>(Kommentar)</i> Språkförenkling och övergång från kvartals- till månadsfakturering

<p>§ 10 Andel i tillgångar och ansvarighet för förbindelser</p> <p>Varje förbundsmedlems andel i förbundets tillgångar står i samma förhållande till värdet av alla förbundets tillgångar som summan av medlemmens till och med näst föregående år inbetalade avgifter utom drift- och tilläggsavgifter samt särskilda avgifter till summan av alla för samma tid till förbundet erlagda avgifter med nämnda undantag.</p> <p>Medlemmens andel i ansvarigheten för förbundets skulder och andra förbindelser står i samma förhållande till förbundets samtliga förbindelser som i första stycket angetts.</p>	<p>§ 10 Andel i tillgångar och ansvarighet för förbindelser</p> <p>Varje förbundsmedlems andel i förbundets tillgångar står i samma förhållande till värdet av alla förbundets tillgångar som summan av medlemmens till och med näst föregående år inbetalade avgifter utom drift- och tilläggsavgifter samt särskilda avgifter till summan av alla för samma tid till förbundet erlagda avgifter med nämnda undantag.</p> <p>Medlemmens andel i ansvarigheten för förbundets skulder och andra förbindelser står i samma förhållande till förbundets samtliga förbindelser som i första stycket angetts.</p> <p><i>(Kommentar)</i> <i>Ingen föreslagen ändring</i></p>
<p>§ 11 Anslutning</p> <p>a) Varje förbundsmedlem är skyldig tillse att avloppsanläggningarna inom kommunen helt ansluts till förbundets anläggningar. Skyldigheten gäller ej de områden i en medlemskommun som enligt särskilt avtal mellan förbundets fullmäktige och medlemskommun medgetts undantag från anslutning.</p>	<p>§ 11 Anslutning</p> <p>a) Varje förbundsmedlem är skyldig att helt ansluta avloppsanläggningarna inom kommunen till förbundets anläggningar. Skyldigheten gäller inte de områden i en medlemskommun som enligt särskilt avtal mellan förbundet och medlemskommunen medgetts undantag från anslutning.</p> <p><i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>
<p>b) De fastigheter som av tekniska och/eller ekonomiska orsaker ej kan anslutas till förbundets anläggningar skall anmälas till förbundet, varvid även orsaken till det begärda undantaget skall redovisas. Därvid har förbundets styrelse att besluta om undantag kan godkännas.</p>	<p>b) Fastigheter som av tekniska och/eller ekonomiska orsaker inte rimligen bedöms kunna anslutas till förbundets anläggningar kan av förbundets styrelse lämnas dispens mot anslutningsskyldigheten enligt § 11 punkt a.</p> <p><i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>
<p>c) Förbundsmedlem har att lämna förbundet meddelande om förekomsten av industriföretag och andra inrättningar inom kommunen, vilkas avloppsvatten på grund av sin beskaffenhet kan befaras inverka menligt på förbundets ledningar eller reningsverkets drift eller eljest påverka anläggningarnas drift i fördyrande riktning. Sådant meddelande skall lämnas i god tid innan dylikt avloppsvatten från tidigare inte anmäld inrättning skall tillföras ledningsnät, anslutet till förbundets nät.</p>	<p>c) Förbundsmedlem skall meddela förbundet om förekomsten av industriföretag och andra inrättningar inom kommunen, vilkas avloppsvatten inte har samma sammansättning som hushållspillvatten. Sådant meddelande skall lämnas i god tid innan avloppsvattnet från tidigare inte anmäld inrättning får tillföras ledningsnät, anslutet till förbundets nät.</p> <p><i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>

<p>d) Efter meddelande enligt c) har medlem att, utöver vad tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt miljöbalken kan besluta, för inrättningen föreskriva sådana av förbundet fordrade villkor för avloppsnätets begagnande som medlemmen lagligen kan göra gällande.</p>	<p>d) Förbundet kan ställa villkor på kvaliteten på det avloppsvatten från en inrättning enligt c) som medlemmen lagligen kan göra gällande. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>
<p>§ 12 Förbundets avloppsanläggningar</p> <p>a) För i § 2 angivna ändamål finnes anläggningar för förbundsmedlemmarnas anslutning till reningsverket bestående av avloppstunnlar, tryck- och självfallsledningar samt pumpstationer i erforderlig utsträckning inom Käppalaförbundets upptagningsområde, jämför kartan.</p> <p>För ändring i vad som angivits i första stycket fordras samtycke av alla förbundsmedlemmar.</p>	<p>§ 12 Förbundets avloppsanläggningar</p> <p>a) För i § 2 angivna ändamål finns anläggningar för förbundsmedlemmarnas anslutning till reningsverket bestående av avloppstunnlar, tryck- och självfallsledningar samt pumpstationer i tillräcklig utsträckning inom Käppalaförbundets upptagningsområde, jämför kartan. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling och tydliggörande. Förenkling av anläggningsförändringar</i></p>
<p>b) Förbundets fullmäktige äger, om alla förbundsmedlemmar lämnar medgivande därtill, träffa avtal med annan kommun om anslutning av vissa delar av ledningsnätet inom kommunen till förbundets avloppssystem.</p>	<p>b) Förbundets fullmäktige får, om alla förbundsmedlemmar medger detta, rätt att träffa avtal med annan kommun om anslutning av vissa delar av eller hela ledningsnätet inom den kommunen till förbundets avloppssystem. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>
<p>§ 13 Lokala avloppsnät</p> <p>För att begränsa tillförseln av dagvatten till förbundets ledningsnät skall vid nyanläggningar och omläggningar av förbundsmedlems allmänna avloppsanläggningar duplikat- eller separatsystem tillämpas. Medlem är ävenledes skyldig att aktivt verka för att de mängder läckvatten, som inkommer i spillvattensystemet begränsas samt att endast i nödsituation medge bräddning av spillvatten.</p>	<p>§ 13 Lokala avloppsnät</p> <p>För att begränsa tillförseln av dagvatten till förbundets ledningsnät skall vid nyanläggningar och omläggningar av förbundsmedlems allmänna avloppsanläggningar duplikat- eller separatsystem tillämpas. Medlem är också skyldig att aktivt verka för att de mängder tillskottsvatten, som kommer till spillvattensystemet begränsas samt att endast i nödsituation medge bräddning av spillvatten. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>

§ 14 Utträde, likvidation och upplösning

En förbundsmedlem äger när som helst begära utträde ur förbundet varvid gäller en uppsägningstid om tre år. Vid uppsägningstidens utgång skall förbundet träda i likvidation. Vid skifte på grund därav skall förbundets behållna tillgångar tillskiftas medlemmarna efter de i §10 ovan angivna grunderna.

Likvidation verkställs av förbundets styrelse i egenskap av likvidator.

När förbundet har trätt i likvidation får kallelse på förbundets okända borgenärer sökas av förbundsmedlem eller likvidatorn.

När förbundet har trätt i likvidation, skall förbundets egendom i den mån det behövs för likvidationen förvandlas till pengar genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt. Förbundets verksamhet får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling.

När styrelsen har fullgjort sitt uppdrag som likvidator, skall styrelsen avge slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som rör likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redovisning för skiftet av behållna tillgångar. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationen.

När likvidationsuppdraget är fullgjort, skall styrelsen besluta om vilken av förbundets medlemmar som skall vårda de handlingar som hör till förbundets arkiv.

Förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna skall delges var och en av förbundsmedlemmarna. När berättelsen och redovisningshandlingarna delgetts samtliga förbundsmedlemmar, är förbundet upplöst.

En förbundsmedlem som inte är nöjd med redovisningen eller det skifte som förrättats av förbundets styrelse har rätt att väcka talan

§ 14 Utträde, likvidation och upplösning

En förbundsmedlem får begära utträde ur förbundet. Uppsägningstiden är tre år. Vid uppsägningstidens utgång skall förbundet träda i likvidation. Vid skifte på grund av detta skall förbundets återstående tillgångar fördelas till medlemmarna efter de i § 10 ovan angivna grunderna.

Likvidation verkställs av förbundets styrelse i egenskap av likvidator.

När förbundet har trätt i likvidation får förbundets okända borgenärer sökas av förbundsmedlem eller likvidatorn.

När förbundet har trätt i likvidation, skall förbundets egendom i den mån det behövs för likvidationen förvandlas till pengar genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt. Förbundets verksamhet får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling.

När styrelsen har fullgjort sitt uppdrag som likvidator, skall styrelsen avge slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som rör likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redovisning för fördelningen av återstående tillgångar. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationen.

När likvidationsuppdraget är fullgjort skall styrelsen besluta om vilken av förbundets medlemmar som skall vårda de handlingar som hör till förbundets arkiv.

Förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna skall delges var och en av förbundsmedlemmarna. När berättelsen och redovisningshandlingarna delgetts samtliga förbundsmedlemmar, är förbundet upplöst.

En förbundsmedlem som inte är nöjd med redovisningen eller den fördelning som genomförts av förbundets styrelse har rätt att väcka talan om detta mot de övriga förbundsmedlemmarna inom ett år från det slutredovisningen delgavs medlemmen.

<p>om detta mot de övriga förbundsmedlemmarna inom ett år från det slutredovisningen delgavs medlemmen.</p> <p>Om det framkommer någon tillgång för förbundet efter dess upplösning eller om talan väcks mot förbundet eller om det på annat sätt uppkommer behov av en ytterligare likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas.</p>	<p>Om någon tillgång kommer fram efter förbundets upplösning eller om talan väcks mot förbundet eller om det på annat sätt uppkommer behov av en ytterligare likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas.</p> <p><i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i></p>
<p>§ 14a Utträde utan likvidation</p> <p>När grund för likvidation enligt § 14 första stycket föreligger, får förbundsmedlemmarna avtala att medlem som begärt utträde får utträda ur förbundet i stället för att förbundet skall träda i likvidation. I avtalet skall bestämmas från vilken tidpunkt utträdet skall ske.</p> <p>Vid avtal om utträde skall de kvarvarande medlemmarna anta de ändringar i förbundsordningen som föranleds av utträdet.</p> <p>När en förbundsmedlem utträder ur förbundet upphör medlemmens ansvar för förbundets skulder, om inte annat har överenskommits i det avtal som avses i första stycket.</p>	<p>§ 14a Utträde utan likvidation</p> <p>När grund för likvidation enligt § 14 första stycket föreligger, får förbundsmedlemmarna avtala att medlem som begärt utträde får utträda ur förbundet i stället för att förbundet skall träda i likvidation. I avtalet skall bestämmas från vilken tidpunkt utträdet skall ske.</p> <p>Vid avtal om utträde skall de kvarvarande medlemmarna anta de ändringar i förbundsordningen som föranleds av utträdet.</p> <p>När en förbundsmedlem utträder ur förbundet upphör medlemmens ansvar för förbundets skulder, om inte annat har överenskommits i det avtal som avses i första stycket.</p>

<p>§ 14b Tvister</p> <p>Tvist mellan förbundet och dess medlemmar eller mellan medlemmar inbördes i anledning av denna förbundsordning skall slutligt avgöras genom skiljedom enligt lagen (1999:116) om skiljeförfarande. Skiljeförfarandet skall äga rum i Lidingö.</p>	<p>§ 14b Tvister</p> <p>Tvist mellan förbundet och dess medlemmar eller mellan medlemmar inbördes i anledning av denna förbundsordning skall slutligt avgöras i svensk domstol. <i>(Kommentar)</i> <i>Skiljedom ej tillämpligt</i></p>
<p>Nuvarande förbundsordning</p>	<p>Föreslagen förbundsordning</p>
<p>§ 15 Ikraftträdande</p> <p>Denna förbundsordning träder i kraft 2007-03-01. Föregående förbundsordning som trädde i kraft 2006-04-01 upphör samtidigt att gälla.</p>	<p>§ 15 Ikraftträdande</p> <p>Denna förbundsordning träder i kraft 2017-05-01. Föregående förbundsordning som trädde i kraft 2007-03-01 upphör samtidigt att gälla. <i>(Kommentar)</i> <i>Tydliggörande av ikraftträdande</i></p>

Kommunfullmäktige i:
Danderyd, Lidingö, Sigtuna, Sollentuna,
Solna, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby,
Vallentuna, Nacka, Värmdö

Datum 2016-11-16 Handläggare Tord Andersson

Diarienummer KF2016-082 Projektnummer

Hemställan om godkännande av ändring i förbundsordningen för Käppalaförbundet

Förbundsfullmäktige har vid sammanträde 2016-10-11 föreslagit en förändrad **ändamålsparagraf** samt en modernisering av språket och **anpassning** till nu rådande lagstiftning i förbundsordningen som senast reviderades den 1 mars 2007.

I förslaget till ny förbundsordning finns också ett förslag om **utökad låneram** från 1.400.000 tkr till 1.600.000 tkr för att finansiera de kommande investeringsutgifterna enligt antagna budgetar.

Formuleringarna har granskats av kommunaljuridisk expertis.

Om förbundet beslutar att ansluta Österåker och Vaxholm kommer ytterligare förbundsordningsändringar att föreslås i ett senare skede.

Ändrad ändamålsparagraf

Käppalaförbundets ursprungliga ändamålsparagraf avsåg endast rening av avloppsvattnet. I takt med förbättrad teknik och utveckling av olika metoder för utvinning av nyttigheter ifrån avloppsvattnet tillvaratas numer också till exempel både energi och näring från det inkommande vattnet. Ändamålsparagrafen föreslås därför avspegla både renings- och resursutvinningsuppdraget.

Anpassning till rådande lagstiftning samt modernisering av språket

Samtliga paragrafer har setts över språkligt och i förekommande fall anpassats till praxis eller ändrad lagstiftning i kommunallagen. Detta har dock inte medfört några större förändringar avseende sakligt innehåll förutom att:

- antalet revisorer fastställs till tre ordinarie ledamöter istället för tre ordinarie samt tre ersättare.
- avgiften till förbundet faktureras månadsvis i stället för kvartalsvis. Denna förändring sker delvis på begäran från medlemskommunernas ekonomifunktioner för att underlätta ekonomisk planering och uppföljning.

Övriga förändringar genomförs i huvudsak för att öka tydligheten och modernisera språkbruket.

Utökad låneram

Investeringsplanen för de kommande åren exklusive en eventuell anslutning av Österåker och Vaxholm samt exklusive en förbiledning vid Långgångstrand ger följande utfall avseende upplåningsbehov:

Lånevolym exklusive ÖVA och Förbiledning	Prognos 2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lånevolym IB	1 042 866 000	1 176 187 985	1 413 096 587	1 537 614 419	1 505 130 000	1 510 151 715
Årets Nettoinvesteringar	198 820 000	307 229 000	212 249 000	52 434 000	113 250 000	63 750 000
Årets resultat	0	0	0	0	0	0
Årets avskrivningar	-65 498 015	-70 320 398	-87 731 168	-84 918 420	-108 228 284	-110 601 512
Nettoökning	133 321 985	236 908 602	124 517 832	-32 484 420	5 021 716	-46 851 512
Justeringar	0					
Lånevolym UB	1 176 187 985	1 413 096 587	1 537 614 419	1 505 130 000	1 510 151 715	1 463 300 203

Redan 2017 finns risk för momentana överdrag av nuvarande låneram. Därefter minskar låneramsuttaget då avskrivningarna ökar efter avslutade investeringar. De nettoinvesteringar som planerats finns beskrivna i Budget 2017 med verksamhetsplan för 2018-2021.

Noterbart är att medlemskommunerna endast konsoliderar sin andel av förbundets tillgångar och skulder enligt nedanstående tabell:

Medlemsandelar	Kommunernas andelstal i %
Danderyd	7,6 %
Lidingö	10,0 %
Nacka	4,8 %
Sigtuna	10,1 %
Sollentuna	14,4 %
Solna	18,9 %
Täby	13,4 %
Upplands-Bro	5,4 %
Upplands Väsby	9,0 %
Vallentuna	4,7 %
Värmdö	1,7 %
Total kapitalkostnad	100,0 %

Enligt kommunallagen och förbundsordningen ansvarar respektive medlemskommun endast för den fastställda andelen av förbundets tillgångar och skulder. Vid 2015 års bokslut uppgick medlemskommunernas andel i tillgångar och skulder till bifogade andelstal (se tabell). Det är också den andelen av förbundets samlade skulder som respektive medlemskommun säkerställer.

I bifogat förslag till ny förbundsordning har nya formuleringar markerats i förslaget till ny text. I viss mån har också nuvarande formuleringar markerats för att förtydliga vad som ändrats. I vissa fall finns också kommentarer bifogade i kursiv text.

För att förbundsordningsändringarna ska gälla krävs att samtliga medlemskommuners kommunfullmäktige godkänner förslaget till ny Förbundsordning innan föreslaget ikraftträdande den 1 maj 2017.

Käppalaförbundet hemställer således

att   **samtliga medlemskommuners kommunfullmäktige godkänner föreslagna ändringar i Förbundsordningen för Käppalaförbundet.**

Bilagor:

- Bilaga 1.   Protokollsutdrag från Käppalaförbundets förbundsfullmäktige 2016-10-11, § 17.
- Bilaga 2.   Förslag på ny förbundsordning per 1 maj 2017 i jämförelse med gällande förbundsordning från 1 mars 2007

28 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 327

Dnr KFKS 2016/315

Motion - Ungt inflytande som permanent forum

Motion den 18 april 2016 av Pascal Mafall Fall (MP)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att Nacka kommun genom Ungt inflytande, Advisory board och det nya projektet Nacka ungdomsparlament, uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärende

Motionärerna föreslår att Nacka kommun ska inrätta ett permanent forum för ungt inflytande.

Intentionen med mer permanenta forum är god men mycket väl kan tillgodoses av de forum som redan existerar och som istället kan breddas och permanentas ytterligare. Det finns idag flera olika forum för dialog med ungdomar, till exempel Advisory board och Ungt inflytande. Under hösten 2016 startar ett försöksprojekt som liknar det som föreslagits i motionen. Nacka gymnasium kommer att anordna Nacka ungdomsparlament med samhällsvetenskapliga programmets elever. Mot bakgrund av både befintliga forum samt att kommunen möjliggjort för projektet med Nacka ungdomsparlament bedöms intentionerna bakom motionens förslag om att skapa ett permanent ungt inflytande redan vara uppfyllt. Motionen bör därför inte medföra några ytterligare åtgärder.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 15 november 2016 § 177

Förnyelseenhetens tjänsteskrivelse den 25 september 2016

Arbets- och företagsnämnden den 7 september 2016 § 67

Nacka gymnasium ungdomsparlament

Motion

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott den 15 november 2016 § 177

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

28 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att Nacka kommun genom Ungt inflytande, Advisory board och det nya projektet Nacka ungdomsparlament, uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Beslut i arbets- och företagsnämnden den 7 september 2016 § 67

1. Arbets- och företagsnämnden föreslog kommunfullmäktige att fatta följande beslut. Kommunfullmäktige noterar att Nacka kommun genom Ungt inflytande, Advisory board och det nya projektet Nacka ungdomsparlament, uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.
2. Arbets- och företagsnämnden förklarade paragrafen omedelbart justerad.

Yrkanden

Mats Gerdau (M) yrkade bifall till arbetsutskottets förslag.

Sidney Holm (MP) yrkade, med instämmande av Khashayar Farmanbar (S), Rolf Wasteson (V) och Christina Ståldal (NL), bifall till förslaget i motionen.

Beslutsgång

Med avslag på Sidney Holms yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med Mats Gerdaus yrkande.

Protokollsanteckningar

Sidney Holm lät anteckna följande för Miljöpartiets kommunstyrelsegrupp.

”Miljöpartiet i Nacka ser det som oerhört positivt att kommunen startar en testverksamhet på Nacka gymnasium genom ”Nackas Ungdomsparlament” för att öka ungas kunskap om och inflytande i den lokala politiken.

Men motionen har ett bredare perspektiv med ett oberoende forum för demokrati och delaktighet med representanter från Nackas samtliga skolor. I motionen föreslår vi alltså ett forum där ungdomarna ansvarar för budget, aktiviteter och projekt med ett brett stöd från kommunen utifrån en modell som används i Alingsås. Vi ser fram emot att kommunen i nästa steg utvecklar konceptet Nackas Ungdomsparlament till att inbegripa allt det som motionen berör.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

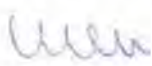
28 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Christina Ståldal lät anteckna följande.

”Motionen för fram en modell för ungt inflytande som är tänkt att vara mer hållbart över tid eftersom det är en permanent funktion. Nackalistan stöder tankarna i motionen vad och deatt urvalet unga tas ur alla sammanhang och utbildningar. Det har varit många smärre projekt vad gäller ungt inflytande och det borde nu vara dags att Nacka lämnar detta stadium och övergår till en permanent funktion med möjlighet till bred uppslutning. Stöd till Miljöpartiets motion.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-09-25

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/315

Kommunstyrelsen

Motion - Ungt inflytande som permanent forum

Motion den 18 april 2016 av Pascal Mafall Fall (MP)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att Nacka kommun genom Ungt inflytande, Advisory board och det nya projektet Nacka ungdomsparlament, uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att Nacka kommun ska inrätta ett permanent forum för ungt inflytande.

Enhetens bedömning är att intentionen med mer permanenta forum är god men mycket väl kan tillgodoses av de forum som redan existerar och som istället kan breddas och permanentas ytterligare. Det finns idag flera olika forum för dialog med ungdomar, till exempel Advisory board och Ungt inflytande. Under hösten 2016 startar ett försöksprojekt som liknar det som föreslagits i motionen. Nacka gymnasium kommer att anordna Nacka ungdomsparlament med samhällsvetenskapliga programmets elever. Mot bakgrund av både befintliga forum samt att kommunen möjliggjort för projektet med Nacka ungdomsparlament bedöms intentionerna bakom motionens förslag om att skapa ett permanent ungt inflytande redan vara uppfyllt. Motionen bör därför inte medföra några ytterligare åtgärder.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att Nacka kommun tillsammans med elever via skolornas elevråd ska starta upp ett oberoende forum för demokrati och delaktighet, med egen budget.

Arbets- och företagsnämndens utredning och bedömning

Arbets- och företagsnämnden hanterade förslagen i motionen vid sitt sammanträde den 7 september 2016, § 67 och föreslog att kommunfullmäktige ska fatta följande beslut.

”Arbets- och företagsnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut. Kommunfullmäktige noterar att Nacka kommun genom Ungt inflytande, Advisory board och det nya projektet Nacka ungdomsparlament, uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.”

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Underlaget för stadsledningskontorets förslag baserar sig huvudsakligen på det underlag som förelåg vid arbets- och företagsnämndens behandling av ärendet.

Gruppen ungdomar är precis som andra målgrupper inte homogen utan behöver olika sätt att delta i samhällets utveckling. Sveriges kommuner och landsting föreslår att delaktighet möjliggörs utifrån två perspektiv, *dels utifrån att kommunen vill få kunskap om de ungas synpunkter, värderingar eller idéer kring ett visst område eller fråga, dels utifrån att den unge har möjlighet att utan styrning från kommunen komma med idéer förslag och synpunkter på det lokala samhällets utveckling.* (Källa: SKLs skrift, *Medborgardialog för unga* 2012)

Nacka kommun arbetar med den utgångspunkten med ungt inflytande, Advisory board och Nacka ungdomsparlament som alla syftar till ökat inflytande för unga..

Sommarjobbet Ungt Inflytande

Ungt inflytande är ett tre veckors sommarjobb för åldersgruppen 15-17 år. Genom att ungdomarna får möjlighet att lära sig idégenerera och att arbeta med designmetodik får de med sig värdefulla verktyg till sin framtida yrkeskarriär. De kommer också i kontakt med kommunen både som organisation och som potentiell arbetsgivare. I sin nuvarande och utvecklade form är Ungt inflytande ett innovativt hjälpmedel för Nacka kommun. Intentionen i Nacka är att inflytande ska vara på riktigt och något som gör skillnad. Därför har kommunen i många år satsat på att varje år hitta angelägna frågor och utmaningar som ungdomar på allvar kan vara med och påverka. Flera av de förslag som ungt inflytande 2016 kom fram till har börjat implementeras i verksamheten.

Advisory board

Utifrån arbetet med Ungt Inflytande har arbets- och företagsenheten initierat ett konsultativt råd med särskilt utvalda ungdomar från hela Nacka som får tycka till kring angelägna frågor och som kan användas för att pröva idéer och få inspiration.

Nacka ungdomsparlament

Nacka gymnasiums samhällsprogram med samhällsvetenskaplig inriktning kommer att varje år genomföra något de kallar Nacka ungdomsparlament. Syftet är att förbättra elevernas kunskaper om den lokala demokratin, beslutsprocesser, opinionsbildning och öva eleverna i argumentationsteknik. Projektet syftar också till att precis som Ungt inflytande skapa naturliga kontaktytor mellan politiker, tjänstemän och ungdomar i Nacka. Detta är ett försöksprojekt och inbegriper till en början endast elever på ett specifikt program och inriktning.

Analys

Det finns förslag i riksdagen att göra barnkonventionen till lag från januari 2018. Därför är det än viktigare att strukturera arbetssätt och förhållningssätt kring inflytande och innovation med särskilt fokus på målgruppen unga. Det förslag som förs fram i motionen prövas redan i mindre skala under hösten 2016 genom *Nacka ungdomsparlament*. Faller försöket väl ut kan säkert fler av gymnasieskolorna Nacka vara med nästa höst. Enhetens analys är att projekt *Nacka ungdomsparlament* tillsammans med *Advisory board* och *Ungt inflytande*, väl motsvarar intentionerna bakom förslaget i motionen. Dessa forum bedöms också kunna utgöra en del av en breddad bas för dialog med ungdomar i Nacka i framtiden, både utifrån frågor kommunen vill ha ungas perspektiv på och för kommunen att lyssna av vad Nackas unga vill vara med och påverka.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Barnkonventionens paragraf 12 säger att barn och unga ska ha möjlighet att påverka beslut som de själva är beroende av. Det är på kommunal nivå som detta kan förverkligas. Genom de forum som finns och som prövas under hösten tillvaratar Nacka ungdomars engagemang och får möjlighet att tillsammans med ungdomar forma vårt framtida gemensamma samhälle.

Bilaga

Motion Ungt inflytande som ett permanent forum den 18 april 2016 av Pascal Fall (MP)

Protokollsutdrag AFN 2016-09-07

Nacka ungdomsparlament

Kersti Hedqvist
Enhetschef
Förnyelseenheten

Pia McAleenan
Förändringsledare
Förnyelseenheten

7 september 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Arbets- och företagsnämnden

§ 67

AFN 2016/52

Ungt inflytande som permanent forum

Motion den 18 april 2016 av Pascal Fall (MP)

Beslut

1. Arbets- och företagsnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut. Kommunfullmäktige noterar att Nacka kommun genom Ungt inflytande, Advisory board och det nya projektet Nacka ungdomsparlament, uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.
2. Arbets- och företagsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärendet

Motionen föreslår att Nacka kommun inrättar ett permanent forum för ungt inflytande. Enhetens bedömning är att intentionen med mer permanenta forum är god men mycket väl kan tillgodoses av de forum som redan existerar och istället kan breddas och permanentas ytterligare. Det finns idag flera olika forum för dialog med ungdomar, till exempel Advisory board och Ungt inflytande. Under hösten 2016 startar ett försöksprojekt som liknar det som föreslagits i motionen. Nacka gymnasium kommer att anordna Nacka ungdomsparlament med samhällsvetenskapliga programmets elever. Mot bakgrund av både befintliga forum som Advisory board och Ungt inflytande samt att kommunen möjliggjort för projektet med Nacka ungdomsparlament bedöms intentionerna bakom motionens förslag om att skapa ett permanent ungt inflytande redan vara uppfyllt. Motionen bör därför inte medföra några ytterligare åtgärder.

Handlingar i ärendet

Arbets- och företagsenhetens tjänsteskrivelse den 25 augusti 2016

Bilaga1. Motionen Ungt inflytande som permanent forum, den 18 april 2016, av Pascal Fall (MP)

Yrkanden

Louise Ollivier (MP) yrkade bifall till motionen. I detta yrkande instämde Maria Raner (S) och Shahin Malak (NL).

Beslutsgång

Med avslag på Louise Olliviers (MP) bifallsyrkande beslutade arbets- och företagsnämnden i enlighet med förslag till beslut.

Arbets- och företagsnämnden förklarade paragrafen omedelbart justerad.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

7 september 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Arbets- och företagsnämnden

§ 67 forts

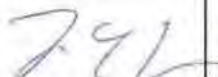

Protokollsanteckningar

Louise Ollivier (MP) lät anteckna följande till protokollet.

”Miljöpartiet i Nacka ser det som oerhört positivt att kommunen startar en testverksamhet på Nacka gymnasium genom ”Nackas Ungdomsparlament” för att öka ungas kunskap om och inflytande i den lokala politiken.

Men, motionen som lämnades i april i år har ett bredare perspektiv med ett oberoende forum för demokrati och delaktighet med representanter från Nackas samtliga skolor. I motionen föreslår vi alltså ett forum där ungdomarna ansvarar för budget, aktiviteter och projekt med ett brett stöd från kommunen utifrån en modell som används i Alingsås. Vi ser fram emot att kommunen i nästa steg utvecklar konceptet Nackas Ungdomsparlament till att inbegripa allt det som motionen berör.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

NACKA

UNGDOMSPARLAMENT

PETER DJERV OCH MATS JOHNSON

Innehållsförteckning

Introduktion	1
Vad har vi tänkt oss?	1
Var förväntar vi oss av Nacka kommun?	2
Planering.....	3
Metod.....	4
Deltagande skolor och program	4
Effektmätning och utvärdering.....	4
Styrdokument	5
Kontaktpersoner	7

Introduktion

Vi som arbetar i arbetslaget för Samhällsprogrammet med samhällsvetenskaplig inriktning på Nacka Gymnasium vill väcka mer engagemang för de lokala politiska frågorna och för att öka förståelsen och kunskaper kring den lokala demokratin och det kommunala självstyret. Vi vill därför testa att konceptet med ett ungdomsparlament i Nacka kommun utifrån våra förutsättningar, behov och viktiga kommunala frågeställningar. I Nacka kommun har det tidigare genomförts bl.a. på Myrsjöskolan, även Stockholms stads kommun har årligen sitt eget ungdomsparlament.

Tanken är inte enbart att öka eleverna engagemang utan även förbättra elevernas kunskaper om den lokala demokratin, beslutsprocesser, opinionsbildning och öva elever i argumentationsteknik. Vi vill även ge eleverna större förståelse av hur olika faktorer påverkar möjligheterna att bygga ett hållbart samhälle.

Nacka kommun har redan satsningen *Ungt inflytande* som vi vill anknyta till för att göra eleverna mer medvetna om vad som händer i kommunen och hur de kan påverka. Vi vill även skapa naturliga kontaktytor mellan våra elever och de lokala politikerna och tjänstemännen. De skall vara medvetna om vilka som representerar dem i kommunen och hur tjänstemännen arbetar.

Vad har vi tänkt oss?

Projektet vi tänker oss att detta projekt skall genomföras varje år och ligga under höstterminen. Läsåret 2016 - 2017 blir ett testår i något mindre skala. Genomförandefasen kan sträcka sig över 4 – 8 veckor (alt. våren) under hösten eller längre beroende på vad de lokala lärarna vill lägga in i projektet.

Vi tänker oss att projektet skall vara ämnes- och skolöverskridande och att vissa dagar skall vara schemabrytande (se "Planering" nedan). Projektet är riktat till elever i årskurs 1 och 2 som läser Samhällskunskap 1 eller 2, men andra elevgrupper på gymnasienivå kan även vara aktuella. Tanken med projektet är att det skall vara så flexibelt att alla kan vara med, men att det passar ovanstående grupp bättre.

Vi tänker oss att eleverna skall:

- Skriva motioner utifrån något tema som Nackas kommunpolitiker bestämmer (ex. "Nacka bygger stad"),
- Skriva debattartiklar och insändare till den lokala pressen,
- Får besöka och träffa lokala politiska företrädare och tjänstemän och diskutera sina motioner,
- Få debattera utvalda motioner i fullmäktige (i lokalerna) för att "dramatisera" hur det går till på riktigt (en plenarsession)
- Sedan skulle vi vilja avsluta momentet med gå över med utvalda motioner till politiska företrädare exempelvis ett fullmäktigecafé.

Var förväntar vi oss av Nacka kommun?

Vi önskar att Nacka kommun kan hjälpa oss med:

- Att kommunstyrelse (eller annan nämnd) väljer ett passande tema eleverna skall skriva motioner kring. Förslagsvis *Nacka bygger stad*. En politiker (eller annan representant från kommunen) kan introducera temat och formellt överlämna "uppdraget" till eleverna. Detta görs fördelaktigt i Nackasalen. **Tidpunkt för genomförande: Innan v. 35 måste temat var bestämt. Preliminärt överlämnas uppdraget (temat) under v. 35.**
- Eleverna ges möjligheten att träffa politiker för att diskutera motioner på Nacka Gymnasium. Förslagsvis bjuder gymnasiet in politiker som får agera panel och spontant diskutera motionerna, svara på frågor och även tydliggöra ideologiska skillnader. **Tidpunkt för genomförande: under v. 36.**
- Eleverna ges möjligheten att träffa politiker och tjänstemän för att få återkoppling under ett fullmäktigecafé. **Tidpunkt för genomförande: v. 37; fullmäktigecaféet den 12 sep.**
- Passande lokaler för en större debatt i kommunhuset (Nackasalen). Lokalen skall minst ta 64 elever och ha AV-hjälpmiddel. **Tidpunkt för genomförande: v. 40 (en halvdag, valfri dag)**
- Överlämnande av motioner till politiska företrädare under fullmäktigecafé. **Tidpunkt för genomförande: fullmäktigecafé 17 oktober.**
- Hjälp med att hitta och bjuda in en eller flera gästföreläsare. **Tidpunkt för genomförande: v. 37 – 41.**
- Ev. ekonomiskt stöd till fika, pris och att.

Planering

Vi har delat upp projektet i tre faser:

Planeringsfas

- v. 8 – 10 Nacka kommun kontaktas. Se punkten “Vad förväntar vi oss av Nacka kommun?”
- v. 10 - 11 Övriga gymnasieskolor i Nacka kommun kontaktas för intresseanmälan.
- v. 14 (fredag) Sista dag för intresseanmälan för övriga gymnasieskolor.
- v. 15 - 18 Konferens om planering och genomförande under höstterminen (alt. vårterminen) läsåret 2016 - 2017.
- v. 22 Slutgiltig projektplan och deltagande skolor bestäms.
- v. 33 Lektionsschema blir tillgängligt. Passande tider meddelas Nacka kommun. Gymnasiets schema kan anpassas efter lokalerna och berörda parter tillgänglighet.
- v. 34 Slutgiltig gemensam planering inför genomförandet med alla deltagande lärare.
- v. 34 Detaljplanering överlämnas till alla berörda parter.
- v. 34 - 35 Lokalpress kontaktas.
- v. 34 Sista vecka för Nacka kommun att meddela tema, lokaler, och tider.

Genomförandefas

- v. 35 Start av Ungdomsparlamentet (gärna med en föreläsare och en presentation av tema i kommunens lokaler).
- v. 36 Elever träffar politiker och tjänstemän på Nacka Gymnasium.
- v. 37 - 40 Eleverna skriver debattartiklar och utvecklar sedan dessa till motioner.
- v. 37 – 40 Ev. gästföreläsningar genomförs.
- v. 37 Återkoppling på motioner av lokala politiker under fullmäktigecaféet 12 sep.
- v. 39 Debattartiklar skickas till lokalpress.
- v. 40 Plenarsession med elevdebatter i kommunens lokaler.
- v. 42 Utvalda motioner läggs till politiska företrädare under fullmäktigecaféet 17 oktober.

Utvärderingsfas

- v. 42 Elevutvärdering
- v. 43 Lärarutvärdering
- v. 49 Uppföljningsmöte

Metod

Vi vill under detta projekt inbjuda till att testa nya metoder i undervisningen. Tanken är att lärarna lokalt skall ha stor frihet, men att vi skall ha något eller några gemensamma upplägg under genomförande (ev. 35 - 46).

- Workshops som behandlar:
  - Kommunalt självstyre
  - Demokratiska process
- Insändare och debattartiklar
  - Öva språklig förmåga
  - Skapa förståelse av aktuella politiska frågor
- Elevdebatter på plats i kommunfullmäktige (politiker kan komma och lyssna)
  - Där eleverna får träna argumentation och muntlig presentation.
  - Förtrogenhet med den politiska processen
- Lägga fram motionerna till fullmäktigecafé.

Deltagande skolor och program

Vår intention att alla gymnasieskolor i Nacka kommun skall få möjlighet att delta. Vi anser dock att bäst vore om:

- Eleverna går i årskurs 1 och 2.
- Elever läser på Samhällskunskap 1 eller 2 under genomförandet.
- Eleverna går på Samhällsvetenskaps- eller Naturvetenskapsprogrammet.
- Att deltagande grupper eller klasser är minst 25 och maximalt 32 elever.
- Beroende på tillgängliga lokaler kommer antal deltagande skolor vara begränsat. Först-till-kvarn-principen gäller.

Effektmätning och utvärdering

Vi tänker oss att alla deltagande skolor skall mäta effekten på liknande sätt. Möjligen utifrån den skala av effekt som Hattie utvecklat. Utvärderingsmetod utarbetas under våren.

Projektet kommer även att utvärderas på elev-, lärar- och skollärdarnivå med enkäter.

De utvärderingar som har gjorts av Stockholm stads kommuns samordnare angående Ungdomsparlament visar på:

Både lärare och elever som deltagit på Ungdomsparlamentets centrala nivå har ombetts utvärdera arbetet. Enkätfrågorna har kunnat besvaras 1-5, där 1 motsvarar "inte alls" och 5 "i hög utsträckning". I den här analysen tolkar jag svarsalternativ 1 och 2 som *missnöjd*, 3 som *varken eller* och 4-5 som *nöjd*.

...

4 lärare (100%) har svarat att Ungdomsparlamentets verksamhet har varit relevant för deras yrkesutövning, att informationen från Ungdomsparlamentet varit tydlig och att tidsplanen varit rimlig. Samarbetet med andra lärare har enligt dessa fyra varit tillfredsställande, om än inte i hög utsträckning. Deras svar kan visserligen inte räknas som representativa, men eftersom de är mycket samstämmiga går det i alla fall att avläsa en tydlig, positiv tendens.

De 125 eleverna som deltog på central nivå har också ombetts besvara en webbenkät. Där är svarsfrekvensen högre: 44 svar (35%). 37 elever (84%) har svarat att det var roligt att delta i Ungdomsparlamentet, 39 elever (89%) att det har varit en nyttig erfarenhet och 29 elever (66%) att informationen från Ungdomsparlamentet om arbetet på central nivå har varit tydlig.¹

Samordnaren uppger att kommunen ser att projektet bidrar till integration mellan skolor, större förståelse av den kommunala politiska processen och bidrar till engagemang för den lokala demokratin.

Styrdokument

Projektet är utformat utifrån våra styrdokument. Vi har utifrån styrdokument valt att fokusera på vissa delar även det som åligger oss som gymnasielärare och även skolledningen att ge eleverna. Nedan kommer ett urval vad vi kan utgå från.

Vi har utgått från *Skollagen 1 kap 4 §*:

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Och även från *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*:

Skolan har uppgiften att till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället. Skolan ska förmedla sådana mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som alla omfattas av. Eleverna ska också kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett vetenskapligt sätt att tänka och arbeta.

(...)

Det är skolans ansvar att varje elev

(...)

- har kunskaper om samhälls- och arbetsliv,
- har förutsättningar för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv,
- har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor

Projektet berör även följande examensmål för Samhällsvetenskapsprogrammet:

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om samhällsförhållanden i Sverige och världen i övrigt, om samspelet mellan individ och samhälle samt om hur människors livsvillkor varierar över tid och rum. I detta ingår kunskaper om människor som individer, som gruppmedlemmar och som deltagare i en samhällsgemenskap, samt om samhällets strukturer, verksamheter och funktioner. Utbildningen ska behandla frågor om bland annat demokrati, kommunikation, etik, genus och miljö. Utbildningen ska även ge eleverna förståelse av hur olika faktorer påverkar möjligheterna att bygga ett hållbart samhälle.

Utbildningen ska också behandla makt ur ekonomiska, sociala och politiska aspekter. I detta ingår studier av faktorer som kan påverka och förklara det som sker i samhället alltifrån den lokala till den globala nivån. Utbildningen ska ge ett historiskt perspektiv för att eleverna med hjälp av det förflutna ska förstå förhållanden i dagens samhälle och orientera sig inför framtida samhällsförändringar.

¹ Martin Nyblom. Samordnare för Ungdomsparlamentet.

Utbildningen ska behandla mediernas och informationsteknikens förutsättningar och möjligheter. Eleverna ska därför ges möjlighet att utveckla dels kunskaper om kommunikation och om hur åsikter och värderingar uppkommer, dels färdigheter i att kommunicera och presentera sina kunskaper, bland annat med hjälp av digitala verktyg och medier.

Utifrån studier av samhällsfrågor ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt. I detta ingår att kunna avgöra om påståenden är grundade på fakta och att kunna urskilja värderingar i olika typer av källor. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att söka, sovra och bearbeta information med källkritisk medvetenhet.

Och följande examensmål för Naturvetenskapsprogrammet:

Utbildningen ska ge förståelse av hur naturvetenskap och samhällsutveckling ömsesidigt har påverkat och påverkar varandra och särskilt belysa naturvetenskapens roll i frågor om hållbar utveckling. Eleverna ska också ges möjlighet till etiska diskussioner om naturvetenskapens roll i samhället.

Projektet huvudämne är Samhällskunskap och utifrån ämnets beskrivning berör projektet:

1. Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
2. Kunskaper om historiska förutsättningar betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
3. Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
4. Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.
5. Förmåga att uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Specifikt i kursen Samhällskunskap 1b (SAMSAM01b) berör projektet följande centrala innehåll:

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- Massmediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys och källkritik.
- Presentation i olika former och med olika tekniker med betoning på det skriftliga och muntliga, till exempel debatter, debattartiklar och rapporter.

Och i kursen Samhällskunskap 2 (SAMSAM02)

- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.
- Tematisk fördjupning i samhällsfrågor.

Ungdomsparlamentet

- Tillämpning av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i arbetet med komplexa samhällsfrågor.
- Källkritisk granskning, tolkning och värdering av information från olika medier och källor i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källhänvisning enligt vanliga system.
- Muntlig och skriftlig presentation i olika former och med olika tekniker som är vanliga inom området, till exempel debatter, debattartiklar, rapporter och essäer

Kontaktpersoner

Peter Djerv, T: 08-718 8115 (lärarrum), M: peter.djerv@nacka.se

Mats Johnsson, M: mats.johnsson@nacka.se

Motion till Nacka kommunfullmäktige 18 april 2016
 Pascal Mafall Fall
 Miljöpartiet de gröna

Ungt inflytande som ett permanent forum

I målet om att bli bäst på att vara kommun ingår en vision om öppenhet och mångfald där följande står att läsa i en av kommunen **framtagen broschyr**: ”Vi har förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga – samt för deras vilja att **ta ansvar**”. Miljöpartiet ser **utvecklingspotential för dessa ord och hur de kan omvandlas** i praktiken och ser att särskilt Nackas unga har en viktig roll att spela här.

Idag finns det i Nacka ett projekt som heter Ungt inflytande. Det är unga tjejer och killar från olika bakgrund som träffas under ett antal veckor på sommaren under ledning av kommuntjänstemän och producerar ett rådgivande dokument. I somras arbetade de kring temat ETT HÅLLBART NACKA FÖR FLER och deras slutsatser finns att läsa hos kommunen. Miljöpartiet ser möjlighet att utveckla och permanenta detta arbete.

Det finns idag kommuner som arbetar med demokratiprojekt och utveckling där unga startar och driver projekt och får stöd och hjälp från kommunen.¹ Miljöpartiet **föreslår att liknande initiativ tas här**. ”Ung i Nacka”² skulle kunna vara ett forum på kommunal nivå med representation via skolornas elevråd med en kontaktperson som sammankallar och ger ledning. Forumet skulle ha en egen budget för att förverkliga sina egna idéer och på så sätt de facto delta i kommunens utveckling. Forumet ska under skolåret³ vara en förening under Nacka kommun med insyn och delaktighet i kommunens arbete.

Nacka ska bli bäst på att vara kommun och för att nå dit måste vi våga: våga göra och våga testa och ge möjlighet till kommunens unga att vara delaktiga. Allt enligt principen om öppenhet och mångfald där vi är öppna för att testa nytt och engagera fler kommuninvånare för större mångfald.

Mot bakgrund av detta föreslår Miljöpartiet att:

- Nacka kommun tillsammans med elever via skolornas elevråd startar upp ett oberoende forum för demokrati och delaktighet med egen budget med utgångspunkt i vad som ovan beskrivits.

Pascal Mafall Fall, MP

¹ Alingsås kommun har projektet ”Ung i Alingsås” där unga driver projekt och arbetar demokratiskt bl.a. via ett eget ungdomsfullmäktige: <http://www.alingsas.se/ungialingsas>

² Så skulle ett projekt kunna heta, men namnet är inte upp till oss att bestämma.

³ Tanken är med andra ord att projektet inte enbart ska drivas under tre veckor på sommarlovet som idag utan vara ett ständigt forum för unga till inflytande och delaktighet.

28 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 330

Dnr KFKS 2016/442

Motion - Klädoteck för ungdomar i Nacka

Motion den 23 maj 2016 av Martin Hellströmer, Ella Tegsten, Majvie Swärd och Mattias Qvarsell (S)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget om att utreda hur kommunen kan stödja etableringen av klädoteck, med noteringen att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädoteck och söka stöd för detta.

Ärende

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda hur kommunen kan stödja att det etableras ett klädoteck där ungdomar gratis skulle kunna låna kläder och liknande. Eftersom det finns förutsättningar för föreningsstöd för en sådan verksamhet och det inte är ett allmänt intresse för Nackas medborgare att kommunen driver en sådan verksamhet, föreslås att förslaget i motionen avslås.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 15 november 2016 § 180
Stadsledningskontorets tjänsteskrivelse den 2 november 2016
Fritidsnämndens beslut den 25 augusti 2016, § 45
Kulturnämndens beslut den 20 september 2016, § 56
Motionen

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott den 15 november 2016 § 180

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget om att utreda hur kommunen kan stödja etableringen av klädoteck, med noteringen att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädoteck och söka stöd för detta.

Beslut i fritidsnämnden den 25 augusti 2016 § 45

Fritidsnämnden föreslog kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

28 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen eftersom ett klädotek för ungdomar inte är av sådant allmänt intresse så att det finns skäl för kommunen att utreda eller initiera en sådan verksamhet.

Beslut i kulturnämnden den 20 september 2016 § 56

Kulturnämnden föreslog kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget om att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomar i Nacka. Kommunfullmäktige noterar att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädotek och söka stöd för detta.

Yrkanden

Hans Peters (C) yrkade bifall till arbetsutskottets förslag.

Khashayar Farmanbar (S) yrkade bifall till förslaget i motionen.

Beslutsgång

Med avslag på Khashayar Farmanbars yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med Hans Peters yrkande.

Protokollsanteckningar

Khashayar Farmanbar lät anteckna följande för Socialdemokraternas kommunstyrelsegrupp.

”Vi Socialdemokrater vill se verksamhet av typen fritidsbank etablera sig i Nacka. Klädotek kan vara ett inslag. Fritidsbank innebär möjlighet för alla att låna sport- och fritidsprylar gratis precis som böcker på biblioteket. Det kan vara skidor, skridskor, ridhjälm, fotbollsskor, tennisrack, verktyg för sällananvändning och dyrare festkläder. Vi vill öppna upp för fristående anordnare eller kommunen att etablera fritidsbanker i Nacka.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-11-02

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/442

Kommunstyrelsen

Motion - Klädoteck för ungdomar i Nacka

Motion den 23 maj 2016 av Martin Hellströmer, Ella Tegsten, Majvie Swärd och Mattias Qvarsell (S)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget om att utreda hur kommunen kan stödja etableringen av klädoteck, med noteringen att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädoteck och söka stöd för detta.

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda hur kommunen kan stödja att det etableras ett klädoteck där ungdomar gratis skulle kunna låna kläder och liknande. Eftersom det finns förutsättningar för föreningsstöd för en sådan verksamhet och det inte är ett allmänt intresse för Nackas medborgare att kommunen driver en sådan verksamhet, föreslår stadsledningskontoret att förslaget i motionen avslås. I Förslaget följer vad kulturnämnden och fritidsnämnden har kommit fram till i sina behandlingar av ärendet.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädoteck för ungdomar i Nacka. Ett klädoteck ska vara som ett bibliotek och rikta sig till ungdomar, där man gratis kan låna en klänning, ett halsband, skor eller kanske en kostym. I Värmland finns ett klädoteck på en fritidsgård, som drivs som ett hållbarhetsprojekt med pengar från kommunens klimatfond. Ett klädoteck skulle kunna vara antingen en del av en fritidsgårds verksamhet eller en del av ett biblioteks verksamhet. Förslagsställarna framför att verksamheten kan öka ungdomars konsumtionsmedvetenhet och därmed vara ett miljöprojekt.

Nämndernas utredningar och bedömningar

Motionen har varit remitterad till fritidsnämnden och kulturnämnden.

Fritidsnämnden föreslog den 25 augusti 2016, § 45, att fullmäktige skulle fatta följande beslut.

"Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen eftersom ett klädotek för ungdomar inte är av sådant allmänt intresse så att det finns skäl för kommunen att utreda eller initiera en sådan verksamhet."

Kulturnämnden behandlade förslagen i motionen den 20 september 2016, § 56, och föreslog följande beslut.

"Kommunfullmäktige avslår förslaget om att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomar i Nacka. Kommunfullmäktige noterar att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädotek och söka stöd för detta."

Kultur- och fritidsenheten har i underlagen för nämndernas behandling av förslaget i motionen angett följande.

- En kommun kan erbjuda sina medborgare allmännyttiga anläggningar eller tjänster, dessa ska drivas utan vinstsyfte. Kommuner får ha hand om angelägenheter som är av allmänt intresse för sina invånare. Detta kan till exempel avse stöd för ungdomars aktiviteter under deras fritid, i syfte att uppnå politiskt beslutade mål. De avvägningar och prioriteringar som kommunen gör utgår från den kunskap som finns till exempel om ungdomars fritidsvanor.
- Kultur- och fritidsenheten bedömer att ett klädotek för ungdomar inte är något som ska initieras av kommunen då det finns andra satsningar som är mer angelägna, som ungdomar efterfrågar eller som bedöms som viktiga att utreda vidare utifrån studier av ungdomars livsstil och fritidsvanor. Enheten anser att ett fråga om stöd för ett föreslaget klädotek ska komma antingen från en förening som vill driva en sådan verksamhet eller som ett ungdomsinitiativ på en fritidsgård. Om en förening eller ett ungdomsinitiativ efterfrågar ett stöd för ett klädotek kan sådant stöd utredas vid det tillfället.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

I underlaget för kulturnämndens behandling av motionen finns följande beskrivning av förslagets i motionen ekonomiska konsekvenser.

- Att utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomar i Nacka kan ta mellan fem – tio arbetsdagar i anspråk av en person. Vad det gäller ekonomiska konsekvenser om kommunen ska stödja etableringen av ett klädotek kan endast besvaras efter ytterligare utredning. De ekonomiska konsekvenserna beror bland annat på i vilken utsträckning kommunen ska stödja verksamheten, i

vilken omfattning verksamheten ska bedrivas och vilken ambitionsnivån är för en sådan verksamhet.

För fritidsnämnden redovisades enbart att förslaget till beslut, att avslå förslagen i motionen, inte har några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Kultur- och fritidsenheten redovisade både till fritidsnämnden och kulturnämnden att ingen särskild barnkonsekvensutredning har genomförts i beredningen av ärendet eller om det finns ett intresse för ett klädoteck bland ungdomar i kommunen.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Stadsledningskontoret delar bedömningen att stöd för verksamheten vid ett klädoteck skulle kunna prövas inom ramarna för föreningsstöd. Som fritidsnämnden har anfört är det inte en verksamhet som kommunen själv bör bedriva på så sätt att kulturnämnden eller fritidsnämnden som huvudman beslutar att verksamheten ska erbjudas Nackas medborgare och därefter uppdrar till den egna produktionen av välfärdstjänster eller till en upphandlad aktör att utföra. Stadsledningskontoret delar nämndernas bedömning att det inte finns skäl att utreda de ekonomiska konsekvenserna av ett sådant beslut. För barn har förslaget att inte utreda ett kommunalt finansierat klädoteck inte några direkta konsekvenser.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige avslår förslaget om att utreda hur kommunen kan stödja etableringen av klädoteck, med noteringen att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädoteck och söka stöd för detta.

Bilagor

Fritidsnämndens beslut den 25 augusti 2016, § 45

Kulturnämndens beslut den 20 september 2016, 56

Motionen

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Anders Mebius
Kultur- och fritidsdirektör

25 augusti 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Fritidsnämnden

§ 45

FRN 2016/83

Motion – Klädoteck för ungdomar i Nacka

Motion den 23 maj 2016 av Martin Hellströmer, Ella Tegsten, Majvie Swärd och Mattias Qvarsell (S)

Beslut

Fritidsnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen eftersom ett klädoteck för ungdomar inte är av sådant allmänt intresse så att det finns skäl för kommunen att utreda eller initiera en sådan verksamhet.

Ärendet

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädoteck för ungdomar i Nacka. På ett klädoteck skulle ungdomar kunna låna kläder och accessoarer gratis, till exempel till en fest eller skolbal. Ett klädoteck kan ligga på en fritidsgård eller ett bibliotek.

Fritidsnämnden bedömer att ett klädoteck för ungdomar inte är av sådant allmänt intresse så att det finns skäl för kommunen att utreda eller initiera en sådan verksamhet. Enheten anser att en fråga om stöd för ett föreslaget klädoteck ska komma antingen från en förening som vill driva en sådan verksamhet eller som ett ungdomsinitiativ på en fritidsgård.

Handlingar i ärendet

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 16 juni 2016.

Bilaga 1. Motion Klädoteck

Yrkanden

Ella Tegsten (S) yrkade bifall till motionen.

Beslutsgång

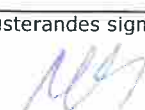

Med avslag på Ella Tegstens (S) yrkande beslutade fritidsnämnden i enlighet med förslag till beslut.

Protokollsanteckningar

Ninni Lindberg (MP) lät anteckna följande till protokollet:

”Självklart ska kommunen prova på olika framtida saker i sin verksamhet, detta är ett exempel på framtiden. Vi kan låna verktyg, bilar, böcker och sportutrustning kan vi byta med varandra. Varför inte kläder?”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

20 september 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 56

KUN 2016/66

Motion – Klädoteck för ungdomar i Nacka

Beslut

Kulturnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut

Kommunfullmäktige avslår förslaget om att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädoteck för ungdomar i Nacka. Kommunfullmäktige noterar att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädoteck och söka stöd för detta.

Ärendet

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädoteck för ungdomar i Nacka. På ett klädoteck skulle ungdomar kunna låna kläder och accessoarer gratis, till exempel till en fest eller skolbal. Ett klädoteck kan ligga på en fritidsgård eller ett bibliotek.

Kultur- och fritidsenheten bedömer att ett klädoteck för ungdomar inte är något som ska initieras av kommunen då det finns andra satsningar som är mer angelägna, som ungdomar efterfrågar eller som bedöms som viktiga att utreda vidare utifrån studier av ungdomars livsstil och fritidsvanor. Enheten anser att en fråga om stöd för ett föreslaget klädoteck ska komma antingen från en förening som vill driva en sådan verksamhet eller som ett ungdomsinitiativ på en fritidsgård. Vid en sådan förfrågan kan stöd till den etableringen utredas som ett särskilt föreningsstöd eller verksamhetsstöd.

Handlingar i ärendet

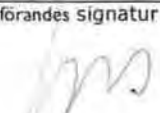
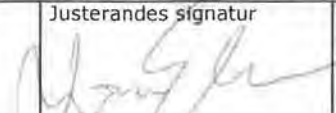

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 16 juni 2016.
Bilaga 1. Motion

Yrkande

Hans Peters (C) yrkade bifall till tjänsteskrivelsens förslag till beslut.
Lovisa Emanuelsson (S) med instämmande av Åsa Marnell (MP) och Fredrik Holmqvist (V) yrkade bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordförande Hans Peters (C) ställde sitt yrkande mot Lovisa Emanuelssons yrkande och fann att kulturnämnden beslutat i enlighet med sitt yrkande.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Socialdemokraterna i Nacka kommunfullmäktige

Klädotek

Motion till kommunfullmäktige

Ett klädotek är precis som ett bibliotek men till skillnaden att man kan låna hem kläder och accessoarer gratis. Där kan man låna hem en klänning, ett halsband, skor eller kanske en kostym.

Under våren startade ett initiativ från en privatperson på Instagram med hashtaggen #projektbalsolidaritet. Projektet skapades för att alla ska kunna gå på studentbalen även om man inte har pengar till balkläder. Ett klädotek skulle kunna fylla samma syfte men även bli ett projekt för hållbarhet.

I Värmland finns det redan idag ett klädotek som drivs på en fritidsgård som fick pengar ur kommunens klimatfond. Det klädoteket lånar ut kläder skänkta av allmänheten men även kläder köpta second hand noga utvalda av eleverna på det lokala gymnasiets stylistprogram.

Ett klädotek som riktar sig till ungdomar skulle kunna vara ett intressant inslag i Nacka kommun. Det skulle till exempel kunna lokalisera på en fritidsgård eller bibliotek och delvis drivas av ungdomarna själva. Det skulle öka ungdomars konsumtionsmedvetenhet och vara ett miljöprojekt. Men det skulle framförallt kunna bli en uppskattad mötesplats och få alla ungdomar att känna sig lite finare till festen eller i vardagen.

Därför yrkar vi att kommunfullmäktige beslutar:

- att utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomarna i Nacka

Nacka den 19 maj 2016

 Martin Hellströmer (S) Ella Tegsten (S) Måjvie Swärd (S) Mattias Qvarsell (S)

28 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 329

Dnr KFKS 2016/454

Motion - Klimatanpassningsplan

Motion den 23 maj 2016 av Roger Bydler (MP)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen om en särskild klimatanpassningsplan. Klimatanpassningsfrågorna omfattas av det i mars 2016 antagna miljöprogrammet. Kommunstyrelsen har utifrån det ett sammanhållet ansvar på strategisk nivå i den fysiska planeringen, som enheten för strategisk stadsutveckling samordnar. Det är vidare en fråga i uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de i analysen identifierade riskerna för klimatförändringar dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnd. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärende

Motionären föreslår att kommunen ska ta fram en klimatanpassningsplan för Nacka kommun med syftet att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Kommunfullmäktige har i kommunens risk- och sårbarhetsanalys identifierat klimatförändring som en risk som kan få negativa konsekvenser för samhällsviktiga verksamheter och som därmed kan leda till allvarliga konsekvenser för människor, miljö, egendom och samhällets funktionalitet. Frågan omfattas också av miljöprogrammet. Enligt kommunstyrelsen är det en fråga för uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de identifierade riskerna dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnder. Ytterligare ett eget styrdokument, som ska styra andra styrdokument för hur kommunen bevarar och utvecklar det geografiska området Nacka kommun, kommer inte att stärka kommunens förmåga att förebygga klimatrisker i stadsutvecklingen och agera om någon av de tre identifierade riskerna inträffar.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 15 november 2016 § 179

Stadsledningskontorets tjänsteskrivelse den 6 oktober 2016

Natur- och trafiknämndens beslut den 30 augusti 016, § 151

Motionen

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

28 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott den 15 november 2016 § 179

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut.
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.
Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen om en särskild klimatanpassningsplan.
Klimatanpassningsfrågorna omfattas av det i mars 2016 antagna miljöprogrammet.
Kommunstyrelsen har utifrån det ett sammanhållet ansvar på strategisk nivå i den fysiska planeringen, som enheten för strategisk stadsutveckling samordnar. Det är vidare en fråga i uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de i analysen identifierade riskerna för klimatförändringar dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnd. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Beslut i natur- och trafiknämnden den 30 augusti 2016 § 151

Natur- och trafiknämnden föreslog kommunfullmäktige fatta följande beslut:

1. Kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att initiera en sammanställning av redan vidtagna eller planerade åtgärder som är applicerbara på antagen risk och sårbarhetsanalys vad gäller klimatfrågan samt göra en gapanalys i relation till de kommuner som kommit längst i dessa frågor.
2. Rapporten sänds på remiss till berörda nämnder och kommittéer innan den används som vägledning vad gäller klimatanpassning i framtida planering och utbyggnad av nackasamhällets infrastruktur.
3. Motionen anses därmed färdigbehandlad.

Yrkanden

Hans Peters (C) yrkade, med instämmande av Christina Ståldal (NL), bifall till arbetsutskottets förslag.

Sidney Holm (MP) yrkade, med instämmande av Rolf Wasteson (V), bifall till förslaget i motionen.

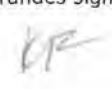

Beslutsgång

Med avslag på Sidney Holm yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med Hans Peters yrkande.

Protokollsanteckningar

Sidney Holm lät anteckna följande för Miljöpartiets kommunstyrelsegrupp.

”Den globala uppvärmningen har nått nivåer som i många länder ger upphov till stora problem både för människor, bebyggelse, infrastruktur och natur. Rekordhöga

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

28 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

temperaturer, översvämningar, havsyttehöjning, jordskred, torka och orkaner är exempel på effekter av klimatförändringen. Vi i Sverige har än så länge inte drabbats lika påtagligt, men vi ser t.ex. att skyfall blir allt mer frekventa, liksom stormar och andra väderhändelser relaterade till den globala uppvärmningen. Som en konsekvens av denna utveckling krävs inte bara att åtgärder vidtas för att minska de utsläpp av växthusgaser som orsakar uppvärmningen, utan också att anpassnings- och förberedande åtgärder görs att i görlig mån motverka de skadeeffekter som kan uppstå. En klimatanpassningsplan med en beskrivning av nuläge och olika riskscenarier ger möjligheter att i förväg vidta åtgärder för att minska riskerna för skador och att ha beredskap för de situationer som kan uppstå. Som skrivs i tjänsteskrivelsen är det lämpligt att i en inledande del i arbetet med att ta fram en klimatanpassningsplan samt göra en inventering och sammanställning av vidtagna och planerade åtgärder inom kommunen för att motverka skador och andra effekter. Dessutom bör en kartläggning göras – om den nu inte redan är gjord – av vilka fysiska riskområden som finns i kommunen, t.ex. vad gäller översvämningar. Att utnyttja erfarenheter från andra kommuner, som förslås i tjänsteskrivelsen, ger också underlag för såväl klimatanpassningsplanen som sådan som för vilka åtgärder som kommuner har vidtagit då t.ex. oväder har orsakat skador, liksom vilka förberedande åtgärder som görs i olika delar av landet. I en nyligen publicerad rapport från IVL, där en bred inventering har gjorts av kommunernas klimatanpassningsarbete, konstateras att kommunerna har ett stort ansvar för att genomföra konkreta åtgärder och implementera klimatanpassningsarbetet. De skriver att ”även om det finns en medvetenhet om klimatförändringar hos kommunerna, så är det få åtgärder som faktiskt genomförs”. Några områden de lyfter fram som svårigheterna beror på är bl.a. osäkerhet vem som ska finansiera arbetet, bristande samordning och otydlighet vad gäller ansvarsfrågor. Vi vill även lyfta fram vikten av att klimatanpassningsplanen kommuniceras till medborgare i kommunen och olika intressentgrupper. Det är ett sätt att öka medvetenheten och förståelsen för klimatanpassning.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-10-06

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/454

Kommunstyrelsen

Motion - Klimatanpassningsplan

Motion den 23 maj 2016 av Roger Bydler (MP)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen om en särskild klimatanpassningsplan. Klimatanpassningsfrågorna omfattas av det i mars 2016 antagna miljöprogrammet. Kommunstyrelsen har utifrån det ett sammanhållet ansvar på strategisk nivå i den fysiska planeringen, som enheten för strategisk stadsutveckling samordnar. Det är vidare en fråga i uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de i analysen identifierade riskerna för klimatförändringar dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnd. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Motionären föreslår att kommunen ska ta fram en klimatanpassningsplan för Nacka kommun med syftet att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Kommunfullmäktige har i kommunens risk- och sårbarhetsanalys identifierat klimatförändring som en risk som kan få negativa konsekvenser för samhällsviktiga verksamheter och som därmed kan leda till allvarliga konsekvenser för människor, miljö, egendom och samhällets funktionalitet. Frågan omfattas också av miljöprogrammet. Enligt stadsledningskontoret är det en fråga för uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de identifierade riskerna dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnder. Ytterligare ett eget styrdokument, som ska styra andra styrdokument för hur kommunen bevarar och utvecklar det geografiska området Nacka kommun, kommer inte att stärka kommunens förmåga att förebygga klimatrisker i stadsutvecklingen och agera om någon av de tre identifierade riskerna inträffar.

Förslagen i motionen

Roger Bydler (MP) föreslår att Nacka kommun ska ta fram en klimatanpassningsplan med syfte att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Som underlag för förslaget redovisar motionären bland annat följande.

I den av kommunfullmäktige antagna övergripande risk- och sårbarhetsanalysen för Nacka kommun, beskrivs risker kopplade till klimatförändringen på följande sätt:

”Som en konsekvens av klimatförändringen kommer väderrelaterade händelser att påverka samhället i allt högre grad: Dessa händelser kan ha påverkan på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter. De klimatrelaterade riskerna som identifierats är:

Kraftigt snöfall

Värmebölja

Kraftigt ihållande skyfall”

I underlaget för beslutet anges att behov finns av ”Framtagande av en klimatanpassningsplan för att identifiera de områden som behöver tas hänsyn till i den kraftiga tillväxten som kommunen befinner sig i.”

Natur- och trafiknämndens utredning och bedömning

Natur- och trafiknämnden behandlade förslaget i motionen vid sitt sammanträde den 30 augusti 2016, § 151.

Av underlaget för nämndens beredning framgår huvudsakligen följande.

Många åtgärder vidtas i stor utsträckning redan idag utifrån planering och utbyggnad för det växande Nacka. Vad gäller skyfall i form av särskilda skyfallsanalyser kopplade till dagvattenfrågan i stort och kring värmeböljor till exempel genom arbete med grönstrukturen. I båda fallen finns konkret arbete på gång genom kravställande på fastighetsägare vad gäller fördröjning av dagvatten och genom t ex grönytefaktorn som tillämpas på tomtmark vid ny planläggning. VA-kollektivet arbetar med gemensamma, mer storskaliga lösningar för fördröjning av vattenflödet och vid planläggning beaktas skyfallsanalyser vid höjdsättning och andra planbestämmelser. Vid strandnära planläggning följer vi rekommendationer från länsstyrelsen vad gäller bebyggelsens nivå över havsytan.

Hantering av akutläget vid kraftiga snöfall sker genom beredskapsorganisation för vinterunderhållet. Vid utlastning av större volymer snö från tätbebyggda områden där plats för mellanlagring av snöupplag saknas, finns beredskap med snöfräsar för att landa snö direkt på bilar för transport till utvalda upplagsplatser i kommunen.

Då många åtgärder redan vidtas inom området motionen avses bör först en kartläggning och sammanställning av dessa göras. Därefter görs en jämförelse med vad andra kommuner har gjort inom samma område och vilka rekommendationer och riktlinjer som finns, till exempel från olika myndigheter.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunfullmäktige antog den 14 mars 2016, § 59, ett miljöprogram med miljömål, som omfattar klimatfrågorna. Kommunstyrelsen hade dessförinnan antagit en strategidel för ett klimatprogram, men det dokumentet ersätts av miljöprogrammet. I punkten 5.2 i miljöprogrammet anges att det ska ta fram en strategisk planering för klimatanpassning senast år 2018. Detta kopplar ihop med att den risk- och sårbarhetsanalys och central krisplan för Nacka kommun antogs av kommunfullmäktige den 21 september 2015, § 208.

Risk- och sårbarhetsanalysen har identifierat risker som kan få negativa konsekvenser för samhällsviktiga verksamheter och som därmed kan leda till allvarliga konsekvenser för människor, miljö, egendom och samhällets funktionalitet. En sådan är i motionen återgivna ”Risker kopplade till klimatförändringen”, där följande anges: *”Som en konsekvens av klimatförändringarna kommer väderrelaterade händelser att påverka samhället i allt högre grad. Dessa händelser kan ha påverkan på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter. De klimatrelaterade risker som identifierats är:*

- *Kraftigt snöoväder*
- *Värmebölja*
- *Kraftigt ihållande skyfall*

Det finns en samverkan mellan risk- och sårbarhetsanalysen och de olika styrdokument som tas fram för styrningen av hur Nacka utvecklar och bevarar det geografiska område som kommunen utgör, ett ansvar för territoriet Nacka kommun. Enligt stadsledningskontoret kommer inte ytterligare ett eget styrdokument, som ska styra andra styrdokument, göra Nackas förmåga att förebygga klimatrisker i stadsutvecklingen och agera om någon av de tre identifierade riskerna inträffar.

Enligt stadsledningskontoret är det dels en fråga för uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de identifierade riskerna dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnder. Inom ramen för kommunstyrelsens strategiska planeringsansvar utifrån miljöprogrammet ligger det på enheten för strategisk stadsutveckling att hålla samman hela frågan i såväl översikts- som detaljplanering.

Stadsledningskontoret föreslår att fullmäktige avslår förslaget om en särskild klimatanpassningsplan och att fullmäktige noterar att det är en fråga i uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de identifierade riskerna dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnder.

Klimatanpassningsfrågorna i sig omfattas av miljöprogrammet och dess miljömål.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Stadsledningskontorets förslag till beslut medför inte några separata ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Att bygga ett samhälle som förebygger effekter av klimatförändringar och som kan hantera extrema väderförhållanden när sådana inträffar, har självklart konsekvenser för barn. De kommer att bo och vistas i en miljö som byggts för att inte bidra till klimatförändringar och som också har byggts för att minimera effekterna av vädret. Det ger barn en bättre livsmiljö.

Bilaga

Natur- och trafiknämndens beslut den 30 augusti 016, § 151
Motionen

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Dag Björklund
Natur- och trafikdirektör

30 augusti 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämnden

§ 151

NTN 2016/585
KFKS 2016/454

Motion Klimatanpassningsplan

Motion den 2016-05-23 av Roger Bydler

Beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut:

1. Kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att initiera en sammanställning av redan vidtagna eller planerade åtgärder som är applicerbara på antagen risk och sårbarhetsanalys vad gäller klimatfrågan samt göra en gapanalys i relation till de kommuner som kommit längst i dessa frågor.
2. Rapporten sänds på remiss till berörda nämnder och kommittéer innan den används som vägledning vad gäller klimatanpassning i framtida planering och utbyggnad av nackasamhällets infrastruktur.
3. Motionen anses därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning av ärendet

Motionen avser framtagande av en klimatanpassningsplan för Nacka kommun med syftet att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Mycket arbete pågår redan idag inom området främst vad gäller planering av det växande Nacka men en systematisk överblick av det arbetet saknas idag.

Förslagen i motionen

I den av Kommunfullmäktige antagna Övergripande Risk- och sårbarhetsanalysen för Nacka kommun, beskrivs risker kopplade till klimatförändringen på följande sätt:

” Som en konsekvens av klimatförändringen kommer väderrelaterade händelser att påverka samhället i allt högre grad: Dessa händelser kan ha påverkan på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter. De klimatrelaterade riskerna som identifierats är:

- Kraftigt snöfall
- Värmebölja
- Kraftigt ihållande skyfall”

I underlaget för beslutet anges att behov finns av ”Framtagande av en klimatanpassningsplan för att identifiera de områden som behöver tas hänsyn till i den kraftiga tillväxten som kommunen befinner sig i.”

Mot den bakgrunden föreslår Miljöpartiet att Nacka kommun tar fram en klimatanpassningsplan med syfte att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

30 augusti 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämnden

Natur- och trafiknämndens utredning och bedömning

Natur- och trafiknämnden instämmer i författarnas önskan att klargöra vad som görs idag, kan göras i framtiden och vem som ansvarar för åtgärder för att minimera risker för klimatrelaterade skador och effekterna av skador som ändå inträffar.

Många åtgärder vidtas i stor utsträckning redan idag utifrån planering och utbyggnad för det växande Nacka. Vad gäller skyfall i form av särskilda skyfallsanalyser kopplade till dagvattenfrågan i stort och kring värmeböljor t ex genom arbete med grönstrukturen. I båda fallen finns konkret arbete på gång genom kravställande på fastighetsägare vad gäller fördröjning av dagvatten och genom t ex grönytefaktorn som tillämpas på tomtmark vid ny planläggning. VA-kollektivet arbetar med gemensamma, mer storskaliga lösningar för fördröjning av vattenflödet och vid planläggning beaktas skyfallsanalyser vid höjdsättning och andra planbestämmelser. Vid strandnära planläggning följer vi rekommendationer från länsstyrelsen vad gäller bebyggelsens nivå över havsytan.

Hantering av akutläget vid kraftiga snöfall sker genom beredskapsorganisation för vinterunderhållet. Vid utlastning av större volymer snö från tätbebyggda områden där plats för mellanlagring av snöupplag saknas finns beredskap med snöfräsar för att landa snö direkt på bilar för transport till utvalda upplagsplatser i kommunen.

Då många åtgärder redan vidtas inom området motionen avses bör först en kartläggning och sammanställning av dessa göras. Därefter görs en jämförelse med vad andra kommuner har gjort inom samma område och vilka rekommendationer och riktlinjer som finns, t ex från olika myndigheter.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Att göra kartläggningen och sammanställa behov av kompletterande åtgärder jämfört med de mest kompletta exemplen via egna tjänstemän eller konsultinsats har begränsad ekonomisk inverkan. Åtgärder som kommer att väljas utifrån kartläggningen förutsätts bli hanterad på ett integrerat sätt inom ramen för normal planläggning, exploatering och annan investeringsverksamhet.

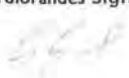

Konsekvenser för barn

Ansvarsfulla åtgärder för att hantera klimatpåverkan i nackasamhället är av stort värde för barns hälsa och tillgång till en trygg och säker miljö. Långsiktiga effekter av klimatförändringens berör framtida generationer skattebetalare ännu mer än dagens.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse 2016-08-25

Bilaga 1 Motionen "Klimatanpassningsplan för Nacka kommun"

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

30 augusti 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämnden

Beslutsgång

Nämnden beslutade i enlighet med enhetens förslag till beslut.

Protokollsanteckningar

Per Chrisander (MP) och Anne Magnusson (MP) lät anteckna följande till protokollet.

” Den globala uppvärmningen har nått nivåer som i många länder ger upphov till stora problem både för människor, bebyggelse, infrastruktur och natur. Rekordhög temperaturer, översvämningar, havsyttehöjning, jordskred, torka och orkaner är exempel på effekter av klimatförändringen. Vi i Sverige har än så länge inte drabbats lika påtagligt, men vi ser t.ex. att skyfall blir allt mer frekventa, liksom stormar och andra väderhändelser relaterade till den globala uppvärmningen.

Som en konsekvens av denna utveckling krävs inte bara att åtgärder vidtas för att minska de utsläpp av växthusgaser som orsakar uppvärmningen, utan också att anpassnings- och förberedande åtgärder görs att i görlig mån motverka de skadeeffekter som kan uppstå. En klimatanpassningsplan med en beskrivning av nuläge och olika riskscenarier ger möjligheter att i förväg vidta åtgärder för att minska riskerna för skador och att ha beredskap för de situationer som kan uppstå.

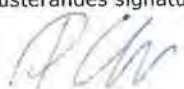

Som skrivs i tjänsteskrivelsen är det lämpligt att i en inledande del i arbetet med att ta fram en klimatanpassningsplan samt göra en inventering och sammanställning av vidtagna och planerade åtgärder inom kommunen för att motverka skador och andra effekter. Dessutom bör en kartläggning göras – om den nu inte redan är gjord – av vilka fysiska riskområden som finns i kommunen, t.ex. vad gäller översvämningar.

Att utnyttja erfarenheter från andra kommuner, som förslås i tjänsteskrivelsen, ger också underlag för såväl klimatanpassningsplanen som sådan som för vilka åtgärder som kommuner har vidtagit då t.ex. oväder har orsakat skador, liksom vilka förberedande åtgärder som görs i olika delar av landet.

I en nyligen publicerad rapport från IVL, där en bred inventering har gjorts av kommunernas klimatanpassningsarbete, konstateras att kommunerna har ett stort ansvar för att genomföra konkreta åtgärder och implementera klimatanpassningsarbetet. De skriver att ”även om det finns en medvetenhet om klimatförändringar hos kommunerna, så är det få åtgärder som faktiskt genomförs”. Några områden de lyfter fram som svårigheterna beror på är bl.a. osäkerhet vem som ska finansiera arbetet, bristande samordning och otydlighet vad gäller ansvarsfrågor.

Vi vill även lyfta fram vikten av att klimatanpassningsplanen kommuniceras till medborgare i kommunen och olika intressentgrupper. Det är ett sätt att öka medvetenheten och förståelsen för klimatanpassning.”

Ordförandes signatur 	Justerandes signatur 	Utdragsbestyrkande
---	---	---

Motion till Nacka kommunfullmäktige 23 maj 2016
 Roger Bydler
 Miljöpartiet de gröna

Klimatanpassningsplan för Nacka Kommun

Klimatförändringens konsekvenser blir allt påtagligare både för oss som enskilda medborgare och för samhället som sådant. Enligt SMHI:s klimatscenarier¹ kommer Sverige under detta sekel att få en genomsnittlig temperaturökning på mellan 3 och 5 grader, havsnivån kommer att stiga, skyfallen bli kraftigare och torrperioderna längre. För oss i Nacka kommer havsnivåhöjningen att till viss del kompenseras av landhöjningen och länsstyrelsen räknar med att det först i andra delen av detta sekel kommer att bli en märkbar havsnivåhöjning i Stockholmsområdet. Mälarens viktiga roll som sötvattenkälla gör dock att även en mindre höjning av havsytan kan leda till att åtgärder måste vidtas.²

Runt om i landet sker nu i kommuner och landsting anpassningsåtgärder för att samhället ska klara ett förändrat klimat. Infrastruktur och byggande sker idag med hänsynstagande till ett förändrat klimat och dess konsekvenser. Startskottet för arbetet på nationell nivå med klimatanpassning blev Klimat- och sårbarhetsutredningen 2007³. I utredningen slås fast att kommunerna har huvudansvaret för förebyggande åtgärder och samhällsskydd. Och det är stora värden som står på spel. Redan idag kostar naturrelaterade skador försäkringsbolagen 1,6 miljarder om året, en summa som hela tiden blir större. Detta innebär att allt fler medborgare drabbas av skador till följd av t.ex. översvämningar. Försäkringsbolagen analyserar nu hur premier ska utformas beroende på om hus ligger i riskområden för översvämningar och det tas till och med upp att i vissa områden kommer ägare inte att kunna försäkra sina egendomar.

I den av Kommunfullmäktige antagna Övergripande Risk- och sårbarhetsanalysen för Nacka kommun, beskrivs risker kopplade till klimatförändringen på följande sätt:

”Som en konsekvens av klimatförändringen kommer väderrelaterade händelser att påverka samhället i allt högre grad: Dessa händelser kan ha påverkan på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter. De klimatrelaterade risker som identifierats är:

- Kraftigt snöoväder
- Värmebölja
- **Kraftigt ihållande skyfall”**

Mot denna bakgrund står i underlaget för beslut att behov finns av ”Framtagande av en klimatanpassningsplan för att identifiera de områden som behöver tas hänsyn till i den kraftiga tillväxten som kommunen befinner sig i.”

Förutom att identifiera riskområden behöver även ansvarsfördelning klargöras, t.ex. mellan medborgare och kommun. Identifierade riskområden ger underlag för åtgärder, vilket innebär att en klimatanpassningsplan berör flera verksamheter inom

¹ <http://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/klimatscenarier#area=eur&dnr=0&sc=rcp85&seas=ar&var=t>

² Här är för övrigt Slussens framtida utformning viktig, så den dels kan klara avrinningen vid stora nederbördsmängder, dels stå emot inträngning av saltvatten i Mälaren.

³ <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2007/10/sou-200760-/>

kommunen. Och framför allt ger en väl genomförd klimatanpassningsplan goda möjligheter till att åtgärder, som minskar risken för väderrelaterade skador, vidtas i tid samtidigt som den ökar beredskapen för att minska skadorna när de trots allt inträffar.⁴

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Miljöpartiet att

- Nacka kommun tar fram en klimatanpassningsplan med syfte att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Roger Bydler, MP

---

⁴ <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2014/r2014-14-ett-robust-samhalle-handlingsplan-klimatanpassning.pdf>

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 10

Dnr KFKS 2013/667-209

Motion om projektet Hamn

Motion den 11 november 2013 av Christina Ståldal, Mikael Carlsson och Johan Kjellman (NL)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen om en fördjupad utredning kring projektet Hamn med hänvisningen till att uppföljning av revisorernas granskning och förbättringar i beslutsunderlagen har genomförts.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärende

Efter att internrevisorerna påpekat brister i beslutshanteringen av projektet Hamn lämnade motionärerna in förslag på att ytterligare utredning bland annat om hur projektet växte, varför det inte förankrades med politiken, om det skett några överträdelser av delegationsordningen och lagligheten i de ekonomiska besluten.

Vid flera olika tillfällen efter internrevisorernas skrivelse har uppföljning av projektet skett, bland annat vid en hearing under år 2014. Även andra förbättringar i beslutsunderlag har gjorts utifrån revisorernas granskning. Därmed föreslås att förslagen i motionen avslås.

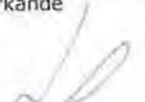
Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 211
Stadsledningskontorets tjänsteskrivelse den 24 november 2016
Slutrapport Fisksåtra marina/Saltsjö-Pir
Motion

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 211

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut.
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen om en fördjupad utredning kring projektet Hamn med hänvisningen till att uppföljning av revisorernas granskning och förbättringar i beslutsunderlagen har genomförts.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Yrkanden

Christina Ståldal (NL) yrkade bifall till förslagen i motionen.

Beslutsgång

Med avslag på Christina Ståldals yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med arbetsutskottets förslag.

Protokollsanteckningar

Christina Ståldal lät anteckna följande.

”En mer utförlig bakgrundsteckning har nu gjorts kring turerna för Hamn, Saltsjö Pir, mm. Nackalistan är positiva till detta och att man till vissa delar har lärt sig av tidigare misstag vad gäller den politiska processen. Vi vidhåller dock att det borde vara självklart att en tydlig ekonomisk och verksamhetsmässig beskrivning borde ha gjorts. Att det har tagit över 4 år att till vissa delar av besvarande av motionen är anmärkningsvärt.

Maria Raner (S) lät anteckna följande för Socialdemokraternas kommunstyrelsegrupp.”

”Vi ser idag att museet Fisksätra hamn verkar klara sig tack vare bidrag från kommunen. Detsamma verkar gälla en del andra verksamheter som har exempelvis variabel och omsättningsbaserat hyra. Den lösningen är förvisso pragmatiskt och det bra att det skapar möjlighet för restaurangen att ta fart. Dock är det förstås inte en långsiktig lösning. Det är ett kraftigt underbetyg åt kommunens styrsystem likväl majoritetens vilja till ansvarstagande att den nämnd, dvs kommunstyrelsen, som har det övergripande ekonomiska ansvaret för projektet inte får tillgång till en sammanhängande ekonomisk redovisning över hela projektet, trots flera propåer från oppositionen. Inte heller fick vi några svar om siffrorna på detta möte. Kommunen har bundit sig att hyra dessa lokaler under lång tid framåt, samtidigt verkar det som att hyresintäkterna från det som kommunen i sin tur hyr ut inte är nära att täcka kostnaderna. Är det så att vi under lång tid är tvungna att täcka underskottet i museet och andra verksamheter med pengar som kunde gått till skola, simhall i Fisksätra eller annat?
Huvudsaken är att Fisksätra med sin stora och mångfacetterade befolkning behöver se en stor upprustning av allmänna ytor och nya möjligheter för Fiskisborna att utnyttja sitt närområde. För detta behövs en upprustning av hela området som är till för de boende, en

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

utomhus simhall som vi socialdemokrater driver är en av dessa satsningar som vi ser behöver göras.”

Rolf Wasteson (V) lät anteckna följande.

”Motionen tar upp väsentliga frågor kring projektet Hamn. Det finns nu en slutredovisning för projektet som redovisar mycket av det som efterfrågas i motionen, tyvärr saknas dock en hel del för helhetsbilden. Det är positivt att slutredovisningen i många fall inte väjer för uppenbart dåliga beslut, dåliga beslutsunderlag och redovisning av höga kostnader. Det är sådan som Vänsterpartiet kritiserat under resans gång. Samtidigt så hävdas i skrivelsen att museet har blivit ett attraktivt besöksmål i enlighet med förväntningarna.

Det vore fel att inte hålla med om att museet på många sätt är attraktivt och bra. Men att hävda att det uppfyllt förväntningarna är ändå att ta i. Före sommaren 2018 presenterades en kalkyl för museet med prognostiserade besökssiffror på 100000 besök per år. Efter att Vänsterpartiet då protesterade och pekade på det orimliga när man jämförde med stora statliga museer i Stockholm så återkom i augusti samma år en kalkyl byggd på de tre hypoteserna om 75000, 50000 och 25000 besökare. Den sista siffran som en siffra som skulle spegla ett mycket dåligt genomslag under det första året. Under det senaste året har 6600 besökare redovisats. Det visar på att de som planerade museet levde helt i det blå. Tyvärr förekommer liknande kalkylmissar även i andra projekt och sammanhang, troligtvis beroende på att kompetens inom de aktuella områdena saknas.

Fastigheten Fisksätra Marincenter, där museet ligger, har en lång historia av stora kostnader för kommunen. FMC var ett ekonomiskt svart hål på 1980-talet. För omkring 25 år blev kommunen delägare i fastighetsbolaget Krickan där Marincenter och Fisksätra centrum ingick. Så småningom gick Krickan i konkurs och kommunen fick i och med det än större kostnader när fastigheterna köptes tillbaka.

Så tyvärr är Hamn bara en del i en gammal dålig tradition av dåliga affärer. Förhoppningen med museet är ändå att det kan fortsätta sin verksamhet och i någon mån ge positiva effekter för de boende i Fisksätra.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-11-24

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2013/667-209

Kommunstyrelsen

Motion om projektet Hamn

Motion den 11 november 2013 av Christina Ståldal, Mikael Carlsson och Johan Kjellman (NL)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen om en fördjupad utredning kring projektet Hamn med hänvisningen till att uppföljning av revisorernas granskning och förbättringar i beslutsunderlagen har genomförts.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Efter att internrevisorerna påpekat brister i beslutshandlingen av projektet Hamn lämnade motionärerna in förslag på att ytterligare utredning bland annat om hur projektet växte, varför det inte förankrades med politiken, om det skett några överträdelser av delegationsordningen och lagligheten i de ekonomiska besluten.

Vid flera olika tillfällen efter internrevisorernas skrivelse har uppföljning av projektet skett, bland annat vid en hearing under år 2014. Även andra förbättringar i beslutsunderlag har gjorts utifrån revisorernas granskning. Därmed föreslås att förslagen i motionen avslås.

Förslagen i motionen

Christina Ståldal, Mikael Carlsson och Johan Kjellman (NL) lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde den 11 november 2013 en motion med följande förslag.

Kommunfullmäktige beslutar att en oberoende part/instans utreder varför Hamnprojektet med tillhörande delar inte har förankrats demokratiskt före beslut.

Kommunfullmäktige beslutar att utreda hur projektet växte utan att den politiska instansen fick en fullgod verksamhetsbeskrivning, ekonomisk kalkyl och en målbeskrivning före projektet startade.

Kommunfullmäktige beslutar att utreda om överträdelser av delegationsordning har skett och hur i så fall ansvaret för detta faller och på vem.

Kommunfullmäktige beslutar att utreda lagligheten i de ekonomiska beslut som har tagits av någon utan att ha politiska beslut i förväg som grund.

Stadsledningskontorets utredning och bedömning

Motionen skrevs efter det att revisorerna lämnat sin revisionsrapport. I **revisorernas** skrivelse lyfts bland annat att det inte fanns något separat ärende fram till kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige i anslutning till ansökan om EU-medel för museet. I kommunens budget för år 2010 framgår att besöksnäringen understöds genom att två museer i Fisksätra skapas i enlighet med den projektansökan till Europeiska Socialfonden. I budgeten fattar även kommunfullmäktige beslut att tillföra kommunstyrelsen 2,6 miljoner kronor per år 2010-2012 för två museer i Fisksätra.

Kommunstyrelsen noterade informationen från revisorernas rapport den 25 november 2013, § 270. Kommunstyrelsen noterar att kommunfullmäktige uttryckte kritik mot underlagen för investeringsbeslut redan i juni 2011 och stadsledningskontoret instämmer i att det ursprungliga förslaget om att ansöka om EU-medel borde ha tagits i kommunstyrelsen. En tydligare formell återkoppling av att EU-medel hade beviljats borde också ha skett, utöver förslaget om att avsätta medel i budgeten för år 2010 för det fortsatta projektet. Kommunstyrelsen har redogjort för hur kommunstyrelsen arbetar för att förbättra beslutsunderlag ibland annat ärenden om investeringar. Kvalitetssäkringen omfattar även på vilken nivå olika beslut ska fattas.

Som en uppföljning av revisorernas granskning 2013 kallade revisorerna till en hearing i december 2014 för att få information om hur verksamheten på Hamn fortlöper och vilka planer och prognoser som finns för verksamheten på lång sikt. I underlaget till hearingen konstateras att flera åtgärder skett med anledning av revisorernas påpekanden. Flera åtgärder har gjorts för att enklare och tydligare rapportera investeringsärenden. I samband med uppföljningen av revisorernas skrivelse togs även att en risk- och sårbarhetsanalys för Hamn fram. Dessutom lämnade SWECO en följeforskningsrapport i april 2014 gällande projektet Hamn.

Flera politiska instanser har redan konstaterat att underlagen och beslutsfattandet under utvecklingen av museet Hamn har haft brister. Flera åtgärder har gjorts, beslutsunderlagen har blivit tydligare och har stramats till. Därmed föreslås att förslagen i motionen avslås.

Museet Hamn är i drift sedan sommaren 2014 och har blivit ett attraktivt museum som bidragit till att stärka området. Ytterligare information om projektet Hamn finns i bilagan Slutrapport Fisksätra marina/Saltsjö-Pir, under avsnitt slutredovisning Hamn.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn.

Bilaga

Motion

Slutrapport Fisksätra marina/Saltsjö-Pir

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

2016-12-05

SLUTRAPPORT

Lena Dahlstedt

Stadsledningskontoret

I Slutrapport för Fisksätra marina/Saltsjö-Pir

Detta dokument sammanfattar utvecklingen av såväl fastigheten som området Fisksätra marina/Saltsjö-Pir och är underlag för beslut i följande ärenden:

- Avyttring av aktier i Saltsjö-Pir
- Investeringar för uthyrning och hyresgästpassningar i Fisksätra marina
- Motion Hamn
- Slutredovisning Hamn

Flera olika projekt och parter har varit involverade för att utveckla området och fastigheten. För att ge en förståelse av helheten inleds dokumentet med en beskrivning av de övergripande förväntningarna och resultaten. Därefter följer redovisningar kopplat till respektive beslutsärende.

Innehållsförteckning

1	Slutrapport för Fisksätra marina/Saltsjö-Pir	1
2	Övergripande utvecklingen av Fisksätra marina/Saltsjö-Pir.....	2
3	Avyttring av aktier i Saltsjö Pir	7
4	Investering för uthyrning och hyresgästpassningar i Fisksätra marina.....	8
5	Slutredovisning av museiprojektet Hamn	13
6	Frågor och svar	16

2 Övergripande utvecklingen av Fisksätra marina/Saltsjö-Pir

Under lång tid var Fisksätra marina ett nedgången område och det har varit svårt att få till en hållbar verksamhet och en hållbar ekonomi för fastigheten. På området låg ursprungligen Fisksätra varv med anor från tidigt 1900-tal. Speciellt kan nämnas tillverkning av plastbåtar med en framgångsrik period under 50- och 60-talen. Under 70- och 80-talet förändrades verksamheten till en fritidsbåtsmarina. Huvudbyggnaden uppfördes under tidigt 1980-tal. Övriga byggnader har länge varit eftersatta och har under senare år rivits. Fastigheten har varit del i sådana kreativa lösningar som bidrog till 80-talets fastighetskris, vilket präglade dess historia som ett problemobjekt. Fastigheten hamnade i det sammanhanget i Nackahem men övergick till kommunen när bostadsbolaget avvecklades. På fastigheten har det sedan dess varit många olika verksamheter såsom områdesnämndens förvaltningskontor, skola, båtbyggare och andra marina verksamheter. Under kommunens ägande har varvsverksamheten utarrenderat tills arrendatorn gick i konkurs och kommunen tvingades överta verksamheten.

År 2005 gjordes ett försök att avyttra fastigheten. Försöket lades på is 2006 då indikerade prisnivåer låg alltför långt under bokförda värdet. De flesta av de tankar och idéer som då diskuterades har nu realiserats. År 2010 återupptog kommunen processen att avveckla kommunens operativa engagemang i fastigheten, men då utökade med genomförandet av museiprojektet Hamn och omfattande miljösanering som inte diskuterades i mitten på 2000-talet.

Genom den satsning kommunen gjort under senare år tillsammans med samarbetspartners har platsen och området utvecklats. De övergripande förväntningarna för utvecklingen av Fisksätra marina till Saltsjö Pir har varit att skapa en långsiktig och hållbar inriktning för en marin portal i Nacka, att öka tillgängligheten också till Skogsö naturreservat och göra marinan till en mer integrerad del av Fisksätra. Detta tillsammans med skapandet av museet Hamn har stärkt besöksnäringen och serviceutbudet och gjort kommundelen än mer attraktivt vilket också en mycket väl fungerande restaurang bidrar till.

Arbetet med att utveckla verksamheterna fortsätter. Kommunen bidrar genom att i samverkan med andra främja näringsliv och besöksnäring bland annat genom att vara garant för museum och att göra den natur- och kulturhistoriska unika miljön och dess historia tillgänglig för nutida och framtida generationer.

2.1 Förväntningar inför utveckling av området och fastigheten

Under alla år som Fisksätra marincentrum funnits i kommunens ägo har det varit svårt att få fastighetens ekonomi att gå ihop och det har inte funnits någon bärkraft för en positiv

utveckling. En förväntan har varit att nu skapa en långsiktig och hållbar inriktning för fastighetens användning på för kommunen rimliga villkor.

Efter omstart i försöken att avveckla kommunens ägande 2010 var marknadens och kommunens förväntningar närmare varandra bl a genom gjorda nedskrivningar av bokfört värde. Efter en process som kan liknas vid en konkurrenspräglad dialog, bildade kommunen och Marinberget AB genom konsortialavtal det samägda bolaget Saltsjö Pir AB år 2011¹. Bolaget innehar tomträtt till fastigheten och äger samtliga befintliga byggnader och anläggningar på tomträtten. I avtalet framgår den gemensamma visionen att skapa en marin portal med ett stort flöde av båtar som ger underlag för ett brett serviceutbud. Det gemensamma bolaget ska förutom att driva hamn- och varvsverksamhet också förstärka intentionerna med museiprojektet Hamn. I avtalet förbinder sig bolaget bl.a. att göra investeringar i energisystem, hyresgästpassningar på plan 1-3, renovera huvudbyggnad och riva gamla byggnader. All sanering av mark bekostas av kommunen som säljare och ansvarig för tidigare verksamheter på platsen då någon tidigare huvudman för den förorenande verksamheten inte finns kvar.

En ny detaljplan för fastigheten skapar möjligheter för att utveckla området enligt intentionerna i konsortialavtalet och ingår som en del av förutsättningarna i avtalet. Detaljplanen syftar till att marinan ska bli en mötesplats i Nacka med skärgårdstrafik från piren, båtar, museum, restaurang och varvsverksamhet. I ambitionen ingår att öka tillgängligheten, säkerställa besöksnäringen bl.a. till Hamn och bidra till att göra området till en integrerad del av Fisksätra. Piren är bli angoringsplats för båttrafik för guidade turer till Baggensstaket och även turer till Skogsö naturreservat som på så sätt kan bli mer tillgängligt för allmänheten. När detaljplanen vunnit laga kraft, vilket skedde i juni 2016, ska Marinberget förvärva samtliga av kommunen ägda aktier i bolaget förutom en aktie i enlighet med konsortialavtalet.

Kommunen beslutade tidigt i processen att skapa museet Hamn på platsen. Ambitionerna och förväntningarna på museet Hamn har varit höga. Museiprojektet formulerades tidigt till att gälla ett museum som omfattar både det förflutna och samtiden. Målet var att synliggöra det historiska och samtida kulturarvet. Ambitionen har varit att skapa ett besöksmål i världsklass, bygga broar mellan forskarsamhället och allmänheten, skapa möjligheter till arbete och bryta utanförskap, att invånarna i Fisksätra ska ses som resurser och skapa ett attraktivare Fisksätra.

2.2 Vad har genomförts och vad har resultatet blivit?

De tidigare varvsverksamheterna bl.a. tillverkning av plastbåtar och reparations- och underhållsarbeten har satt sina spår i marken. Kommunen har, i egenskap av markägare,

---

¹ Beslut i kommunfullmäktige 23 maj 2011

och i enlighet med konsortialavtalet genomfört marksanering. Stora delar av saneringen har genomförts under åren 2012-2013 men även under år 2016 som är under avslutande.

Flera investeringar har i enlighet med konsortialavtalet gjorts i fastigheten för att kunna möjliggöra för hyresgäster att bedriva verksamhet. Några av de investeringar som gjorts är nytt energisystem, hyresgästanpassningar, renovering av verkstäder, ommålning av fastigheten och ny lokal för båtsnickeriet. Dessutom har utjänta byggnader inom området rivits.

Idag är 90 % av fastigheten belagd med verksamheter och det finns ett 40-tal arbetsplatser. De flesta verksamheter på undervåningen har marin anknytning såsom båtsnickeri, segelmakare, kapellmakare, båtförsäljning- och båtmäklare, varvsverksamhet och förvaring av marin arkeologisk utrustning (hyrs av sjöhistoriska museet). Därutöver finns ett ölbryggeri. I övriga delar av huset finns företag inom jobbcoaching och undersköterskeutbildning samt på plan 4 och 5 museet Hamn, restaurang och konferensutrymme som kommunen hyr.

Kommunen har investerat i en pir för allmänheten och för skärgårdstrafik. Piren färdigställdes under 2013 och är nu i bruk för skärgårdstrafik. Förutom att ta emot besökare sjövägen, exempelvis till museet, är piren också en utgångspunkt för guidade båtturer till Baggenstället och Skogsö naturreservat samt ett uppskattat lokalt besöksmål. Piren används också för förankring av båtbyggare. Det har skapats 500 båtplatser jämfört med tidigare ca 275 st. Målsättningen i ursprungligt konsortialavtalet var 600 båtplatser. Det finns platser för vinterförvaring utomhus och nya detaljplanen möjliggör byggande av hallar för förvaring av båtar.

I juni 2014 öppnades dörrarna till museet Hamn. Museet Hamn öppnade som ett kommunalt museum med en privat driftsaktör, vilket är en unik form för att driva museum. Driften upphandlades vid årsskiftet 2013-2014 och avtal skrevs med Emotion AB. Slaget vid Stäket utgör verksamhetens primära fokus. En av museets andra utställningar tar avstamp i lokalsamhället Fisksätra och berättar en historia om tankar, föremål och omständigheter som präglade det tidiga sjuttioalet när Fisksätra växte fram.

Under museets första två verksamhetsår har antalet besökare ökat. Det är en tioprocentig ökning av antalet besökare för perioden juni 2015 - maj 2016 jämfört med samma period under föregående år. Cirka 6600 personer har besökt museet mellan första juni 2015 och sista maj 2016. Museet Hamn har under 2016 nominerats som en av tre kandidater till Riksförbundet Sveriges Museers utmärkelse som årets museum. I och med att restaurangen har öppnats har det skapat bättre möjlighet till helhetsupplevelse. Restaurangen öppnade sommaren 2015 med ca 150-200 platser inomhus och med en stor terrass som rymmer ytterligare gäster. Restaurangen drar mycket gäster såväl vardagar som helg och fick utmärkelsen årets lunchrestaurang på företagarmässan 2016.

Driftsentreprenören av museet har aktivt arbetat för att stärka kopplingen till lokalsamhället genom att exempelvis engagera Fisksätra ungdomar som kassavårdare och guider men även genom att engagera sig i lokalsamhället genom Fisksätra folkets hus och i Fisksätraakademien. Dessutom finns det i museishopen lokal anknytning till Fisksätra och till övriga Nacka såväl som till Värmdö.

Vandrarhem var med i de ursprungliga planerna men det har inte blivit av och det finns inte heller några planer på att genomföra det. Anledningen till att det inte blev ett vandrarhem var att det bedömdes vara för få bäddar för att ge tillräckligt god ekonomi. Lokalerna som var tänkt till vandrarhem är under avveckling alternativt för uthyrning på marknaden.

2.2.1 Nästa steg

Utvecklingen av området och verksamheten fortsätter. Kulturnämnden har beslut om ny inriktning för museet i och med att avtalet med den nuvarande driftentreprenören går ut 2017/2018. Museet Hamn kommer att styra mer mot det samtida kulturarvet, bredare delaktighet och interaktion med besökare, grupper, skolor och det omgivande lokalsamhället.

Åtkomsten till intilliggande Skogsö naturreservat kompletteras genom att en strandpromenad kopplar samman en ny kommunal väg med befintlig pir och den gångstig som nyligen rustats upp i reservatet ansluts till vägen. En utbyggnad av vägen ned till piren är planerad under att göras under 2017. Nya båthallar för vinterförvaring kommer att byggas och förstärka den marina prägel.

2.3 Slutsats

Området och fastigheten har utvecklats mycket positivt och är på god väg att bli ett riktigt attraktivt kulturellt och marint besöksmål. En styrka är möjligheten till helhetsupplevelsen. Det förväntningar som fanns har i stort infriats. Fastigheten och området har fått en tydlig marin prägel. Båtplatserna har ökat, piren har byggts, museet Hamn och restaurangen har öppnat och flera verksamheter har etablerats i byggnaden. Det mesta är på plats och nu handlar det om att fortsätta utvecklingen av det som finns där idag.

I ett sådant komplext utvecklingsarbete har det varit svårt att sätta en rimlig tidplan. Förskjutningar av tidplanen betyder också ofta fördyringar. Flera delar av utvecklingen har blivit färdigställd senare än planerat, exempelvis museet, restaurangen, piren och strandpromenaden. De omfattande saneringarna av marken var en anledning till förseningar. Men det finns även andra faktorer såsom att planprocessen tog längre tid än beräknat och vattendom behövde inväntas för att kunna anlägga bryggorna. I sig är inte tidsåtgången orimlig beaktat vad som var nödvändigt att göra. Däremot förutsågs inte alla dessa delprocesser och inte heller komplexitet vid starten av de enskilda ingående projekten.

Förutom tid har vissa utvecklingsprojekt, av olika anledningar, kostat mer än beräknat, bland annat saneringen och hyresanpassningar för museet, se vidare under avsnittet hyresgästpassningar Fisksätra marina. Värdet av utvecklingen av området är svårt att beräkna i form av intäkter. Tillgängligheten och attraktiviteten till byggnaden har ökat. Allt tyder på att det nu skapats en långsiktig och hållbar inriktning för fastigheten och Fisksätra har fått ett intressant besöksmål som skapar mervärde för boende i Fisksätra, för besökare och hela Nacka.

2.3.1 Lärdomar

Det finns flera lärdomar att dra för att få ett effektivare internt samarbete. Men även för att på ett bättre sätt möjliggöra för samarbeten med externa entreprenörer och samarbetspartners.

I utvecklingen av Fisksätra marina, både området och fastigheten, har många interna processer varit involverade. Det har exempelvis varit en kulturnämndsfråga, fråga om fastighetsutveckling, planfråga men även en besöksnäringensfråga. En sådan komplex utvecklingsprocess behöver en struktur för att hantera de utmaningarna det innebär. Även om det har funnits en uttalad ambition och inriktning med konsortialavtalet är det svårt att initialt besluta om den exakta leveransen. Det behöver finnas utrymme för att bygga upp kunskap efter hand. Ett utvecklingsarbete behöver ett annat arbetssätt än ett leveransprojekt, det behövs andra former för beslutsfattande, annan uppföljning och annan tidplan. Det behöver finnas utrymme för löpande prioriteringar och möjlighet att dra operativa slutsatser av enhetschefer eller motsvarande. Strukturen ska också kunna ge stabilitet oberoende av personalförändringar inom projekten. Önskvärt vore om det fanns en färdig struktur för komplexa projekt och processer som kan återanvändas för att undvika att de ska uppfinnas på nytt varje gång.

Det har vid vissa tillfällen gjorts förändringar under arbetet, nya beställningar och förändringar har kommit sent i det pågående arbete. Tid och omtag kostar pengar. Flera projekt har inte avslutats och därmed fortsatt att dra kraft och energi i onödan.

Om kommunen vill underlätta för externa entreprenörer och samarbetspartners att verka i kommunen och bättre möjliggöra för samarbete, behöver organisationen utveckla sitt arbetssätt. Det interna arbetet i detta exempel brister när det gäller samordningen, men även i snabbhet inom myndighetsprocesserna.

En positiv lärdom är att kommunen vågade testa ett unikt koncept med ett kommunalt museum med en privat driftentreprenör. Att kunna ta en idé från en prototyp till ett färdigt museum visar på en utvecklingskraft i organisationen och förmåga att ta tillvara på en entreprenörs drivkraft. Utvecklingen av platsen och fastigheten är också ett exempel på ett gott samarbete med extern entreprenör som inte heller förutsåg alla turer kring

myndighetsutövande och kommunal beslutsgång. Genom en gemensam målbild har det ändå funnits en samstämmighet i strävan och viljan att skapa något bra tillsammans.

3 Avyttring av aktier i Saltsjö Pir

3.1 Sammanfattning

Nacka kommun äger 50 procent av aktierna i Saltsjö Pir AB. I samband med att bolaget bildades tecknade kommunen och Marinberget AB ett konsortialavtal som reglerar vad parterna ska göra inom ramen för samarbetet och vad som händer när kommunen uppfyllt sina åtaganden. När detaljplanen för området nu vunnit laga kraft ska kommunen sälja sitt innehav, minus en aktie, till Marinberget. Köpeskillingen är bestämd i konsortialavtalet och uppgår till drygt 18 miljoner kronor.

Den kvarvarande aktien möjliggör hembud där kommunen har möjlighet att inträda i köparens ställe i det fall bolaget säljs till annan extern aktör. Hembudsklausulen ingick i det ursprungliga underlaget för urvalet av samarbetspartner för att säkerställa att bolaget inte såldes vidare utan kommunens kontroll och därmed riskera leverans av dess åtaganden. Noteras bör att parten som valdes 2011 aldrig har visat tecken på att svikta i sin ambition att sin del av projektet.

3.2 Ärendet

Nacka kommun och Marinberget AB ingick 30 juni 2011 ett konsortialavtal. Avtalet reglerar hur samarbete och utveckling av Fisksätra Marina ska ske. Som aktiekapital i det gemensamma bolaget ”Saltsjö Pir AB” lämnade kommunen apportegendom motsvarande 18 miljoner kronor och Marinberget AB betalade in 18 miljoner kronor till det gemensamma bolagets konto.

I konsortialavtalet framgår vad de två parterna ska göra och vad som händer när kommunens åtagande är uppfyllt. Enligt §5 i konsortialavtalet ska Marinberget förvärva samtliga aktier minus en aktie från kommunen snarast efter den tidpunkt då den nya detaljplanen för området vunnit laga kraft. Detaljplanen för området har under hösten 2016 vunnit laga kraft och kommunen ska därför sälja samtliga aktier, förutom en, till Marinberget.

Köpeskillingen för aktierna regleras i konsortialavtalet, §5:

Marinberget ska som vederlag vid den ovan beskrivna aktieöverlåtelsen betala Kommunen en köpeskillning uppgående till arton miljoner (18.000.000) kronor samt ett tillägg motsvarande en uppräknings av beloppet med hänsyn till den förändring som ägt rum i fråga om konsumentprisindex (KPI) – totalindex med 1980 som basår. Utgångspunkten ska vara KPI för april månad 2011 och jämförelse ska göras med senast kända KPI vid den tidpunkt då köpeskillingen ska betalas. Skulle senast kända indextal vid betalningen

av köpeskillingen ha stigit i förhållande till indextalet för mars 2011, ska tillägget således motsvara den procentuella förändring som skett mellan indextalen multiplicerad med arton miljoner (18.000.000). Den totala köpeskillingen får dock inte understiga arton miljoner (18.000.000) kronor.

Baserat på avtalstexten har köpeskillingen beräknats till 18 378 000 (arton miljoner trehundra sjuttioåttatusen) kronor. Procentuell skillnad KPI april 2011 och oktober 2016 uppgår till 1,021 (KPI oktober 2016 delat med KPI april 2011). Ökningen multiplicerat med 18 000 000 kronor blir 18 378 000 kronor. Köpeskillingen uppgår därför till 18 378 000 kronor.

Försäljningen av aktierna till Marinberget ökar kommunens likviditet med drygt 18 miljoner kronor.

4 Investering för uthyrning och hyresgästanpassningar i Fisksätra marina

4.1 Investering för uthyrning

4.1.1 Sammanfattning

Projektet *FMC investering för uthyrning*, med en investeringsram om 10 miljoner kronor, genomfördes från slutet av 2009 till slutet av 2012. Syftet med projektet var främst att tomställa plan 4 och 5 i Fisksätra marina för att möjliggöra tillskapandet av ett museum, samt övriga verksamheter som café, restaurang, vandrarhem. Projektet slutfördes inom beslutad investeringsram.

4.1.2 Bakgrund

Syftet med projektet var att kunna tomställa plan 4 och 5 i Fisksätra marina för att möjliggöra tillskapandet av ett museum, samt övriga verksamheter som café, restaurang, vandrarhem. De hyresgäster som hade hyresavtal och fanns på dessa ytor behövde flyttas inom fastigheten och nya lokaler anpassas för deras verksamhet. En av dessa hyresgäster var Stockholms båtsnickeri som fanns på plan 4. Företaget fick en ersättningslokal på plan 1 där det idag befinner sig. I anpassningen ingick bland annat att bygga ett nytt ventilationsaggregat med fuktspridning samt att alla befintliga och nya väggar fuktskyddsmålades.

Andra kostnader som tagits i projektet är ändrade utrymningsvägar, ändrat brandlarm, viss rivning och ombyggnation på plan 4 och lokalerna där ett vandrarhem var planerat. Vidare togs kostnader för avflyttning av hyresgäster, samt utredningskostnader i samband med att en ny driftentreprenör för marinan skulle hittas och fastigheten säljas. Detta resulterade

bland annat i ett konsortialavtal, beslut i kommunfullmäktige den 23 maj 2011, och ett hyresavtal, tecknat den 28 oktober 2012, mellan kommunen och Saltsjö Pir AB.

4.1.3 Projektbeskrivning

Entreprenadform:	Totalentreprenader
Totalentreprenör:	Stockholms stadsbyggare, H2M, Stockholms eltjänst
Projektledare:	Jan Pålsson, extern projektledare David Högberg, dåvarande markenheten
Starttidpunkt	2009-10-20
Slutbesiktning	2012-12-20

4.1.4 Ekonomi

Beslutad ram:	10,0 mnkr
Slutkostnad:	9,9 mnkr

4.1.5 Finansiering

Hysesintäkter:	0 kr/år
Avskrivningstid:	33 år. Styrs slutligt av kommunens innehav i Saltsjö Pir AB. När kommunens innehav avvecklas ska kostnaden direktavskrivas.
Internränta:	2,8 %

4.1.6 Ekonomiska konsekvenser

Projektet innebär en avskrivningskostnad för lokalenheten om 300 000 kr per år. När kommunens ägande i Saltsjö Pir AB avvecklas, ska kvarvarande avskrivningar resultatföras.

4.2 Hyresgäst Anpassningar Fisksätra marina

4.2.1 Sammanfattning

Projektet *hyresgäst Anpassningar Fisksätra marina* startades redan 2009. Projektet har därefter genomförts i olika etapper med en investeringsram om 44 miljoner kronor. I framförallt muséet har många och i vissa fall sena programförändringar lett till fördyringar. Avseende restaurangen medförde programändringar och en tillkommande investering merkostnader om knappt 3 miljoner som delvis finansieras av en hyreshöjning. Projektet är nu slutfört och slutkostnaden uppgår till 57,6 miljoner kronor. Jämfört med budget är det en fördyring om cirka 13,6 miljoner kronor.

4.2.2 Bakgrund

Kommunen förhyr, genom hyresavtal i enlighet med fullmäktigebeslutet och tecknat den 28 oktober 2012, 2155 kvm för museum, restaurang och annan verksamhet. Hyreskontraktets löptid är 2012-04-01 t.o.m. 2027-03-31, med en årshyra om 1.914.500 kr, exklusive moms och index. I hyresavtalet ingår åtagande för kommunen att anpassa lokalerna för sina verksamheter.

För färdigställandet av de aktuella lokalerna har investeringsmedel om totalt 44 miljoner kronor beslutas vid tidigare tillfällen:

1. Investeringsbeslut i kommunfullmäktige 2010-06-14, 22 miljoner kronor
2. Startbesked i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 2013-09-24 (KFKS 2013/429-287), villkorat av investeringsbeslut i kommunfullmäktige som togs den 2013-11-11, ytterligare 22 miljoner kronor

Total beslutad investeringsram: 44 miljoner kronor.

4.2.3 Genomförande byggnation av muséet

Projektet för att bygga muséet startade redan i slutet av 2009 då programarbete för att till skapa två muséer inleddes och de första kalkylbedömningarna gjordes. Under 2010 kom en första programändring som innebar att i tillägg till museum skulle även café/restaurang, brygga, vandrarhem byggas. Under 2010 kom ytterligare programändringar i olika steg, vilka medförde omprojektering. Dessa omfattade bland annat en utvändig hiss på grund av tillgänglighet och en större utvändig terrass. I slutet av maj 2010 angav projektledaren en bedömd kalkyl om 44,4 miljoner kronor.

För verksamheterna nödvändiga utvändiga åtgärder, bland annat parkering, inleddes redan 2010, då även visionsarbete och projektering för museet inleddes. Under 2011 gjordes ytterligare programändringar som innebar om- och nyprojektering för bland annat en förändring från vandrarhem till hotell. Ytterligare projekterings- och utredningsarbeten genomfördes under senare delen av 2011 och tidigt 2012 i samband med diskussioner med olika hotelloperatörer. När projektet startade var museets koncept och innehåll inte specificerat och inte heller vem som skulle driva museet. Det var inte bestämt var i byggnaden de olika lokalerna för museum, restaurang och hotell/vandrahem skulle ligga. Således fanns oklarheter avseende genomförandet. Under det pågående arbetet tecknades våren 2011 ett konsortialavtal som innebar att en extern aktör blev fastighetsägare. Denna hade ett flertal synpunkter på det tänkta utförandet, vilket ledde till ytterligare förändringar och nya projekteringar.

I början av 2013 inleddes en upphandling för byggnation av muséet och restaurangen. Denna avbröts i mars 2013, då det framgick att de inkomna anbuden låg något över den återstående budgeten i projektet och inte gav utrymme för någon budgetreserv. Upparbetade kostnader i projektet var då cirka 12,9 miljoner kronor. Dessa var översiktligt fördelade på 4,5 miljoner kronor för terrassen, Rivningsarbeten 2,5 miljoner kronor och

resterande 5,9 miljoner kronor i huvudsak på konsulter för framförallt projektering. Av detta kan förgäveskostnader bedömas till ca 4 miljoner kronor. Projektledarens prognos från 2013-02-26 angav en slutkostnad på 42,5 miljoner kronor. Projektet delades upp så att muséet och restaurangen istället skulle genomföras var för sig, samt att besparingar utreddes. Ny upphandling inleddes före sommaren 2013 och färdigställandet av muséet inleddes i augusti 2013 och projektet slutbesiktigades före julhelgen samma år. Även under byggnationen tillkom fördyrande programändringar. Exempelvis framkom i ett sent skede att de föremål som finns i muséet kräver en högre säkerhetsklass än vad som tidigare angivits av dåvarande kultur- och utbildningsenheten, vilket medförde att fasad med fönster till del fick byggas om och de fönster som installerats fick tas bort. Väggar fick rivas och byggas upp igen med stålplåt i väggen för uppfyllande av säkerhetsklassning och ventilationen fick projekteras och byggas om för att få mindre kanaler med inbrottsgaller enligt den nya föreskriften. Hade dessa åtgärder inte gjorts hade kulturnämnden drabbats av betydande försäkringspremier för inlånade föremål, vilket nu kan undvikas.

Ombyggnationen för muséet slutfördes till en kostnad om totalt 39,4 miljoner kronor, vilket ska jämföras med ursprungligt budgeterade 25 miljoner kronor. De överskjutande kostnaderna fördelas på: 3,5 miljoner kronor på merkostnader för konsulter bland annat förgävesprojektering, programförändringar i muséet 4,5 miljoner kronor, oförutsedda kostnader om 0,9 miljoner kronor, bland annat en vattenskada under projektet.

4.2.4 Genomförande byggnation av restaurangen

Efter godkännande av ny investeringsram genomfördes uthyrning till restaurangoperatör och upphandling av entreprenör för restaurangbyggnation. De budgeterade kostnaderna för restaurang och allmänna ytor var 14,5 miljoner kronor. I projektet tillkom programändringar som medförde kostnader om cirka 2,98 miljoner kronor, av vilka 2,15 miljoner kronor var tillkommande investering i hyresgäst Anpassning som finansieras av en hyreshöjning av hyresgästens omsättningshyra från 7,0 % till 9,0 %. Byggnationen utfördes till en total slutkostnad om 18,2 miljoner kronor, vilket är cirka 3,7 miljoner kronor högre än budgeterat.

4.2.5 Kommentarer

Det finns ett flertal lärdomar att dra från det beskrivna projektet. I ett byggprojekt och inte minst i en befintlig byggnad kan oförutsedda saker dyka upp och innebära merkostnader. Vissa sådana kostnader har uppkommit i Fisksätra marina/Saltsjö pir. De huvudsakliga orsakerna till merkostnaderna bedöms dock inte bero på detta, utan på andra faktorer:

1. Tid. Projektet har bedrivits under en lång tid, vilket i sig medför ökade kostnader då personal och konsulter får utdragna utredningsuppdrag.
2. Otydligt ägarskap och kunskap om produkten. Det förefaller som att mycket arbete lades ner innan kommunen var klar över vad som skulle tillskapas på platsen och att många ändringar kom fram under tiden. Vidare har den interna kunskapen om vad

som krävs för ett museum inte varit tillräcklig och extern kunskap tagits in för sent. Även i detta har den långa tiden påverkat, då personalförändringar medfört både att muséets inriktning skiftat och att projektledningen inte kunnat få besked i programfrågor och andra kostnadspåverkande frågor.

3. Lågt internt engagemang. Det har varit extern projektledning kopplat till fastighetsprocessen, utan ett tydligt stöd inom kommunen. Vidare har den externa projektledaren i de tidiga skeden då mycket av kostnadsdrivande risker hanteras haft mycket svårt att få svar från kulturverksamheten om programförutsättningarna. Det har varit en otydlig intern ansvarsfördelning mellan dåvarande byggenheten och kultur- och utbildningsenheten utan tydliga projektägarskap hos respektive del.
4. En utländsk leverantör handlades upp för inredningen till muséet. Detta gjordes utan en samordning med byggprojektet av lokalen, vilket ledde till betydande krockar, bristande information och oklar gränsdragning, vilket sammantaget ledde till både förseningar och fördyringar.

Det kan konstateras att lång tid och programändringar i projekt kostar. När projekt med inslag av flera olika kommunala verksamheter och/eller med otydlig ”hemvist”, så är ett tydliggörande av ägarskapet och engagemang från samtliga involverade verksamheter viktigt för att uppnå tillräcklig kontroll. I detta projekt uppnåddes i praktiken inte denna kontroll fullt ut förrän mot slutet av 2013 och då hade merparten av fördyringarna redan inträffat.

4.2.6 Projektbeskrivning delprojekt museum

Entreprenadform:	Löpande räkning mot budget
Totalentreprenör:	Stockholms stadsbyggare
Projektledare:	Jan Pålsson, extern projektledare
Starttidpunkt (projektering)	januari 2010
Starttidpunkt (produktion)	juni 2011 rivning och flytt av verksamheter, därefter 2013-08-19 nybyggnation
Slutbesiktning	2013-12-20

4.2.7 Ekonomi delprojekt museum

Beslutad ram:	25 000 000 kr
Slutkostnad:	39 381 000 kr

4.2.8 Projektbeskrivning delprojekt restaurang och allmänna ytor

Entreprenadform:	Totalentreprenad
Totalentreprenör:	TL bygg
Projektledare:	Jan Pålsson, extern projektledare
Starttidpunkt (produktion)	2014-04-16
Slutbesiktning	2014-10-10

4.2.9 Ekonomi delprojekt restaurang och allmänna ytor

Beslutad ram:	14 500 000 kr
Slutkostnad:	18 180 000 kr

4.2.10 Ekonomi Fisksätra marincentrum (hela projektet)

Beslutad ram:	44 000 000 kr
Slutkostnad:	57 561 000 kr

4.2.11 Finansiering Fisksätra marincentrum (hela projektet)

Hysesintäkter (inklusive budgeterad omsättningshyra):	3,15 mnkr/år (varav omsättningshyra cirka 1,25 mnkr/år)
Avskrivningstid:	33 år på museet 20 år genomsnittlig på restaurangen
Internränta:	2,8 %

4.2.12 Ekonomiska konsekvenser

Investeringen i Fisksätra marina innebär initialt avskrivningskostnader för lokalenheten på 2 miljoner kronor per år, och efter 20 år 1 miljoner kronor per år under resten av avskrivningstiden. Om verksamheten fortsätter därefter är investeringen avskriven och endast inhyrningskostnaden kvarstår.

5 Slutredovisning av museiprojektet Hamn

Den 1 juni 2014 invigdes slagfälts- och samtidsmuseet Hamn i Fisksätra. 2016 nominerades museet till årets museum av Riksförbundet Sveriges Museer. Resan hit började den 30 oktober 2009 då tillväxtverket beviljade Nacka kommun stöd ur den Europeiska regionala utvecklingsfonden.

5.1.1 Så började projektet

Projekt Hamn har delfinansierats med regionala medel från EU:s regionala strukturfondsprogram för Stockholm. Projektet ligger inom åtgärd 1.3, det vill säga att främja integration och mångfald, och har löpt över fyra år med start 2010-01-01 till 2013-12-31. Totalt beviljades 17 miljoner kronor under perioden som skulle användas till att främja integration och mångfald genom att i samverkan med lokalbefolkningen i Fisksätra skapa långsiktig infrastruktur av hög kvalitet. Genom att skapa två museum, utifrån platsen specifika historia, Slaget om Stäket och Fisksättras moderna historia, skulle potentialen för regional och lokal utveckling ge ökad sysselsättning och integration.

Kommunstyrelsen ansvarade för projektet under projekttiden år 2010 – 2013. För genomförandet av kommunstyrelsens uppdrag ansvarade stadsledningskontoret genom kultur- och utbildningsdirektören. För projektet fanns en styrgrupp, bestående av stadsdirektör, näringslivsdirektör, fastighetsdirektör, kultur- och utbildningsdirektör, stadsbyggnadsdirektör och kommunikationsdirektör. Projektledaren fanns inom kultur- och utbildningsenheten. I arbetsgruppen fanns kompetens från ekonomi-, utbildnings-, kultur-, fritids-, näringslivs- och fastighetsenheterna. Projektet övergick 2013-01-01 i kulturnämndens ansvar.

5.1.2 Från projekt till museum

Kulturnämnden beslutade den 4 december 2013 att upphandla driften av museet och Kulturnämnden beslutade den 15 januari 2014 att tilldela Emotion AB uppdraget att drifva museet Hamn.

Kulturnämnden finansierar museet i form av ett årligt verksamhetsanslag om 1,3 miljoner kronor. Utöver det tillkommer full kostnadstäckning för hyran till driftsaktören enligt avtal. Driftsaktören sätter själv entréavgifter och tar alla intäkter från entréavgifterna, bokningar av konferenser och försäljning i museibutiken.

Museet öppnade och har varit i full drift sedan den 1 juni 2014. I uppföljningen av verksamheten framkommer en tioprocentig ökning av antalet besökare för perioden juni 2015 till maj 2016 jämfört med samma period under föregående år. Cirka 6600 personer har besökt museet mellan första juni 2015 och sista maj 2016. I den risk- och konsekvensanalys som genomförts (KUN 2015/44-860) noterades att kommunen som beställare av driften av museet på längre sikt mer bör styra verksamheten mot det samtida kulturarvet, bredare delaktighet och interaktion med besökare, grupper, skolor och det omgivande lokalsamhället. I analysen påpekades även att eftersom museet Hamns lokaler hyrs på lång sikt, fram till 2027, är det viktigt att ta fram en långsiktig inriktning för museets verksamhet.

Nuvarande driftsaktör Emotion AB har ett avtal som sträcker sig fram till den 31 december 2017. Driftsaktören erbjöds under våren 2016 möjligheter att förlänga avtalet, men avböjde. Kulturnämnden beslöt den 25 oktober 2016 att påbörja en upphandling och fattade beslut om en långsiktig inriktning för museet.

5.1.3 Rapportering och beslut

Enligt internrevisionens skrivelse (10 oktober 2013) lyfts inte något separat ärende fram till kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige i anslutning till ansökan om EU-medel. I kommunens budget för år 2010 framgår dock att besöksnäringen understöds genom att två museer i Fisksätra skapas i enlighet med den projektansökan till Europeiska Socialfonden, som Strukturfonds-partnerskapet bifallit. I budgeten fattar även kommunfullmäktige beslut att tillföra kommunstyrelsen 2,6 miljoner kronor per år 2010-2012 för två museer i Fisksätra.

Kommunstyrelsen noterade informationen från revisorernas rapport den 25 november 2013, § 270, med följande beskrivning i protokollet: *”Revisorerna bedömer i en nu inkommen revisionskrivelse att det saknas erforderligt beslut från kommunfullmäktige att starta museiprojektet HAMN och att beslutsunderlagen varit bristfälliga. Kommunfullmäktige uttryckte kritik mot underlagen för investeringsbeslut redan i juni 2011 och stadsledningskontoret instämmer i att det ursprungliga förslaget om att ansöka om EU-medel borde ha tagits i kommunstyrelsen. En tydligare formell återkoppling av att EU-medel hade beviljats borde också ha skett, utöver förslaget om att avsätta medel i budgeten för år 2010 för det fortsatta projektet. Kommunstyrelsen har med anledning av tidigare revisionsrapporter redogjort för hur kommunstyrelsen arbetar för att förbättra beslutsunderlag ibland annat ärenden om investeringar och det arbetet omfattar självklart även museiprojektet HAMN och utvecklingen av Fisksätra marina. Kvalitetssäkring omfattar även på vilken nivå olika beslut ska fattas.”*

Kommunstyrelsen noterade den 22 oktober 2012, § 269, en genomförd risk- och sårbarhetsanalysen till protokollet och att frågan om ansvarsfördelning och ekonomi skulle hanteras i mål och budget för 2013-2015.

Kommunfullmäktige beviljade de 19 november 2012, § 249, 2 miljoner kronor för utställningsproduktion och 500 000 kronor för ramper.

Projektet har lämnat följande rapporter:
Lägesrapport HAMN augusti 2011
Lägesrapport HAMN januari 2013
Ekonomisk lägesrapport HAMN 2013
SWECO slutrapport april 2014

5.1.4 Ekonomiska konsekvenser

Kostnader för museiprojektet har finansierats med 17 miljoner kronor från strukturfonden samt ett årligt tillskott från kommunstyrelsen på 2,6 miljoner kronor under åren 2010-2012. Ett extra tillskott på 2,5 miljoner kronor för utställningsproduktionen och ramper tillfördes projektet under 2012 från kommunstyrelsen. Nacka kommun har totalt finansierat 10,3 miljoner kronor till projektet utöver de 17 miljoner kronorna från strukturfonden.

5.1.5 Övergripande slutsatser

Nacka kommun har i museet Hamn fått en framgångsrik besöksattraktion, som motsvarar de förväntningar som fanns när projektet startade. Precis som anges i underlaget för kommunstyrelsen behandling av revisionsrapporten 2013 fanns brister kring de tidigare beslutsunderlag och vem som fattade beslut. Nacka kommun har idag en betydligt bättre kvalitetssäkring av beslutsunderlag och beslutsmandat. Museet Hamns verksamhet utgör en väsentlig del av kulturnämnden kulturarvsverksamhet och är en viktig del av det totala arbetet med att tillgängliggöra Nackas kulturarv och bidrar till att skapa en attraktiv livsmiljö i Fisksätra. Kommunen planerar nu för upphandling av ny driftsaktör från 1 januari 2018 för att driva framtidens museum – HAMN.

6 Frågor och svar

6.1.1 Hur mycket har Nacka kommun investerat i Fisksätra marina?

- **Ombyggnadsprojekt och hyresgästanpassningar** till museum och restaurang: Cirka 50 miljoner kronor.

- **Marksanering**: Under arbetet på platsen upptäcktes föroreningar på platsen. Kommunen har, i egenskap av markägare, investerat i en marksanering för ungefär 12 miljoner kronor.

- **Piren**: cirka 18 miljoner kronor. Kommunen har investerat i en pir för allmänheten med angörande skärgårdstrafik Piren används också för förankring av båtbyggor.

- **Vägarbeten**: strandpromenad och nedfart planeras byggas under 2017 och är budgeterat till 6,5 miljoner.

6.1.2 Har Nacka kommun gjort en värdeöverföring till Marinberget?

Nacka kommun har investerat i kulturell verksamhet i Fisksätra marina genom museet HAMN. Investeringarna som är gjorda är hyresgästanpassningar som krävs för att museiverksamheten ska kunna bedrivas i fastigheten.

6.1.3 Ska kommunen hyra lokaler i Fisksätra marina?

Kommunen hyr museiplanets för 900kr/kvm – 1,9 miljoner kronor per år till 2027. Plus index på hyran.

6.1.4 Vad har kommunen tidigare haft för kostnader för den här fastigheten?

De senaste 30 åren har fastigheten kostat 2-3 miljoner kronor per år att hålla vid liv.

6.1.5 Värderades fastigheten i samband med att Saltsjö Pir bildades?

Ja, fastigheten värderades till 20 miljoner kronor 2011.

6.1.6 Vem äger piren?

Kommunen äger piren nu och i framtiden.

6.1.7 Vem har beslutat om avtalet mellan Nacka kommun och Marinberget AB?

Kommunfullmäktiges sammanträde 2011 05 23.

6.1.8 Hur mycket har kommunen/andra aktörer gått in med i bolaget?

Nacka kommun gick in med 1 miljon kronor plus fastigheten, i Saltsjö Pir. Marinberget gick in med 19 miljoner kronor.

6.1.9 Har Nacka kommun löst ut restaurangen ekonomiskt?

Den tidigare restaurangoperatören investerade 2,8 miljoner kronor i lösa inventarier till restaurangen. När det stod klart att de inte fick serveringstillstånd och skulle lämna fastigheten köpte kommunen utrustningen för 2,1 miljoner. Kommunen får igen pengarna genom att hyra ut utrustningen till den nuvarande restaurangoperatören. Syftet var att snabbt få en ny restaurangoperatör på plats eftersom museiverksamheten behöver en restaurangverksamhet i anslutning.

Motion

Utred ansvar, beslutsordning och varför Hamnprojektet inkl. övriga delar har kommit till utan tillräcklig demokratiskt beslutsfattande

Nyligen kom ännu en kritisk och tung revisorsrapport angående projektet Hamn, inkl. Piren och övriga delar. Den bekräftade Nackalistan tidigare kritik av projektet, speciellt hur beslut har tagits utan att de från början har förankrats politiskt. Detta är ett av flera exempel på en kultur som är odemokratisk och felaktig i en kommun. Det är dags att gå till botten med detta och göra en djupgående och oberoende utredning av hur och varför detta sker, vem och vilka som bär ansvar, om någon har överträtt sin delegation och hur det i så fall kunde ske.

Varför gräva i något som uppenbarligen har gått snett, kanske en del tycker. Efter en rad exempel på liknande händelser tycker Nackalistan att det är hög tid att gå till botten med detta för att få till en varaktig förbättring, få ett slut på denna kultur och få en förklaring till hur detta och liknande andra saker kan hända.

Nackalistan föreslår kommunfullmäktige besluta

Att låta en oberoende part/instans utreda varför Hamnprojektet med tillhörande delar inte har förankrats demokratiskt före beslut.

Att utreda hur projektet växte utan att den politiska instansen fick en fullgod verksamhetsbeskrivning, ekonomisk kalkyl och en målbeskrivning före projektet startade.

Att utreda om det har skett överträdelser av delegationsordning har skett och hur i så fall ansvaret för detta faller och på vem.

Att utreda lagligheten i de ekonomiska beslut som har tagits av någon utan att ha politiska beslut i förväg som grund.

131108

Christina Ståldal

Mikael Carlsson

Johan Kjellman

12 december 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 352

Motion – Miljösaneringsfond

Motion den 14 december 2015 av Sidney Holm (MP)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen om miljödel i arrendeavgiften. Det skulle inte täcka de saneringskostnader som kan bli aktuella och båtclubbarna är i sin roll som verksamhetsutövare redan ansvariga för saneringsåtgärder. Mervärdet av att i förväg bedöma och fördela framtida kostnader kan ifrågasättas.

Ärende

I motionen föreslås att kommunfullmäktige ska besluta att det införs en miljödel i arrendeavgiften på alla småbåtshamnar, större båtuppläggningsplatser, varv och marinor i Nacka. Dessa pengar ska sedan placeras i en miljösaneringsfond som kan användas vid behov.

Förslaget syftar bland annat till att säkerställa att det finns ekonomiska resurser att utföra sanering av kommunalt ägd mark och vatten där båtclubbar bedriver verksamhet.

Bedömningen är att inrättande av en fond inte skulle täcka de saneringskostnader som kan bli aktuella. Det hade krävt väsentligt större avsättningar än de medel som kan erhållas från båtclubbarna inom ramen för arrendeavgiften och en sådan förändring skulle riskera att allvarligt inskränka båtlivet i Nacka. Om istället mindre avsättningar görs innebär det ändå att kommuninnevånarna får bära merparten av eventuella kostnader och därmed riskerar modellen att bli en byråkratisk pålaga med endast begränsad effekt. Därtill innebär modellen att en bedömning ska göras av framtida saneringskostnader vilket innebär en utökad administration av arrenden och kan även ge merarbete för båtclubbarna. Dessa är i sin roll som verksamhetsutövare redan ansvariga för saneringsåtgärder och därmed kan mervärdet av att i förväg bedöma och fördela framtida saneringskostnader ifrågasättas.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 22 november 2016 § 214

Enheten för fastighetsutvecklings tjänsteskrivelse den 9 november 2016

Motion

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

12 december 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 22 november 2016 § 214

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen om miljödel i arrendeavgiften. Det skulle inte täcka de saneringskostnader som kan bli aktuella och båtclubbarna är i sin roll som verksamhetsutövare redan ansvariga för saneringsåtgärder. Mervärdet av att i förväg bedöma och fördela framtida kostnader kan ifrågasättas.

Yrkanden

Sidney Holm (MP) yrkade, med instämmande av Rolf Wasteson (V), Khashayar Farmanbar (S) och Christina Ståldal (NL), bifall till förslagen i motionen.

Mats Gerdau (M) yrkade bifall till stadsutvecklingsutskottets förslag.

Beslutsgång

Med avslag på Sidney Holms yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med Mats Gerdaus yrkande.

Protokollsanteckningar

Sidney Holm (MP) lät anteckna följande för Miljöpartiets kommunstyrelsegrupp.

”Självklart är det i första hand den som förorenar som ska betala men, ibland råder oklara ansvarsförhållanden. Det märktes inte minst när kommunen nyligen var tvungen att betala 15-17 miljoner kronor för sanering av förorenad mark på Fisksätra marina. För en mindre båtklubb kan det bli förödande att tvingas betala ett miljonbelopp om olyckan är framme och den ansvarige av olika anledningar inte kan betala.

Det finns idag ca 6000 båtar med hemmahamn i Nacka Miljöpartiet anser att kommunen borde kunna bygga upp en miljösaneringsfond med runt en halv miljon kronor om året, utan att det får konsekvenser för Nackas båtliv. Alliansen anser att en hundralapp per båt och år riskerar att allvarligt inskränka båtlivet i Nacka. Jag kan bara konstatera att Miljöpartiet och Alliansen har olika uppfattning i frågan.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-11-09

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2015/874-429

Kommunstyrelsen

Miljösaneringsfond

Motion den 14 december 2015 av Sidney Holm (MP).

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen om miljödel i arrendeavgiften. Det skulle inte täcka de saneringskostnader som kan bli aktuella och båtklubbarna är i sin roll som verksamhetsutövare redan ansvariga för saneringsåtgärder. Mervärdet av att i förväg bedöma och fördela framtida kostnader kan ifrågasättas.

Sammanfattning

I motionen föreslås att kommunfullmäktige ska besluta att det införs en miljödel i arrendeavgiften på alla småbåtshamnar, större båtuppläggningsplatser, varv och marinor i Nacka. Dessa pengar ska sedan placeras i en miljösaneringsfond som kan användas vid behov.

Förslaget syftar bland annat till att säkerställa att det finns ekonomiska resurser att utföra sanering av kommunalt ägd mark och vatten där båtklubbar bedriver verksamhet.

Enhetens för fastighetsutveckling bedömning är att inrättande av en fond inte skulle täcka de saneringskostnader som kan bli aktuella. Det hade krävt väsentligt större avsättningar än de medel som kan erhållas från båtklubbarna inom ramen för arrendeavgiften och en sådan förändring skulle riskera att allvarligt inskränka båtlivet i Nacka. Om istället mindre avsättningar görs innebär det ändå att kommuninnevånarna får bära merparten av eventuella kostnader och därmed riskerar modellen att bli en byråkratisk pålaga med endast begränsad effekt. Därtill innebär modellen att en bedömning ska göras av framtida saneringskostnader vilket innebär en utökad administration av arrenden och kan även ge merarbete för båtklubbarna. Dessa är i sin roll som verksamhetsutövare redan ansvariga för saneringsåtgärder och därmed kan mervärdet av att i förväg bedöma och fördela framtida saneringskostnader ifrågasättas.

Förslagen i motionen

Förslagen i motionen bottnar, som motionen får förstås, i en önskan att saneringskostnaderna för båtclubbarnas verksamhet på kommunalt ägd mark ska bäras av klubbarna och inte drabbar kommuninvånarna.

Motionären anför i motionen följande önskemål

- att det införs en miljödel i arrendeavgiften på alla småbåtshamnar, större båtuppläggningsplatser, varv och marinor i Nacka.
- Dessa pengar ska sedan placeras i en miljösaneringsfond som kan användas vid behov.

Enhetens för fastighetsutveckling utredning och bedömning

Verksamhetsutövarens betalningsansvar för sanering framgår av principen om att det är förorenaren som ska betala i miljöbalken. Enheten för fastighetsutveckling kan således konstatera att inrättandet av en miljösaneringsfond, då båtclubbarnas ansvar redan framgår av lag, inte fyller någon funktion och endast medför en ökad administration för kommunen.

Bedömningen är att inrättande av en fond, så som motionären anför, inte skulle täcka de saneringskostnader som kan bli aktuella. Det hade krävt väsentligt större avsättningar än de medel som kan erhållas från båtclubbarna inom ramen för arrendeavgiften. Sådana förändringar som i så fall vore aktuella skulle allvarligt kunna inskränka båtlivet i Nacka. Om istället mindre avsättningar görs innebär det ändå att kommuninnevånarna får bära merparten av eventuella kostnader. Därmed riskerar modellen att bli en byråkratisk pålaga med endast begränsad effekt. Därtill innebär modellen att en bedömning ska göras av framtida saneringskostnader. Detta innebär en utökad administration av arrenden och kan även ge merarbete för båtclubbarna. Dessa är i sin roll som verksamhetsutövare redan ansvariga för saneringsåtgärder och därmed kan mervärdet av att i förväg bedöma och fördela framtida kostnader ifrågasättas.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen motion skulle medföra en ökad kostnad för administration för kommunen och endast i begränsad omfattning minska risken för att kommunen får stå för saneringskostnader. Ett avslag av motionen skulle inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Förslaget medför inte några konsekvenser för barn.

Bilaga

Motion

Taina Sunnarborg
Enhetschef
Enheten för fastighetsutveckling

Anna Ahrling
Markchef
Enheten för fastighetsutveckling

Miljösaneringsfond

Motion till Nacka kommunfullmäktige 2015-12-14

Sidney Holm

Miljöpartiet de gröna i Nacka

Miljösaneringsfond – för att inte lämpa över en miljöskuld till nästa generation Nackabor

Nacka har ett aktivt båtliv och det finns idag ca 6 000 båtar med hemmahamn i kommunen, någonting som förväntas öka framöver. Det stora flertalet av båtarna läggs under vintertid upp på land där också diverse underhållsarbeten sker. Gamla båtuppläggningsplatser och småbåtshamnar bär ofta på en miljöskuld. Många gånger är det oklart vem som bär ansvaret för att sanera dessa och den direkta omgivningen utifall behov av detta skulle uppstå. Det kan röra sig om föroreningar från oljespill, färgrester och olika kemikalier.

När Fisksätra marinas område skulle bebyggas visade det sig att marken var kraftigt förorenad av PCB, TBT och höga halter av tungmetaller. Eftersom det var oklart med vem som hade förorsakat dessa föroreningar blev det Nacka kommuns skattebetalare som fick slanta upp de miljoner saneringen kostade.

Miljöpartiet vill att det införs en miljödel i arrendeavgiften på alla småbåtshamnar, större båtuppläggningsplatser, varv och marinor i Nacka. Dessa pengar ska sedan placeras i en miljösaneringsfond som kan användas vid behov. Avgiften ska inte vara för att frånta arrendatorn sitt ansvar utan för sådana situationer där ansvarsfrågan inte går att utreda. Utslaget per båt behöver kostnaden inte bli högre än 50-100 kr per år.

Den som bedriver marin verksamhet måste betala sin beskärda del av miljökostnaderna, lite som avgiften för slutförvar av radioaktivt avfall.

Det är viktigt att vi i vår generation betalar för oss själva, och inte lämpar över en allt större miljöskuld till våra barn och barnbarn.

Miljöpartiet yrkar på:

- ❖ att kommunen startar upp en miljösaneringsfond i enlighet med förslaget ovan

.....

Sidney Holm (MP)

12 december 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 353

Dnr KFKS 2016/535

Motion - Biologisk mångfald i villaträdgårdar

Motion den 20 juni 2016 av Sidney Holm (MP)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige uppdrar åt natur- och trafiknämnden att inom ramen för aktiviteter inom den av nämnden antagna fauna- och viltvårdstrategi informerar nackaborna om hur deras trädgårdar kan bidra med att främja biologisk mångfald.

Motionen är därmed färdigbehandlad.

Ärende

Miljöpartiet de gröna har inkommit med en motion där de vill att Nacka kommun tar fram en strategi och mer aktivt informerar nackaborna om vilka ekosystemtjänster deras trädgårdar kan bidra med och hur trädgårdarna kan främja biologisk mångfald.

Inom ramen för natur- och trafiknämndens nyligen antagna fauna- och viltvårdstrategi har nacka kommuns lokala indikatorarter tagits fram. Indikatorerna är ett verktyg som gör det lättare att kommunicera fauna- och viltvårdsfrågor med boende i nacka.

Det föreslås att natur- och trafiknämnden med hjälp av kommunens lokala indikatorarter aktivt informerar boende i nacka om hur de kan sköta sina trädgårdar för att gynna biologisk mångfald.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 29 november 2016 § 199

Natur- och trafiknämnden den 15 november 2016, § 222

Park- och naturenhetens tjänsteskrivelse den 24 oktober 2016

Motion

Fauna- och viltvårdsstrategi

Underlagsrapport

Ärendets tidigare behandling

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 29 november 2016 § 199

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

12 december 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige uppdrar åt natur- och trafiknämnden att inom ramen för aktiviteter inom den av nämnden antagna fauna- och viltvårdstrategi informerar nackaborna om hur deras trädgårdar kan bidra med att främja biologisk mångfald. Motionen är därmed färdigbehandlad.

Beslut i natur- och trafiknämnden den 15 november 2016, § 222

Natur- och trafiknämnden föreslog att kommunfullmäktige uppdrar åt natur- och trafiknämnden att inom ramen för aktiviteter inom den av nämnden antagna fauna- och viltvårdstrategi informerar nackaborna om hur deras trädgårdar kan bidra med att främja biologisk mångfald. Motionen är därmed färdigbehandlad.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Yrkanden

Sidney Holm (MP) yrkade, med instämmande av Christina Ståldal (NL), bifall till arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Kommunstyrelsen beslutade i enlighet med Sidney Holms yrkande.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

15 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämnden

§ 222

Dnr NTN 216/743

Motion - Biologisk mångfald i villaträdgårdar

Motion den 20 juni av Sidney Holm (MP)

Beslut

1. Natur- och trafiknämnden föreslår att kommunfullmäktige uppdrar åt natur- och trafiknämnden att inom ramen för aktiviteter inom den av nämnden antagna fauna- och viltvårdstrategi informerar nackaborna om hur deras trädgårdar kan bidra med att främja biologisk mångfald.
2. Motionen är därmed färdigbehandlad.
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Miljöpartiet de gröna har inkommit med en motion där de vill att Nacka kommun tar fram en strategi och mer aktivt informerar nackaborna om vilka ekosystemtjänster deras trädgårdar kan bidra med och hur trädgårdarna kan främja biologisk mångfald.

Inom ramen för natur- och trafiknämndens nyligen antagna fauna- och viltvårdsstrategi har nacka kommuns lokala indikatorarter tagits fram. Indikatorerna är ett verktyg som gör det lättare att kommunicera fauna- och viltvårdsfrågor med boende i nacka.

Natur- och trafiknämnden föreslår att nämnden med hjälp av kommunens lokala indikatorarter aktivt informerar boende i nacka om hur de kan sköta sina trädgårdar för att gynna biologisk mångfald.

Förslagen i motionen

Miljöpartiet de gröna har inkommit med en motion. Miljöpartiet vill att Nacka kommun tar fram en strategi och mer aktivt informerar nackaborna om vilka ekosystemtjänster deras trädgårdar kan bidra med och hur trädgårdarna kan främja biologisk mångfald.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse 2016-10-24

Bilaga 1 Motion

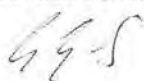

Bilaga 2 Fauna- och viltvårdsstrategi

Bilaga 3 Underlagsrapport

Beslutsgång

Nämnden beslutade i enlighet med förslag till enhetens förslag till beslut.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad. -----

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

TJÄNSTESKRIVELSE

Natur- och trafiknämnden

Motion - Biologisk mångfald i villaträdgårdar

Motion den 20 juni av Sidney Holm (MP)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår att kommunfullmäktige uppdrar åt natur- och trafiknämnden att inom ramen för aktiviteter inom den av nämnden antagna fauna- och viltvårdstrategi informerar nackaborna om hur deras trädgårdar kan bidra med att främja biologisk mångfald.

Motionen är därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning

Miljöpartiet de gröna har inkommit med en motion där de vill att Nacka kommun tar fram en strategi och mer aktivt informerar nackaborna om vilka ekosystemtjänster deras trädgårdar kan bidra med och hur trädgårdarna kan främja biologisk mångfald.

Inom ramen för natur- och trafiknämndens nyligen antagna fauna- och viltvårdsstrategi har nacka kommuns lokala indikatorarter tagits fram. Indikatorerna är ett verktyg som gör det lättare att kommunicera fauna- och viltvårdsfrågor med boende i nacka.

Natur- och trafiknämnden föreslår att nämnden med hjälp av kommunens lokala indikatorarter aktivt informerar boende i nacka om hur de kan sköta sina trädgårdar för att gynna biologisk mångfald.

Förslagen i motionen

Miljöpartiet de gröna har inkommit med en motion. Miljöpartiet vill att Nacka kommun tar fram en strategi och mer aktivt informerar nackaborna om vilka ekosystemtjänster deras trädgårdar kan bidra med och hur trädgårdarna kan främja biologisk mångfald.

Enhetens utredning och bedömning

Natur- och trafiknämnden antog en fauna- och viltvårdstrategi med tillhörande underlagsrapport den 22 Mars 2016 § 46 NTN 2016/170-336. I strategin fastläs att

faunavårdsinsatserna i första hand ska bedrivas med utgångspunkt från Nackas lokala indikatorarter, med hjälp av upprättade skötselplaner på kommunens naturmark och särskilda insatser för rödlistade arter eller arter som riskerar att försvinna.

De lokala indikatorarterna är bland annat ett verktyg som gör det lättare att kommunicera fauna- och viltvårdsfrågor med olika aktörer såsom tjänstemän, entreprenörer och nackabor. Vid implementeringen av fauna- och viltvårdstrategin kommer därför park- och naturenheten aktivt informera nackaborna om hur de kan sköta sina trädgårdar för att gynna den biologiska mångfalden och därigenom ett flertal ekosystemtjänster.

Nacka indikatorarter är även en uppföljningsindikator i Nackas miljömål – Ett rikt växt och djurliv.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Åtgärder enligt fauna- och viltvårdsstrategin arbetas in i budgeten för 2017- 2019.

Konsekvenser för barn

En av Nackas lokala indikatorarter är igelkotten. Genom att skapa ett vilt hörn i trädgården eller parken, med högt gräs och lövhögar där maskar, skalbaggar och andra insekter trivs skapas samtidigt föda och utrymme för igelkotten. Det gynnar även insekter och fjärilar och kanske också barnens fantasi och lekar.

Bilaga

b_Motion

c_ Fauna- och viltvårdsstrategi

d_Underlagsrapport

Annelie Elmertoft
Enhetschef
Park- och naturenheten

Liselott Eriksson
Natur- och friluftstrateg
Park- och naturenheten

Fauna- och viltvårdsstrategi

Strategins syfte

Syftet med fauna- och viltvårdsstrategin är att:

- säkerställa en gynnsam bevarandestatus¹ för det vilda djurlivet, och på så sätt också stärka möjligheterna till rika naturupplevelser.
- förebygga eller minska antalet konflikter och konsekvenser som kan uppstå mellan djur och människor, exempelvis i bostadsområden eller i trafiken.
- om möjligt, mildra klimatförändringarnas effekter för djurlivet.

Dokumentet gäller för

Natur- och trafiknämnden

Inledning

Rent vatten, frisk luft, ett rikt växt- och djurliv och en god bebyggd miljö kännetecknar Nackas miljöambitioner. Nackas översiktsplan med grönstruktur- och kustprogram hanterar på en övergripande nivå olika aspekter när Nacka växer. På detaljnivå krävs ytterligare verktyg för att skapa en hållbar och positiv utveckling i kommunen. Fauna- och viltvårdsstrategin är ett led i det arbetet.

Fauna- och viltvården har stor betydelse för kommuninvånarnas naturupplevelser och för biologisk mångfald. Nacka kommun är en av Sveriges snabbast växande kommuner. Det påverkar naturen och djurlivet på många olika sätt. Dels genom att naturmark omvandlas till parkmark eller tas i anspråk för bebyggelse, dels genom att besöksstrycket i den natur som finns kvar ökar då kommuninvånarna blir fler. Hoten om ett förändrat klimat är en annan faktor som kan få stor påverkan på växt- och djurliv.

Sveriges kommuner har ett ansvar för faunavården, framförallt genom sitt ansvar för den fysiska planeringen. Kommunen är som markägare också skyldig att bedriva aktiv viltvård enligt jaktlagen (1987:259).

AVGRÄNSNINGAR

Strategin omfattar de flesta vilda djurslag: från groddjur, bäver och fåglar till vårt största klövvilt älg. I strategin ingår däremot inte fiske-, fiskevårds- och vattenvårdsfrågor. Dessa frågor behandlas i kommunens handlingsplan för EU:s vattendirektiv och i organisationen av sjöarnas drift och underhåll.

¹¹ Med bevarandestatus för en art avses summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer.

Diarienummer	Fastställd/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
NTN 2016/170-336	20160224	Natur- och trafiknämnden	Natur- och trafiknämnden	Park- och naturenheten

Faunavårdsinsatser

Faunavård omfattar alla vilda djurarter inom ett geografiskt område, alltifrån fisk, till grod- och kräldjur, insekter och vilt. En viktig utgångspunkt för faunavården är att identifiera arternas status och framtidsutsikter för att möjliggöra insatser som syftar till att stödja och skydda hotade eller sårbara arter.

Faunavårdsinsatserna ska i första hand bedrivas med utgångspunkt från **Nackas lokala indikatorarter**, med hjälp av upprättade **skötselplaner** på kommunens naturmark och **särskilda insatser** för rödlistade arter eller arter som riskerar att försvinna.

NACKAS LOKALA INDIKATORARTER

Utgångspunkten är att de har samma anspråk på sin livsmiljö som andra, viktiga arter eller artgrupper. Genom att Nackas lokala indikatorarter gynnas, så gynnas även andra arter.

Nackas lokala indikatorarter är törnskata, igelkott, trollslända, vattensalamander, solitära bin, bastardsvärmare, skogsduva, mindre hackspett och havsöring.*

*Nya indikatorarter kan vid behov läggas till eller ersätta befintliga.

En lokal indikatorart:

- är en art vars bevarande även säkerställer andra arter med liknande krav på livsmiljöers kvalitet och kvantitet.
- är ett verktyg som gör det lättare att kommunicera fauna- och viltvårdsfrågor med olika aktörer såsom tjänstemän, entreprenörer och nackabor.
- gör det möjligt att genom inventeringar övervaka miljöförändringar och se effekter av skötseln, skapa och gynna biotoper vid skötsel och i samband med nyanläggningar.

SKÖTSELPLANER

Skötselplaner upprättas för en effektiv drift och uppföljning av Nackas naturmarker. Skötselplanerna beskriver olika biotoper samt skötsel och mål av dessa med syftet att gynna växt- och djurliv och skapa rika naturupplevelser.

SÄRSKILDA INSATSER

Kommunen ska genomföra särskilda satsningar för rödlistade arter eller arter som riskerar att försvinna. Det kan t ex vara att restaurera våtmarker, säkerställa viktiga passager över vägar för grodor, i dialog med ornitologerna inventera och förvalta fågelholkar och holkar för fladdermöss och slätter av gräsmarker för att gynna fjärilar.

Viltvårdsinsatser

Viltvård handlar om åtgärder för att bevara vilt och främja en lämplig utveckling av viltstammarna, det vill säga stammarna av däggdjur och fåglar inom ett geografiskt område.

Viltvårdsinsatserna på Nacka kommuns marker ska vara inriktad på att balansera djurpopulationerna på ett sätt som bidrar till friska och livskraftiga viltstammar och ge rika naturupplevelser. Viltvården ska förebygga de skador och olägenheter som kan förorsakas av alltför stora viltstammar, av skadedjur, sjuka djur eller av djur som uppehåller sig på olämpliga ställen.

I viltvården ingår all jakt i kommunen, sammanställningar över skjutet vilt och viltolyckor och genomförande av inventeringar. Åtgärder ska genomföras för att förhindra olyckor och skador och för att säkerställa gynnsam bevarandestatus med friska och livskraftiga populationer. Kommunen ska upprätta skriftliga avtal med tomträttsinnehavare och samverka med berörda aktörer.

JAKT

Jakten på Nacka kommuns marker ska hanteras enligt ett strikt säkerhetstänkande. All jakt ska hanteras enligt upprättade jaktinstruktioner som ska styra all planering och genomförande av jakt- och skyddsjaktsuppdrag. Jakten ska inte genomföras med fler deltagare än naturområdets beskaffenhet och storlek kräver. I de fall kommunen upplåter mark genom arrende, skötsel- eller andra nyttjanderättsavtal ska kommunen behålla rätten till skyddsjakt och stödutfodring.

Kommunens målsättning är att genom avtal med tomtägare och tomtägarföreningar, skaffa möjlighet att genomföra skyddsjakt på privat mark inom tätbebyggda områden.

VILTOLYCKOR

Viltolyckor kan leda till skadade människor, lidande för viltet och höga kostnader för den enskilde, samhället och försäkringsbolagen. Trafik-, väg- samt park- och naturenheten ska samverka för att planera åtgärder som förebygger olyckor.

Sådana åtgärder kan vara att:

- viltstammen reduceras eller lockas till andra platser t ex med utfodring.
- vägområden görs mindre attraktiva för viltet genom förändringar av vägmiljö och vegetation, till exempel siktröjning.
- viltstängsel sätts upp för att hindra djuren från att gå ut på vägen.
- varningsskyltar sätts upp för trafikanterna.

ÅTGÄRDER FÖR ATT BEGRÄNSA OLIKA ARTER

Sveriges flora och fauna förändras ständigt, men alla nytillskott är inte välkomna. Främmande arter, det vill säga arter som inte naturligt förekommer i Sverige, kan påverka andra arter negativt. Saknas naturliga fiender kan invandrande arterna tränga undan naturligt förekommande arter i vissa livsmiljöer. Vissa djurarter kan av olika

skäl störa och skada människor och samhälle eller utgöra ett hot mot sällsynta och sårbara arter.

- Kommunen ska kontinuerligt följa upp och besluta om åtgärder vid spridning av främmande arter, när vissa arter ökar drastiskt i antal eller när arter riskerar att hota sällsynta och sårbara arter.
- Kaniner och vildsvin kan ställa till stor skada och de är svåra att bekämpa när de väl etablerat sig i stora populationer. Nolltolerans för dessa arter gäller därför i Nacka kommun. Nolltolerans gäller även arter som är listade i naturvårdsverkets nationella strategi för främmande arter, såsom mårhund och mink.
- Förvaltningsplaner för djurarter som kan orsaka skada skall upprättas. Exempel på aktuella arter är vitkindad gås och i viss mån även kanadagås som vållar olägenhet på allmän plats och kan uppträda aggressivt. Andra aktuella arter i kommunen är bäver, rådjur och grävling. I vissa fall går det att locka djur som gör skada till andra områden. I andra fall krävs skydds jakt.

ÅTGÄRDER FÖR ATT BEKÄMPA SJUKDOMAR

Sjukdomar hos vilda djur kan sprida smitta. Upphittade vilda djur där sjukdom misstänks ska alltid skickas till Statens veterinärmedicinska anstalt för undersökning. Finns belägg för sjukdom ska om möjligt skydds jakt genomföras på Nacka kommuns marker för att begränsa smittspridning. I dagsläget är rävsrabben på Nackas rävar mycket aktuell. Kommunen ska ha en beredskapsplan för när sjukdomar breder ut sig i vilda djurs populationer, liksom vid pandemier (utbrottet av fågelinfluensa 2006 är ett exempel på pandemi).

STÖDUTFODRING

Syftet med att utfodra viltet kan vara att stötta viltstammens utveckling, förhindra att djuren svälter ihjäl kalla och snörika vintrar, men också att locka djur till mindre skadepåverkade områden. För stödutfodring på Nacka kommuns marker gäller bland annat att utfodringsplatserna ska hållas rena och vara avskilda och fria från störningar. Skadat eller förorenat foder kan bli en smittkälla och locka till sig skadedjur. Endast naturligt foder ska användas och för utfodring av sjöfågel hela sädeskorn.

MINSKA STÖRNING

Djur är i olika utsträckning känsliga för störningar. Det är viktigt att skaffa kännedom om var särskilt störningskänsliga djurarter uppehåller sig, för att kunna vidta skyddsåtgärder. Det kan röra sig om att skapa skyddsområden eller se till så att publikdragande friluftaktiviteter styrs bort från dessa områden. Orientering och lösspringande hundar är två aktiviteter som riskerar att skada viltet. Kommunen ska därför ha riktlinjer för hur orientering och hundrastning i naturenområdena kan genomföras med minsta möjliga störning för djurlivet.

FAUNA- OCH VILTVÅRD I NACKA KOMMUN

Underlagsrapport till fauna- och viltvårdsstrategi.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING _____	3	DEL 2. UNDERLAG TILL FAUNA- OCH VILTVÅRDSSTRATEGI NACKA KOMMUN _____	15
DEL 1. NULÄGESBESKRIVNING _____	4	1 Mål och syfte _____	15
1. Överenskommelser och lagar _____	4	2 Fauna- och viltvårdsinsatser _____	15
1.1 Internationella överenskommelser _____	4	2.1 Faunavård _____	16
1.1.2 Svensk lagstiftning _____	4	2.1.1. Nackas lokala indikatorarter _____	16
1.1.3 Vägledande principer _____	5	2.1.2 Skötselplaner _____	19
2. Natur- och djurliv i Nacka kommun _____	6	2.1.3 Särskilda insatser _____	20
2.1 Skogsmark _____	6	2.2 Viltvård _____	21
2.2 Odlingsmark _____	6	2.2.1 Jakt _____	21
2.3 Vatten _____	6	2.2.2. Åtgärder för att begränsa viltolyckor _____	21
2.4 Populationsdynamik _____	7	2.2.3 Åtgärder för att begränsa invandring av främmande och invasiva arter _____	22
2.4.1 Småvilt _____	7	2.2.4 Åtgärder för att bekämpa skadedjur _____	23
2.4.2 Klövvilt _____	8	2.2.5 Åtgärder för att bekämpa sjukdomar bland vilda djur _____	23
2.4.3 Fåglar _____	9	2.2.6 Stödutfodring _____	23
2.4.4 Insekter _____	9	2.2.7 Särskilda insatser för att minska störning _____	24
2.4.5 Grod- och kräldjur _____	10	3 Uppföljning och inventeringar _____	25
3. Fauna- och viltvård i Nacka kommun _____	11	4 Kommunikation och utbildning _____	26
3.1 Ansvarsfördelning _____	11	4.1 Internt arbete _____	26
3.2 Fysisk planering och biotopvård _____	11	4.2 Utåtriktat arbete _____	26
3.3. Kommunal jakt och viltvård _____	12	4.3 Viktiga samarbetsparter _____	26
3.4 Övrig jakt och viltvård i Nacka kommun _____	13		
3.5 Erfarenheter från andra kommuner _____	13		
3.5.1 Jaktens genomförande _____	14		

FAUNAVÅRD omfattar alla vilda djurarter inom ett geografiskt område, alltifrån fisk, till grod- och kräldjur, insekter och vilt. En viktig utgångspunkt för faunavården är att identifiera arternas status och framtidsutsikter för att möjliggöra insatser som syftar till att stödja och skydda hotade eller sårbara arter.

VILTVÅRD handlar om åtgärder för att bevara vilt och främja en lämplig utveckling av viltstammarna, det vill säga stammarna av däggdjur och fåglar inom ett geografiskt område.

Ett rikt djurliv stärker kommuninvånarnas möjligheter till rika naturupplevelser.

INLEDNING

Rent vatten, frisk luft, ett rikt växt- och djurliv och en god bebyggd miljö kännetecknar Nackas miljöambitioner. Nackas översiktsplan med grönstruktur- och kustprogram hanterar på en övergripande nivå olika aspekter när Nacka växer. På detaljnivå krävs ytterligare verktyg för att skapa en hållbar och positiv utveckling i kommunen. Fauna- och viltvårdsstrategin är ett led i det arbetet.

Detta är en underlagsrapport till Nackas kommuns Fauna- och viltvårdsstrategi. Underlagsrapporten kan ändras över tid och ska därför, till skillnad från strategin, inte vara politiskt beslutad. Rapporten är indelad i två delar. Del 1 ger en nulägesbeskrivning. Del 2 ger ett mer konkret underlag till strategin.

Fauna- och viltvårdsstrategin omfattar de flesta vilda djurslag: från groddjur, bäver och fåglar till vårt största klövvilt älgen. I strategin ingår däremot inte fiske-, fiskevårds- och vattenvårdsfrågor. Dessa frågor behandlas i kommunens handlingsplan för EU:s vattendirektiv och i organisationen av sjöarnas drift och underhåll.

Syftet med fauna- och viltvårdsstrategin är att:

- säkerställa en gynnsam bevarandestatus för det vilda djurlivet, och på så sätt också stärka möjligheterna till rika naturupplevelser.
- förebygga eller minska antalet konflikter och konsekvenser av dessa som kan uppstå mellan djur och människor, exempelvis i bostadsområden eller i trafiken.
- om möjligt, mildra klimatförändringarnas effekter för djurlivet.

Fauna- och viltvården har stor betydelse för kommuninvånarnas naturupplevelser och för biologisk mångfald. Nacka kommun är en av Sveriges snabbast växande kommuner. Det påverkar naturen och djurlivet på

många olika sätt. Dels genom att naturmark omvandlas till parkmark eller tas i anspråk för bebyggelse, dels genom att besöksstrycket i den natur som finns kvar ökar då kommuninvånarna blir fler. Hoten om ett förändrat klimat är en annan faktor som kan få stor påverkan på växt- och djurliv.

Många olika parter berörs av fauna- och viltvårdsarbetet, både myndigheter och intresseorganisationer på olika nivåer, från den lokala till den internationella nivån. På lokal nivå har kommunen, genom sitt ansvar för den fysiska planeringen, men också som markägare, stora möjligheter att skapa goda livsbetingelser för de vilda djuren. Alla som arbetar med fysisk planering, förvaltning av naturområden och parkmark men också med miljöövervakning och friluftsförhållanden kan på olika sätt bidra.

Arbetet med att ta fram detta underlag till vilt- och faunavårdsstrategin har utförts av park- och naturenheten i samarbete med tjänstemän på andra kommunala enheter, lokala intresseföreningar, Artdatabanken på Sveriges Lantbruksuniversitet och myndigheter som Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Stockholms län.

Sandasjön i Nacka.

DEL 1. NULÄGESBESKRIVNING

Det övergripande ansvaret för att vårda och utveckla det vilda djurlivet är spritt på många parter och regleras i flera olika överenskommelser och lagrum. Här följer en översiktlig genomgång av regelverk och de fauna- och viltvårdsinsatser som för närvarande pågår i Nacka kommun.

1. ÖVERENSKOMMELSER OCH LAGAR

Det finns ett antal lagar som har betydelse för arbetet med att bevara och utveckla den svenska faunan. Svensk lagstiftning har i många fall utvecklats och kompletterats som en följd av internationella överenskommelser, dels inom FN men också inom EU. Viktiga internationella överenskommelser redovisas därför här, följt av en kortfattad beskrivning av svensk lagstiftning som berör vilda djur.

1.1 INTERNATIONELLA ÖVERENSKOMMELSER

Viktiga FN-konventioner för djurlivet är Konventionen om biologisk mångfald (även kallad Riokonventionen) och CITES-konventionen. Andra internationella konventioner som rör skydd av internationellt betydelsefulla miljöer är Våtmarkskonventionen (skydd av internationellt betydelsefulla våtmarker) och Världskulturarvskonventionen (skydd av natur- och kulturområden som anses vara av universellt värde). Dessa konventioner har fångats upp inom EU och resulterat i flera olika direktiv till skydd för olika naturtyper, växter och djur.

CITES reglerar handeln med utrotningshotade djur och växter. Dessa regler har omsatts i en särskild rådsförordning inom EU (EG nr 338/97) som förtecknar arter eller grupper av arter av vilt, levande djur och växter som kräver skydd eller andra åtgärder.

På EU-nivå finns också ett antal direktiv som rör bevarande av biologisk mångfald. EU:s Fågeldirektiv (2009/147/EG) innehåller regler till skydd för vilt levande fågelarter inom EU. EU:s Art- och habitatdirektiv (92/43/EEG) kompletterar i viss mån fågeldirektivet, och beskriver hotade livsmiljöer och arter som i ett EU-perspektiv ska bevaras.

Natura 2000 är ett EU-initierat system vars syfte är att skapa ett nätverk av skyddade områden som innehåller naturtyper och arter som redovisas i Fågeldirektivet och Art- och habitatdirektivet. Varje land väljer själv vilka områden som ska ingå i nätverket Natura 2000.

1.1.2 Svensk lagstiftning

Miljöbalken

Miljöbalken är en ramlag och syftet med lagreglerna är att skapa en hållbar samhällsutveckling. Kopplingen till

olika EU-direktiv framgår av lagtexterna. Den innehåller grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden, och övergripande regler för skydd och vård av arter och deras livsmiljöer. Lagen kopplar på många sätt till kommunala ansvarsområden. Bland annat genom kraven på miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar vid upprättande av planer och program.

Ur ett artperspektiv ska sådana bedömningar göras med utgångspunkten att värdefulla natur- och kulturmiljöer ska skyddas och vårdas, och att den biologiska mångfalden ska bevaras (1 §). Med biologisk mångfald menas både mångfald av ekosystem och mångfald mellan och inom arter. Miljöbalkens hänsynsregler ska alltid tillämpas. I miljöbalken finns regler för skydd av naturen, till exempel i nationalparker, naturreservat, biotopskyddsområde eller strandskyddsområde. Den innehåller också särskilda bestämmelser om skydd för djur- och växtarter. Skyddet kan både innebära förbud mot att skada eller döda vilda arter, och förbud mot att sätta ut arter eller föra in/föra ut vilda växter och djur. Två andra viktiga områden med påverkan på mångfalden som också regleras i miljöbalken är vattenverksamhet (tidigare vattenlagen) och jordbruk. Regler om fredande av vilda djur och fåglar finns även i jaktlagen, skogsvårdslagen och fiskelagen.

Jaktlagen

Jaktlagen (1987:259) reglerar viltvården, rätten till jakt och hur jakten ska bedrivas. Den gäller för vilda däggdjur och fåglar. Grundregeln är att allt vilt är fredat. Regeringen eller den myndighet regeringen utser, fattar beslut om jakttider och jaktbart vilt.

Beroende på vilken djurart det är frågan om regleras jakten på tre olika sätt:

- 1. Allmän jakt:** under viss angiven tid och på viss ort får arten jagas fritt.
- 2. Licensjakt:** För en viss art fastställs hur många djur som får skjutas.
- 3. Skyddsjakt:** Om en art orsakar skador kan jakt tillåtas.

Jaktlagens innehåll förtydligas i jaktförordningen. Ytterligare föreskrifter utfärdas av Naturvårdsverket, bland annat vad gäller jaktens organisation och hur statens vilt ska hanteras.

Enligt jaktlagen har markägare och jakträttsinnehavare ansvar för viltvården. Syftet med viltvården är att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer i landet. En lämplig utveckling av viltstammarna ska främjas, med hänsyn tagen till allmänna och enskilda intressen. I uppdraget ingår också att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att jakten anpassas efter tillgången på vilt.

Fiskelagen

Fiskelagen (1993:787) behandlar fiskar, vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur. Den reglerar rätten till fiske, både yrkesfiske och fritidsfiske och innehåller också uppgifter om fredningszoner. Mer detaljerade regler som rör fiskförvaltning finns i Förordning om fisket, vattenbruket och fiskenäringen. Där listas bland annat skyddsvärda arter som inte får fiskas, för närvarande finns till exempel mal och flodpärlmussla på förbudslistan.

Att fiska är en höjdare.

Skogsvårdslagen

Skogsvårdslagen (1979:429) innehåller regler för skogsbruk, men slår också fast att skogen ska skötas så att den biologiska mångfalden upprätthålls. Skötseln av skogen ska genomföras med hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen (30 §). Vad det kan innebära förtydligas i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd som bland annat innehåller rekommendationer om särskilt skydd och skötsel av hänsynskrävande biotoper.

1.1.3 Vägledande principer

Riksdagen har beslutat att Sveriges miljöarbete ska bedrivas utifrån 16 nationella miljö kvalitetsmål. Miljö kvalitetsmålen ska omsättas i nationella, regionala och lokala miljömål. Sveriges kommuner har ansvar för uppföljning av de lokala miljömålen.

Ett centralt miljö kvalitetsmål för vilt- och fauna värden är Ett rikt växt- och djurliv:

”den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur och kulturmiljö med rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Detta miljö kvalitetsmål är ett komplement till miljö kvalitetsmålen Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Myllrande våtmarker. Det finns ett antal indikatorer för uppföljning av respektive miljömål på nationell nivå. Röddlistan är exempel på ett annat verktyg för att följa upp status och skyddsbehov för olika arter. Internationella naturvårdsunionen har utformat systemet.

Syftet är att redovisa hotbilden för olika arter med utgångspunkt från fastställda, internationella kriterier. I Sverige har Artdatabanken vid SLU fått i uppdrag av Naturvårdsverket att ta fram Sveriges rödlista. Följande kategorier finns i rödlistan: nationellt utdöd, akut hotad, starkt hotad, sårbar, nära hotad och livskraftig.

I vissa fall kan hotbilden inte bedömas och sådana arter placeras i kategorin kunskapsbrist.

2. NATUR- OCH DJURLIV I NACKA KOMMUN

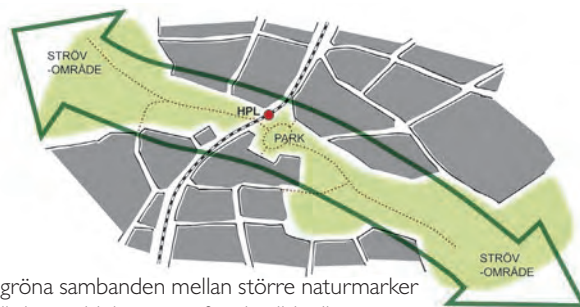
Nacka är en kustkommun i Stockholms län, med gräns mot Stockholms stad, Tyresö kommun och Värmdö kommun. Naturen präglas av de sprickdalar som uppstod genom jordrörelser för omkring 25 miljoner år sedan och som därefter har mejslats ut och breddats av erosion och isrörelser. Resultatet har blivit ett landskap med bergiga höjdparter som genomkorsas av långsträckta dalstråk med sjöar, vikar och fjärdar. Den totala ytan är drygt 10 000 hektar, varav merparten, 9 543 hektar är land och resten vatten.

2.1 SKOGSMARK

Mer än hälften av landarealen är skogsklädd och Nacka kommun äger cirka 2 000 av de över 5 000 hektaren skogsmark. Grönstrukturprogrammet pekar ut 258 skogsområden med höga naturvärden på sammanlagt 820 hektar. Det rör sig framförallt om områden med äldre skog, i första hand barnnaturskog, men också om ädellövskog, sumpskog och lövskog.

Markerna på Erstaviks fideikommiss bildar tillsammans med Nackareservatet kommunens största, sammanhängande skogsområde och ingår i den så kallade Tyrestakilen. Det finns dock fler brott i grönstrukturen mellan Tyresö och Nacka, vilket begränsar spridningsvägarna för djur och insekter som behöver vidsträckta rumsliga samband. Velamsunds naturreservat i nordöst är kommunens näst största sammanhängande skogsområde, och har kopplingar mot skogsmarkerna i Värmdö via den så kallade Nacka-Värmdö-kilen.

De gröna sambanden mellan större naturmarker är viktiga spridningsvägar för de vilda djuren.

Koncentrationer av områden med ädellövskog och grupper av ädla lövträd finns främst i Nyckelviken och Nackareservatet. En del mindre och relativt isolerade områden finns i Skuruparken och i södra Boo. Skogsområdena är hem för många vilda djur: småvilt, klöv-vilt, fåglar, insekter och kräldjur. Förekomsten av äldre skog, både barrskog och ädellövskog, gör att det finns livskraftiga populationer av flera mindre vanliga eller hotade arter. Ett exempel är reliktbocken, en sällsynt skalbaggsart som behöver tillgång till gammal tallskog. Andra exempel är förekomst av mindre hackspett och tretåig hackspett som båda är rödlistade arter i kategorin nära hotad.

2.2 ODLINGSMARK

Andelen öppen mark är låg i Nacka kommun och naturbetesmarker en stor bristvara. En viss koncentration av naturbetesmarker finns kring Erstavik, annars ligger i många fall betesmarker med höga naturvärden isolerade, utan samband med andra hagar. Det här begränsar utrymmet för arter som är knutna till kulturmarker, men de saknas inte i den lokala faunan. Däremot kan situationen kräva särskilda insatser.

2.3 VATTEN

Det finns gott om sjöar och vattendrag i Nacka som också har kontakt med havet via en lång kustlinje i både norr och sydost. Sprickdalsjöarna är de största och djupaste i Nacka. Därutöver finns flera konstgjorda sjöar, skapade som vattenmagasin för kvarnar och industrier, till exempel Myrsjön, Kvarnsjön, Dammtorpsjön och Kvarndammen. Sjöar och kustpartier till trots saknas dock vissa typer av våtmarksområden i kommunen, miljöer som har en viktig funktion som yngelkammare för fisk, rastplatser för fåglar och lekvattnet för groddjur.

Flera vattensystem följer sprickstråken. I nord-sydlig riktning binder Nackabäcken samman sjöarna Ältasjön, Söderbysjön och Dammtorpsjön som rinner vidare till

Järta sjö. Nackabäcken är Nackas största rinnande vatten. Järta sjö ingår i sin tur i ett större vattensystem som i väst-östlig riktning sträcker sig från Årstaviken, Hammarby sjö via Sicklasjön till Järta sjö och Lännerstasundet. Strålsjön avvattnas via Sandabäcken till Erstaviken. Öringarna har utmärkta lekplatser i Sandabäckens sandiga och grusiga bottenar.

I denna rapport ingår inte fiske-, fiskevårds- och vattenvårdsfrågor. Dessa frågor behandlas i kommunens handlingsplan för EU:s vattendirektiv och i organisationen av sjöarnas drift och underhåll. Däremot behandlas andra djur som är knutna till olika vattenmiljöer. Dit hör många fågelarter, insekter och kräldjur.

2.4 POPULATIONSDYNAMIK

I fauna- och viltvårdsarbetet är det viktigt att ha god kännedom om de arter som förekommer eller kan förekomma i kommunen. Ett arbete med att beskriva viktiga djurarter har påbörjats av projektgruppen som drivit arbetet med fauna- och viltvårdsstrategin. Tanken är att artbeskrivningarna ska ge vägledning för kommande fauna- och viltvårdsinsatser. Artförekomst och populationsstorlekar påverkas av många olika faktorer, till exempel tillgången till föda, till skydd och till vandringsvägar/spridningskorridorer.

Konkurrens inom och mellan olika artgrupper och balansen mellan rolevande djur respektive bytesdjur är också faktorer som har betydelse för artsammansättning och individantal.

Kattuggla i Velamsunds naturreservat

I Nacka finns gott om djur som lever av andra djur, så kallade predatorer. Dit räknas räv, duvhök, sparrhök och ugglor. De här djuren finns framförallt i våra stora naturområden. De har en viktig funktion och kan hålla bestånden av olika gnagare, till exempel sork, råttor, hare

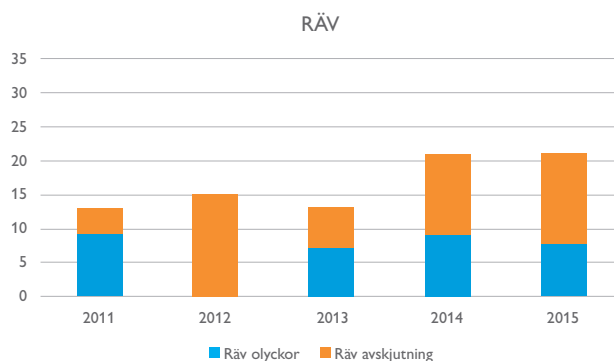
och kanin under kontroll. Om gnagarna får för stor utbredning kan de bli besvärliga skadegörare. Därför är det viktigt att värna stammarna av predatorer i Nacka.

2.4.1 Småvilt

För närvarande finns inga kaniner i Nacka, men däremot på Södermalm och vid Hornstull. De förvildade tamkaninerna förorsakar Stockholms stad stora kostnader då de skadar buskar och träd i parker och trädgårdar. Kaninerna ställer även till med skada genom att de gräver hål och därmed underminerar marken. Det är inte uteslutet att dessa kaniner kan vandra in mot centrala Nacka om vintrarna blir kalla och isarna tjocka. När de väl etablerat sig i ett nytt område finns risk för att de förökar sig explosionsartat, särskilt om det inte finns några naturliga fiender i omgivningen. Fälthare, och troligen också skogshare finns i Nacka.

Fältharen tränger sakta men säkert undan skogsharen och det kan därför finnas behov av särskilda insatser för att värna skogsharen.

Räven är allätare och en predator som på ett betydelsefullt sätt kan bidra till att hålla populationerna av gnagare under kontroll. Hare är ett viktigt byte, men även smågnagare kan utgöra stapelföda, främst åkersork. Rävpopulationernas storlek varierar på olika platser i Sverige, med hög täthet i de uppodlade, sydsvenska landskapen och låg täthet i fattigare områden längre norrut. Kända uppgifter om antalet rävar i Nacka kommun saknas. Under rävskebans härjningar på 1970- och 80-talet gick räven tillbaka kraftigt, vilket bekräftade att den har stor påverkan på populationerna av bytesdjur. Nedgången ledde till en kraftigt ökad tillgång på både skogshöns, hare och rådjur.

Rävar som skjuts av har rävskebb.

Mellan räv och grävling förekommer så kallad mellanartskonkurrens. Grävlingen burkar vara vinnare, vilket är den troliga orsaken till att rävsstammen ofta ökar när grävlingarna blir färre. Det hela tycks bero på att gräv-

ling och räv konkurrerar om gryt, och i viss mån föda. Generellt får alltså räven bättre levnadsbetingelser när konkurrensen med grävlingen minskar. Grävlingen ökar långsamt, både vad gäller utbredning och antal. Stammens storlek begränsas främst av tillgången på föda, grävlingen äter allt från dagmask till säd och bär. Den kan orsaka skador och olägenhet då den gräver gryt eller söker föda under hus och på tomter, vilket innebär att en växande population kan skapa problem i tätbebyggda områden som Nacka. Det kan då vara motiverat att begränsa antalet, vilket kan ge positiva sidoeffekter för populationen av räv.

Minken är en införd art i Sverige och lever i anslutning till vatten. Den ses som ett hot mot flera av våra inhemska arter, främst markhäckande fåglar. Här är räven en viktig konkurrent. Räven slår mink när den får chansen och minskar genom konkurrens minkens tillgång till föda. Djuren jagar och äter samma bytesdjur.

Även uttern är en konkurrent till mink. Den finns för närvarande inte i Nacka kommun, men kan bli ett värdefullt inslag i faunan om den hittar hit. Populationsövervakning pågår genom inventeringar och stammen ökar för närvarande i bland annat Stockholms län. Om uttern etablerar sig i Nacka kan det finnas behov av särskilda skyddsåtgärder eftersom många människor rör sig i naturen. Det är en art på den nationella rödlistan.

Bävern lever framför allt i vatten och är nattaktiv, så den kan vara svår att få syn på. Däremot kan du se olika spår av dem, som fällna träd.

Bävern har blivit ett allt vanligare inslag i Nackas natur. Den bygger emellanåt dammar i små, relativt grunda och strömmande vattendrag. Bäverdammar kan göra landskapet mer varierat.

Fördämningarna kan också skydda vattenfåglarnas kullar, och de torra träden erbjuder en livsmiljö för många insekter. Även älgarna trivs på de våtmarker bävrarna skapar. När bävrarna bygger sina dammar kan det emellertid också orsaka lokala problem och konflikter, vilket kan kräva viltvårdande insatser. En inventering

med uppföljande beslut om vad som är hållbara populationer kan krävas.

2.4.2 Klövvilt

Älg, rådjur, hjort och vildsvin räknas till gruppen klövvilt. De tre förstnämnda är idisslare, medan vildsvinet är allätare. Av klövvilt finns i Nacka idag rådjur, älg och dovhjort. Rådjuret lever gott i hela kommunen. Exakta uppgifter om antal individer saknas eftersom inga inventeringar genomförts. Känt är att rådjur är inblandade i många viltolyckor. Under 2015 registrerades 94 trafikolyckor i Nacka där rådjur var inblandade. Den stora rådjursstammen ger också upphov till skador på prydnads- och nyttoväxter i parker och trädgårdar och det kan finnas behov av att kartlägga stammens storlek och utbredning som underlag för beslut om avskjutning/andra viltvårdsåtgärder.

Dovhjort i Erstavik

Räv och lodjur påverkar populationsstorleken, räven främst genom att den slår rådjurskid.

Älgstammen i kommunen är troligen inte stor. Känt är att det på Erstavik finns en vinterstam av älg på ungefär tio djur. På Erstavik finns även en dovhjortsstam på ungefär 250 djur. Arten har en låg spridningstakt. Under svåra vintrar sker stödutfodring av både dovhjort och rådjur. Platserna för utfodring väljs med omsorg. Utfodringen får inte leda till att viltet ökar sin närvaro vid trafikerade vägar. I dagsläget förekommer få olyckor i Nacka kommun där älg eller dovhjort är inblandade.

Det finns idag inga vildsvin i Nacka kommun. Däremot finns de i omgivande kommuner, och det är troligt att de når Nacka inom kort. En hel del konflikter kan uppstå om vildsvin rör sig nära bebyggelse eftersom de i sitt sökande efter föda kan göra stor skada i trädgårdar och parker. Det finns anledning att ha en plan klar för hur vildsvinsstammen ska förvaltas, och att nolltolerans ska gälla. Det innebär att åtgärder måste vidtas så fort vildsvin dyker upp i kommunen.

2.4.3 Fåglar

Nacka kommun har ett rikt fågelliv, med arter knutna till skogsmiljöer, öppna marker, havssträndängar, samt både näringsfattiga och näringsrika sjöar. Uppskattningsvis finns det mellan 100 till 150 olika fågelarter, varav ett 30-tal rödlistade. Spillkråka och fiskgjuse är två arter som är så kallade annexarter i EU:s fågeldirektiv och som förekommer i kommunen.

Den långa kuststräckan och ett 40-tal insjöar skapar goda möjligheter att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de naturligt förekommande sjöfågelsarterna.

Fiskgjusen trivs i sjönika landskap, men häckar också i skärgården.

Bevarandestatusen för övriga fågelarter kan förstärkas genom aktiva åtgärder för att bevara befintliga våtmarker och tillgången till många olika skogstyper. Behovet av ytterligare fågelskyddsområden kan behöva ses över.

Befintliga fågelskyddsområden är Fårholmen i Insjön och Stora och Lilla holmen i Källtorpssjön, där uppskattningsvis 200 par skrattmåsar häckar. De fågelarter som lever vid sjöarna är nästan desamma som vid havet, även om vissa arter dominerar i antal vid sjöarna och andra i havsmiljön. Vanliga arter vid vatten är änder, gäss och svanar, samt vadare, måsar och tärnor. Kanada-gås och vitkindad gås är exempel på arter som kan förorsaka olägenheter på badplatser och av det skälet måste hållas efter.

En vanlig fågel där det finns vass är sothönan. Utefter sjöstränderna ser man ofta hägern stå och lurpassa på småfisk och grodor. Vid Erstavik finns flera viktiga viltvatten. Det fågelrikaste ligger söder om gårdsområdet. Här häckar bland annat svarthake- och smådopping, rörhöna och skedand. Ett annat viktigt viltvatten i Nacka är Tollare träsk. Här häckar varje år den hotade svarthakedoppingen. Även smådopping och rörhöna

häckar här, förutom vanligare sjöfågelsarter som knipa, vigg och gräsand. I vassarna runt träsket finns rörsångare och sävsparv.

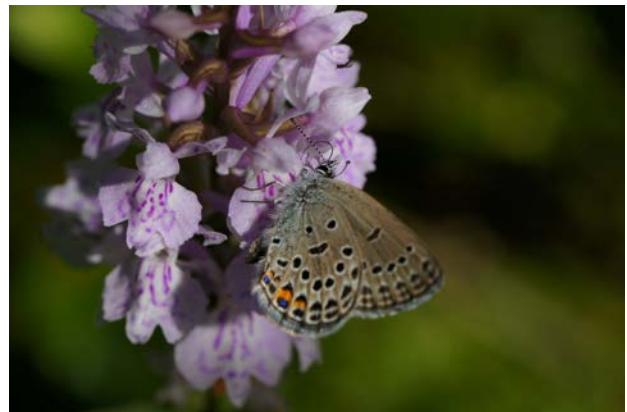
Flera arter av hackspettar uppehåller sig i skogen runt Tollare träsk, vilket indikerar hög förekomst av död ved. Förutom den relativt vanliga större hackspetten kan man stöta på spillkråka och gröngöling. Mindre hackspett har skådats i området under 2013 och vid inventeringarna som genomfördes i samband med Grönstrukturprogrammet observerades spår efter den tretåiga hackspetten. Både den mindre hackspetten och den tretåiga är rödlistade arter och indikerar mycket höga naturvärden.

2.4.4 Insekter

På Svärdsö, en halvö mellan Saltsjöbaden och Älgö, finns stora mängder insekter. Bland annat finns många vackra fjärilar: amiral, tistelfjäril, svavelgul höfjäril och makaonfjäril. Tollareäng kan sommartid också bjuda på spännande möten med vackra insekter, till exempel de två hotade arterna sexfläckig bastardsvärmare och ädelguldbagge.

Ädelguldbaggen hittar man på fläderblommor eller i älggräs.

I Nacka finns också ett antal skyddsvärda halvvingar. Bergscikadan är en sådan. Den hör till kategorin akut hotad på rödlistan och finns på bara en lokal i Nacka. En annan raritet är striten *Mocydiopsis parvicauda*. Den är fyra millimeter lång, gräddfärgad och har här sin enda förekomst i hela Nordeuropa. Den har påträffats på ängen i naturreservatet Gärdesudden.

Sexfläckig bastardsvärmare.

Reliktbocken är en skalbagge som är vanlig på sol-exponerade, grövre tallar, där den lever under barken. Den föredrar träd som under längre tid stått exponerade i ett öppnare landskap eller längs stränder och på åsar. Reliktbocken finns bland annat i Norra Skuru, Tollare, på Velamsund, Gärdesudden och Nyckelviken. De kulturgynnade insektsarterna finns på plats i Nacka, om än på ett fåtal lokaler.

Bäcklöparen är en sällsynt och exklusiv skinnbagge. Den ser ut som en skraddare, men lever endast i rinnande vatten. Arten är inte rödlistad och inte heller en

signalart, men den är exklusiv för Stockholmsområdet och har sin enda kända lokal i Nacka. Den finns bland annat i Nackaån, i Rensättrabäcken och i bäcken som rinner från Kvarnsjön till Lövberga i Boo. I Sandabäcken finns flera olika arter av trollslända: stora, svartgula kungstrollsländor, blåskimrande jungfrusländor men också den i våra trakter ovanliga mindre sjötrollsländan.

Blå jungfruslända i Erstaviksbäcken

2.4.5 Grod- och kräldjur

Vattensalamander, padda och vanlig groda är exempel på groddjur som förekommer i Nacka. Artgruppen är i sin helhet tillbakaträngd, främst på grund av att de småvatten som krävs för fortplantning försvunnit. Groddjuren behöver fisk- och kräftfria vattensamlingar, med storlek och djup som reducerar riskerna för torrläggning. Det är brist på den här typen av biotop i Nacka.

Trafiken kan ytterligare begränsa förekomsten av groddjur. Vägar som skär av kontakten mellan groddjurens lekvatten och födosökmiljöer kan leda till att många individer trafikdödas. Huggorm och vanlig snok är exempel på lokalt och allmänt förekommande kräldjursarter. De lever av rov. Huggormen dödar sitt byte med gift, snoken däremot saknar gifttänder och är helt ofarlig. I möten med människa går huggormen aldrig till anfall, den biter bara om den känner sig hotad.

3. FAUNA- OCH VILTVÅRD I NACKA KOMMUN

Sveriges kommuner har ett ansvar för faunavården, framförallt genom sitt ansvar för den fysiska planeringen. Kommunen är som markägare också skyldig att bedriva aktiv viltvård enligt jaktlagens intentioner.

Nedan följer en beskrivning av hur Nacka kommun i nuläget hanterar dessa uppdrag. I kommunens övergripande mål "Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka" fastslås att rent vatten, frisk luft, ett rikt växt- och djurliv och en god bebyggd miljö kännetecknar Nackas miljöambitioner. Fauna- och viltvård är därför en viktig del för att uppnå Nackas övergripande mål.

Värt att notera är att de vilda djuren finns i många olika miljöer, inte bara i kommunens större naturområden, utan också i sjöar och hav, mindre vattendrag, i parker och trädgårdar och längs vägrenar och banvallar.

3.1 ANSVARFÖRDELNING

Alla nämnder och förvaltningar som arbetar med den fysiska miljön berörs av fauna- och viltvårdsvårdsarbetet. Under kommunfullmäktige och kommunstyrelsen har kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnden en central roll i arbetet med att skapa en grönstruktur som tar hänsyn till djurlivets behov av olika miljöer och spridningsvägar inom detaljplaner och program.

Natur- och trafiknämnden förvaltar kommunens vatten, park- och naturmark samt kommunens naturreservat och ansvarar för vatten. På uppdrag av kommunstyrelsen upprättar nämnden förslag till naturreservat eller förändring av föreskrifter för naturreservat samt yttrar sig i ärenden om dispens från reservatsföreskrifter. Det här innebär att natur- och trafiknämnden har huvudansvaret för biotopvården.

Fritidsnämndens verksamhet påverkar också förvaltningen av naturmarken, genom stöd till idrotts- och friluftorganisationer som arbetar med orientering och andra friluftaktiviteter.

Var huvudansvaret för jakt- och viltvård ligger kan inte enkelt utläsas i nu gällande reglementen. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för förvaltningen av mark- och fastigheter, vilket enligt kommunstyrelsens reglemente innebär att kommunstyrelsen fattar beslut om arrenden, uthyrning eller annan upplåtelse av fastighet som tillhör kommunen. Annan upplåtelse kan exempelvis vara upplåtelse av rätten att jaga. Samtidigt har natur och trafiknämnden ansvar för skötsel av mark vilket kan inbegripa jakt. Det finns alltså ett behov av att tydliggöra vem som ska ha huvudansvaret för kommunens vilt- och faunavårdsarbete.

3.2 FYSISK PLANERING OCH BIOTOPVÅRD

Viktiga plandokument

Översiktsplanen för Nacka kommun redovisar riktlinjer för utvecklingen av kommunens natur- och vattenmiljöer. En viktig utgångspunkt är att natur och vatten för rekreation och biologisk mångfald ska värnas. Naturtyper som är särskilt betydelsefulla för de vilda djuren redovisas i Grönstrukturprogrammet. Här formuleras bland annat målen att naturligt förekommande växt- och djurarter ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd och att tillgång och tillgänglighet till parker och bostadsnära natur ska vara god i alla kommundelar.

Behovet av att identifiera områden med höga naturvärden och av att skydda och utveckla viktiga spridningsvägar mellan värdekärnor betonas särskilt, liksom behovet av att identifiera och skydda ekologiskt särskilt känsliga områden. Likaså påtalas ett behov av att ta fram ett naturvårdsprogram för drift, skötsel och övervakning av Nackas grönområden och våta miljöer, samt av att inventera fågelbestånden och utreda behoven av fågelskyddsområden. Under 2016–2018 upprättas skötselplaner som avser att ge en effektiv drift och uppföljning av Nackas naturmarker. Skötselplanerna beskriver olika biotoper samt skötsel och mål av dessa med syftet att gynna växt- och djurliv och skapa rika naturupplevelser. I skötselplanerna naturvärdeklassas även naturmarken enligt Naturvårdsverkets klassning lokalt, regionalt och nationellt naturvärde. Fauna- och vitvårdsstrategin utgör tillsammans med framtagandet av dessa skötselplaner för Nackas naturmarker ett framtida naturvårdsprogram.

Kustprogrammet ger vägledning för hur kommunens kust- och havsvattenområden ska hanteras. Bland annat redovisas områden som kräver särskild förvaltning eller bevarandeåtgärder. Målet är att den marina miljön ska förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt, vilket bland annat kräver skydd av ekologiskt särskilt känsliga områden och områden med höga naturvärden. Andra mål är att åstadkomma en god kemisk status i havsvattnet till 2021, att naturligt förekommande växt- och djurarter ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd och att naturliga lek- och uppväxtmiljöer för fisk ska skyddas. Två av Nacka kommuns sex lokala miljökvalitetsmål styr också utvecklingen av fauna- och viltvården.

- Levande sjöar, vattendrag och hav i balans. ”Sjöars och vattendrags biologiska, ekologiska och kulturhistoriska värden ska bevaras. Kust och farvatten i Nacka ska ha goda förutsättningar för en rik biologisk mångfald och ha god tillgänglighet för rekreation.”
- Ett rikt växt- och djurliv. ”Nacka ska ha ett attraktivt och varierat landskap med en bevarad mångfald av djur och växter.”

Även i kustprogrammet och de lokala miljömålen påtalas behov av ytterligare inventeringar för att förbättra kunskapsläget som underlag för beslut om åtgärder.

Skötseln i kommunens naturreservat styrs av reservatsföreskrifter med tillhörande skötselplaner. De skötselavtal som upprättas när föreningar och enskilda fastighetsägare erbjuder sig att sköta ett visst markområde mot nyttjanderätt kan också få effekter för vilt- och faunavården.

Målen i dessa dokument ska alltid tillämpas i kommunens planeringsarbete.

3.3. KOMMUNAL JAKT OCH VILTVÅRD

Nacka kommun och andra markägare eller jakträttsinnehavare i kommunen är enligt jaktlagen skyldiga att bedriva viltvård. Sedan 1975 har viltvården för jaktbart vilt på kommunägd mark bedrivits av en viltvårdare. Jakträtten, med undantag för skogsfågel och sjöfågel, har i ett särskilt avtal upplåtits till viltvårdaren. Till sin hjälp har viltvårdaren ett jaktlag bestående av nio personer. Viltvårdarens ansvar genom jakträttsavtalet för att avliva och omhänderta trafikskadat vilt, utöva skydds jakt och utföra avskjutning vid sanitär olägenhet. Praktiskt innebär detta ett ansvar för att avlägsna eller avliva sjuka och skadade djur, samt djur som ställer till skada eller utgör en trafikfara. Viltvårdaren har också ansvar för stödutfodring av viltet och för att hålla viltstammarna i lämplig storlek och sammansättning. Jakten på kommunens marker sker med stor försiktighet och med hänsyn till de människor som rör sig i skog

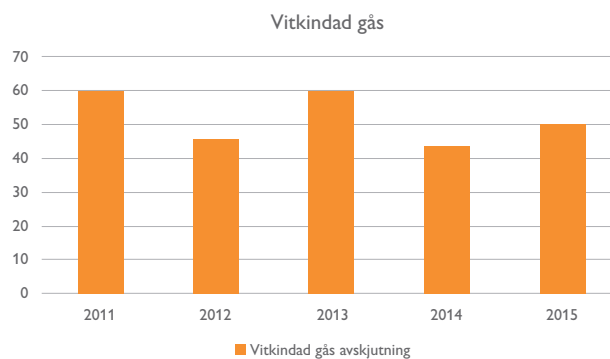
och mark. Stor vikt läggs vid att upprätthålla en mycket hög säkerhetsnivå vid alla jaktinsatser. Nackas viltvårdare tar aldrig med mer än fyra personer under en jakt. Viltvårdare och jaktlag använder alltid jaktvästar och polisen kontaktas alltid i samband med jakt eller avskjutning.

Tomas Runnqvist viltvårdare i Södertälje kommun

Hundar används för eftersök, men ingen jakt bedrivs med lösa hundar. Omhändertagande av trafikskadat vilt sker under dygnets alla timmar, året runt. Någon i jaktlaget har alltid beredskap att kunna åka ut för att avliva och omhänderta trafikskadat vilt efter besked från polisen. Telefonnummer till kommunens viltvårdare finns på kommunens hemsida. Viltvårdaren samverkar med förvaltarna på Nyckelviken och har också god kontakt med Erstaviks fideikommiss.

Förutom ovan beskriven jakt ger miljöenheten samt park- och naturenheten viltvårdaren uppdrag om sanitär olägenhet uppstår. Skydds jakt tillåts under vissa förutsättningar på en del arter. Detta för att förhindra skador, till exempel för att hindra vitkindad gås från att sprida sanitära olägenheter på badplatser eller för att avliva räv med skabb. Kommunen ansöker även varje år om tillstånd till jakt utöver den allmänna jakttiden för rådjur och dovhjort med syftet att hålla viltstammarna i lämplig storlek och sammansättning.

Skydds jakt tillåts under vissa förutsättningar på en del arter.

Enskilda tomtägare och föreningar kan anlita viltvårdaren för att skjuta av vilt som orsakar skada på mark som inte ägs av kommunen. Viltvårdaren gör i sådana lägen en bedömning av situationen i samråd med polisen. Vidtas åtgärder krävs ett skriftligt medgivande från fastighetsägaren. Det finns även på förhand upprättade skriftliga överenskommelser om den här typen av insatser, mellan viltvårdaren och flera olika fastighetsföreningar/andra föreningar.

Ersättningar

Nacka kommun tar inte ut någon avgift för jaktupplåtelsen till viltvårdaren. Viltvårdaren ska däremot själv betala de avgifter som hör samman med jaktutövningen. Det kan till exempel vara statliga avgifter för fällda djur och avgifter för förvaltning av det älgskötselområde Nacka kommun tillhör. I gengäld har viltvårdare och jaktlag rätt att själva ta hand om friskt vilt. Påkört vilt används till hundmat, övrigt går till förbränning på Kovikstippen. Nationella viltolycksrådet betalar ut ersättning vid insatser i samband med viltolyckor, i dagsläget 350 kronor per insats, för att ta hand om ett trafikskadat djur. Denna ersättning går till den som utför uppdraget. I de fall enskilda fastighetsägare eller andra organisationer anlitar viltvårdaren betalas ersättning direkt till viltvårdaren.

Uppföljning

Viltvårdaren skickar varje år in en vilt rapport till kommunen. Rapporten avser viltvårdarens och jaktlagets insatser, den innehåller inga uppgifter om den privata jakten inom kommunen. Alla viltolyckor som berör större vilt rapporteras till Nationella viltolycksrådet, NVR. Aktuell viltolycksstatistik uppdateras och presenteras regelbundet av NVR. Detta ger information om hur många viltolyckor som sker och var de inträffar. I Nacka kommun rör det sig om ett hundratal viltolyckor per år.

3.4 ÖVRIG JAKT OCH VILTVÅRD I NACKA KOMMUN

Privata markägare och i förekommande fall arrendatorer har jakträtt och viltvårdsansvar på sina marker. Men rätten att avlossa skott begränsas av Ordningsslagen. Särskilt skottlossningstillstånd krävs inom detaljplanlagt område (Kap 3, 6 §). Nacka kommun har i sin lokala ordningsstadga beslutat att kravet på skottlossningstillstånd även ska gälla utanför detaljplanlagt område, med vissa undantag. Beslut om skottlossningstillstånd fattas av polismyndigheten i samråd med kommunens tjänstemän. Kommunen har tillstyrkt skottlossnings-

tillstånd för viltvårdaren samt de nio personer som ingår i jaktlaget.

Följande fastigheter i Nacka kommun har undantagits från kravet på skottlossningstillstånd utanför detaljplanlagt område: Erstaviks fideikommiss, samt fastigheterna Bölan 1:1, Erstavik 25:1, Knarrnäs 1:3 och Velamsund 1:1, 1:194-196, 1:203, 14:1.

Hjorten har på senare tid kommit att bli det allra viktigaste jaktviltet på Erstaviks marker.

Större jakter i Nacka kommun bedrivs enbart på fastigheterna Velamsund/Knarrnäs (cirka 700 hektar) och på Erstaviks fideikommiss (omkring 2 400 hektar). Nacka kommun är markägare på Velamsund/Knarrnäs, men jakten är upplåten till före detta ägarfamiljen enligt avtal den 29 oktober 1997. Avtalet reglerar utförligt när jakt får ske. Jakträttsinnehavarna ansvarar för de personer som deltar i jakter på området. Avtalet gällde till och med 2013 och har därefter förlängts automatiskt i fem år. Jakt i mindre skala bedrivs även på marker i Boo församling, på fastigheterna Rensättra Ramsmora 1:1 och Rensättra 5:1 (cirka 95 hektar) av Nacka trä som arrenderar marken av Nacka kommun och har beviljats skottlossningstillstånd.

3.5 ERFARENHETER FRÅN ANDRA KOMMUNER

Som underlag till denna rapport har kunskap och erfarenhet från ett flertal kommuner, stiftelser och andra myndigheter och organisationer med engagemang i viltvårds- och jaktfrågor tagits tillvara. Ett flertal av

de viltvårdsplaner som finns har granskats. Följande organisationer och personer har kontaktats: Södertälje kommun, Stockholms stad, Skärgårdsstiftelsen, Djurgårdsförvaltningen, Värmdö kommun, Skogsstyrelsen, Artdatabanken, Naturskyddsföreningen i Nacka, Boo miljö och naturvänner samt Erstaviks fideikommiss. Nacka kommuns egen viltvårdare och ett par personer i jaktlaget har också intervjuats.

Kommunerna har olika organisation för viltvården. Stockholms stad och Södertälje kommun har anställda viltvårdare inom kommunen med ett antal kontrakterade jägare knutet till sej. Anledning till att viltvårdare anställts är att dessa kommuner vill samordna kommunens viltvård, biotopvård, information och jakt. Viltvårdaren ansvarar förutom jakten för skötsel av även icke jaktbart vilt, samt för skadedjursbekämpning.

Ju närmare tätorten jakten bedrivs desto större krav ställs på jägarna. Viltvårdarna betonar vikten av att ha tydliga avtal med kontrakterade jägare. Fällt och skadat vilt hanteras professionellt genom skriftliga avtal med jägarna. Ingen försäljning tillåts. Fällt vilt ska lämnas på godkänd vilthanteringsanläggning. Jaktlaget tar dock själv hand om hagelskjutet vilt eftersom det inte tas emot av anläggningen. Vid jakt kontaktas alltid polisen i förhand. Ingen ersättning utgår till jaktlaget i Södertälje, förutom ersättningen från NVR. Inom Djurgårdsförvaltningen bedrivs viltvården i egen regi av de fyra personerna som arbetar på naturvårdsavdelningen. De har hand om skötsel och naturvård samt bedriver begränsad skydds jakt.

Inventeringar används som ett viktigt underlag i viltvårdsarbetet; för uppföljning av mål för stammarnas status och utveckling, effekterna av vidtagna skötsel- och skadeförebyggande åtgärder och som underlag för beslut om skydds jakt. Djurgårdsförvaltningen har bland annat inventerat rådjursstammen med hjälp av en så kallad skiktinventering. Uppgifter om foderåtgång är ett annat exempel på hur man kan få fram viss information om rådjursbeståndets storlek.

I andra kommuner såsom Trosa, Nyköping, Eskilstuna och Värmdö kommun bedrivs jakten av en utomstående jägare som har ett jaktlag till sin hjälp. I några av de studerade kommunerna arrenderas jakten ut i områden som ligger längre bort från tätorten.

Flera kommuner har goda erfarenheter av att upprätta skriftliga överenskommelser med alla tomträttsföreningar, för att på förhand få möjlighet att utföra skydds jakt och andra viltvårdande åtgärder. Ett sådant

exempel är Tyresö kommun där många av de enskilda fastighetsägarna skrivit på ett generellt jakttillstånd som ger kommunen rätt att bedriva skydds jakt.

3.5.1 Jaktens genomförande

Alla viltvårdare belyser vikten av att ha ett mycket kvalificerat säkerhetstänkande och att viltvårdaren ska ha genomgått ett antal utbildningar såsom jaktledarutbildning, eftersöksjägare och viltundersökare. Jakt i tätort bör genomföras med ett fåtal jägare. Jägarna ska synas genom västar och markerade bilar, det ska framgå att de kommer från kommunen.

Alla deltagare i jakt ska bära signalfärger och ha möjligheter till fullgod kommunikation.

Jakten bör genomföras vid tidpunkter då färre människor rör sig i naturen, företrädesvis på vardagar, under skoltid. Medborgarna är alltid i fokus och viltvården ska ses som något positivt. Viltvårdarna arbetar mycket med information och kommunikation för att öka kunskapen om viltvården, inte minst genom skol- och ungdomsverksamhet. Att arbeta som viltvårdare kräver stort engagemang och möjlighet att arbetet både kvällar, nätter och morgnar. Dessutom krävs att viltvårdaren har tillgång till duktiga hundar vid eftersök.

För att säkerställa en långsiktig och hållbar viltvård krävs samverkan mellan olika aktörer. Det kan vara för att trygga viltstammarnas storlek, minska olyckor eller för att förhindra sjukdomar och spridning av invasiva arter. En god kontakt med polisen är angeläget för att underlätta snabba avlivningsbeslut. Andra exempel på viktiga samverkanspartners är grannkommuner, privata markägare, trafikplanerare och förvaltare av park- och naturmark.

DEL 2. UNDERLAG TILL FAUNA- OCH VILTVÅRDSSTRATEGI I NACKA KOMMUN

1. MÅL OCH SYFTE

Målet med fauna- och viltvårdsarbetet i Nacka kommun är att säkerställa en gynnsam bevarandestatus för det vilda djurlivet i enlighet med regeringens miljö-kvalitetsmål Ett rikt växt- och djurliv. Arbetet ska vara långsiktigt hållbart och ta hänsyn till allmänna och enskilda intressen.

Syftet med fauna- och viltvårdsstrategin är att:

- säkerställa en gynnsam bevarandestatus för det vilda djurlivet, och på så sätt också stärka möjligheterna till rika naturupplevelser.
- förebygga eller minska antalet konflikter och konsekvenser av dessa som kan uppstå mellan djur och människor, exempelvis i bostadsområden eller i trafiken.
- om möjligt, mildra klimatförändringarnas effekter för djurlivet.

2. FAUNA- OCH VILTVÅRDSINSATSER

En palett av åtgärder kan användas för att åstadkomma balanserade populationer och en gynnsam bevarandesituation för de vilda djur som finns i Nacka kommun.

För åtgärder som syftar till att skydda och stödja hotade och sårbara djurarter har ett antal lokala indikatorarter tagits fram.

Utgångspunkten är att de lokala indikatorarterna har samma biotopanspråk som andra viktiga arter eller artgrupper. Genom att de lokala indikatorarterna gynnas, så gynnas även andra arter, däribland de rödlistade. Inspiration till detta arbetssätt har hämtats från Art-databankens skrift Artinriktad naturvård1. Där beskrivs hur man på ett nytt och effektivt sätt kan arbeta med artbevarande.

För en del arters långsiktiga överlevnad krävs dessutom att det finns eller skapas rumsliga samband med andra områden där arten är representerad. Då berörs inte bara Nacka kommun, utan också omgivande kommuner och länet, vilket gör det angeläget med ett samarbete kring faunavårdsfrågor på både lokal och regional nivå.

Alla djurarter är inte hotade. Ändå kan det finnas behov av att reglera djurantalet för att förebygga konflikter av olika slag. Vissa djurarter kan utgöra ett hot mot sällsynta och sårbara arter och behöver av den anledningen hållas under kontroll. Andra arter kan i vissa situationer eller av vissa grupper upplevas som störande eller hotfulla.

Rådjuren trivs i våra trädgårdar

Många djur har förmåga att anpassa sig till de nya förhållanden som uppstår när bebyggelsen expanderar. Det gäller till exempel rådjur som gärna tar för sig av växtligheten i parker och trädgårdar. En del tycker att det är positivt att se rådjur vandra över tomten, medan andra har fullt sjå med att jaga bort marodörerna från blomsterrabatten. Skydds jakt eller åtgärder som styr bort djuren från konfliktområden kan tillämpas. Med en tydlig målbild för vilt- och faunavården kan konflikterna reduceras.

2.1 FAUNAVÅRD

Faunavårdsinsatserna ska i första hand bedrivas med utgångspunkt från **Nackas lokala indikatorarter**, med hjälp av upprättade **skötselplaner** på kommunens naturmark och **särskilda insatser** för rödlistade arter eller arter som riskerar att försvinna. Det är viktigt att skötseln av naturreservat och parkmark genomförs på ett sådant sätt att inga naturvärden försämras.

FAUNAVÅRD omfattar alla vilda djurarter inom ett geografiskt område, alltifrån fisk, till grod- och kräldjur, insekter och vilt. En viktig utgångspunkt för faunavården är att identifiera arternas status och framtidsutsikter, som underlag för beslut om insatser för att skydda och sköta de biotoper som är nödvändiga för hotade och sällsynta arters överlevnad eller för att vidta andra stödande åtgärder.

2.1.1. Nackas lokala indikatorarter

En lokal indikatorart:

- är en art vars bevarande även säkerställer andra arter med liknande krav på livsmiljöers kvalitet och kvantitet. Inom de områden där livsvillkoren för den lokala indikatorarten är tillgodosedda, kan flera andra arters livsmiljöer gynnas betydligt.
- är ett verktyg som gör det lättare att kommunicera fauna- och viltvårdsfrågor med olika aktörer såsom tjänstemän, entreprenörer och Nackabor.
- gör det möjligt att, genom inventeringar, övervaka miljöförändringar, se effekter av skötseln, skapa biotoper i samband med nyanläggningar, samt utveckla och bevara biotoper som gynnar många olika arter.

Här beskrivs förslag till lokala indikatorarter för Nacka samt de specifika biotoper dessa är knutna till. Nya indikatorarter kan vid behov läggas till eller ersätta befintliga. Nedanstående lista har tagit fram i samverkan med Artdatabanken, Nacka Naturskyddsförening samt Boo miljö- och naturvänner.

Törnskata – skogsbryn

Törnskatan är bunden till öppna platser där den fångar stora insekter som skalbaggar, getingar, humlor och gräshoppor vilka är aktiva vid solig väderlek. De viktigaste häckningsmiljöerna är öppna, torra och insektsrika marker, exempelvis buskmarker, beteshagar och snåriga skogsbryn.

Törnskatans specialisering på flygande insekter gör den känslig för solfattig och kall väderlek. En hjälp att lösa detta dilemma har den i sin vana att förse sig med ett förråd av bytesdjur, vilka spetsas på taggar av olika slag. I brist på insekter kan törnskatan ge sig på avsevärt större byten, exempelvis ödlor, ormar, grodor, sorkar, småfåglar med mera. Arten har minskat med två tredjedelar sedan 1970-talet. Upphört bete och igenväxning av buskrika betesmarker antas vara en viktig orsak till nedgången.

I faunavårdssammanhang är skogsbryn mycket betydelsefulla som livsmiljöer, spridningsvägar och skydd för klövvilt, fältfågel och andra djur som rör sig längs med eller genom bryn. Mikroklimatet är för många arter mer gynnsamt än det i den slutna skogen eller på de öppna fälten. Den högre temperaturen i brynet har betydelse för markens fuktighet, förekomsten av insekter och andra djur.

Att sköta naturliga skogsbryn eller anlägga nya brynzoner mellan öppen mark och parkmark gynnar törnskatan och många andra djurarter.

Igelkott – naturvänlig trädgård och park

Igelkotten trivs i skogsbryn, kring åkermark, i trädgårdar och parker. Den har kommit att bli en symbol för naturvänliga trädgårdar genom att den gynnas av att gräset lämnas högt och lövhögar får ligga kvar i någon eller några delar av trädgården. Det höga gräset och lövhögarna ger igelkotten skydd och tillgång till mat och bomaterial. Sommartid inreder den löv- och mossklädda bon, gärna under trädrötter. Den övervintrar sovande i löv- och jordhögar. Maten består av maskar och insekter.

Genom att skapa ett vilt hörn i trädgården eller parken, med högt gräs och lövhögar där maskar, skalbaggar och andra insekter trivs skapas samtidigt föda och utrymme för igelkotten. Det gynnar även insekter och fjärilar och kanske också barnens fantasi och lekar.

Trollslända – våtmarker

Trollsländorna är bundna till vatten och en utmärkt indikatorart inte bara för våtmarken i sig själv utan också för den omgivande miljön. Studier har visat att artdiversiteten generellt sett är hög på lokaler som hyser

många trollsländearter. En lokal med hög artdiversitet bland trollsländorna hyser ofta också en hög växtdiversitet. Trollsländorna finns högt i näringskedjan. Finns många arter indikerar det ett rikt ekosystem även på lägre nivåer. Speciellt intressant kan det vara att hålla extra utkik efter tre arter, röd flickslända, grön mosaikslända och gulfläckad glanstrollslända som är artmångfaldsindikatorer för Syd- och Mellansverige.

Genom att gynna våtmarker som hyser många trollsländearter kan många andra arter också gynnas. Våtmarkerna har dessutom en viktig funktion som vattenrenare.

Vattensalamander – småvatten

Fiskfria småvatten är viktiga livsmiljöer för groddjur, bland annat för den rödlistade arten större vattensalamander som därför valts som indikatorart för Nacka kommun. Vattensalamandern har trängts tillbaka på grund av det senaste århundradets snabba landskapsförändringar då många småvatten fyllts igen, torrlagts genom dikning eller påverkats av gödnings- och bekämpningsmedel. De småvatten som skapats och skapas i statsnära miljöer, ofta på platser där det finns rikligt med sten eller lera, kan i viss mån bli ersättningsmiljöer som gynnar vattensalamandern och andra groddjur.

Genom att sköta kommunens dammar på rätt sätt och genom att restaurera eller skapa nya småvatten som inte står i förbindelse med fiskrika vattendrag kan livsvilkoren för vattensalamandern och andra groddjur förbättras. Dammar och mindre vattensamlingar är även viktiga inslag i stadsmiljön och i det omgivande landskapet.

Solitära bin – gamla kulturmarker.

Bin ingår i en stor insektsgrupp kallad gaddsteklar. Utöver bin räknas rovsteklar, vägsteklar och guldsteklar till denna grupp. Insektsgruppen har minskat kraftigt i antal och utbredning genom att många naturbetesmarker försvunnit, men också på grund av att de naturliga landskapsstörningar som förr orsakades av eld, vind och vatten begränsats i modern tid. De här insekterna är knutna till öppna, solbelysta sandmarker med blottad jord. Gaddsteklarna bygger sina bon i sandblottorna, men måste för att överleva också ha tillgång till miljöer där de kan söka föda inom flygavstånd. För bin handlar det om riklig tillgång till pollen och nektar från en lämplig näringsväxt, medan andra gaddsteklar lever av bytesdjur.

Exempel på viktiga ersättningsmiljöer i dagens landskap är sandblottor i betesmarker, tåkter och vägskarningar, miljöer som aktivt bör värnas.

Bastardsvärmare – ängs- och hagmarker, väggenar

Bastardsvärmaren lever i öppna, blomrika ängs- och hagmarker, väggenar och skogskanter. Den är en god indikator för marker med hög artrikedom. Larven lever främst på käringtand, undantagsvis på andra ärtväxter. Vuxna individer hittas ofta på åkervädd. Liksom andra bastardsvärmararter är den stationär, förflyttningar på över 100 meter är ovanliga. Bastardsvärmaren har drabbats hårt av övergödning och ogräsbekämpning på odlingsmark. Den är, liksom många andra kulturgynnade arter, känslig för tidig slåtter och hårt bete och undanträngd genom att arealerna av traditionellt slåttade och extensivt betade kulturmarker har minskat drastiskt. Vägkanter, trädgårdar, parker och kolonilotter kan fungera som viktiga ersättningsmiljöer, både för bastardsvärmaren och för andra växt- och djurarter som är knutna till det gamla kulturlandskapets ängs- och betesmarker, till exempel fjärilar och bin. Vägkanterna har för många arter kommit att bli en ny livsmiljö, spridningskorridor eller födoresurs. Det är samtidigt en miljö som påverkas av många omvärldsfaktorer; grävarbeten, kemikalier och igenväxning på grund av otillräcklig slåtter. Nya eller omgrävda väggenar kan också bli en inkörsport för nya, invasiva arter. Skötseln av vägkanterna spelar således en viktig roll för många arter.

Genom att i delar anpassa skötseln av vägkanter, trädgårdar, parker och kolonilotter till bastardsvärmarens livsanspråk kan levnadsbetingelserna för ett stort antal kulturgynnade arter förbättras. Slåtter är en viktig åtgärd, men måste utföras med rätt redskap och vid rätt tidpunkt.

Slåtter av gräsmarker och vägkanter med moderna slåtterkrossar mal sönder vegetationen och kan slå ut lokala populationer av bastardsvärmaren. Denna art gynnas särskilt då en lämplig gräsmark undantas från skötsel under några vegetationsperioder.

Skogsduva – gamla, grova träd

Skogsduvan är en hålbyggare vars utbredning i stora drag sammanfaller med förekomsten av lämpliga, grova hålträd. Den är därför vanligast i ekbackar eller gamla lövängar, men påträffas också långt in i barrskogen där den gärna tar ett spillkråkebo i besittning. Ibland häckar den också i bergsskrevor, murar eller till och med i stenrösen. Det väsentliga för skogsduvan är tillgång till ett skyddat hål för boet, samt tillgång till föda som den helst söker på öppnare marker där det finns frön, bär, ek och bokollon. Skogsduvans minskning under 1900-talet beror förmodligen till stor del på minskad tillgång på lämpliga trädhål. Kajan, som också är en hålbyggare och som under 1900-talet har ökat i antal, kan även ha bidragit till skogsduvans minskning. I konkurrensen om bohål får skogsduvan dra sig tillbaka och nöja sig med mindre.

Vid landskapsvård och reservatsskötsel bör boträden bevaras i möjligaste mån. Utöver skogsduvan är ett 30-tal av Sveriges fågelarter hålhäckare, till exempel sparvuggla, olika hackspettsarter, talgoxe, blåmes, stare och svartvit flugsnappare. Specialbyggda fågelholkar kan vid behov kompensera brist på hålträd och vara en viktig åtgärd om gamla alléer måste förgyngas eller av andra skäl tas bort.

Mindre hackspett – död ved och lövskog

Mindre hackspett häckar i lövskog, men även i parker, större, igenväxta trädgårdar, hagmarker och ekdungar. Ett grundkrav är att det i omgivningarna finns många döende och döda, stående träd. Hackspetten bygger bo och söker sin föda i träd, men kan inte hacka i hårt trä. Den har en mycket liten näbb som är väldigt ömtålig. Arten behöver därför tillgång till porös, död ved i de döda och döende träden för att hitta föda och bygga bo. Idealiska miljöer för mindre hackspett är strand- och sumplövskogar med mycket al, asp och björk. Det största hotet mot arten är avverkning, gallring och röjning i häckningsbiotoperna, exempelvis täta strandskogar, alkärr eller hagmarker. Omhämning av gamla lindar är negativt för arten då dessa träd är värdefulla för födosök.

Mindre hackspett och många andra arter som behöver tillgång till död ved och lövskog kan gynnas genom att gamla, döende och döda träd, men också liggande döda träd får vara kvar i naturen; skog, park, hagmark och trädgårdar. Givetvis måste en avvägning göras som undanröjer risk för att fastigheter och människor kan skadas av fallande träd eller grenar. Att lämna högstubbar är exempel på en gängse metod för att öka tillgången till stående död ved och samtidigt reducera skaderisken. Över 30 procent av alla skogslevande arter är beroende av död ved. Åtskilliga arter är också knutna till fuktiga lövskogar. Den mindre hackspetten gynnas också många andra arter.

Havsöring – rinnande friskt och hälsosamt vatten

Havsöringen reproducerar sig i mindre, strömmande vattendrag som står i kontakt med havet. Även små bäckar, knappt bredare än en halvmeter, kan fylla en viktig funktion som lek- och uppväxtområde för öring. Den här typen av vattendrag har även betydelse för många andra arter som reproduktions- och uppväxtområden. Om öring finns i ett vattendrag så indikerar det att vattenkvaliteten är god och att det därmed finns bra förutsättningar för förekomst av många andra arter. Musslor, fåglar och insekter uppvisar en betydligt större artvariation i vattendrag där öring förekommer. Öring fungerar på så sätt som en indikatorart för goda förhållanden.

Åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten, skapa bevuxna kantzoner och hårda bottnar (utläggning av grus och sten) bidrar till att skapa en gynnsam miljö för öring och andra arter som trivs i och vid rinnande vatten. En god reningseffekt kan även uppstå i bäckar och åar som slingrar sig genom landskapet och omges av trädbevuxna kantzoner. Den sänkta strömningshastigheten gör att vegetationen hinner ta upp de näringsämnen som transporteras med vatten. Många vattenlevande organismer vandrar för att nå sina lekplatser, uppväxtområden eller för att hitta föda. Det är därför viktigt att undvika anläggningar som kan fungera som vandringshinder, till exempel vägtrummor och vägbankar.

2.1.2 Skötselplaner

Under 2016 – 2018 upprättas skötselplaner som avser att ge en effektiv drift och uppföljning av Nackas naturmarker. Skötselplanerna beskriver olika biotoper samt skötsel och mål av dessa med syftet att gynna växt- och djurliv och skapa rika naturupplevelser. I skötselplanerna naturvärdesklassas även naturmarken enligt Naturvårdsverkets klassning lokalt, regionalt och nationellt naturvärde.

2.1.3. Särskilda insatser

Ett exempel på särskilda satsningar för rödlistade arter eller arter som riskerar att försvinna är uppsättning av fågelholkar t ex för fladdermus, mes, trädkrypare, stare och skogsduva på flera olika platser. Holkarna inventeras på hösten vilket ger information om hur de utnyttjas.

Andra exempel är att slåtter av gräsmarker för att exempelvis gynna fjärilar, restaurering av våtmarker och säkerställande av grodornas förflyttning med hjälp av grodpassager från kläckningsmiljöer till lämpliga miljöer för födosök.

Grodorna upphåller sig ofta längre än vad de egentligen behöver på vägen, och då kan de bli trafikdödade. Det är lätt att ta sig fram på vägen och är asfalten dessutom uppvärmd blir vägen riktigt behaglig för ett växelvarmt djur som grodan. Varm asfalt lockar även till sig maskar och insekter, vilket är attraktiv föda. En inventering bör kartlägga förekomst av viktiga passager. Vid stora och viktiga passager kan grodtunnlar anläggas, för att ge säkrare förflyttningvägar. En grodtunnel ska vara minst en meter bred. På sidorna byggs ett stängsel som leder in grodorna i tunneln. Stängslet ska vara utformat så att grodorna inte kan ta sig under eller över det.

2.2 VILTVÅRD

Viltvården på Nacka kommuns marker ska vara inriktat på att balansera djurpopulationerna på ett sätt som bidrar till den biologiska mångfalden, ger möjlighet till rika naturupplevelser, men förebygger de skador och olägenheter som kan förorsakas av alltför stora viltstamar, av skadedjur, sjuka djur eller av djur som uppehåller sig på olämpliga ställen.

VILTVÅRD handlar om åtgärder för att bevara vilt och främja en lämplig utveckling av viltstammarna, det vill säga stammarna av däggdjur och fåglar inom ett geografiskt område.

2.2.1 Jakt

Säkerhetstänkande ska styra all jakt på Nacka kommuns marker. All jakt och fällt vilt ska hanteras enligt upprättade jaktinstruktioner som ska styra all planering och genomförande av jakt- och skyddsjaktuppdrag. Jaktinstruktionerna ska upprättas av ansvarig kommunekolog i samverkan med viltvårdaren.

Jakten ska inte genomföras med fler deltagare än naturområdets beskaffenhet och storlek kräver. Varje jakttillfälle ska planeras av en viltvårdare som genomgått utbildningar som jaktledarutbildning, eftersöksjägare och viltundersökare. Viltvårdaren ska ansvara för all jakt i kommunen och sammanställa statistik över skjutet vilt och viltolyckor, genomföra inventeringar, upprätta skriftliga avtal med tomträttsinnehavare, omhänderta vilt och samverka med berörda aktörer. Statistik skall sammanställas en gång per år över skjutet vilt och viltolyckor, genomförda inventeringar och skriftliga avtal med tomträttsinnehavare och samverka med berörda aktörer.

I de fall kommunen upplåter mark genom arrende, skötsel- eller andra nyttjanderättsavtal ska kommunen behålla rätten till skyddsjakt och stödutfodring. Viltvårdaren ska vid varje jakttillfälle i förhand informeras om jakttid och antal deltagare, samt i efterhand om antal fällt vilt, även småvilt. Jakten ska regleras genom krav på skottlossningstillstånd för aktuella fastigheter i den lokala ordningsstadgan och formerna för jakten i arrendeavtalen. Samverkan ska i dessa frågor ske med markenheten.

Alla jägare ska bära jaktvästar med kommunens logotyp. Alla som deltar i jakt på kommunal mark ska ha erforderlig jaktutbildning. Polisen ska vid alla jakttillfällen kontaktas i förhand. Skyddsjakt ska inte bedrivas med lös hund, men hundar kan användas vid eftersök av skadat vilt. Jaktskadat vilt ska omhändertas inom två timmar.

Upphittade djur där sjukdom kan misstänkas ska alltid skickas till Statens veterinärmedicinska anstalt. Utfodring eller andra aktiviteter som kan styra störande vilt från ett konfliktområde ska alltid övervägas.

Kommunens målsättning är att genom avtal med tomtägare och tomtägarföreningar, skaffa möjlighet att genomföra skyddsjakt på huvuddelen av den enskilda marken inom tätbebyggda områden.

2.2.2. Åtgärder för att begränsa viltolyckor

Kan antalet viltolyckor reduceras innebär det färre skadade människor, minskat lidande för viltet och lägre kostnader för den enskilde, samhället och försäkringsbolagen. Försäkringsbolaget If har räknat ut att en kollision med rådjur i genomsnitt ger skador för omkring 15 000 kronor.

Viltolycksstatistik för större vilt sammanställs och presenteras regelbundet av Nationella viltolycksrådet, NVR. Statistiken visar var och i vilken omfattning

olyckorna sker och kan användas för att identifiera var riskerna för viltolyckor är störst. Aktuell statistik för Nacka visar att många viltolyckor sker i området runt Insjön, vid Orminge trafikplats, Ältavägen, men också i centrala Nacka. I de allra flesta fallen handlar det om kollisioner med rådjur.

Flera olika åtgärder kan vidtas för att förebygga olyckorna: viltstammen kan reduceras eller lockas till andra platser. Vägområdet och i viss mån även angränsande områden kan göras mindre attraktiva för viltet genom förändringar av vägmiljö och vegetation, till exempel siktröjning. Viltstängsel kan sättas upp för att hindrar djuren från att gå ut på vägen. Med varningsskyltar kan trafikanternas beredskap och förmåga att undvika en kollision höjas.

Valet av åtgärder måste situationsanpassas, vilket kräver en djupare analys i nära samarbete med trafik-, väg- och park- och naturenheten. Det handlar då om att analysera vilka faktorer det är som ökar risken i specifika områden. Det handlar också om att tillgodose olika intressen och behov; vissa åtgärder kanske passar bättre i Nackas centrala delar och andra i Nackas utkanter.

Har kommunen möjlighet att styra avskjutning och stödutfodring på utarrenderad mark ökar möjligheterna att minska riskerna för viltolyckor.

2.2.3 Åtgärder för att begränsa invandring av främmande och invasiva arter

Sveriges flora och fauna förändras ständigt. Men alla nytillskott är inte välkomna. Främmande arter, det vill säga arter som inte naturligt förekommer i Sverige, kan påverka andra arter negativt. Saknas naturliga fiender kan invandrande arterna tränga undan naturligt förekommande arter i vissa livsmiljöer. Sådana arter brukar kallas invasiva.

Mårdhunden betraktas som invasiv art i denna strategi. Den är främst ett hot mot fåglar och groddjur, men är också en potentiell smittbärare när det gäller rabies och rävens dvärgbandmask. Mårdhunden har sitt ursprungliga utbredningsområde i östra Asien, men har via införsel till västra Ryska federationen spritt sig till Skandinavien. Den är nu väl etablerad i Finland, och har även etablerat sig i Norrbottens kustland. Risk finns att den vandrar vidare söderut. Arten är fredlös i Sverige, vilket innebär nolltolerans där den uppträder. Så även i Nacka kommun.

Minken är också en invandrad art med negativ påverkan på fågelliv och kräftbestånd. Det finns skäl att följa populationsutvecklingen och hålla populationen under kontroll, i första hand genom fällfångst.

Med ett förändrat klimat ökar risken för att nya,

VILTOLYCKSSTATISTIK VÄG ÅR 2015 – NACKA

År 2015 Viltslag	januari	februari	mars	april	maj	juni	juli	augusti	september	oktober	november	december	Totalt
Älg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Rådjur	5	9	8	8	14	10	10	7	8	4	6	5	94
Kronhjort	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dovhjort	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Vildsvin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	5	9	8	8	14	10	10	7	8	4	8	5	96

Viltolycksstatistik sammanställs varje år av Nationella Viltolycksrådet på uppdrag av Rikspolisstyrelsen.

främmande arter hittar lämpliga livsbetingelser i Sverige och Nacka, vilket, när det gäller vissa arter kan få stora effekter för faunan. Det är viktigt med uppföljning och beslut om åtgärder i de fall främmande arter dyker upp i Nacka kommun.

2.2.4 Åtgärder för att bekämpa skadedjur

Om vilda djur av olika skäl ökar i antal eller befinner sig på platser där de kan störa och skada människor och samhälle betraktas de som skadedjur.

Kanada gås

Vitkindad gås och i viss mån även kanadagås smutsar ner på badplatser och kan uppträda aggressivt, vilket gör dem till skadedjur i dessa situationer. Den som alltid får sina tulpaner avbitna av ett rådjur kan också betrakta rådjuret som ett skadedjur. Kanin och vildsvin är exempel på andra arter som kan uppfattas som skadedjur om de förekommer i stort antal. Kaniner ställer till stor skada i Stockholms- och Södertäljes stadsmiljöer och vildsvinen upplevs som en svår plåga på många håll. I vissa fall går det att locka djur som gör skada till andra områden. I andra fall krävs avlivning eller skydds jakt. Både kanin och vildsvin är svåra att bekämpa när de väl etablerat sig i stora populationer. Nolltolerans för dessa arter gäller därför för viltvården i Nacka kommun.

2.2.5 Åtgärder för att bekämpa sjukdomar bland vilda djur

Sjukdomar hos vilda djur kan sprida smitta och orsaka problem inte bara inom den egna arten, utan även hos andra arter av vilda djur, tama djur och människor. Det kan därför vara mycket angeläget att vidta åtgärder då olika sjukdomar drabbar viltet. Upphittade vilda djur där man kan misstänka sjukdom ska alltid skickas till Statens veterinärmedicinska anstalt för undersökning. Finns belägg för sjukdom och möjlighet att genom skydds jakt begränsa smittspridning ska sådana insatser genomföras på Nacka kommuns marker. I dagsläget är rävsckabben på Nackas rävar mycket aktuell. Den för-

orsakar lidande hos rävarna, men kan också spridas till både hund och katt. Det är därför angeläget att bedriva skydds jakt på skabbsjuka rävar. Ett annat exempel är pandemier såsom utbrottet av fågelinfluensa 2006 då Nacka kommun höjde beredskapen.

Rävens dvärgbandmask har påvisat på ett fåtal fall i Sverige. Den är en parasit som kan ge människan allvarliga symtom.

2.2.6 Stödutfodring

Syftet med att utfodra viltet kan vara att stötta viltstammens utveckling, men också att locka djur till mindre skadepåverkade områden.

Utfodring av vilt sker för närvarande på flera platser i Nacka och sköts av privatpersoner. Foderbocker finns bland annat i naturreservaten Tattby, Svärdsö och Skogsö. Stödutfodring av änder sker också i kommunal regi.

Följande ska gälla för stödutfodring på Nacka kommuns marker: All stödutfodring ska planeras noggrant. Utfodringsplatserna ska avskilda och fria från störningar. Det är viktigt att hålla rent på foderplatsen, eftersom skadat eller förorenat foder kan bli en smittkälla och locka till sig skadedjur.

Saltstenar ska hängas högt.

Saltet blir tillgängligt för många olika arter om det kan rinna nedför en trädstam. Endast naturligt foder ska användas. För klövvilt innebär det majs, ensilage, foderärter, potatis eller sockerbetor. För änder ska i första hand hela sädeskorn användas. Krossad säd flyter på vattnet medan hela sädeskorn sjunker och därmed i första hand blir tillgängliga för avsedda arter; änder som kan dyka. Används krossad säd kan det locka råttor och andra fåglar som inte behöver utfodring. Ilandfluten kross kan bli en smitthärd.

Utfodring ska inte blandas ihop med åtling. Syftet med åtling är att locka djur till en plats för att skjuta eller fånga det. Slaktrester från tamdjur får aldrig användas som åtel.

2.2.7 Särskilda insatser för att minska störning

Djur är i olika utsträckning känsliga för störningar. Det är viktigt att skaffa kännedom om var särskilt störningskänsliga djurarter uppehåller sig, för att kunna vidta skyddsåtgärder. Det kan röra sig om att skapa fågel-skyddsområden och/eller se till så att vandringsleder eller andra publikdragande friluftaktiviteter styrs bort från dessa områden. Många arter är mer störningskänsliga i samband med att de får ungar, vilket kan motivera tidsbegränsade skyddsregler. Så är fallet ofta i fågelskyddsområden.

Orientering bidrar till att många människor kommer ut i naturen. Det är emellertid viktigt att det sker på naturens villkor. Mindre lämpliga områden och tidpunkter bör undvikas. Svenska orienteringsförbundet har sedan många år en policy att inte anordna större tävlingar under maj och början av juni, av hänsyn till fågellivet. Ytterligare åtgärder kan behövas. Park- och

naturenheten bör etablera samarbeten med kommunens orienteringsklubbar för att i dialog ta fram förslag på hur orienteringar kan genomföras med minsta möjliga störning för djurlivet.

Hunden bidrar till att många människor kommer ut i naturen. Det är emellertid viktigt att hundarna inte skrämmer viltet.

Många hundar river vilt, vilket både kan stressa och skada djurlivet. Under sommarhalvåret finns lagkrav på att hundägare vid vistelse i naturen ska ha sina djur i koppel eller under motsvarande kontroll. Samma krav gäller året runt i många av kommunens naturreservat och parker. Utanför reservaten måste hundar även under vinterhalvåret kontrolleras på ett sätt som hindrar dem från att förfölja vilt. Det innebär att hunden får vara lös inom synhåll, förutsatt att den alltid lyder hundägarens kommando och kan hejdas om den stöter på vilt. För att förebygga störningar är det viktigt att kommunens hundägare informeras om dessa regler.

3. UPPFÖLJNING OCH INVENTERINGAR

Det är mycket viktigt med en kontinuerlig uppföljning av kommunens fauna- och viltvårdsinsatser. Inga övergripande inventeringar har hittills gjorts av djurlivet i Nacka. Den kännedom som finns om olika arter och var de uppehåller sig har kommit till kommunens kännedom genom observationer och rapporter från enskilda, intresseorganisationer och tjänstemän.

Inventeringar är ett bra sätt att skaffa referensvärden. I flera fall behövs en kartläggning av hur stora olika djurpopulationer är i dagsläget. Dessa data ger viktiga underlag för beslut om populationsmål och planering av biotop- och viltvårdande insatser. Inventeringar kan

bland annat vara aktuellt av förekomst av räv, rådjur, grävling och bäver. Inventeringarna kan med fördel genomföras i samarbete med medborgare och intresseorganisationer.

Andra och viktiga informationskällor är det nationella och webbaserade rapportsystemet för djur, växter och svampar i Sverige, Artportalen, som utvecklas och förvaltas av Artdatabanken, SLU, med stöd från Naturvårdsverket. Artportalen bjuder in allmänheten att söka efter eller rapportera artfynd. Hittills har över 16 000 rapportörer bidragit med mer än 35 miljoner fynd för lagring i systemets databas. Databasen etablerades i början av 2000-talet, men den samlade informationen sträcker sig ända tillbaka till 1800-talet.

Information kan också hämtas via det nationella systemet för miljöövervakning som finansieras av Naturvårdsverket och genomförs av flera olika parter. Den viltolycksstatistik som sammanställs av NVR är också en viktig källa till information.

Därutöver ska alla skottlossningstillstånd följas upp varje år och jaktrapporter redovisas med namn och antalet skjutet vilt. Detta gäller även småvilt. Följande data ska regelmässigt sammanställas månadsvis, med platsuppgifter:

- antal fallvilt, det vill säga hittade, sjuka djur (självdöda)
- antal avskjutna djur, per art
- antal djur av olika arter som varit inblandade i olyckor.

4. KOMMUNIKATION OCH UTBILDNING

Arbetet med fauna- och viltvård i Nacka kommun kräver en bred förankring och dialog, både internt inom kommunen, med kommuninvånarna och med grannkommuner och andra intressenter och myndigheter.

4.1 INTERNT ARBETE

Alla som arbetar med fysisk planering, mark- och exploateringsfrågor, skogsvård, vård av naturreservat och parkmark kan på olika sätt bidra till fauna- och viltvården. Arbetet kan lämpligen förankras genom information och utbildningar för berörd personal, med syfte att öka kunskaper och engagemang i fauna- och viltvårdsfrågor. De lokala indikatorarterna kan användas som ett verktyg i detta sammanhang. Viktigt är att utnyttja informations- och utbildningstillfällena för utbyte och återföring av kunskap som redan finns bland politiker och anställda i kommunen.

4.2 UTÅTRIKTAT ARBETE

En viktig del av det utåtriktade arbetet med fauna- och viltvård är att förebygga och hantera konflikter som kan uppstå mellan djur och människor i tätbebyggda områden.

Det finns en stor spridning i hur människor upplever mötet med vilda djur. Genom dialog finns möjlighet att göra överenskommelser om hur kommunen bäst kan verka för populationsstorlekar som säkerställer en långsiktig och hållbar fauna- och viltvård. Det är viktigt att sprida kunskap om åtgärder som var och en kan vidta för att minska problemen med exempelvis grävling, rådjur eller annat vilt som rör sig i tätbebyggda områden. Exempel på information är tips på hur husägare kan minska problem med grävlinggångar under huset genom att täta husgrunden och att hålla rent i trädgården. Det är också viktigt med tydlig information om hur jakten bedrivs, antagna populationsmål och motiven för beslutade nivåer.

4.3 VIKTIGA SAMARBETSPARTER

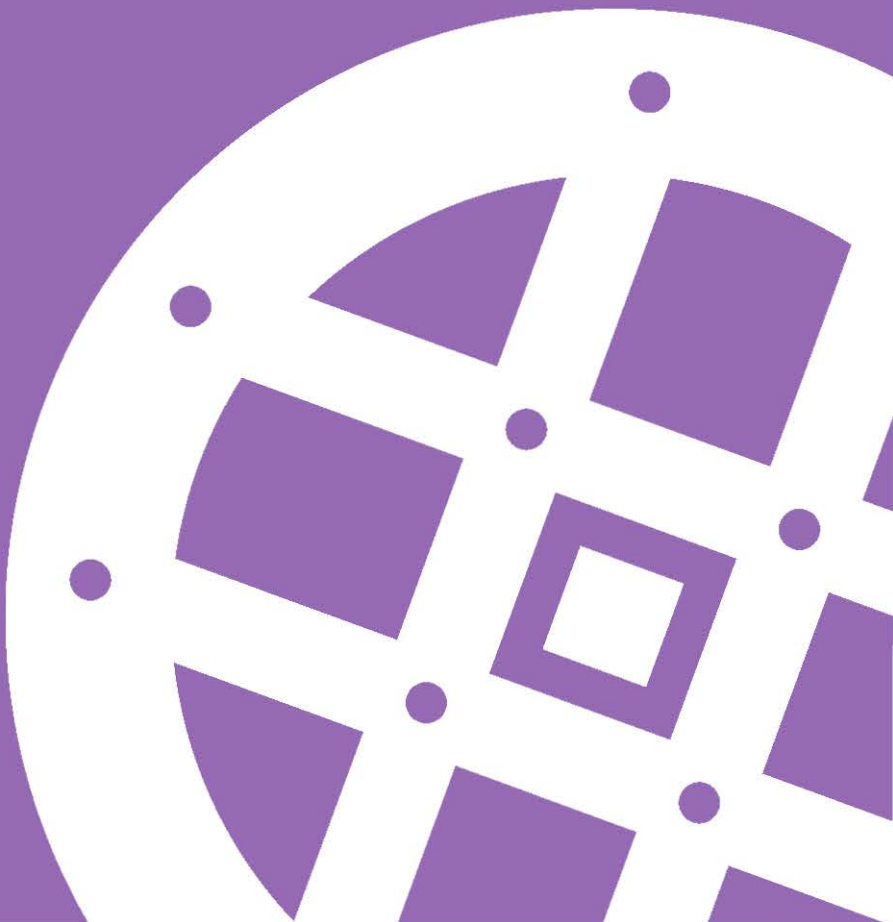
Exempel på viktiga externa samarbetsparter är:

- skolor
- fastighetsägare, större markägare, tomt- och fastighetsföreningar och vägföreningar
- ideella organisationer som idrottsföreningar och miljöorganisationer
- företag med verksamheter som kan locka till sig skadedjur eller vilt
- grannkommuner
- myndigheter som polismyndigheten och länsstyrelsen

Det är särskilt viktigt att viltvårdaren etablerar ett förtroendefullt samarbete med fastighetsföreningar, privata fastighetsägare och arrendatorer i Nacka kommun. Ett gott samarbetsklimat underlättar möjligheterna för Nackas viltvårdare att träffa överenskommelser som ger rätt till skydds jakt och stödutfodring även på privatägd mark.

Motion till Nacka kommunfullmäktige 20 juni 2016
Sidney Holm
Miljöpartiet de gröna

Nackas villaträdgårdar, en resurs när det gäller biologisk mångfald

Ett av Nackas lokala miljömål handlar om hur kommunen ska ha ett attraktivt och varierat landskap med en bevarad mångfald av djur och växter. Den biologiska mångfalden kan dock behöva hjälp på traven och särskilt när det byggs nya områden och grönstrukturer hotas eller försvinner så måste den bejakas. Här har faktiskt alla Nackas villaträdgårdar något att bidra med.¹

Olika forskning² och studier visar på trädgårdarnas potential att förbättra förutsättningarna för biologisk mångfald. Istället för att klippa gräsmattan superkort så kan den tillåtas växa och bli en artrik biotop men även död ved, en damm, ängsväxter, ett stenröse, blomrabatter, fågelholkar, täta buskage och kryddträdgårdar är platser där många djur, insekter och växter trivs. Kort sagt: hur värdefull en trädgård är för den biologiska mångfalden beror på vad som växer där och hur trädgården sköts.³

Miljöpartiet vill att Nacka kommun tar fram en strategi och mer aktivt informerar Nackaborna om vilka ekosystemtjänster deras trädgårdar kan bidra med och hur trädgårdarna kan främja den biologiska mångfalden. Tjänstepersoner i kommunen skulle även – på det sätt de anser vara bäst – kunna ta fram ”kit” med förslag på enkla förbättringsåtgärder, arrangera workshops, uppmärksamma goda exempel m.m.

Mot bakgrund av detta föreslår Miljöpartiet att:

- Kommunen enligt förslaget ovan aktivt informerar om möjligheten att bidra till att bejaka den biologiska mångfalden i den egna villaträdgården.

Sidney Holm, MP

¹ Se http://www.naturochtradgard.se/naturtradgard_poangtabell_biologisk_mangfald.html

² Se exempelvis Centrum för biologisk mångfald, Sveriges lantbruksuniversitet, <http://www.slu.se/cbm>

³ Se *Möjligheter att gynna biologisk mångfald i svenska trädgårdar*, sid 12 <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:600736/FULLTEXT02.pdf>

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 11

Dnr KFKS 2016/762

Lån av elcykel på bibliotek

Motion den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen då utlån av elcyklar på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag. Kommunfullmäktige noterar även att det pågår en utredning om utlån av idrottsutrustning via Sportotek. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärende

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att nackaborna erbjuds lån av elcyklar på kommunens bibliotek. Biblioteken har begränsade ytor och fokus är att tillgängliggöra olika typer av medier för att stimulera läsfrämjande.

I bibliotekslagen och biblioteksstrategin framgår vilka mål biblioteken ska arbeta efter. Bedömningen är att elcykeluthyrning på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 213

Kulturnämnden den 25 oktober 2016 § 62

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 12 september 2016

Motion

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 212

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen då utlån av elcyklar på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag. Kommunfullmäktige noterar även att det pågår en utredning om utlån av idrottsutrustning via Sportotek. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Beslut i kulturnämnden den 25 oktober 2016 § 64

Kulturnämnden föreslog kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen då utlån av elcyklar på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag. Kommunfullmäktige noterar även att det pågår en utredning om utlån av idrottsutrustning via Sportotek. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Yrkanden

Sidney Holm (MP) yrkade, med instämmande av Maria Raner (S) och Rolf Wasteson (V), bifall till förslaget i motionen.

Hans Peters (C) yrkade bifall till arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Med avslag på Sidney Holms yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med Hans Peters yrkande.

Protokollsanteckningar

Sidney Holm lät anteckna följande.

”Nacka har en cykelstrategi kopplad till den regionala cykelplanen för Stockholms län, med målet att 20 % av alla resor ska ske med cykel år 2030. Att låta nackabor testa elcykel skulle kunna leda till att fler upptäcker cykeln som transportmedel. Efter en motion från Miljöpartiet har kommunen börjat erbjuda förmåncyklar till sina anställda. På ett lokalt ”cyklotek” skulle de anställda enkelt, när som helst kunna testa olika cyklar för att se vilken typ av cykel som passar just dem bäst.

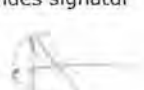

Miljöpartiet föreslog redan i förra årets budget ett ”idrottsbibliotek” där medborgare kunde låna utrustning. Ibland kan möjligheten att kunna delta i olika aktiviteter begränsas av plånboken då utrustning ofta är dyr. Vad gäller barn så måste ju denna även ständigt uppdateras då de växer fort.

Att kunna låna utrustning, saker och prylar går i linje med den hållbara cirkulära ekonomin. Det vi bara behöver ibland, inte själva har råd med eller vill testa på är ypperligt att låna och dela med varandra för att slippa tillverka i överflöd och tära så lite som möjligt på världens resurser.

Innan olika ”tek” för att låna annat än böcker finns på plats i Nacka anser Miljöpartiet att de befintliga biblioteken i alla fall kan ha ett begränsat antal elcyklar till utlåning, precis som i andra kommuner. Biblioteken finns redan i Nackas olika hörn och möjligheten skulle därmed finnas att snabbt kunna få igång ett dylikt test-/pilotprojekt. Precis som det finns cykelaffärer i köpcentrum kunde cyklar få ledas in och ut. Andra lösningar skulle säkert också finnas -bara viljan finns! När vi sedan byggt upp ”prylotek” och ”aktivotek” kan ”cyklotek” även passa i dessa verksamheter!”

Maria Raner lät anteckna följande för Socialdemokraternas kommunstyrelsegrupp.

”Vi socialdemokrater vill se verksamhet av typen fritidsbank etablera sig i Nacka. Lånecykel kan vara ett inslag. Fritidsbank innebär möjlighet för alla att låna sport- och fritidsprylar

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

gratis precis som böcker på biblioteket. Det kan vara cyklar, skidor, skridskor, ridhjälm, fotbollsskor, tennisrack, verktyg för sällananvändning och dyrare festkläder. Vi vill öppna upp för fristående anordnare eller kommunen att etablera fritidsbanker i Nacka.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 64

KUN 2016/85

Lån av elcykel på bibliotek

Motion den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)

Beslut

Kulturnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen då utlån av elcyklar på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag. Kommunfullmäktige noterar även att det pågår en utredning om utlån av idrottsutrustning via Sportotek. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärendet

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att Nackaborna erbjuds lån av elcyklar på kommunens bibliotek. Biblioteken har begränsade ytor och fokus är att tillgängliggöra olika typer av medier för att stimulera läsfrämjande.

I bibliotekslagen och biblioteksstrategin framgår vilka mål biblioteken ska arbeta efter. Bedömningen är att elcykeluthyrning på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag.

Handlingar i ärendet

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 5 oktober 2016

Bilaga 1. Motion Lån av elcykel på bibliotek den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)

Yrkanden

Ordförande Hans Peters (C) yrkade bifall till förslag till beslut.

Åsa Marnell (MP) yrkade bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordförande Hans Peters (C) ställde sitt bifallsyrkande mot Åsa Marnells (MP) yrkande och fann att nämnden hade avslagit Åsa Marnells (MP) yrkande.

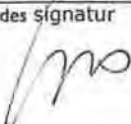

Kulturnämnden beslutade således i enlighet med förslag till beslut.

Reservationer

Åsa Marnell (MP) reserverade sig mot beslutet och angav följande.

”Nacka har en cykelstrategi enligt vilken 20% av alla resor ska ske med cykel år 2030. Att låta nackabor testa elcykel skulle kunna leda till att fler upptäcker detta transportmedel.

Miljöpartiet föreslog redan i förra årets budget ett "idrottsbibliotek" där medborgare kunde låna utrustning. Ibland kan möjligheten att kunna delta i olika aktiviteter begränsas av

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 64 forts

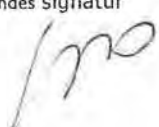

plånboken då utrustning ofta är dyr. Vad gäller barn så måste ju denna även ständigt uppdateras då de växer fort.

Att kunna låna utrustning, saker och prylar går i linje med den hållbara cirkulära ekonomin. Det vi bara behöver ibland, inte själva har råd med eller vill testa på är ypperligt att låna och dela med varandra för att slippa tillverka i överflöd och tära så lite som möjligt på världens resurser.

Innan olika "tek" för att låna annat än böcker finns på plats i Nacka anser Miljöpartiet att de befintliga biblioteken i alla fall kan ha ett begränsat antal elcyklar till utlåning, precis som i andra kommuner. Biblioteken finns redan i Nackas olika hörn och möjligheten skulle därmed finnas att snabbt kunna få igång ett dylikt test-/pilotprojekt. Precis som det finns cykelaffärer i köpcentrum kunde cyklar få ledas in och ut. Andra lösningar skulle säkert också finnas - bara viljan finns!

När vi sedan byggt upp "prylotek" och "aktivotek" kan "cyklotek" även passa i dessa verksamheter!"

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-10-05

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr KUN 2016/85

Kulturnämnden

Motion – Lån av elcykel på bibliotek

Motion den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen då utlån av elcyklar på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag. Kommunfullmäktige noterar även att det pågår en utredning om utlån av idrottsutrustning via Sportotek. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att Nackaborna erbjuds lån av elcyklar på kommunens bibliotek. Biblioteken har begränsade ytor och fokus är att tillgängliggöra olika typer av medier för att stimulera läsfrämjande.

I bibliotekslagen och biblioteksstrategin framgår vilka mål biblioteken ska arbeta efter.

Bedömningen är att elcykeluthyrning på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag.

Ärendet

Nacka har i dagsläget sex bibliotek som ligger strategiskt placerade i; Dieselverkstaden, Fisksätra centrum, Nacka Forum, Orminge centrum, Saltsjöbadens centrum och Älta centrum. Biblioteken har begränsade ytor och fokus är att tillgängliggöra olika typer av medier och kulturevenemang, stimulera läsfrämjande och vara en öppenmötesplats för demokratiska samtal.

Idag är det inte tillåtet att ta in cyklar i centrumanläggningar, något som gör det svårt för biblioteken att erbjuda denna typ av service. I biblioteksstrategin framgår vilka mål biblioteken ska arbeta efter. Kultur- och fritidsenheten bedömer att elcykeluthyrning på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag.

Nacka kommuns strategi för cykelsatsningar¹ behandlar olika typer av cykling med fokus på resor till och från arbetsplatsen och skolor. Målet är att det ska bli enklare, snabbare och säkrare att cykla i Nacka. Många kommuner erbjuder lån av elcyklar via kommunalt finansierade verksamheter eller i samarbete med kommersiella aktörer. I vissa kommuner sköter biblioteken denna verksamhet. Det pågår en utredning om utlån av idrottsutrustning via Sportotek som ska ge möjligheten för medborgare till ett mer aktivt fritidsliv genom att låna sportutrustning. Utredningen förväntas presenteras i början av 2018 och det finns därmed inte skäl att utreda eller initiera en sådan verksamhet på bibliotek.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut får inga ekonomiska konsekvenser för kommunen. Skulle motionen bifallas bedöms en utredning ta cirka två veckor till en uppskattad kostnad om 50 000 kronor.

Konsekvenser för barn

Förslag till beslut får inga konsekvenser för barn

Bilagor

Bilaga 1. Motion Lån av elcykel på bibliotek den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)

Nadia Izzat
Enhetschef
Kultur- och fritidsenheten

Lars Nilsson
Sakkunnig bibliotek kultur
Kultur- och fritidsenheten

---

¹ Strategi för cykelsatsningar i Nacka. Antagen i kommunfullmäktige 2014

Ge Nackaborna möjlighet att låna en elcykel på biblioteket

Motion till Nacka kommunfullmäktige 2016-09-12

Lisskulla Zayane & Sidney Holm

Miljöpartiet de gröna i Nacka

Att cykla på elcykel går både fort och smidigt och är ett bra komplement till andra färd sätt. Att handla och få hem tunga matkassar med elcykel gör shoppingen enklare och mindre tung. Alla har dock inte möjlighet att köpa elcykel och en del kanske bara behöver den då och då, medan andra bara vill testa på hur det är att cykla med motor.

Det finns exempel på kommunen i Sverige som i samarbete med den kommunala klimat- och energirådgivningen ger kommuninvånarna möjlighet att låna elcykel på biblioteket¹. Det enda som behövs är lånekort, en deposition och sedan kan låntagaren ge sig iväg. Många av de som lånat elcykel köper senare en egen elcykel.

Elcyklar är någonting som kan få fler att cykla. Miljöpartiet ser gärna att fler cyklar och att fler Nackabor får möjlighet att testa nya färdmedel. Att ge Nackas medborgare möjlighet att låna en elcykel på biblioteket uppmuntrar till cykling och bidrar till uppfyllelsen av Nackas lokala miljömål² och målet om att öka antal resor med cykel³. Vi föreslår att kommunens tjänstepersoner får i uppdrag att utreda på vilket sätt en verksamhet med utlåning av elcyklar kan erbjudas via kommunens bibliotek.

Mot bakgrund av detta yrkar Miljöpartiet på:

- ❖ att Nackaborna erbjuds lån av elcyklar på kommunens bibliotek.

Lisskulla Zayane

Sidney Holm

¹ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=96&artikel=6504113>

² <http://www.nacka.se/boende-miljo/miljo-klimat-och-hallbarhet/lokala-miljomal/>

³ <http://www.nacka.se/boende-miljo/miljo-klimat-och-hallbarhet/lokala-miljomal/frisk-luft/>

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 12

Dnr KFKS 2016/987

Uppföljning av beslut

Motion den 14 november 2016 av Rolf Wasteson med flera (V)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige bifaller förslagen i motionen på så sätt att en lista över hur beslut har verkställts ska anmälas till kommunfullmäktige årligen vid sammanträdet i december. Av listan ska framgå även vilka beslut som ännu inte verkställts.

Listan ska omfatta beslut från och med kommunfullmäktiges första sammanträde 2017.

Ärende

Motionärerna föreslår att det ska skapas en samlad sammanställning över alla beslut som behöver följas upp. Sammanställningen ska stämmas av årligen i samband med behandlingen av årsredovisningen och kommunfullmäktige kan då upphäva om eventuellt inaktuella beslut. Kommunstyrelsen föreslår att motionen bifalls på så sätt att från och med 2017 anmäls årligen i december en förteckning över fattade beslut till fullmäktige, som anger hur det går med verkställandet av dem.

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 213
Juridik- och kanslienhets tjänsteskrivelse den 21 november 2016
Motion

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 213

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut. Kommunfullmäktige bifaller förslagen i motionen på så sätt att en lista över hur beslut har verkställts ska anmälas till kommunfullmäktige årligen vid sammanträdet i december. Av listan ska framgå även vilka beslut som ännu inte verkställts. Listan ska omfatta beslut från och med kommunfullmäktiges första sammanträde 2017.

Yrkanden

Rolf Wasteson (V) yrkade, med instämmande av Christina Ståldal (NL), Helena Westerling (S) och Sidney Holm (MP), bifall till arbetsutskottets förslag, förutom att listan som ska omfatta beslut, ska vara från kommunfullmäktiges första sammanträde 2010.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Beslutsgång

Med avslag på Rolf Wastesons yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med arbetsutskottets förslag.

Protokollsanteckningar

Rolf Wasteson lät anteckna följande.

”Det är med glädje som Vänsterpartiet noterar att kommunstyrelsen väljer att bifalla vår motion om att på ett öppet sätt hålla reda på vad kommunstyrelse och fullmäktige tagit beslut om ska följas upp på ett regelbundet sätt. Förslaget är dock att förteckningen över besluten ska påbörjas i och med 2017. Vi menar att det vore rimligt att åtminstone gå några år tillbaka i tiden för att inte beslut som tagits ”i modern tid” ska glömmas bort. En rimlig nivå kunde vara att åtminstone gå tillbaka till år 2010.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-11-21

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/987

Kommunstyrelsen

Uppföljning av beslut

Motion den 14 november 2016 av Rolf Wasteson med flera (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige bifaller förslagen i motionen på så sätt att en lista över hur beslut har verkställts ska anmälas till kommunfullmäktige årligen vid sammanträdet i december. Av listan ska framgå även vilka beslut som ännu inte verkställts.

Listan ska omfatta beslut från och med kommunfullmäktiges första sammanträde 2017.

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att det ska skapas en samlad sammanställning över alla beslut som behöver följas upp. Sammanställningen ska stämmas av årligen i samband med behandlingen av årsredovisningen och kommunfullmäktige kan då upphäva om eventuellt inaktuella beslut. Stadsledningskontoret föreslår att motionen bifalls på så sätt att från och med 2017 anmäls årligen i december en förteckning över fattade beslut till fullmäktige, som anger hur det går med verkställandet av dem.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att det ska skapas en samlad sammanställning över alla beslut som behöver följas upp och att sammanställningen stäms av årligen i samband med behandlingen av årsredovisningen. Kommunfullmäktige kan då ta beslut om att eventuellt inaktuella beslut upphävs.

Förslaget är huvudsakligen motiverat enligt följande.

I fullmäktige tas många beslut som innebär att särskild uppföljning och redovisning ska göras. Det är dels beslut som tas p.g.a. motioner med ofta också på förslag av

tjänstemännen. I många fall är kommunens årsredovisning det naturliga dokumentet för redovisning men i andra fall tas beslut om särskild redovisning.

Från oppositionen känner vi ibland att det finns en risk att viktiga beslut begravs genom att uppföljningar inte görs i enlighet med beslut. Därför skulle en samlad sammanställning av alla beslut som kräver uppföljning behöva upprättas. Den ska sedan kontinuerligt uppdateras så snart ett nytt beslut tas. Sammanställningen kan därmed också vara ett underlag för att visa att vissa beslut med tiden blir inaktuella och då bör upphävas och inte bara få glida ut i glömska. Sammanställningen kan med fördel läggas publikt på Nackas hemsida.

Stadsledningskontorets utredning och bedömning

Stadsledningskontoret instämmer i att det är rimligt att fullmäktige kan följa hur dess beslut verkställs. Kontoret föreslås därför att kommunfullmäktige ska bifalla förslagen i motionen på så sätt att en lista över verkställda beslut – beslut som omfattar att de ska följas upp - anmäls till kommunfullmäktige årligen vid dess sammanträde i december. Av listan ska framgå även vilka beslut som ännu inte verkställts.

För att börja på en realistisk nivå ska beslutet omfatta kommande beslut i fullmäktige, från och med 2017.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Kostnaderna för att ta fram och hålla listan aktuell ryms inom de resurser för beslutsstöd som finns för kommunfullmäktige.

Konsekvenser för barn

På en generell nivå är ett effektivt beslutsfattande alltid positivt för barn.

Bilaga

Motion

Helena Meier
Stadsjurist
Stadsledningskontoret

Anneli Sagnérius
Enhetschef juridik- och
kanslienheten

Motion från Vänsterpartiet

Om uppföljning av beslut i Nacka

I fullmäktige tas många beslut som innebär att särskild uppföljning och redovisning ska göras. Det är dels beslut som tas p.g.a. motioner med ofta också på förslag av tjänstemännen. I många fall är kommunens årsredovisning det naturliga dokumentet för redovisning men i andra fall tas beslut om särskild redovisning.

Kanske har tjänstemännen på Stadsledningskontoret full kontroll över vilka redovisningar som ska göras men för oss politiker blir mängden beslut till slut så stor att den är svår att överblicka. Har det tagits beslut om redovisning så är det av demokratiska skäl viktigt att det också genomförs.

Från oppositionen känner vi ibland att det finns en risk att viktiga beslut begravs genom att uppföljningar inte görs i enlighet med beslut.

Därför skulle en samlad sammanställning av alla uppföljningsbeslut upprättas. Den ska sedan kontinuerligt uppdateras så snart ett nytt beslut tas. Sammanställningen kan därmed också vara ett underlag för att visa att vissa beslut med tiden blir inaktuella och då bör upphävas och inte bara få glida ut i glömska.

Sammanställningen kan med fördel läggas publikt på Nackas hemsida.

Vänsterpartiet yrkar:

- Att en samlad sammanställning över alla uppföljningsbeslut skapas,
- Att sammanställningen årligen i samband med behandlingen av årsredovisningen stäms av och beslut tas om att ev. inaktuella uppföljningsbeslut upphävs.

Rolf Wasteson

Camilla Carlberg

Birgit Hansson

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 13

Dnr KFKS 2016/984

Krav på kollektivavtal vid upphandlingar

Motion den 10 november 2016 av Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V)

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen. Kommunfullmäktige noterar därvid att det framgår redan av kommunens styrprincip om konkurrensneutralitet att samma kommersiella villkor ska gälla i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen. Beslutar riksdagen om att offentlighetsprincipen och efterforskningsförbudet ska omfatta även privata anordnare kommer sådana krav att gälla genom lagstiftning. I avvaktan på lagstiftning bör inte kommunen införa regler som i övrigt baserar sig på grundlag.

Ärende

Motionärerna föreslår att krav ska ställas på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor vid upphandlingar. Vidare yrkar motionärerna att personalen ska omfattas av meddelarfrihet, att offentlighetsprincipen ska tillämpas och att samma krav ska ställas i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen.

Krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor bör vara frivilliga vid upphandlingar i enlighet med kommunstyrelsens yttrande den 25 oktober 2015, § 270, Upphandling och villkor enligt kollektivavtal (SOU 2015:78)¹.

Nacka bör inte ställa högre krav än vad lagen kräver när det gäller meddelarfrihet och tillämpning av offentlighetsprincipen.

Vid upphandling i Nacka tillämpas Nackas fyra styrprinciper. Styrprincipen om konkurrensneutralitet innebär att kommunen ställer samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten.

Inköpsenheten kommer under 2017 att ta fram ett förslag till uppförandekod för leverantörer till Nacka kommun där kommunen ställer generella krav på hur kommunen vill att våra leverantörer agerar när de gör affärer med Nacka kommun.

¹ KFKS 2015/638-109

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

16 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

Handlingar i ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 214

Inköpsenhetens tjänsteskrivelse den 7 december 2016

Motion

Ärendets tidigare behandling

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december 2016 § 214

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslog kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen. Kommunfullmäktige noterar därvid att det framgår redan av kommunens styrprincip om konkurrensneutralitet att samma kommersiella villkor ska gälla i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen. Beslutar riksdagen om att offentlighetsprincipen och efterforskningsförbudet ska omfatta även privata anordnare kommer sådana krav att gälla genom lagstiftning. I avvaktan på lagstiftning bör inte kommunen införa regler som i övrigt baserar sig på grundlag.

Yrkanden

Rolf Wasteson (V) yrkade, med instämmande av Helena Westerling (S), Christina Ståldal (NL) och Sidney Holm (MP), bifall till förslagen i motionen.

Beslutsgång

Med avslag på Rolf Wastesons yrkande beslutade kommunstyrelsen i enlighet med arbetsutskottets förslag.

Reservation

Rolf Wasteson reserverade sig mot beslutet.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

2016-12-07

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/984

Kommunstyrelsen

Krav på kollektivavtal vid upphandlingar

Motion den 10 november 2016 av Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen. Kommunfullmäktige noterar därvid att det framgår redan av kommunens styrprincip om konkurrensneutralitet att samma kommersiella villkor ska gälla i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen. Beslutar riksdagen om att offentlighetsprincipen och efterforskningsförbudet ska omfatta även privata anordnare kommer sådana krav att gälla genom lagstiftning. I avvaktan på lagstiftning bör inte kommunen införa regler som i övrigt baserar sig på grundlag.

Sammanfattning

Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V) har kommit in med en motion där de yrkar att krav ska ställas på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor vid upphandlingar. Vidare yrkar motionärerna att personalen ska omfattas av meddelarfrihet, att offentlighetsprincipen ska tillämpas och att samma krav ska ställas i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen.

Krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor bör vara frivilliga vid upphandlingar i enlighet med kommunstyrelsens yttrande den 25 oktober 2015, § 270, Upphandling och villkor enligt kollektivavtal (SOU 2015:78)¹.

Nacka bör inte ställa högre krav än vad lagen kräver när det gäller meddelarfrihet och tillämpning av offentlighetsprincipen.

Vid upphandling i Nacka tillämpas Nackas fyra styrprinciper. Styrprincipen om konkurrensneutralitet innebär att kommunen ställer samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska

---

¹ KFKS 2015/638-109

krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten.

Inköpsenheten kommer under 2017 att ta fram ett förslag till uppförandekod för leverantörer till Nacka kommun där kommunen ställer generella krav på hur kommunen vill att våra leverantörer agerar när de gör affärer med Nacka kommun.

Förslagen i motionen

Motionärerna Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V) har kommit in med en motion där de yrkar

- att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare ställs krav på att berörd personal ges motsvarande villkor som gäller för kommunens egen personal – att kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande förhållanden ska krävas,
- att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare ställs krav på att personalen omfattas av meddelarfrihet och att offentlighetsprincip ska tillämpas avseende den kommunalt finansierade verksamheten,
- att i all upphandling och auktorisation ska ställas samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav som i den kommunala verksamheten samt krav på att kommunens olika policies följs.

Att krav ska ställas på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor har under hösten 2016 debatterats i samband med framtagandet av ett nytt regelverk om upphandling som träder i kraft 1 januari 2017².

Riksdagen sade den 30 november 2016 i huvudsak ja till regeringens förslag om nya lagar kring offentlig upphandling. De nya lagarna utgår från tvingande EU-regler som utvecklar den reglering som nu gäller för upphandling. Miljöhänsyn, sociala hänsyn och arbetsrättsliga hänsyn ges ökat utrymme. Riksdagen sade nej till de delar av förslaget som handlar om att myndigheter vid behov ska ställa krav på arbetstid, lön och semester för leverantörernas personal. Riksdagen sade också nej till att ge upphandlade myndigheter rätt att ställa krav på att företagen ska erbjuda sina anställda försäkringar och tjänstepension, riksdagen anser att det riskerar att missgynna svenska företag då reglerna inte är lika långtgående inom EU-rätten.

Riksdagen riktade också ett tillkännagivande med uppmaning till regeringen att om regeringen anser att lagstiftningen behöver kompletteras i något avseende för att fullt ut genomföra EU-reglerna bör regeringen återkomma med nya förslag till riksdagen.

---

² https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/nytt-regelverk-om-upphandling_H401FiU7

Detta resonemang är i linje med kommunstyrelsens yttrande den 25 oktober 2015, Upphandling och villkor enligt kollektivavtal, där arbetsrättsliga krav bör vara frivilliga vid upphandlingar.

Vidare yrkar motionärerna att personalen ska omfattas av meddelarfrihet, att offentlighetsprincipen ska tillämpas, att samma krav ska ställas i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen. Nacka ställer inom detta område inte högre krav än vad lagen kräver.

En proposition om ”Stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet”³ kom den 29 november 2016. Förslagen i propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Vänsterpartiet. I propositionen föreslås att anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom skola, vård och omsorg, som till någon del är offentligt finansierad, ska ha motsvarande rätt som offentligt anställda att lämna uppgifter om verksamheten för publicering i medier som omfattas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, t.ex. radio, tv och tidningar. Den som bedriver verksamheten förbjuds att efterforska vem som har utnyttjat sin meddelarfrihet eller medverkat till en grundlagsskyddad framställning och får inte heller utsätta denne för negativa åtgärder på grund av detta. Skyddet begränsas av de regler om tystnadsplikt som finns på respektive område och medför ingen rätt att lämna ut handlingar. Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om straff för den som ingriper eller efterforskar i strid med lagen. Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2017.

I SOU 2016:62 presenteras att offentlighetsprincipen ska gälla fullt ut för alla offentligt finansierade välfärdstjänster inom vård, skola och omsorg. Meddelarfrihet och meddelarskydd ska också gälla. Införandet av offentlighetsprincipen medför att privata aktörer bland annat ska vara skyldiga att registrera sina handlingar och att skyndsamt handlägga framställningar om utlämnande av allmänna handlingar enligt samma principer som gäller för myndigheter. Lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2019⁴.

Kommunen bör när vi tecknar avtal med privata utförare och inom ramen för kundval säkerställa att uppgifter om leveransen dokumenteras och följs upp så att information kan offentliggöras och säkerställa en god insyn i den verksamhet som upphandlats. Kommunen bör dock inte hantera frågor som för det offentliga har sin bas i grundlag, genom egna regler som kan leda ~~hur~~ fel ~~som helst~~. Att avtalsreglera ett efterforskningsförbud skulle kunna ha förödande konsekvenser för ~~en enskild~~ medarbetare som tror sig vara skyddade mot att deras arbetsgivare tar reda på om de lämnat uppgifter till massmedia. Arbetsgivaren bryter visserligen mot avtalet med Nacka kommun men det är kommunen som ska åberopa avtalsrättsliga sanktioner mot sin leverantör. En offentlig arbetsgivare som efterforskar en källa eller agerar mot en medarbetare som lämnat uppgifter till massmedia i syfte att uppgifterna ska publiceras, står inför straffrättsligt ansvar. Det är en oerhörd skillnad för medarbetarnas trygghet.

³ ID-nummer: Prop. 2016/17:31

⁴ SOU 2016:62 - <http://www.regeringen.se/remisser/2016/11/remiss-av-sou-201662-okad-insyn-i-valfarden/>

Inköpsenheten kommer under 2017 att ta fram ett förslag till uppförandekod för leverantörer till Nacka kommun där kommunen ställer generella krav på hur kommunen vill att våra leverantörer agerar när de gör affärer med Nacka kommun.

Nackas styrprincip om konkurrensneutralitet innebär att kommunen ställer samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten. Nacka har styrprincipen att kommunen skiljer mellan finansiering och produktion. De två styrprinciperna ska tillämpas. I alla inköpsprojekt som Nacka kommun genomför ska kommunen ställa samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Om Nacka kommun skulle ställa krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor så är det inte säkert, men det finns en risk, att antalet anbud skulle bli färre eller att kommunens kostnader kan påverkas.

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn.

Bilaga

Motionen

Sebastian Nordgren
Inköpschef

Motion från Vänsterpartiet

Om krav på kollektivavtal vid upphandlingar i Nacka

Kommunens verksamhet ska i första hand bedrivas i egen regi i nära samverkan med kommunens invånare. Verksamhet som inte är av stadigvarande karaktär kan dock vara lämplig att upphandla. De företag som kommunen upphandlar tjänster från eller auktoriserar (inom ramen för kundvalssystemet så länge det existerar) ska ha kollektivavtal och de anställda ska ha meddelarfrihet på samma villkor som i en kommunal verksamhet. De ska också i övrigt ha likvärdiga arbetsvillkor jämfört med de kommunalt anställda.

Krav på kollektivavtal handlar inte om att detaljstyra företag, företag som är kopplade till kollektivavtal kan själva välja att utveckla överenskommelser och förmåner. Kollektivavtal handlar om att fastställa en grundnivå för de anställdas arbetsförhållanden – en grundnivå som kommunen annars står bakom.

Vänsterpartiet i Nacka har som vision att personal i företag som bedriver kommunalt finansierad verksamhet ska ha lika bra arbetsvillkor som kommunens egen personal.

Vänsterpartiet yrkar:

- Att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare krav ställs på att berörd personal ges motsvarande villkor som gäller för kommunens egen personal - att kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande förhållanden ska krävas,
- Att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare krav ställs på att personalen omfattas av meddelarfrihet och att offentlighetsprincip ska tillämpas avseende den kommunalt finansierade verksamheten,
- Att i all upphandling och auktorisation ska ställas samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav som i den kommunala verksamheten samt krav på att kommunens olika policys följs.

Rolf Wasteson

Camilla Carlberg

Birgit Hansson